

RAŞŌMON

VE DİĞER ÖYKÜLER

Ryūnosuke Akutagava

BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

RAŞŌMON
ve
Diğer Öyküler

RYŪNOSUKE AKUTAGAVA

Japonca'dan Çeviren ve Derleyen: Oğuz Baykara

Japon Kültürü Dizisi:
Ryūnosuke Akutagava
Raşōmon

ve Diğer Öyküler

Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi

Boğaziçi Üniversitesi Uçaksavar Kampüsü

Cengiz Topel Caddesi, Garanti Kültür Merkezi, Arka Giriş
Etiler/İstanbul

bupress@boun.edu.tr

www.bupress.org, www.bupress.net

Telefon ve faks: (90) 212 257 87 27
Yayıma Hazırlayan: Meltem Aravi
Kapak Tasarımı: Kerem Yeğin
Boğaziçi University Library Cataloging in Publication Data
Akutagava, Ryunosuke, 1892-1927.
Raşōmon ve diğer öyküler / Ryunosuke Akutagava; çeviren Oğuz Baykara
1. Japan – Social life and customs – fiction. 2. Japanese fiction. I. Title II. Baykara, Oğuz.
PL801.K8

Dr. Oğuz Baykara İstanbul Üniversitesi'nde iktisat okudu. Daha sonra Boğaziçi Üniversitesi'ne girerek "Japonca ve Türkçe'nin Karşılaştırmalı Ses Yapısı" üzerine master tezini yazdı. Japon dili ve edebiyatı konusunda uzmanlaşmak için Japonya'ya gitti (1992) ve 1998'de "Çeviri Sözlükler ve Sözlükbilim Sorunsalı" adlı ikinci master tezini hazırladı. Aynı okulda "İmparator Tayşō Dönemi Edebiyatı" yazarlarından Cun'içirō Tanizaki ve Ryūnosuke Akutagava üzerinde yoğunlaştığı doktora tezini 2004 yılında tamamladı. Halen Boğaziçi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü'nde öğretim üyesidir. Basılı yayınları: *Temel Japonca-Türkçe Sözlük* (2002); *Japonca'dan Türkçe'ye Yolculuk* (2002); *Kappa* (Ryūnosuke Akutagava'dan çeviri). Basılacak eserleri: *Japon Edebiyatı Tarihi* (Şū'içi Kato'dan çeviri); *Japonların Davranış Modelleri* (Takiye Sugiyama Lebra'dan çeviri); *Japonlar ve Bireycilik* (Masakazu Yamazaki'dan çeviri).

ÖNSÖZ

Çağdaş Japon edebiyatında hiçbir öykücü yapıtları ve özel yaşantısıyla Akutagava kadar derin tartışma uyandırmamıştır. Akutagava edebiyat sahnesine 1916 yılında çıktı, fakat bu sahneden 1927 yılında intihar ederek ayrıldı. Sadece on bir yıl süren bu kısa yazarlık hayatında öykü, roman, gezi, anı, eleştiri, antoloji gibi sayısı 150'yi geçen ve toplam 19 ciltte toplanan değişik türde yapıtlar bıraktı.

Akutagava, yetenekleri sonuna kadar kullanmayı hep yaratıcı yazarlığın baş koşulu saydı ve bu kurala herkesten çok kendisi uydu. Büyük bir ustalıkla yazdığı çeşitli biçim ve içerikteki öyküleriyle kendinden sonra gelen kuşaklara örnek oldu.

Akutagava, kendi ülkesinde iyi bilinen bir yazar olduğu halde, Batıda tanınması ölümünden yirmi yıl sonraya rastlar. Yazarın en ilginç anlatılarından biri olan *Kappa,* 1947 yılında İngilizceye çevrildi ve *Time* dergisinde *Kappa*'yı öven uzun bir yazı çıktı. Aynı yıllarda Japon film yönetmeni Akira Kurosava, yazarın iki öyküsünü ("Raşōmon" ve "Çalılıklar Arasında") birleştirerek *Raşōmon* adlı filmini çekti. Bu yapıtla 1951 yılında Venedik Uluslararası Film Festivali'ne katıldı ve Altın Aslan ödülünü aldı. Birbirini takip eden bu iki olaydan sonra Akutagava, Japonya'nın Batıda en çok tanınan yazarlarından biri haline geldi. Kısa bir süre sonra da yapıtlarının büyük bir bölümü çeşitli dünya dillerine çevrildi.

Oğuz Baykara

ÖYKÜLER

Raşōmon

raşōmon

1915

Bir akşamüstüydü. Soylu bir ailenin uşağı, Kyoto’nun güneyindeki Raşōmon’un altına dikilmiş yağmurun dinmesini bekliyordu. Bu anıtsal kapının altında ondan başka kimsecikler yoktu. Kapının kırmızı boyası yer yer dökülmüş kalın ahşap sütunun üstüne bir çekirge tünemişti. Raşōmon, Kyoto’nun en işlek caddelerinden biri olan Suzaku’nun üzerinde olduğu için, bu kapının altında çoğu kez, yağmurun dinmesini bekleyen sivri külahlı ya da başına şemsiye biçimli şapka giymiş insanlar bulunurdu. Fakat bu akşam ortalıkta in cin top oynuyordu. Kapının altında o uşaktan başka kimse yoktu.

İki üç yıldır, deprem, kasırga, yangın, açlık gibi afetler Kyoto’yu kasıp kavurmuş, şehri bir hayalete çevirmişti. Kyoto’nun başına gelenler yalnız bununla kalsa yine iyiydi. Tapınaklarını süsleyen altın-gümüş yaldızlı, kızıl Buda heykelleri, ayinlerde kullanılan ahşap malzemeler paramparça edilmiş, yollara yığılıp, odun niyetine satılmıştı. Bu talan sürerken Raşōmon gibi güzelim anıtların onarımı kimin umurundaydı ki!... Gitgide harap olan yapı önce it, köpek yuvası; sonra da hırsız yatağı haline geldi... İş iyice çığırından çıkınca sahipsiz ölüleri de buraya atmaya başladılar. Anıt cesetler çöplüğü haline geldi... Öyle ki artık hava kararınca, Raşōmon semtine korkudan kimse adımını atamaz oldu.

Nereden geldiği bilinmez bir karga ordusu bastı burayı. Gün boyu kargalar sürü halinde kiremitli damın üstünde gaklayarak daireler çiziyorlardı. Gurup vakti, gökyüzüne ekilmiş susam taneciklerinden farksızdılar. Ölülerin cesetlerini gagalamak için burada karargâh kurmuşlardı. Şimdi ise vakit geç olduğundan mıdır nedir, tek karga bile yoktu ortalıkta... Kapının yabani otlarla kaplı yıkık taş merdivenlerinde karga pisliklerinden beyaz benekcikler oluşmuştu.

Uşak, dört yanı yedi basamaklı merdivenlerle çevrili Raşōmon’un en üst basamaklarından birinde oturuyordu. Üstünde, yıkanmaktan laciverti

solmuş bir pantolon vardı. Sağ yanağında çıkan irinli sivilceyle oynarken boş gözlerle yağmuru seyrediyordu.

Az önce ‘Uşak yağmurun dinmesini bekliyordu’ dedik. Ama, yağmur dinse bile adamın yapacağı bir iş yoktu. Bu saatlerde, çalıştığı evde olması gerekirdi. Fakat, efendisi onu dört-beş gün önce işten atmıştı... Çünkü daha önce de söylendiği gibi, Kyoto en zor, en kötü günlerini yaşıyordu. Efendinin uzun seneler evine hizmet eden uşağına yol vermesi, peş peşe gelen afetlerin doğurduğu ufak zaruretlerden birisiydi. Bu yüzden uşak, yağmurun dinmesini beklemekten ziyade gidecek yeri olmadığı için, ne yapacağını bilmeden çaresizlik içinde oturuyordu orada.

Heyan devrinde, yani bin yıl önce yaşayan kahramanımızı havanın bu hali daha da hüzünlendiriyordu. Çünkü ikindi vakti başlayan yağmur pek dineceğe benzemiyordu. Uşak, ‘Ne yapıp edip bir gün daha hayatta kalmam gerekli’ diye düşündü. Pek fazla şansı yoktu ama imkânsızlıkları aşıp mutlaka bir şeyler yapması gerekiyordu. Kafası devamlı bununla meşguldü... Hiç duymak istemediği halde, Suzaku Caddesi’ne yağan yağmurun sesi ve fırtınanın uzaklardan topladığı hışırtılar geliyordu kulaklarına.

Yağmur Raşōmon’u çepeçevre sarmıştı. Uzaktan gürültüler geliyordu. Alaca karanlıkta gökyüzü sanki yere inmişti. Kapının damından çıkıntı yapan kiremit uçlarının, ağır kara bulutları omuzlamış gibi bir hali vardı.

Uşak, içine düştüğü bu kötü duruma mutlaka bir çare bulmak zorundaydı... Kaybedecek vakti yoktu. Kendine namuslu bir yol seçecek olursa başına gelecekler belliydi... Ya bir duvar dibinde ya da bir yol kenarında açlıktan geberip gidecekti. Birileri de onu getirip, köpek ölüsü gibi bu kapının altına atacaklardı... Peki, kendisine namuslu olmayan bir yol seçerse ne olacaktı?... Uşağın duyguları, bu iki zıt seçenek arasında defalarca gitti geldi... Nihayet, bir yerde duruldu. Evet, namuslu olmayan bir yolu seçme ihtimali de vardı ama, bu yolun adını koyması gerekiyordu. Yani, ‘Hırsızlık yapmaktan başka çarem yok!’ diye kendisine açık açık itiraf etmesi gerekiyordu. Ancak bu cesareti kendinde bulamadı...

Sarsılarak hapşırdı ve yavaşça ayağa kalktı.

Geceleri Kyoto'da hava çok soğuktu; şöyle sıcak bir mangalı olsa ne güzel olurdu... Hava kararırken, rüzgâr sütunların arasından deli gibi esmeye başladı. Kırmızı ahşap sütundaki çekirge de artık terketmişti orayı.

Uşak, boynunu içeri çekip sarı renkli ince çamaşırının üstüne giydiği lacivert kimononun omuzlarını yukarı kaldırarak Raşōmon'un etrafını kolaçan etmeye başladı. Yağmur ve rüzgâr almayan, gözlerden uzak bir kuytuda, hiç değilse bir gece kıvrılıp sabahlayabileceği bir yer arıyordu kendine... O an, Raşōmon'un üstündeki kuleye çıkan geniş, kırmızı, dik merdiven ilişti gözüne. Yukarı çıkınca, göreceği şeyin canlı insanlar değil, cesetler olacağını adı gibi biliyordu... Ama o yine de çıkacaktı. Belindeki kılıcı kınından düşmeyecek şekilde ayarladı, hasır sandal giydiği ayağını merdivenin ilk basamağına koyarak alaca karanlıkta Raşōmon'un üstündeki kuleye tırmanmaya başladı...

Bir müddet sonra, tam yolu yarıladığında, merdivenlerin üstünde bir karaltı çarptı gözüne... Kedi gibi büzülerek, nefes bile almadan devamlı yukarıyı gözetlemekte olan bir insandı bu. Kulenin üstünden gelen ışık yüzünün sağ tarafını aydınlatıyordu. Seyrek sakallı suratı, içi irin dolu kırmızı sivilcelerle kaplıydı...

Uşak, yukarıda yalnız ölülerin bulunacağını düşünmüştü ama birkaç basamak daha çıkınca bir de ne görsün, kulede bir ışık vardı ve sağa sola hareket ediyordu. Dalga dalga yansıyan bulanık sarı ışık, baştan başa örümcek ağlarıyla kaplı tavanı aydınlatıyordu. Hemen anlamıştı; yukarıda birileri vardı... Ama, gecenin bu saatinde, bu yağmurlu havada, Raşōmon'un tepesinde ışık yakan kişi normal bir insan olamazdı...

Hiç gürültü çıkarmadan, dimdik merdivenin en üst basamağına kadar kertenkele gibi tırmandı. Vücudunu yere yapıştırarak boynunu ileri uzattı. Korka korka kulenin içine göz attı. Gördüğü manzara, aynen, o zamana kadar kulağına çalınan söylentilerdeki gibiydi... İçerisi rasgele atılmış insan cesetleriyle doluydu. Zayıf ışığın aydınlığında cesetlerin sayısını kestirmek olanaksızdı. Ama, hayal meyal de olsa, cesetlerden bazılarının çıplak, bazılarının da giyinik olduğunu görebilmişti. Erkek, kadın cesetleri birbirine karışmıştı. Bunların bir zamanlar canlı insan olduğunu tahayyül etmeye bin şahit gerekirdi... Açılmış ağızları, uzanmış elleriyle, insandan ziyade, üstüste yığılı topraktan yapılmış insan heykellerini andırıyorlardı... Ölgün ışıkta, omuz, göğüs gibi vücudun çıkıntılı yerleri hafifçe

aydınlanıyordu ama çukurda kalan kısımlar simsiyah karanlıktı. Hepsi sonsuza dek suskun kalacak bir dilsizler yığınıydı...

Uşak, çürümüş cesetlerden çıkan pis kokuyu duymamak için içgüdüsel olarak hemen eliyle burnunu kapattı. Fakat, kapatmasıyla elini burnundan çekmesi bir oldu... Kokuyu unutmuştu; çünkü gördüğü şey onun koku alma duyusunu felç etmişti... Orada, cesetlerin arasında oturan bir insan vardı... Bu insan, kısa boylu, zayıf, ak saçlı, sırtında ten renkli kimonosu olan maymun kılıklı, yaşlı bir kadındı. Sağ elinde yanan çıranın aydınlığında, boynunu uzatmış büyük bir dikkatle cesetlerden birinin kafasını inceliyordu. Saçının uzun olduğuna bakılacak olursa ceset bir kadına ait olmalıydı.

Uşağın korkudan tüyleri diken diken olmuş, nefesi kesilmişti... Fakat bir o kadar da merak uyanmıştı içinde... Çok geçmeden yaşlı kadın, elinde yanan çırayı tahta döşemenin arasına sıkıştırmış, yavrusunun başındaki bitleri ayıklayan bir anne maymun gibi, incelediği cesetlerin başlarını iki eliyle güzelce tutarak, uzun olan saçları teker teker kökünden koparmaya başlamıştı. Saçlar kolayca eline geliveriyordu. Her yolunan saçla birlikte, uşağın korkuları yavaş yavaş dağılıyordu. Bu yaşlı cadıya karşı da içinde bir nefret uyanmaya başladı... Ama aslında içinde büyüyen tepki, duyduğu nefret yalnız kadına karşı değil tüm kötülüklere karşıydı... Az önce kapının altında, açlıktan ölmek ya da hırsız olmak düşünceleri arasında bocalayan bu adama, şimdi fikrini sorsalardı, büyük bir olasılıkla hiçbir pişmanlık duymadan, açlıktan ölmeyi yeğleyeceğini söylerdi. Çünkü, kötülüklere karşı yüreğinde duyduğu nefret, tıpkı yaşlı kadının tahta döşemeye sıkıştırdığı çıra gibi, adamın içinde alev alev yanıyordu...

Ancak uşak, kadının cesetlerden niçin saç yolduğunu bir türlü anlayamamıştı. Bu yüzden, yapılan hareketin iyi mi, kötü mü olduğunu adil bir şekilde değerlendirmesi zordu. Fakat, böyle yağmurlu bir gecede, bu saatte, Raşōmon gibi bir yerde ölülerden saç yolmak, onun kolay kolay affedebileceği bir kötülük değildi... Öyle ki, az önce, hayatta kalabilmek için, hırsızlık yapmayı aklından geçirdiğini bile unutmuştu...

Bacakları üstünde yaylanarak merdivenden terasa çıktı. Kılıcını sapından kavrayarak, geniş adımlarla yaşlı kadının önüne doğru yürüdü... Aniden önünde beliren adamı görünce korkudan ödü kopan kadın sanki vurulmuş gibi ayağa fırladı. Önce bir an durakladı, sonra da panik içinde ayağı

yerdeki cesetlere takıla takıla kaçmaya çalıştı... Fakat adam onu elinden yakaladı ve usturuplu bir küfür savurdu:

— Dur lanet cadı! Nereye kaçıyorsun?

Kadın, adamı bir tarafa itip elinden kurtulmak istiyor, fakat adam buna izin vermiyor, onu tekrar geri çekiyordu. Cesetlerin ortasında bir süre böyle itişip kakıştılar. Fakat kimin kazanacağı baştan belliydi. Uşak, kolunu kıvırarak kadını yere düşürdü. Tavuk bacağı gibi incecik, bir deri bir kemikti bu kol...

— Konuş bakalım şimdi... Az önce neler yapıyordun? Konuşmayacak olursan bak başına neler gelecek!

Kadını bir tarafa itip, kılıcını çekti. Soğuk beyaz metali, kadının burnuna dayadı. Kadın sus pustu. Elleri tir tir titriyor, nefes alırken omuzları sarsılıyor, gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi oluyordu. Dilsizmişcesine inatla susmaya devam etti. Adam, o zaman kadının kaderinin kendi elinde olduğunu fark etti ve o anda içinden kadına karşı duyduğu nefret geçti. Şimdi yüreğinde tek hissettiği şey, bir işi kazasız belasız çözmenin bıraktığı sakin bir gurur ve tatmin duygusuydu... Gözlerini yerde yatan kadına çevirip, birazcık sesini yumuşattı:

— Ben güvenlik görevlisi filan değilim. Kapının altından tesadüfen geçen bir yolcuyum. Sana kelepçe filan da takacağım yok. Yalnızca, gecenin bu saatinde, kulenin tepesinde ne işler çevirdiğini bana anlatman yeter.

Kadın gözlerini daha kocaman kocaman açarak, adamı süzdü. Kızıl gözkapaklı yırtıcı bir kuşun keskin bakışları vardı gözlerinde. Burnuna yapışmış buruşuk dudaklarını, sanki bir şeyler çiğniyormuş gibi hareket ettirdi. Yutkunurken incecik boynunda sipsivri duran âdemelması inip çıktı. Konuşurken kuş gibi ıslıklar, hırıltılar çıkarıyordu:

— Şimdi ben var ya... Yani saç koparıyorum ya.. Onları peruk yapmak için topluyorum.

Uşak bunu işitir işitmez sıradan bir olayla karşı karşıya bulunduğunu anlayarak düş kırıklığına uğradı. Acıma duygusu gitti; yerine önceki nefret ve aşağılama duygusu geldi. Kadın bunu fark etmişti. Önündeki cesetten bir tutam saç daha kopardıktan sonra, kurbağayı andıran bir mırıltıyla,

— Ölmüş insanların saçlarını yolmak elbette ki çok iğrenç bir şey. Ama inanın ki, burada bulunan insanların çoğu zaten böyle bir şeyi çoktan hak etmişlerdi. Örneğin şu anda saçını kopardığım kadın, yakaladığı yılanları ufak ufak doğrayıp kuruttuktan sonra balık çirozu diye asker kışlalarına satan biriydi. Vebadan ölmemiş olsaydı, yine aynı şeyi yapacaktı. Kışlalar da kadının malını lezzetli buldukları için hiç farkına varmadan yılan kurusu almaya devam edeceklerdi. Ama yine de ben, bu kadının yaptığını asla kötü olarak yorumlayamıyorum. Ne yapsındı yani, böyle bir tezgâh kurmayıp da açlıktan mı ölsündü?!... Bu yüzden, benim şu yaptığım iş de kötü bir şey değil... Eğer bu işi yapmayacak olursam, ben de açlıktan geberip giderim... Şu an saçlarını kopardığım kadın sağ olsaydı, o bile bana hak verirdi.

Uşak kılıcını kınına sokmuş, sol eliyle kabzasını kavramış, kadının anlattıklarını soğukkanlı bir şekilde dinlerken, sağ eliyle suratındaki sivilcelerle oynamaktaydı. Bütün bunlar olup biterken, uşağın içine bir cesaret geldi. Bu cesaret, az önce kapının önünde oturup kara kara düşünürken toplayamadığı cesaretti. Şimdi vardığı karar ise yukarılara kadar tırmanıp, kadını teslim aldığı zamanki insancıl duygularının tam tersiydi. Artık hırsız olup olmamak konusunda tereddütleri bitmişti. Açlıktan ölse bile çalmamak düşüncesi, artık çok gerilerde kalmıştı. Hatta böyle bir şey düşünmüş olduğunu şimdi hatırlamıyordu bile.

Kadının konuşması bittikten sonra uşak, alaycı bir tonla konuştu:

— Ya, öyle mi oldu?..

Sivilcelerini oynadığı sağ elini suratından çekerek bir adım öne ilerledi ve kadının yakasına yapıştı. Sanki kadını ısırır gibi bir sesle,

— Seni soyup soğana çevireceğim canım, sakın bana darılma... Çünkü bunu yapmazsam, ben de senin gibi açlıktan geberip gideceğim...

Uşak, üstündeki kimonoyu asılıp almaya çalışınca, kadın elbisesini vermemek için eteklerini tutarak direndi. Bunun üzerine adam kadına acımasızca bir tekme savurdu ve cesetlerin arasına düşen kadının üstünde ne var ne yok hepsini çekip aldı... Merdiven zaten beş adımlık yerdi. Kimonoyu koltuğunun altına koyduğu gibi, göz açıp kapayıncaya dek merdivenlerden aşağı süzülüp gecenin karanlığında gözden kayboldu.

Cesetlerin arasına ölü gibi yuvarlanmış olan yaşlı kadın, bir süre sonra doğrulduğunda çırılçıplaktı. Hâlâ yanmakta olan çıranın ışığında inleyip sızlanarak, sürüne sürüne merdivenin başına kadar geldi. Kısa beyaz saçlarını salıp, aşağılara baktı... Ama görünen yalnız gecenin koyu karanlığıydı...

Uşak çoktan kayıplara karışmıştı.

Burun

hana

1916

Rahip Naygu’nun burnunu İkeno-o bölgesinde tanımayan yoktu. 15-20 santim uzunluğunda, üst dudağından çenesinin altına kadar sarkan alâmet bir şeydi... Bir o kadar da kalınlığı vardı. Yani tabiri caizse burnu, suratının ortasından aşağıya sarkan kocaman bir sucuk gibiydi.

50 yaşını geçkin Naygu, mesleğe başladığı gençlik yıllarından kraliyet başrahipliğine terfi ettiği şu zamana kadar, burnundan çektiği kadar hiçbir şeyden çekmemişti. Ama bu rahatsızlığını başkalarına hiç belli etmedi. Bu durum, onun herkese ahiret dersleri veren bir rahip olduğundan ya da burnuyla uğraşmayı günah saymasından kaynaklanmıyordu. Naygu’nun asıl çekindiği şey, burnunun onu rahatsız ettiğini başkalarına belli etmekti. Günlük konuşmalarında, sohbetlerinde bile burun sözcüğünü, mümkün olduğu kadar ağzına almamaya çalışırdı.

Baş rahip iki nedenle burnundan mustaripti. Bir defa uzun burnu, yaptığı her işi güçleştiriyordu. Örneğin, kendi başına yemek yiyemiyordu. Şayet yiyecek olursa burnu yemek tabağının içine giriyordu. Bu yüzden yemek yerken genç rahiplerden birini yemek sofrasının önüne oturtuyor, üç santim eninde altmış santim boyunda bir sopayla burnunu kaldırtıyordu. Ama bu durumdan ne Naygu, ne de öteki rahipler memnundu. Bir defasında genç rahiplerin yerine yeni çömezlerden birini çağırmış, burnunu kaldırtmıştı. Çocuk aniden hapşırınca elleri titremiş ve rahibin burnu pirinç çorbasının içine düşmüştü... Olayı başkent Kyoto’da duymayan kalmadı. Ama Naygu’yu üzen bu olay değildi... Ona asıl acı veren yaralanmış gururuydu...

İkeno-o semtinde oturanlara göre, Naygu’nun burnu büyük olsa bile, sıradan bir insan değil ruhban sınıfından birisi olduğu için yine de çok şanslı sayılırdı. Yoksa onun gibi patlıcan burunlu birine kim kız verirdi... Halk arasında, onun, bu özüründen dolayı rahip olmaya karar verdiği şeklinde yorum yapanlar bile vardı. Fakat Naygu, sıradan bir rahip ya da kraliyet rahibi olmanın burnu yüzünden çektiği ıstırapları bir nebzecik bile

olsa hafifletmediğini çok iyi biliyordu... Yaralı gururu yüzünden öyle duyarlı olmuştu ki, artık evlenip dünya evine girmek gibi gerçeklerle yüzyüze gelmeyi hiç istemiyordu. Tek arzuladığı şey, incinen, kırılan gururunu hem ruhsal hem de bedensel olarak yeniden onarmaktı.

Her şeyden önce burnunu kısaltmak için bir yöntem bulmalıydı. Etrafında kimse yokken hemen aynanın karşısına geçerek değişik açılardan suratına baktı; durumuna bir çare bulmak için derin derin kafa yordu. Bir müddet sonra değişik açılardan suratına bakmakla yetinmedi; elini bazen yanağına, bazen de çenesine koyarak aynaya bakmayı denedi... Bıkmadan, usanmadan, defalarca aynada yüzünü seyretti. Lakin, bir kez olsun burnunu daha kısa görmek mutluluğuna ulaşamadı. Üstelik olayı kendine dert ettikçe sanki burnu daha da uzunmuş gibi geliyordu. Böyle durumlarda derin derin iç çekiyor ve okurken yarım bıraktığı kutsal kitaba gönülsüzce tekrar geri dönüyordu.

Ayrıca Naygu'nun, insanların burunlarıyla ilgilenmek gibi bir huyu da vardı. İkeno-o semtindeki bu ibadethane, sık sık bağış ve dini konularda vaazlar verilen bir Budist tapınağıydı. Tapınağın etrafında bitişik nizam dizilmiş rahip koğuşlarında bütün gün sıcak su vardı. Ruhban sınıfından olsun olmasın, tapınak her gün ziyaretçilerle dolup taşardı. Naygu'nun gözü, devamlı buraya gelip giden insanların suratlarındaydı. Herkesi tek tek gözden geçiriyordu. Kendisi gibi koca burunlu birisini görüp biraz rahatlamak istiyordu.

Ne insanların giydiği mavi ipekteydi gözü, ne de beyaz keten giysilerde... Sarı şapkalara, koyu mavi elbiselere o kadar alışmıştı ki gözleri, artık öyle şeyleri fark etmiyordu bile. Çünkü o, insanlara ve giysilerine değil yalnız burunlarına bakıyordu... Arada sırada karga burunlu bir iki kişi gözüne ilişmiş olsa bile, kendisi gibi acayip burunlu birini görmesi mümkün olmamıştı...

Bu yüzden rahatsızlığı gitgide arttı. İnsanlarla konuşurken hiç farkına varmadan burnunun ucunu eliyle yoklamaya, yaşına mevkiine bakmadan başkalarının önünde çocuk gibi kızarıp bozarmaya başladı.

Kutsal kitapta kendisi gibi büyük burunlu birinin bulunup bulunmadığını araştırarak biraz efkâr dağıtmak istedi. Ama ne mucizevi güçleriyle ünlü Mokuren, ne de bilgelerin bilgesi Şarihotu'nun burunlarında herhangi bir

acayiplik olduğu konusunda kutsal kitaplarda hiçbir kayda rastlayamadı. Gizemci Ryuji ve Memyo'nun burunları da normaldi. Çin hakkında yapılan bir söyleşide Şotsukan Ülkesi İmparatoru Ryu Gentoku'nun muhteşem kepçe kulakları olduğunu duymuş ve üzülerek iç geçirmişti... Keşke bu adamın kulakları değil de burnu daha uzun olsaydı... O zaman belki içine biraz su serpilmiş olurdu...

Naygu burnundan dolayı derin duygusal sorunlar yaşasa bile, bir taraftan da onu kısaltmak için ciddi girişimlerde bulunmayı ihmal etmedi. Akla gelen her yöntemi denedi. Kaynatıp karga hıyarı suyu mu içmedi... Burnuna fare sidiğiyle masajlar mı yaptırmadı... Ama ne yaparsa yapsın, burnunun üst dudağından bir karış aşağıya sarkmasını hiçbir zaman engelleyemedi...

Bir sonbahar günü müritlerinden biri, hem kendi işlerini halletmek hem de Naygu'nun bazı işlerine bakmak üzere başkente indi. Rahip, tanıdık bir doktordan uzun burunları kısaltmak için yeni yöntemler öğrenerek döndü. Bu tanıdık doktor aslında Çinli bir rahipti ve Çorakuci tapınağında görev yapıyordu.

Naygu, sanki burnunu hiç dert etmiyormuş gibi yeni yöntemi uygulatmak konusunda her zamanki kayıtsız tavrıyla bir kelime bile etmedi. Yalnız, yemek yerken etrafındaki insanlara verdiği zahmetten dolayı üzüntüsünü dile getirmekle yetindi. Fakat içinden, yeni yöntemleri öğrenen müridinin tedavi konusunda kendisini ikna etmesini bekliyordu. Mürit, elbette ki Naygu'nun uyguladığı taktiğin farkındaydı. Fakat ona hiç tepki göstermedi. Onu bu hallere düşüren ruhsal sıkıntıyı düşününce içinde ona karşı merhamet bile uyandı. Aynen Naygu'nun için için umduğu gibi, yeni yöntemi uygulatmak konusunda yoğun bir ikna faaliyetine girişti. Naygu da sanki müridinin bu ısrarlı öğütlerine dayanamamış gibi sonunda tedaviyi uygulatmaya razı oldu.

Tedavi gayet basitti. Burun önce suda kaynatılacak, sonra da ayakla çiğnenecekti. Zaten bu iş için gereken sıcak su tapınağın hamamında her gün hazırdı.

Mürit, el değmeyecek kadar fokurdamış kaynar suyu bir kovaya doldurup getirdi. Sonra da Naygu'nun burnunu kovanın içine daldırdı. Su o kadar sıcaktı ki, çıkan buharlardan başrahibin yüzü yanabilirdi. Bunu önlemek

için ince bir tahta parçasını delip kovaya kapak yaptı ve Naygu’nun burnunu o delikten kovanın içine daldırdı...

Su ateş gibi sıcaktı, ama Naygu’nun burnu hiçbir şey hissetmiyordu. Mürit,

— Artık herhalde iyice ısınmıştır efendim, dedi.

Naygu istemeye istemeye güldü. Bu kelimeleri duyan birisi, sözü edilen şeyin insan burnu olduğunu dünyada tahmin edemezdi. Kaynar suda haşlanan burun, pire ısırmış gibi kaşınıyordu.

Mürit, üstünde buram buram dumanlar tüten burnu delikten çıkardı ve ayaklarının altına alıp var gücüyle çiğnemeye başladı. Naygu yan yatarak burnunu döşemeye uzatmış, aşağıdan müridin durmadan inip kalkan ayaklarını seyrediyordu. Genç rahip arada bir üzülerek soruyordu:

— Acıtıyor muyum efendim? Rahip doktor iyice ezmemi buyurdular fakat size çok üzülüyorum... Eğer acıtıyorsam...

Naygu başını sallamak, acımadığını bildirmek istedi. Ama şu anda burnu ayaklar altında olduğu için başını hareket ettirecek hali yoktu. Aşağıdan yukarıya bakarken genç rahibin ayağının altında yer yer yaralar, çatlaklar görmüştü. Kızgın kızgın yanıtladı.

— Acımıyor dedik!

Aslında acımak bir tarafa burnunun kaşınan yerleri çiğnendiği için hoşuna bile gitmişti.

Ayaklar altında çiğnene çiğnene Naygu’nun burnunda darı tanecikleri gibi pütürler oluşmaya başlamıştı. Tüyleri yolunup ızgarada çevrilmiş pilicin derisini hatırlatıyordu. Mürit bir ara çiğnemeyi durdurup kendi kendine konuştu.

— Verilen talimata göre şimdi bu pütürlerin içindeki yağları cımbızla bir bir çekmemiz gerekecek efendim...

Naygu bunu duyunca pek memnun olmamıştı. Ama yine de yanaklarını şişirerek kendini genç rahibin ellerine bıraktı. Elbette ki genç rahibin kendisine ne kadar iyi davrandığının farkındaydı. Ama onu rahatsız eden,

burnuyla böyle rasgele bir nesneymiş gibi oynanmasıydı... Şimdiyse, güvenmediği bir cerrah tarafından ameliyat edilen bir hasta gibi durmuş, genç rahibin kıl diplerinden yağ çekişini seyrediyordu. Çıkan yağlar 1-1,5 santimetre uzunluğunda kuş tüyü sapını andırıyordu.

Genç rahip ancak bütün bu işlemler bittikten sonra rahat bir nefes alabildi. Naygu'ya dönerek,

— Bir defa daha burun haşlama yapmamız gerekecek efendim!

dedi.

Naygu yine kaşlarını çatarak yüzünde halinden şikâyeçi bir ifadeyle kendini tekrar müridin ellerine teslim etti.

İkinci haşlamadan sonra sıcak sudan çıktığında, burun her zamankinden farklıydı, artık kısalmıştı... O patlıcan burun gitmiş, yerine normal bir karga burun gelmişti. Genç rahibin verdiği aynada yeni kısa burnunu, utana sıkıla fakat okşayarak seyretti.

Çenesinden aşağılara kadar sarkan eski burun, inanılmaz bir şekilde kısalmış, üst dudağında varlığı belli bile olmayan bir nesne haline gelmişti. Burnundaki kızartılar, üstünde tepinmekten kalan izlerdi. Artık hiç kimse onunla alay edemeyecekti. Aynanın içindeki Naygu, aynanın dışındaki Naygu'ya mutlu mutlu göz kırpıyordu.

Fakat ertesi gün içi içini yedi. Ya burnu tekrar uzamaya başlarsa?... Yemek yerken, kutsal kitabı okurken, boş boş otururken ikide bir burnuna dokunmaktan kendini alamadı. Ama burnu gayet uysal bir şekilde devamlı dudaklarının üstünde duruyor ve bir daha da oradan pek aşağı düşeceğe benzemiyordu... O gece öylece yattı. Ertesi gün erkenden gözlerini açar açmaz ilk işi yine burnunu yoklamak oldu. Çok şükür aynen bir gün önceki gibi kısaydı!... Öyle bir sevindi ki... Yıllar önce bir gün, kutsal kitaptaki önemli ayetlerden birini kendi el yazısıyla hattat gibi yazdığında çok büyük bir mutluluk duymuştu. İşte şu andaki sevinci, yıllar önce duyduğu o büyük mutluluğa denkti.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra beklenmedik bir olay oldu. Bir iş için İkeno-o tapınağına gelen samuraylardan biri iki çift laf bile etmeden, açıkta bir şey görmüş gibi devamlı Naygu'nun burnunu süzüp durmuştu... Ayrıca,

bir zamanlar Naygu'nun burnunu pirinç lapasının içine düşüren çömez ve takımı vaaz salonunun önünden geçerken Naygu'yu gördüklerinde başlarını öne eğerek ilkin gülmelerini tutmaya çalışmışlar; sonra da hık fık derken kendilerini zapt edemeyip hep beraber koro halinde kahkahalarla gülmeye başlamışlardı... Tapınağın ayak işlerine bakan çocuk yaştaki acemi rahipler de, verilen emirleri yüz yüzeyken saygıyla dinlemişler ama Naygu arkasını döner dönmez, kıs kıs gülmeye başlamışlardı... Hem üstelik bu gibi şeyler yalnızca bir-iki kez olmuş değildi...

Başlangıçta, bütün bu olanları suratındaki değişikliğe yordu. Bu yorumu, duruma yeterince açıklık getirmiyordu. Çömezlerin, acemi oğlanların gülmeleri kuşkusuz bu nedenden kaynaklanıyordu ama burnu uzun olduğu zamanki gülmeleriyle şimdiki kahkahaları arasında dağlar kadar fark vardı. Demek ki onlara göre, alıştıkları patlıcan burun değil, hiç alışmadıkları bu yeni burun daha komikti... Evet, sorun bundan ibaretti. Ama hayır, burada da yine, işin içinde bir iş varmış gibi görünüyordu...

— Eskiden de gülüyorlardı ama, böyle adamın gözünün içine baka baka gülmüyorlardı...

Naygu kutsal kitabı bırakıp, kel başını bir yana eğerek arada bir kendi kendine böyle söyleniyordu. Sevgili Naygu'muz, böyle zamanlarda beyaz file binmiş evliya Bodisattva'ya bakarak dört-beş gün önce veda ettiği patlıcan burnunu hasretle hatırlayıp 'İnsanoğlu nankördür, kötü günü görmeden iyi günlerinin kadrini bilmez... Geçmiş zaman olur ki... Meğer onlar iyi günlerimmiş!' diye hüzünlenmeye başlamıştı bile. Ama ne yazık ki Naygu bu sorunu çözebilecek zihinsel kıvraklıkta birisi değildi.

İnsanların doğasında birbiriyle çelişkili iki duygu vardır. Başkasının felaketine gülecek insan kuşkusuz düşünülemez. Ancak, dara düşen bir insanın tam sorununu halledip düze çıkmaya başladığı an, onun bu rahatlığının karşısındaki insana battığı, onun bu mutluluğunun karşısındaki insanı rahatsız ettiği durumlar da vardır. Hatta gözlemcilerin, beladan yakasını kurtaran insanlar hakkında 'Keşke aynı belaya uğrasa!' diye temenni ettikleri bile olur. Karşısındakine gizli gizli düşmanlık bile duyarlar. Naygu da duyduğu rahatsızlığın İkeno-o tapınağına gelip gidenlerle oradaki rahip tayfasının yeni burnuna karşı gösterdiği gayri insani tepkiden kaynaklandığını hisseder gibi oluyordu ama, olaya tam bir anlam veremiyordu.

Keyfi kaçmıştı... Günden güne durumu daha da kötüleşti. Her önüne geleni öfkeyle paylamaya başladı. Hatta öyle ileriye gitti ki, sonunda burnu tedavi eden müridi bile dayanamayıp,

— Dilerim yaptıklarından dolayı tanrının gazabına uğrar, inşallah ettiklerinin cezasını bulur...

diye arkasından beddua etti.

Naygu'yu asıl çileden çıkaran haylaz çömezlerin terbiyesizlikleri oldu. Bir gün deli gibi havlayan bir köpeğin sesi gelmişti kulağına. Hemen dışarı fırlayıp etrafa göz attı. Çömezlerden birini, uzun tüylü sıska bir köpeği kovalıyor, elindeki yarım metrelik sopayla hayvana eziyet ediyordu. Yalnız kovalasa yine iyi, bir taraftan da,

— Şimdi geliyor burnuna sopa! Burnuna geliyor ha! Burnuna!

diye avaz avaz bağırıyordu.

Naygu sopayı hışımla kaptığı gibi çömezin suratına suratına indirdi. Çünkü bu dal parçası, bir zamanlar burnunu kaldırtmak için kullandığı sopaydı!

İşte o zaman Naygu burnunu kısalttığına bin pişman oldu.

Bir gece, hava karardıktan sonra ani bir esinti çıkmış, tapınaktaki rüzgâr çıngıraklarının çıkardığı sesler onu çok rahatsız etmişti. Ayaz da çıkınca, uyumak istediği halde ihtiyar Naygu'yu uyku tutmamış, yatağında gözlerini çipil çipil ederken birden burnu tatlı tatlı kaşınmaya başlamıştı. Dokunduğunda eline gelen ıslaklıktan burnunun aktığını fark etti. Hiç ateşi olmadığı halde burnu alev alev yanıyordu. Buda'nın kutsal heykeline sunduğu bir tütsü kabını ya da bir çiçek demetini tutarmış gibi burnunu hürmetle kavrayıp,

— Zorlayarak kısalttırdığım için bir hastalık peydah oldu galiba...

diye kendi kendine mırıldandı.

Ertesi gün her zamanki gibi erkenden uyandı. Bütün gece at kestanesi ağaçlarından dökülen sarı yapraklarla kaplı bahçe, altın gibi parlıyordu. Bembeyaz kırağı kaplı tapınağın damında, 9 kutsal süs halkası sabah

güneşinin ışıklarında pırıl pırıldı. Naygu, pancurları açık balkonda dikilerek derin bir nefes aldı.

Uzun zamandır unutmaya çalıştığı bir duygu tekrar dönüp gelmişti. Hemen elini burnuna götürdü. Dokunduğu şey dün geceki ufak burun değildi. Bu burun üst dudağından çenesinin altına kadar sarkan 15-20 santimlik eski burnuydu. Gece kendi kendine eski halini almıştı. Burnu kısaldığı zaman nasıl dünyalar onun olmuşsa şimdi de yeniden uzadığı için aynı sevinci duyuyordu.

— Artık kimse benimle alay edemez...

Kendi kendine içinden bu cümleyi mırıldanırken o koca burnunu sonbahar rüzgârında salınmaya bıraktı...

Mendil

hankeçi

1916

1

Tokyo Teikoku Üniversitesi hukuk profesörlerinden Kinzo Hasegava verandasındaki bambu koltuğuna oturmuş, Strindberg'in dramaturji üzerine yazdığı kitabı okuyordu.

Aslında Profesör Hasegava'nın uzmanlık alanı sömürgecilik politikasıydı. İlk bakışta onun dramaturji üzerine kitap okuması biraz garip gelebilir. Fakat hem bilimci hem de iyi bir eğitimci olarak ün yapmış olan Hasegava, öğrencilerine katkıda bulunacağını düşündüğü her konudaki kitaba kendi uzmanlık alanıyla ilgisiz bile olsa vakti elverdikçe göz gezdirmeden edemezdi. Örneğin, üniversitedeki işinin dışında müdürlük yaptığı meslek lisesinin öğrencileri Oscar Wilde'ın *De Profundis* ve *Intentions* adlı şiir kitaplarına büyük ilgi göstermiş ve Hasegava, Wilde'ın bu iki yapıtını birden okumak zorunda kalmıştı. Bu nedenle onun şu sıralarda Çağdaş Avrupa Tiyatrosu ve Oyuncuları üzerine kitap okuması zaten doğal bir olaydı. Ayrıca, İbsen, Strindberg, Maeterlinck hakkında makaleler yazmak bir yana, bu çağdaş ustaların çizgisinde ilerleyerek ileride tiyatroyu kendisine meslek edinmek isteyen ciddi gençler de vardı öğrencilerinin arasında.

Hepsi birbirinden güzel tümcelerle süslü bölümleri her bitirişinde, sarı bez ciltli kitabı dizlerinin üstüne koyuyor, dalgın bakışları verandada asılı Gifu yapımı kâğıt fenere çevriliyordu. İşte o anda her nedense tüm dikkati kitaptan uzaklaşıyor, kâğıt feneri birlikte aldığı karısı aklına geliyordu. Onunla Amerika'daki öğrencilik yıllarında evlenmişti. Karısı Amerikalıydı ama Japonya ve Japonları en az kocasının sevdiği kadar seviyordu. Özellikle göz nuru dökülerek yapılmış ince el sanatı ürünlerine bayılıyordu. Bu yüzden balkonda asılı duran bu kâğıt fener Profesör'ün değil, daha çok Bayan Hasegava'nın Japon sanatına karşı duyduğu sevgi ve ilgiyi yansıtıyordu.

Kitaba yine ara verince karısını, kâğıt feneri, o fenerin simgelediği Japon kültürünü düşünmeye başlamıştı. Ona göre, Japonya son 50 yılda maddi olarak gözle görülecek derecede bir ilerleme kaydetmişti ama manevi açıdan aynı şeyi söylemek hemen hemen olanaksızdı. Hatta bir yerde gittikçe gerilediği bile söylenebilirdi. Peki bu yozlaşmayı acilen durdurmak için çağdaş Japon düşünürlerine ne gibi bir iş düşüyordu? Profesör bu sorunun çözümünü, Japonların kendi öz kültür mirasları olan Buşido felsefesinde görüyordu. Buşido felsefesi asla, yalnız adalı Japon halkına özgü katı ve bağnazlıklar yumağı olarak yorumlanamazdı. Çünkü onun içinde, tüm Batı dünyasına hükmetmekte olan Hıristiyanlık felsefesine uygun ahlaki değerler de vardı. Çağdaş Japon düşüncesine, Buşido'yu temel alan bir hedef gösterilebilecek olursa, bu olay hem Japonların manevi yaşantılarına katkıda bulunur, hem de öteki dünya ülkelerine yarar sağlardı. Ayrıca, Batılılar ve Japonların karşılıklı anlaşmalarına yardımcı olarak, barış sürecini hızlandırabilirdi. Profesör uzun zamandır hep bu konular üzerine kafa yoruyor ve kişisel yaşantısında, Doğu ve Batı dünyası arasında köprü vazifesi görmek istiyordu. Bu yüzden, karısı, kâğıt fener ve fenerin simgelediği Japon kültüründen oluşan bir üçlünün karşılıklı ahenk içinde olduğunu bildiği için bu konuları düşünmek onu tedirgin etmiyordu.

Strindberg'i okusa da, aklına devamlı gelip giden bu tatlı düşünceler yüzünden yavaş yavaş ipin ucunu kaçırmaya başladığının farkına vardı. Üzgün üzgün başını salladı ve daha dikkatli bir şekilde gözlerini kitabın satırları üzerinde gezdirmeye başladı. Şu anda okumakta olduğu yerde aynen şunlar yazılıydı:

Aktör, sıradan bir duyguyu dile getirmek için belli bir rol tekniği keşfedip başarıya ulaşınca, seçtiği yöntem, içinde bulunduğu koşullara uygun olsa da olmasa da; uyguladığı teknik kolayına geldiği için ve de bu stiliyle başarıya ulaştığı için hep bu stili yeğleyecektir. İşte *maniere* yani 'tavır' denilen olay da budur.

Profesör aslında sanatla, özellikle tiyatro dünyasıyla pek fazla ilgisi bulunmayan bir insandı. Bu yaşına kadar gördüğü Japon tiyatro yapıtları bile parmakla sayılacak kadar azdı. Bir zamanlar öğrencilerinden birinin yazmış olduğu romanda 'Bayko' diye bir ad geçmişti ve ayaklı kütüphane olmakla övünen kendisi bunu bilememişti. Öğrencisini çağırıp sormuştu:

— Yahu kim bu Bayko?

— Bayko mu efendim... Kendisi Marunouçi Kraliyet Tiyatrosu aktörlerindendir. Şu sıralarda sahnelenen ve 16. yüzyıl Japonyasını konu edinen *Tayko'nun Günlüğü* adlı oyunun Onuncu Bölüm'ündeki Misao rolünü oynuyor.

Çizgili kimono ceketli öğrenci böyle yanıt vermişti. Ayrıca, Strindberg'in mükemmel bir şekilde eleştiri yöneltti̇ği mizansen teknikleri hakkında Profesör'ün hiçbir fikri yoktu. Çünkü tiyatroya olan ilgisi öğrenim yıllarında Batıda gördüğü birkaç oyunun ötesine gitmemişti. Yani onun tiyatroya olan ilgisi, lisedeki İngilizce öğretmenlerinin birkaç İngilizce deyim keşfetmek için Bernard Shaw'un eserlerini okutmasından farksızdı. Ama her şeye rağmen Profesör yine de bu konuyla ilgileniyordu.

Tavandan sarkan kâğıt fenerin ışığı henüz yanmamıştı. Profesör koltuğunda Strindberg'in kitabını okumaya devam etti. Bu yazdıklarımdan siz okurlarım; mevsimin yaz başı, vaktin bir öğle sonrası, günlerin de uzun olduğunu herhalde anlamışsınızdır. Ayrıca sakın, Profesör'ün canının sıkıldığını da sanmayın... Eğer aranızda bundan kuşkulanan varsa yanılıyor... Böyle bir kişi ancak, benim yazı yazma hevesimle alay eden biri olabilir.

Profesör aniden okumayı kesmek zorunda kaldı. Hizmetçi, eve ziyaretçi geldiğini söyleyerek bütün okuma keyfini kaçırmıştı. Günler uzamıştı ya; artık bu insanların elinden kurtuluş yoktu. Koşuşturmaktan bir yere yıkılıp kalıncaya kadar ona rahat yüzü göstermeyeceklerdi anlaşılan...

Kitabı bırakarak hizmetçinin getirdiği küçük kartvizite göz attı. Kartın üstünde incecik harflerle Nişiyama Atsuko yazılıydı. Pek tanıdık bir isme benzemiyordu. Koltuğundan uzaklaşırken iyice emin olmak için, zihninden geniş tanıdık çevresinin adlarını şöyle bir gözden geçirdi, fakat bu isimde bir surat belleğinde şekillenmedi. Elindeki kartviziti sayfaların arasına sıkıştırarak kitabı koltuğun üstüne bıraktı. Tedirgin bir havayla kimonosunun önünü düzelterek bakışlarını ileride sarkmakta olan kâğıt fenere çevirdi. Ziyaretlerde, hemen karşılaşmak için büyük sabırsızlık gösteren genellikle ziyaretçi değil ev sahibidir. Hele bu ev sahibi Profesör Hasegava gibi sabahtan akşama kadar ciddi işlerle uğraşan birisi olursa...

Fakat, gelen misafir bugünkü kadın gibi tanımadığı bir insan değil de başka birisi olsa bile Profesör'ün davranışı yine de değişmezdi.

Nihayet saatine baktı ve salonun kapısını açtı. Odaya girip kapı tokmağını bırakır bırakmaz karşısında 40 yaşlarında bir kadın gördü. Kadının üstünde değerini tahmin edemeyeceği şıklıkta pahalı bir ipek kimono vardı. Kadın, yazlık siyah kimono ceketin yakalarını hafifçe aralamıştı ve kuşak bağının üstünü baklava şeklinde bir yeşim taşı süslüyordu. Genelde Profesör böyle ufak tefek ayrıntılara kayıtsızdı, ama bu kez kadının topuz saçına kadar her şey dikkatini çekmişti. Kadın, Japonlara özgü yuvarlak yüzü ve kehribar teniyle akıllı bir anneye benziyordu. Bu yüzü inceledikten sonra, onu sanki daha önce bir yerlerde görmüş gibi bir his belirdi içinde. Önceden tanışıklıkları olduğu takdirde kadının bunu belli edeceğini düşünerek gayet dostane bir şekilde eğilerek selamladı onu.

— Efendim, bendeniz Hasegava...

— Ben de Nişiyama Keniçiro'nun annesiyim efendim.

Kadın, nezaketle eğilerek Hoca'yı selamlarken berrak bir sesle bunları söylemişti. Profesör, kadının oğlu olan Nişiyama Keniçiro'yu tanıyordu. İbsen ve Strindberg üzerine yazılar yazan fakat uzmanlık dalı Alman Hukuku olan bir öğrencisiydi. Üniversiteye girdikten sonra da bilimsel düşünce konularında fikir almak için sık sık odasına gelen bir gençti. İç organlarında çıkan bir iltihap yüzünden ilkbaharda üniversite hastanesine yatmıştı. Birkaç defa bu gencin ziyaretine gittiği bile olmuştu. Şu halde kadının yüzünün ona yabancı gelmemesi bir tesadüf sayılmazdı. Fakat bu kadar benzerlik olamazdı... Çocuk annesinin bir kopyasıydı... O kalın kaşlı cıvıl cıvıl genç sanki doğmamıştı da annesinin burnundan düşmüştü...

Küçük sehpanın arkasındaki sandalyeyi başıyla işaret ederek kadına,

— Şöyle buyrun lütfen.

dedi.

Kadın bu ani ziyaretinden dolayı tekrar özür diledi ve saygıyla eğildikten sonra gösterilen sandalyeye oturdu. Kimonosunun kolundan mendile benzeyen beyaz bir şey çıkardı. Hoca bunu görünce, kadına sehpanın üstündeki Kore malı yelpazeyi kullanmasını önerdi.

Kadın odada göz gezdirerek usulen,

— Çok güzel bir eviniz var efendim...

— Yok efendim ne gezer... Sadece hangar gibi geniş... Başka da hiçbir özelliği yok.

Bu çeşit komplimanlara alışkın olan Profesör hizmetçinin getirdiği buzlu çayı misafirin önüne koyarak sözü oğluna getirdi.

— Delikanlı nasıl? Durumunda bir değişiklik var mı?

— Evet var.

Kadın ellerini dizinin üstünde birleştirirken çekinerek Hoca'nın konuşmasını bir an yavaşça kesmişti. Gayet sakin ve dingin bir tavırla devam etmişti.

— Doğrusunu isterseniz ben de sizinle oğlum hakkında konuşmak için gelmiş bulunuyorum. Onu kaybettik. Eğitimi sırasında oğluma çok emeğiniz geçti, size çok yük olduk efendim...

O sırada Hoca, kadın çekindiği için çaya dokunmuyor diye düşünmüş, gereksiz yere 'Buyrun, buyrun!' diye ısrar edip durmaktansa, misafire yol göstermek için kendi çay fincanını eline almış ağzına götürmek üzereydi. Fincan dudaklarına değmek üzereyken kadının bu sözleri kulağında bomba gibi patladı. Elinde çay fincanı 'İçsem mi, içmesem mi?' diye tereddüt geçirdi. Fakat şu an aklından geçenlerin delikanlının ölümüyle hiçbir ilişkisi bulunmadığı için de çok rahatsız olmuştu. Yalnız fincanı da elinde devamlı böyle tutamazdı; bir şeyler yapması gerekiyordu. Ani bir kararla tek yudumda fincanın yarısını bitirdi. Sonra da kaşlarını çatarak boğuluyormuş gibi,

— Aman yarabbi!

diyebildi.

— Hastanedeyken sık sık sizden bahsetmişti. Ne kadar meşgul olduğunuzu biliyorum efendim. Fakat, hem size bu acı haberi bildirmek, hem de oğluma gösterdiğiniz yakın ilgiye teşekkür etmek için sizi rahatsız etmiş bulunuyorum.

— Rica ederim efendim.

Profesör elindeki fincanı bıraktı ve üstü balmumu cilalı mavi yelpazeyi alırken büyük bir üzüntüyle konuştu.

— Çok yazık oldu çocuğa, çok... Ömrünün baharında gitti zavallı... Onun için hayat asıl bundan sonra başlayacaktı. Herhalde iyileşmiştir diye düşündüğüm için pek arayıp soramadım. Ne zaman vefat etti?

— Dün ölümünün yedinci günüydü.

— Acaba hastanede mi..........?

— Öyle oldu efendim.

— Gerçekten inanılacak gibi değil... Ben şahsen böyle bir şeyi beklemiyordum.

— Efendim, biz oğlumuz için elimizden gelen her şeyi yaptık fakat kurtaramadık. Kader böyleymiş demekten başka çaremiz olmadığını biliyorum. Gelin görün ki, onu büyütüp bu yaşına kadar getiren bir anne olarak neye baksam, ne yapsam her şey bana onu hatırlatıyor. Belki yapmamam lazım ama elimde olmayarak kadere isyan ediyorum...

Bu şekilde sohbete devam ederken Hoca bir şeyin farkına vararak şaşırdı. Tavır ve hareketleriyle kadın hiç de kendi çocuğundan bahsediyor gibi değildi. Ne gözlerinde bir damla yaş vardı, ne de sesi titriyordu. Hatta arada bir kadının dudaklarında tebessüm bile beliriyordu. Konuştuklarını duymadan, sadece onun yüzünü seyreden birisi kadının havadan sudan bahsettiğini sanırdı. Çok garip bir durumdu...

Profesör, bir zamanlar araştırma yapmak için gittiği Berlin’deki günlerini hatırladı. O sıralarda şu anki Kaiser’in babası I. Wilhem vefat etmişti. Devamlı uğradığı kafede bu ölüm haberini aldığında hiç heyecanlanmamış, sıradan bir tepki göstermişti. Sonra da bastonunu koltuğunun altına kıstırıp, her zamanki gibi mutlu mutlu, kaldığı pansiyonun yolunu tutmuştu. Fakat kapıyı açmasıyla, ev sahibinin her iki çocuğunun da boynuna sarılarak ağlamaya başlaması bir oldu. Biri 12 yaşlarında kahverengi ceketli kız, öteki de 9 yaşlarında lacivert kısa pantolonlu bir erkek çocuğuydu. Çocukları çok seven Profesör, duruma hiçbir anlam veremediği halde çocukların parlak sarı saçlarını okşayarak defalarca,

— Ne oldu yavrum? Neyiniz var? Ne oldu?

diyerek onları yatıştırmaya çalışmıştı.

Ama onlar burunlarını çeke çeke,

— Kral dedemiz ölmüş! Kral dedemiz ölmüş!

diye ağlamaya devam etmişlerdi...

Bir ülke başkanının ölümünün, çocukları bu kadar üzmesine çok şaşırmıştı. Onu etkileyen yalnız kraliyet ailesi ve halk arasındaki güçlü duygusal ilişki değildi. Buşido felsefesine inanan Profesör'ü asıl şaşırtan, Avrupa'ya adımını attığı ilk günden beri tanık olduğu buna benzer pek çok olay sırasında Avrupalıların hemen her zaman gösterdikleri ani içgüdüsel tepkiydi... Bu içgüdüsel tepkilere ilk tanık olduğu zaman geçirdiği şoku ve sonradan insanların bu tepkilerine karşı duyduğu içten ve sevecen yandaşlığı sanki dün başından geçmiş gibi hatırlıyordu...

Şimdi ise aksine, kendi ulusundan olan bir kadının, öz oğlunun ölümüne karşı gösterdiği kayıtsızlığa, ağlamayışına şaşırmaktaydı... Kadın hakkında yaptığı ilk keşif bu olmuştu. Fakat arkasından ikincisi geldi...

Konuşmalar ilkin, gençle ilgili anılarla başlamış, sonra gencin günlük yaşantısı üzerine gelmiş ve tekrar onunla ilgili anılara dönmek üzereydi. O anda Kore malı yelpaze Profesör'ün elinden kayıp mozaik zemine düştü. Yelpaze küçük sehpanın altında, kadının beyaz çorapları üzerine giydiği terliklerin yanındaydı. Sohbet devam ederken Profesör yerinden kalktı, eğilerek ellerini sehpanın altına uzattı. Tam o anda tesadüfen, kadının dizleri üstünde bir mendil tuttuğunun farkına vardı. Elleri tir tir titriyordu. Duygularını bastırmak için elindeki mendili yırtacak gibi çekiştiriyor, yumuşak parmaklarının arasında buruş buruş olmuş mendilin dantelli kenarları rüzgâra kapılmış gibi fırıl fırıl dalgalanıyordu... Demek ki kadının yüzü gülse bile içi kan ağlıyordu...

Yerden yelpazeyi alıp doğrulduğunda Profesör'ün yüzünde şimdiye kadar bulunmayan değişik bir ifade vardı. Görmemesi gereken bir şeyi görmüştü. Kadına karşı hem engin bir saygı duymuş, hem de böyle bir şeye tanık olmak onu çok mutlu kılmıştı. Bütün bu olan bitenlere bakarken kendini tiyatro oynayan bir insan gibi hissetmişti; dehşetli bir şaşkınlık içindeydi.

— Ne söyleyeceğimi bilemiyorum... Fakat, oğlum kızım olmasa da sizin acınızı yüreğimde duyabiliyorum.

Profesör, sanki göz kamaştırıcı bir ışık görmüş gibi başını geriye yaslayarak yumuşacık duygusal bir sesle söylemişti bunları. Kadın da başını öne eğerek,

— İlginize çok teşekkür ederim. Ama ne söylesek boş... Çünkü giden geri gelmiyor...

diye karşılık vermişti...

2

İki saat sonra Profesör banyosunu yapmış, akşam yemeğini yemiş, biraz da kirazlardan atıştırarak tekrar balkondaki koltuğuna çekilmişti.

Yaz gününde bir günbatımı daha ölgün ışıklarını dalga dalga etrafa göndermeye çalışıyordu. Kapısı açık duran veranda henüz karanlık sayılmazdı. Profesör bu loş ışıkta koltuğuna bağdaş kurmuş, başını arkaya yaslamış, dalgın dalgın fenerden sarkan kırmızı püskülleri seyrediyordu... Strindberg’in kitabı hâlâ elindeydi, ama sonradan bir sayfa bile okuyamamıştı. Çünkü artık kitabın havasında değildi. Aklında yalnız Bayan Nişiyama vardı... Hayran kalmıştı bu kadına...

Yemekte karısına o gün başından geçenleri, Bayan Nişiyama’yla ilgili gözlemlerini anlattı. Böyle bir davranışın ancak Japon kadınlarındaki yüce Buşido ruhundan kaynaklanabileceğini söyledi. Japonya hayranı ve büyük bir Japon dostu olan karısı, onun görüşlerini tümüyle paylaşmıştı. Her söylediğini can kulağıyla dinleyen bir eşi olduğundan dolayı Profesör gerçekten çok şanslıydı... Karısını, Bayan Nişiyama’yı, Gifu’dan aldıkları kâğıt feneri, kısacası bu 3 ögeyi artık zihninde tinsel ve töresel bir temele oturtabiliyordu.

Bu hoş düşünceler içinde ne kadar vakit geçti, Profesör’ün kendisi de farkına varmadı... Fakat aniden bir dergi tarafından istenen makale geldi aklına. Dergi, ileri gelen bilimci ve düşünürlerden ‘Çağdaş Gençliğe Öğütler’ başlığı altında fikirlerini yazmalarını istiyordu. Profesör kafasını kaşıyarak, bugünkü olayı malzeme olarak kullanıp hemen izlenimlerini yazıya aktarmayı aklından geçirdi.

Başını kaşıdığı elinde yine Strindberg'in dramaturjisi vardı. Kitabın az önce kartvizit koyduğu sayfasını açtı. O sırada hizmetçi feneri yaktığı için kitabın küçük harflerini okumakta pek zorlanmıyordu. İçinden pek okumak gelmese de, o sayfaya son bir defa göz atmaktan kendini alamadı:

Gençtim... O sırada herkes Paris'ten geldiği sanılan Madam Haiberg'in *Mendil* adlı oyunundan bahsediyordu. Oyunda eşzamanlı oynanan iki rol vardı: oyuncu gülümserken bir eliyle de mendili yırtıyordu. Şimdi düşünüyorum da bence bu kötü bir oyundu.

Profesör kitabı dizlerinin üstüne koydu. Bayan Nişiyama'nın kartviziti hâlâ sayfanın ortasındaydı. Ama artık Hoca'nın düşündüğü ne o bayan, ne kendi karısı, ne de Japon kültürüydü... Sanki bu üçünün arasındaki ılımlı ahengi bozmak isteyen ne olduğu bilinmez sinsi bir duygu belirdi içinde... Strindberg'in oyunun o sahnesi hakkındaki eleştirileri ve buradaki etik değerler şüphesiz birbirinden çok farklı şeylerdi. Fakat okuduğu satırlar, banyodan sonra tüy gibi hafifleyen yüreğini karartmış, huzurunu bozmuştu. Çünkü onlar, Profesör'ün Buşido felsefesine ve onun uygulamalarına olan inancını temelinden yıkmak isteyen satırlardı...

Canı sıkılmıştı... Sinirli sinirli başını salladı... Sonra da üstü sonbahar çiçekleriyle süslü kâğıt fenerin çıkardığı parlak ışığı seyretmeye koyuldu...

Örümcek İpi

kumono ito

1918

1

Buda Hazretleri, bir gün cennette nilüferli havuzun etrafında yalnız başına geziniyordu. Nilüferlerin hepsi kar gibi bembeyaz çiçekler açmıştı. Gümüş renkli göbeklerinden dört bir yana durup dinlenmeden mis kokular saçıyorlardı. Cennette henüz sabah olmuştu.

Aradan bir müddet geçince, Buda, havuzun kenarında durmuş suyun üstünde çarşaf gibi serili nilüferleri seyrederken, aşağıda olan bitenler tesadüfen yaprakların arasından gözüne ilişti. Çünkü cennet bahçesindeki bu havuzun altından, cehennemin dibi görünüyordu. Sanki dürbünle bakıyormuş gibi, cehennemdeki İğneli Dağlar ve Sanzu Irmağı gayet açık seçik karşısındaydı.

O anda, cehennemin dibinde debelenip durmakta olan Kandata ve onun etrafındaki bir sürü günahkâr insan çarptı Buda Hazretlerinin gözüne. Bu Kandata denen herif, gözünü kırpmadan adam öldüren, ev yakan, akla gelmeyecek kötülükleri işleyen azılı bir hırsızdı. Gelgelelim, hayatında yalnız bir kez de olsa, birine bir iyilikte bulunmuştu. Sık ağaçlarla kaplı bir ormandan geçerken, yolun kenarında bir örümcek görmüştü. Kandata tam ayağını kaldırıp örümceği ezecekti ki, aniden fikir değiştirerek,

— Hayır, yapmayayım! Minnacık bile olsa, onun da canı var. Durup dururken hayvanın canını almayayım şimdi. Yazık, günah...

demiş, hayvanın hayatını bağışlamıştı.

Buda Hazretleri, cehennemin dibinde debelenenleri seyrederken aklından, Kandata'nın örümceğe yaptığı bu iyilik geçti. 'Bu iyiliğine karşılık acaba Kandata'yı cehennemden kurtarsam mı?' diye düşünmeye başladı. Şans eseri, tam o sırada yan tarafındaki yeşim renkli nilüfer yaprağının üzerine, cennetteki örümceklerden biri gümüş renkli güzel ağını germişti. Buda,

örümcek ağından incecik bir tel alarak, kar beyaz nilüferlerin arasından derinlerdeki cehennemin dibine sarkıttı.

2

Burası cehennemin dibiydi... Hırsız Kandata da burada öteki günahkârlarla birlikte kan gölüne bir batıyor, bir çıkıyordu... Her yer zifiri karanlıktı... Ortalık bazen aydınlanır gibi olsa bile, gelen ışık aslında, (kirpi sırtını andıran) iğneli dağların korkunç pırıltısıydı... Bundan daha korkunç bir şey olamazdı... Etraf mezarlık gibi sessizdi... Kulağa gelen ses yalnız, günahkârların çıkardığı dermansız iniltilerdi... Gördüğü işkencelerden dolayı herkesin sesi soluğu kesilmiş, artık kimsenin ağlamaya bile mecali kalmamıştı... Hırsızların piri Kandata da bu kan gölünün içinde yarı ölü bir kurbağa gibi boğula boğula ‘gulu gulu’ ediyordu...

Kandata başını kan gölünden kaldırmış, öylesine gökyüzüne bakarken bir de ne görsün! Uzaklarda, çok uzaklarda, örümcek ağından kopmuş gümüş renkli incecik, parlak bir tel, sanki başkalarının gözüne görünmekten sakınır gibi sessiz karanlığı delerek ona doğru gelmiyor mu? Teli gören Kandata sevinçle el çırpmaya başladı. Eğer bu örümcek telciğine yapışıp yukarılara tırmanacak olursa, kesinlikle bu cehennemden kurtulabilirdi... Evet, evet; işler yolunda giderse cennete atlaması bile mümkündü! Cennete kapağı bir atarsa, artık onun için ne iğneli dağların üzerine fırlatılma korkusu vardı, ne de kan gölünde boğulma tehlikesi...

Aklından bunları geçiren Kandata, örümcek ipine sımsıkı yapıştı ve kendini var gücüyle yukarılara çekmeye başladı. Meslek icabı, zaten ipe tırmanmaya alışkındı. Ancak, cennet ile cehennem arasında on binlerce, yüz binlerce kilometrelik korkunç bir mesafe vardı... Git, git bir türlü çıkış deliği gelmek bilmiyordu...

Epey bir süre tırmandı, ama takati kesilmeye başlamıştı. Öyle ki, artık kendini bir kulaç bile yukarıya çekecek hali kalmadı... Ufak bir mola vermek için durdu ve aşağılara bir göz attı.

Canını dişine takarak buralara kadar tırmandığına değmişti. Az önce içinden çıktığı kan gölü karanlığın içinde kayıplara karışmış ve donuk parıltısıyla insana dehşet veren o iğneli dağlar da ayaklarının altında görünmez olmuştu...

Bu hızla devam edecek olursa, cehennemden kurtulması işten bile değildi... Cehenneme düştü düşeli, hiç duymadığı bir sevinçle bağıra bağıra ‘Yaşasın, yaşasın!’ derken yüzü gülüyordu... Ama o da ne? Alt taraflara doğru dikkatle bakınca bir de ne görsün!... İpin alt tarafı sürüler halinde günahkâr insanlarla dolup taşmıyor mu? Herifler, tek sıra halinde karınca gibi ipin üstüne dizilmişler, kendilerini yukarı çekiyorlardı. Bunu gören Kandata’nın korkudan ve şaşkınlıktan ağzı açık kalmış, aptallaşmıştı... Yalnız gözlerini hareket ettirebiliyordu... Tek başına tırmanırken bile sanki kopacakmış gibi duran bu ince örümcek ipi, nasıl oluyor da onca insanın ağırlığına dayanabiliyordu? Diyelim ki binde bir ihtimalle ip kopuverdi... Kendisi de bu güruhla birlikte paldır küldür cehennemin dibine yuvarlanmaz mıydı? Düşüncesi bile korkunçtu... Ama, o simsiyah kan gölünden çıkan yüzlerce, binlerce günahkâr, hâlâ, şu avucundaki ince, parlak, örümcek ipine karınca gibi tek sıra halinde yapışmış, durup dinlenmeden hep yukarıya tırmanıyorlardı... Hemen bir şeyler yapması lazımdı... Yoksa ip ortasından kopacak, hep birlikte cehennemin dibini boylayacaklardı...

Kandata aşağıdaki güruha var gücüyle bağırdı:

— Dinleyin beni ey günahkâr kullar! Bu örümcek ipi benim! Siz kimden izin alarak ona tırmanıyorsunuz? İnin bakayım! Haydi yallah!

İşte o anda olan oldu... İp, tam Kandata’nın tutunduğu yerden ‘küt!’ diye kopuverdi... Bir anda ipe tutunanların hepsi karanlık boşlukta topaç gibi döne döne tepetaklak cehennemin dibini boyladılar.

Geriye kala kala kopuk bir örümcek ipi kaldı. Aysız ve yıldızsız boşlukta pırıl pırıl ışıklar saçarak incecik sallanıyordu...

Buda Hazretleri nilüferli havuzun kenarında aşağıda olan biteni başından sona kadar dikkatle izlemişti. Ama Kandata’nın kan gölüne taş misali battığını görünce, üzülmeden edemedi... Kandata bencilce, cehennemden yalnız kendisini kurtarmak istemişti... Başkalarına karşı çok şefkatsizdi... Bu yüzden tekrar cehennem kuyusuna düşmüş, layık olduğu cezayı bulmuştu... Onun bu yaptığı Buda Hazretlerine göre aşağılık bir davranıştı.

Aşağıda olup bitenler, cennet bahçesindeki nilüferlerin hiç umurunda değildi... Minik topaçları andıran bu beyaz çiçekler, Buda Hazretlerinin

ayaklarının dibinde nazlı nazlı yapraklarını sallıyor, tam ortadaki altın renkli göbeğinden etrafa eşsiz güzel kokular yayıyorlardı... Cennette neredeyse öğle olmak üzereydi...

Cehennem Tablosu

Cigokuhen

1918

1

Yeryüzüne Horikava Efendimiz gibi yüce bir zat bir daha gelir mi orasını bilemiyorum ama şimdiye kadar onun gibi birinin gelmediği kesin...

Bir rivayete göre, sayın valideleri daha ona hamileyken rüyasında evliya Daytoku'yu gördüğü için Horikava Efendimiz olağanüstü bir insan olarak dünyaya geldi. Yaptığı hiçbir şey sıradan bir olay değildi ve her işinde halkının hayranlığını kazandı. Onun yüceliğini anlamak için oturduğu saraya şöyle bir bakmak yeterdi. Bu yapıyı hangi sözcüklerle tasvir edelim? Görkemli mi diyelim? Muhteşem mi diyelim? Yoksa devasa mı? Hayır, hayır, hiçbiri... Yalnız sarayını anlatmak için bile kelimeler aciz kalıyordu. Yaptığı her işte bizim gibi sıradan insanları aşan bir özellik vardı. Başarılarını görenler Efendimizi ilk Çin imparatorlarından Tsin ya da Yang'a benzettiler. Ama bu insanların Efendimizi kavrayış tarzı Fil darbı meselindeki körlerin durumundan farksızdı. Hikâyeye göre körler, filin çeşitli organlarına dokunuyor ve bunun nasıl bir hayvan olduğunu tarif ederken farklı farklı şeyler söylüyorlardı. Efendimiz hakkında konuşan insanların durumu da buna benziyordu. Çünkü, Horikava Hazretlerinin geçmişteki hükümdarların hepsinden değişik bir konumu vardı. Zatı Şahaneleri hiçbir zaman öteki hükümdarlar gibi şahsı için şaşaaya, debdebeye itibar etmemişti. Saadetini hep halkıyla paylaşmak istemiş, onlara karşı her zaman son derece cömert davranmıştı.

Rivayete göre, bir zamanlar Higaşi Sanco'daki Kavara Sarayı'nı eski sadrazam Toru'nun hayaleti zapt etmiş ve günlerce buradan çıkmamıştı. Böyle kritik bir zamanda bile, Efendimiz Horikava Hazretleri 'Destuur!' diyerek saraya korkusuzca dalmış, okuyup üfleyerek kötü ruhları oradan def etmeyi başarmıştı. Zaten bu olaydan sonra da Efendimiz haklı olarak kadın erkek, çoluk çocuk herkesin gözünde ilahlaşmış ve bütün kalpleri fethetmişti. Yine bir hıdrellez günü, yeni açan erik çiçeklerini seyrana

gittiğinde arabasını çeken öküzlerden biri boyunduruktan boşanmış, yoldan geçmekte olan bir ihtiyarı yaralamıştı. Fakat bu ihtiyarcık kızmak bir yana, Efendimizin has öküzünün hücumuna maruz kalmak gibi bir şerefe nail olduğu için ellerini kaldırarak tanrıya hamdüsenalar etmişti.

Efendimizin hayatı buna benzer pek çok menkıbelerle doludur. Şimdi hangi birini anlatalım?... Sarayında verdiği bir şölen sırasında davetlilere 30 beyaz küheylan hediye ettiğini mi söyleyelim?... Saraydaki en gözde içoğlanını Nagara Köprüsü'nün altındaki sulara attırarak kurban ettiğini mi konu edelim?... Çin tabâbet uzmanı rahibeye, bir zamanlar baldırında çıkan çiçek hastalığı yarasını hiç uyuşturucu kullanmadan ameliyat ettirdiğinden mi bahsedelim... Hani, saymaya kalkarsak anlatmakla bitmez... Fakat hiçbir hikâye şu an sarayın en kıymetli hazinelerden biri olan Cehennem Tablosu'nun öyküsü kadar dehşetengiz olamaz... Hiçbir şeyden kolayca etkilenmeyen Efendimiz, o gün gerçekten büyük bir şaşkınlık içindeydi... Her zaman Efendimizin yanında sadık bir hizmetkâr olarak hazır bulunduğum için o olayı ben de gördüm. O an sanki ruhum bedenimden ayrılıyor gibi gelmişti... 20 yıllık hizmet hayatımda hiç böyle tüyler ürpertici bir olayla karşılaşmamıştım.

Öyküye başlamadan önce, size "Cehennem Tablosu"nu çizen Yoşihide'yi tanıtmak istiyorum.

2

Belki Yoşihide'yi şimdi bile tanıyanlar vardır ama o, zamanının eşi benzeri olmayan en ünlü ressamıydı. O sıralarda 50'sine merdiven dayamıştı. Kısa boylu, bir deri bir kemik, geçimsiz aksi bir ihtiyardı. Saraya her gelişinde, sırtında sarıya çalan açık kırmızı kimonosu ve başında yumuşak siyah şapkası bulunurdu... Yaşını göstermeyen bu adamın kişiliğinde nedense herkese ters gelen bir şey vardı. Kıpkırmızı dudaklarıyla ona bakanların üzerinde insanoğlundan çok, bir hayvan hissi bırakıyordu. Resim yaparken fırçasını tükürüklediği için dudaklarının böyle kırmızı olduğunu söyleyenler vardı ama, doğru mu yalan mı orasını bilemiyorum. Bildiğim tek şey, Yoşihide'yi diline dolayan bazıları, onun jest ve mimiklerini maymuna benzettiklerinden dolayı ona 'maymun' lakabını takmış olmalarıydı.

Fakat bu adamın dedikodusu ‘maymun’ lakabının takılmış olmasıyla bitmiyordu. Yoşihide’nin ayrıca 15 yaşında bir kızı vardı. Görünüm olarak babasına hiç benzemeyen bu güzel kız, saraydaki hanımefendilerin maiyetinde nedimeliğe kadar yükselmişti. Belki de annesini çocuk yaşta kaybettiği için, yaşına göre çok olgun, ağırbaşlı, düşünceli, kendi yaşıtlarına hiç benzemeyen, lep demeden leblebiyi anlayan çok zeki bir kızdı. Bu yüzden kısa zamanda başta Hanım Sultan olmak üzere saraydaki bütün kadınların gözdesi durumuna gelmişti.

Yine o sıralarda Efendimize Tamba eyaletinden hediye bir evcil maymun gelmişti. Efendimizin oğlu genç şehzademiz, muziplik olsun diye bu maymuna ‘Yoşihide’ adını taktı. Zaten görünümü komik olan bu hayvana böyle bir isim verilince sarayda gülmeyen kalmadı. Ama olay bununla kalmadı. Artık sarayda herkes yarı şaka yarı ciddi maymunla uğraşmaya başlamıştı.

— Bakın bakın! Yoşihide çama tırmanmış...

— Bakın Yoşihide döşemeleri tozlatmış...

Yoşihide aşağı, Yoşihide yukarı, hayvanı dillerinden düşürmüyorlardı. Bir gün Yoşihide’nin kızı erik çubuğuna dolanmış mektup rulosuyla sarayın uzun koridorlarında yürürken karşısındaki sürgülü kapıdan küçük maymun görünüverdi. Ayağı burkulmuş gibi bir hali vardı. Her zamanki gibi sütunlara tırmanarak savuşacak gücü kendinde bulamadığı için olmalı, bu kez canını dişine takmış topallayarak kaçmaya çalışıyordu. Hemen arkasından elinde salladığı sopasıyla genç şehzade göründü.

— Seni mandalina hırsızı seni! Dur! Kaçma!

diye bağırarak maymunu kovalıyordu. Genç kız bu sahneyi görünce bir an tereddüt etti. Fakat kaçmakta olan maymun o sırada kızın yanına gelmiş, kimonosunun eteğine yapışıp acıklı sesler çıkararak ağlamaya başlamıştı. Maymunun bu zavallı haline genç kızın yüreği burkuldu. Bir elinde erik dalına sarılı mektup, mor kimonosunun boşta kalan kolunu yavaşça açıp maymunu yumuşacık kavrayarak kucağına aldı. Şehzadenin önünde saygıyla eğilerek sakin bir şekilde şöyle dedi:

— Müdahale ettiğim için affınızı dilerim efendim. Fakat neticede bu bir hayvandır, aklı ermez... Bu yüzden onu affetmenizi istirham ediyorum.

Maymunu kovalamakta olan şehzade kaşlarını çatarak sinirli sinirli birkaç kez topuğunu yere vurdu.

— Onu neden koruyorsun... Mandalina çaldı dedik ya!

— Olabilir efendim, hayvandır aklı ermez...

Genç kız acı acı gülümseyerek cesaretle devam etti:

— Üstelik bu maymuna Yoşihide adını koydunuz efendim... Ona yapılanlar sanki babama yapılıyormuş gibi geliyor... Bu yüzden maymuna yapılanlara dayanamıyorum...

Genç şehzade bütün gerginliğine rağmen sinirli tutumundan vazgeçmek zorunda kaldı.

— Yaa demek öyle... Söz konusu babanızın hayatıysa, o zaman maymunu bağışlıyorum...

İstemeye istemeye söylediği bu sözleri bitirir bitirmez elindeki sopayı attı ve geldiği sürgülü kapıya doğru ilerledi.

3

Bu olaydan sonra Yoşihide'nin kızı ve küçük maymun pek sıkı fıkı oldular. Genç kız, prensesin kendisine hediye ettiği çıngırağa kurdele takmış, maymunun boynuna bağlamıştı. Artık maymun kızın yanından hiç ayrılmıyordu. Hatta yine bir seferinde genç kız üşütüp yatağa düştüğünde maymun kızın başucunda oturmuş, üzgün bir şekilde sürekli tırnaklarını kemirmişti.

Tuhaftı ama, kimse artık maymunu rahatsız etmiyordu. Tam tersine herkes onu sevmeye başlamıştı. Hatta şehzade bile arada sırada ona *parsimon[1]* ve kestane atmaya başlamıştı. Söylentiye göre şehzade, samuraylardan birini maymuna tekme atarken görmüş küplere binmişti. Bu olaydan hemen sonra Efendimiz, kızın maymunuyla birlikte huzura çıkmasını irade buyurdular. Herhalde samurayın maymuna yaptığı hareket, oğlunun buna sinirlenmesi, kızın hayvana karşı duyduğu samimi şefkat ve ona sahip çıkışı Efendimizin de kulağına gitmiş olmalıydı. Kıza,

— Demek babanı bu kadar seviyorsun... Bunu çok takdir ettim...

dedi ve koyu kırmızı bir kimono hediye etti. Kız kendisine verilen kimonoyu büyük bir saygı ve zarafetle eğilerek almış, maymun da kızın yaptığı bütün hareketleri aynen taklit etmişti. Bu sahne Efendimizi çok eğlendirmiş çok hoşuna gitmişti.

Efendimizin Yoşihide'nin kızına gösterdiği teveccüh ve muhabbet, ortada dolaşan dedikodulardaki gibi ona karşı cinsel bir meyli olduğu için değildi. Efendimizin kıza hayranlığı, onun babasına karşı olan vefasından ve maymuna gösterdiği şefkatten kaynaklanıyordu. Yalnız şunu da itiraf etmek gerekir ki, ateş olmayan yerden duman tütmez... Onun için, daha teferruatlı olarak arz etmek üzere bu konuyu daha sonraya bırakıyorum. Ancak, benim burada belirtmek istediğim şey, dünya güzeli bile olsa, Efendimiz Horikava'nın, mesleği ressamlık olan avam bir insanın kızıyla gönül eğlendirmek istemeyeceğidir...

Yoşihide'nin kızı Efendimizin lütuf ve iltifatlarına mazhar olmuş ve huzurdan bu şekilde ayrılmıştı. Akıllı bir kız olduğu için hiçbir zaman saraydaki öteki kıdemli nedimeler tarafından boy hedefi haline getirilmedi. Tam tersine kadınların arasında hem kızın hem de maymunun yıldızı parladı. Hatta prensesimiz bu ikiliyi yanından hiç eksik etmez olmuştu. Ne zaman saltanat arabasıyla bir seyrana çıksa artık onlarsız olamıyordu.

Şimdi, kızını bir tarafa bırakıp biraz da babadan bahsedelim... Daha önce de söylediğim gibi, maymun kısa zamanda herkesin gönlünü fethetti. Ama bu hayvana adı verilen gerçek Yoşihide ise, herkesin nefret ettiği bir insan olarak kalmaya devam etti. Herkes ona 'Maymun Hide' demeye devam ediyordu. Sadece Horikava Efendimizin sarayına mahsus değildi bu durum... Mesela Baş Rahip Yokava, Yoşihide'den öylesine nefret ediyordu ki, ismini bile duysa şeytan görmüş gibi suratının rengi değişiyordu. (Etrafta dolaşan dedikoduları ne kadar ciddiye almak gerekir orasını bilemiyorum ama Yoşihide çizdiği resimlerde Baş Rahibin başarılarıyla alay etmiş, adeta onu karikatürleştirmişti.) Sözün kısası, hangi sosyal sınıftan olursa olsun, hiç kimse bu adamı makbul bir kimse olarak görmüyordu. Onun hakkında kötü konuşmayan sadece birkaç meslektaşı vardı. Onlar da Yoşihide'yi şahsen değil eserlerinden tanıyanlardı. Bu kadar itici oluşu sadece onun dış görünüşünden dolayı değildi. Onda insanları iğrendiren türlü türlü sapık huylar vardı. İnsanlar üzerinde uyandırdığı kötü

intiba, milletin ona garezinden kaynaklanmıyordu... O bunu çoktan hak etmişti... Çünkü, herkes ektiğini biçer...

4

Cimriydi, merhametsizdi, hayasızdı, tembeldi, açgözlüydü... Hepsinden kötüsü, küstahtı ve kibirliydi....

— Tüm ülkenin en büyük ressamı benim!

der burnundan kıl aldırmazdı. Bunları yalnız mesleğiyle ilgili konularda söylese belki affedilebilirdi. Fakat toplumun geleneklerini, göreneklerini, bütün değer yargılarını dışlıyor, aşağılıyordu. Yoşihide'ye senelerce hizmet etmiş kalfalardan birisi anlatmıştı. Bir gün Yoşihide asillerden birinin malikânesindeyken o sırada transa giren ünlü medyum Higaki'ye bir ruh gelmiş ve onun vasıtasıyla korkunç bir kehanet tebliğ etmişti. Yoşihide söylenenleri hiç duymuyormuş gibi yaparak fırçasını mürekkebini çıkartmış, trans esnasında medyumun suratının aldığı korkunç şekli en ufak ayrıntılarına kadar çizmeye başlamıştı. Kimbilir, belki de ruhların hışım ve gazabı gibi konular ona çocuk oyuncağı gibi geliyordu.

Yoşihide denen bu adam, böylesine inançsız birisi olduğu için, bir gün Güzellik ve Kısmet İlahemiz Kutsal Kisşoten'in portresini çizmiş ve o sırada pespaye bir fahişeyi model olarak kullanmıştı. Bir başka zaman, Budist din kardeşlerimizin koruyucusu ve elindeki kılıcıyla bizi şeytani düşüncelerden, kötü cinlerden azade kılan, keramet ehli Hazreti Fudo Efendimizi resmederken model olarak seçtiği adam da adi suçlardan içeri girip çıkmış bir suçluydu. Bu küfranî davranışlarını tenkit etmeye kalkanlara küstahça tavır takınmış, haşa dalga geçer gibi karşılıklar vermişti:

— Ne yani? Kendi öz fırçamla yarattığım tanrı ve tanrıçalar mı bana ceza verecek? Geçiniz efendim geçiniz... Bir kalem geçiniz...

Ustalarının ağzından çıkan bu destursuz sözleri duyan kalfa ve çırakların hepsi şaşkınlıktan şok geçirmişlerdi. Hatta yakın bir gelecekte tanrıların hışmına uğramaktan korkan bazıları, ustalarını birer ikişer terketmeye başlamışlardı... Yani kısaca özetleyecek olursam, bu adam,

— En büyük benim! Başka büyük yok!

diyen ve gerçekten de yeryüzünde kendisinden daha üstün bir deha olabileceğine en ufak bir ihtimal dahi vermeyen bir megalomandı...

Bütün bu anlattıklarımdan sonra, onun ressamlar camiasında kendini ne kadar dev aynasında gördüğünü herhalde anlamışsınızdır. Resimleri hem fırça tekniği hem de renk bileşimi olarak öteki ressamlardan farklı olduğu için hasım olan bazı meslektaşları onu desteksiz böbürlenen bir şarlatan olarak görüyorlardı. Bunu anlamak için Kavanari ya da Kanaoka gibi Heyan devrinin meşhur resim ustalarının eserlerine bir bakmak yeterdi. Mesela ahşap bir kapıya çizilmiş tablodaki erik ağacı çiçekleri, mehtaplı gecelerde gerçekten etrafa mis gibi kokular yayıyordu. Ayrıca, resimdeki bir saraylının flütünden çıkan güzel nağmeleri neredeyse kulağınızla duyabiliyordunuz. Onların eserlerinde üstün bir zarafet ve güzellik vardı. Fakat Yoşihide'nin resimleri gariplik, tuhaflık, acayiplikleriyle ün salmıştı. Örneğin, Ryūgay tapınağının kapısına çizdiği "Ölümden Sonra Yeniden Bedenlenmenin Beş Aşaması" isimli tablonun önünden gece geç vakitlerde geçenlerin arasında resimdeki cansız varlıklardan hıçkırıklar, iniltiler geldiğini söyleyenler olmuştu. Hatta tanıkların arasında ölülerin çürümüş bedenlerinden çıkan leş kokusunu duyduğunu iddia edenler bile vardı. Ayrıca Horikava Efendimizin emirleri üzerine portrelerini çizdiği saray kadınlarının hepsi, sanki ruhları bedenlerinden sökülüp alınmış gibi yataklara düşmüş, 3 yıla kalmadan da öbür dünyayı boylamışlardı. Bu yüzden Yoşihide'ye düşman olanlara göre bütün bu olaylar, onun eserlerini meydana getirirken kullandığı kara büyünün bir kanıtı sayılıyordu.

Fakat Yoşihide bu kötü şöhretinden memnundu. Horikava Efendimiz bir gün kendisine yarı şaka,

— Anlaşılan sen varlıkların çirkin yanlarını seviyorsun...

dediğinde, Yoşihide'nin kıpkırmızı dudakları haince bir tebessümle gerilmiş ve 'küçük dağları ben yarattım' edasıyla cevap vermişti.

— Evet Efendimiz... Ressamlık ince iştir. Çirkinlikteki güzelliği kavramak piyasadaki boyacıların harcı değildir.

Her ne kadar ülkenin en büyük ressamı da olsa, Horikava Efendimizin huzurunda böyle küstahça konuşmaması gerekirdi. Daha önce sözünü ettiğim kalfası, ustasının pis gururuyla alay olsun diye ona gizlice 'Çira

Eycū' lakabını takmıştı. Kendisine hak veriyorum. Çünkü kültürümüze Çin'den gelen bu mitolojik varlık, malumunuz olduğu üzere burnu bir karış olan Tengu'nun ta kendisidir...

Ancak, insanlıkla uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmayan bu sapık Yoşihide'nin insancıl olan tek bir fazileti vardı...

5

Bu fazilet, Yoşihide'nin canından fazla sevdiği biricik kızına olan şefkatiydi. Daha önce de arz ettiğim gibi Yuzuki, nazik, babasına son derece düşkün bir kızdı. Fakat babasının da ona karşı olan sevgi ve muhabbeti Yuzuki'ninkinden aşağı değildi.

Ömrü hayatında mabetlere 5 kuruş bağış yapmayan bu cimri adamın, kızının saç tokası ya da kimonosu gibi şahsi eşyaları söz konusu olunca, gözünü kırpmadan kesenin ağzını açması ne garip değil mi?

Fakat Yoşihide'nin kızına olan sevgisi duygusallıktan öteye geçemiyordu. Mesela, ona iyi koca bulmak gibi bir sorun umurunda değildi. Ama Yuzuki'yi baştan çıkarmak için yan gözle bakacak birini duymaya görsün, hemen şehirde kol gezen ayak takımını başına toplar, o ırz düşmanını gece karanlıkta kim vurduya götürürdü. Bu yüzden Yuzuki, Horikava Efendimizin emriyle saraya nedime olarak alındığında çok zoruna gitmişti; hatta karşısına çıkmış, kızının geri verilmesi için asık suratla kem küm bile etmişti. Çünkü ortalıkta, Horikava'nın kızın güzelliğine vurulduğu ve onun gibi aksi bir babayı bile hiçe sayarak kızı koynuna aldığı şeklindeki sadece bir tahminden ibaret olan asılsız şâyialar Yoşihide'yi çileden çıkartmaya yetmişti. Yoşihide'nin bu yüzden huzura çıktığı şeklinde yorumlar yapılmıştı. Dedikodular asılsız bile olsa, kızına olan sevgisinden dolayı Yoşihide zaten baştan beri Yuzuki'nin nedimelikten affedilerek evine dönmesini, tekrar dizinin dibine oturmasını arzulamıştı.

Bir gün Efendimiz, Yoşihide'ye Buda Hazretlerinin çocukluk resmini çizmesini buyurmuşlardı. O da resmi çizerken Efendimizin en çok muhabbet duyduğu içoğlanını model olarak kullanınca ortaya emsalsiz güzellikte bir şaheser çıkmıştı. Efendimiz de bu durumdan fevkalade memnun oldu ve ona şöyle dedi:

— Yoşihide, bu muhteşem eserinden dolayı seni mükâfatlandırmayı murad ederim... Dile benden ne dilersen...

Yoşihide bu sözler üzerine Horikava’nın önünde saygıyla eğildi, fakat ne söylese beğenirsiniz?

— Efendimiz! Kızımı bana geri verin... Başka ihsan istemem.

deme küstahlığında bulunmaz mı! Kızı başka bir beyin sarayında görevli olsa hadi neyse... Ama velinimetimiz Efendimiz Horikava’nın sarayında, ona hizmet etmek şerefine nail olmuş birini, kızı bile olsa ‘Ben kızımı çok severim...’ diyerek terbiyesizce istemek cüretinde bulunmak hangi memlekette görülmüştü? Olacak şey değildi... Nitekim geniş yürekli Efendimizin de bu sözler üzerine bayağı keyfi kaçtı. Bir müddet hiçbir şey söylemeden öylece Yoşihide’nin suratına baktı ve sonra da tükürür gibi,

— Hayır, böyle bir şey asla olamaz!

dedi ve hemen oradan ayrıldı.

Sonrasında en az beş-altı benzer hadise daha vuku buldu. Dikkat ettim, her yeni olayla birlikte Efendimizin Yoşihide’ye bakan gözlerindeki buz dağı daha da büyüdü... Belki de bu olayları bildiğinden ve babasının can güvenliği konusunda duyduğu endişelerden dolayı, Yuzuki odasına kapandığında kimonosunun kollarını dişleriyle çekiştirmeye başlıyor, sicim gibi gözyaşları döküyordu. İşte bu yüzden, Horikava’nın kıza âşık olduğu konusundaki dedikodular iyice aldı başını yürüdü. Bazılarına göre ise, “Cehennem Tablosu”nun çizimi sırasında yaşanan facia, kızın Efendimizin arzularına ram olmayışından kaynaklanmıştı...

Ama böyle bir fikrin asla hakikatle ilgisi olamazdı. Benim şahsi kanaatime göre, Efendimiz kıza acıdığı için evine dönmesine izin vermemişti. Çünkü onun durumuna üzülüyordu. Kızı böyle çatlak bir adamın eline vermek yerine, hiçbir konforun eksik olmadığı kendi sarayında daha çok rahat ettirebileceği kanısındaydı. Böyle iyi huylu, hanım hanımcık bir kızcağıza Efendimizin de muhabbet duyduğu bir gerçekti. Lakin kıza şehvani duygularla baktığını söylemek abesle iştigal etmek olurdu, haksızlık olurdu, hatta Efendimize atılacak büyük bir iftira olurdu...

Rivayetleri bir yana bırakacak olursak, Yoşihide, kızıyla ilgili konular yüzünden Horikava Efendimizin tamamen gözünden düştü ve bu durum epey bir zaman devam etti...

Ta ki yeniden saraya çağrılıncaya kadar. Zatı şahaneleri aniden irade buyurarak Yoşihide'yi celb etmişler ve ondan hem süs hem de odalarda mekân bölme eşyası olarak kullanılmak üzere katlamalı bir paravan sipariş etmiş ve bunların üzerine ahiretten muhtelif sahneler ihtiva eden geniş kapsamlı bir cehennem tablosu çizmesini emretmişlerdi...

6

'Cehennem Tablosu' lafını ne zaman ağzıma alsam gözlerimin önüne hep o korkunç resimler silsilesi gelir... Öteki ressamlar da cehennem tabloları yaptılar. Fakat Yoşihide'ninki daha ilk sahneden itibaren ötekilerinkinden farklıydı. İlk paravanın küçük bir köşesinde, mahşer günü kurulan mahkeme-i kübrâda insanlardan hesap soran, kral kılığına girmiş 10 melek ve onların maiyeti resmedilmişti. Tuvalin bir bölümünde ise korkunç ateş girdabının içinde her an eriyecekmiş gibi duran kızıl bir kılıçlar ormanı vardı. Hem yüzleri hem de sarı-mavi puanlı kimonolarıyla Çinlileri andıran, insan gövdeli, fakat at ve boğa başlı cehennem görevlilerinin haricinde her şey dehşet veren alev rengindeydi. Tam ortada ise kara bir duman, gamalı haç gibi burgaçlanarak etrafa kurum yağdırırken, altın tozundan kıvılcımlar püskürten ateş, kudurmuş gibi döne döne gökyüzüne yükseliyordu.

Güçlü fırçası bu kadarıyla bile her bakanı şaşkına çevirmeye yeter de artardı bile... Hatta, korkunç alevlerin içinde ıstırapla kıvranırken resmedilen günahkârların hiçbirisini sıradan cehennem tablolarında bulmak mümkün değildi. Fakat, Hideyoşi, arş-ı âlâda yaşayan en asilinden tutun da en adi dilenciye kadar akla gelebilecek hiçbir günahkârı buraya resmetmeyi ihmal etmemişti. Enfes saray kıyafetleri içindeki soylular, beş kat ipek kimono giymiş şuh saray kadınları, boyunlarına taktıkları tesbihleri çekerek dualar okuyan Budist rahipler, yüksek topuklu tahta sandaletler giymiş harp okulu öğrencisi samuraylar, uzun etekli kıyafetler içindeki kız çocukları, ellerinde kutsal metinler taşıyan kâhinler... Hangi birini söyliyeyim, resimdeki figürler saymakla bitmiyordu...

Ateş ve duman anaforunun içindeki bütün insanlar, at ve boğa başlı cehennem zebanilerinin işkencesi yüzünden rüzgârlara kapılmış kuru

yaprak misali dört bir yana dağılmışlardı. İçlerinde elleri ve kolları örümcek bacakları gibi kısacık dertop edilip, saçları çatallara dolanmış müneccim rahibeler vardı. Yarasalar gibi ayaklarından tepetaklak asılarak, göğsü mızrakla delik deşik edilmiş genç mutlaka bir devlet memuru olmalıydı. Ayrıca aralarında demir telli kırbaçlarla dövülenler, bin kişinin yerinden kımıldatamayacağı kadar ağır taşların altında ezilenler, canavar kuşlar tarafından gagalanarak lime lime edilenler, zehirli ejderhalar tarafından parça parça edilip yenen insanlar vardı. Yani günahların sayısı ne kadarsa, o kadar da azap ve işkence çeşidi mevcuttu.

Fakat ötekilerin içinde bile hemen göze çarpan öyle feci bir bölüm vardı ki, bu dehşet sahnesini anlatmadan geçemeyeceğim. Cehennemin bu sahnesinde, dal ve dudak yerine her tarafından vahşi hayvan dişleri gibi sipsivri kılıçlar sürgün vermiş bir ağaç vardı. Sayıları hayli kabarık bir günahkâr grup, vücutlarının çeşitli yerlerinden şişlenerek kılıçların üstüne dizilmişti. Bu garip ağacın dallarına sürtünürcesine gökten yere bir öküz arabası iniyordu. Esen cehennem rüzgârı arabanın perdelerini açmış, içerisi görünüyordu. İçerideki muhteşem kimonolu güzel kadın mutlaka hükümdarın cariyesi ya da gözdesi olmalıydı. Topuklarına kadar inen uzun siyah saçları alevlerin içinde uçuşurken ateşten sakınmak ister gibi beyaz boynunu yana yatırmış ıstıraplar içinde kıvranıyordu. Kadının yüzündeki elem ve alevler içinde kül olan araba, resme bakan herkese gerçekten 7 kat yerin dibindeki 7 katlı cehennemin herhangi bir katında bulunuyormuş hissini veriyordu. Bu büyük tablonun bütün dehşeti sanki tek bu insan üzerinde teksif edilmiş gibiydi... Öylesine yoğun duygular içinde yapılan bir şaheserdi ki, tabloya bakan herkes genç kızın yürek paralayan canhıraş çığlıklarını kulağıyla duyar gibi oluyordu...

Ah... Zaten bu resim yüzünden kopmamış mıydı onca kızılca kıyamet? Ama Yoşihide bu tabloyu yapmasaydı, cehennem azabı denen olayı nasıl bu kadar canlı bir şekilde ifade edebilirdi ki? Resmi bitirebilmek için zalim kaderine meydan okuyup onunla hesaplaşmak zorunda kaldı. Fakat sonunda bunu hayatıyla ödedi. Çağın en büyük ressamı Yoşihide yarattığı cehenneme sonunda kendisi düşmüştü.

Sizlere “Cehennem Tablosu”nun bu garip öyküsünü anlatırken sırayı şaşırıp hikâyenin sonuna geldiğimi düşünebilirsiniz... Bu yüzden tekrar,

Efendimizin bu tabloyu yaptırmak için görevlendirdiği Yoşihide'ye dönelim.

7

Yoşihide "Cehennem Tablosu" üzerinde çalışırken beş-altı ay sarayda hiç görünmedi. Ne kadar garip değil mi? O kadar düşkünlüğüne rağmen sevgili kızını görmek aklına bile gelmedi; çünkü eseri üzerinde çok yoğun çalışıyordu. Sözü geçen kalfanın da dediği gibi, Yoşihide, resim yapmaya başlayınca kendini tamamen dış dünyadan tecrit ediyor, ruhunu sanki öte âlemin tilki şekline girmiş ilham perilerine veriyordu. Bir rivayete göre, resimdeki başarısını hayır duasını hiç eksik etmediği Kısmet tanrısından alıyordu. Yoşihide'yi resim yaparken gizlice gözetleyenler, tuvalin etrafında tilki şekline girmiş yardımcı ruhların gezindiğine şahit olmuşlardı. Hem de bir iki de değil; tilkilerin içeride sürüler halinde dolaştığını görenler vardı... Bu yüzden Yoşihide fırçayı eline alıp atölyesine kapandığında dünyayı unutuyor ve gece gündüz başını tuvalden kaldırmadığı için günlerce güneş yüzü görmüyordu. Bu kez de aynı şey oldu. Fakat bu kez, yani "Cehennem Tablosu"nu çizerken o coşku had safhaya varmış, vecd içinde çalışmıştı.

Gün boyunca atölyenin pancurlarını kapalı tutuyor, kendi sırrı olan özel renk karışımlarını yağ kandilinin altında yine kendisi hazırlıyordu. Çıraklarına, kalfalarına çeşitli elbiseler, kimonolar giydirerek modellik yaptırıyordu. Fakat sadece Cehennem Tablosu için değildi bu gariplikler... Hangi resmi çizse durum aynıydı. Mesela, Ryūgay tapınağını süsleyen "Ölümden Sonra Yeniden Bedenlenmenin Beş Aşaması" adlı tablonun çeşitli sahnelerini hazırlarken, başka insanların görmemek için başını çevireceği, sokağa atılmış yarı kokmuş bir cesedin karşısına oturmuş, kılını bile kıpırdatmadan, ölüyü tepeden tırnağa, saçlarının teline varıncaya kadar bütün ayrıntılarıyla çizmişti.

Nasıl oluyordu da yaptığı işe kendini bu kadar yoğunlaştırabiliyordu? Bu konuda size bir bir teferruat vermeye zamanım yok ama sadece kulağıma gelenlerden bahsetmek istiyorum.

Önce sözünü ettiğim kalfa, boya karışımını hazırlarken, usta aniden gelip,

— Ben biraz kestireceğim fakat bu aralar kötü kötü rüyalar görüyorum...

demişti. Buna benzer konuşmalar duymaya alışık olduğu için kalfa işine devam ederken her zamanki gibi saygıyla cevap verdi.

— Nasıl isterseniz usta...

Fakat Yoşihide'nin yüzünde alışılmadık üzgün bir ifade vardı. Mütereddit bir tonla devam etmişti:

— Şey... Uyurken başucumda oturmanı isteyecektim de...

Kalfa, Yoşihide'nin kâbus görmek gibi öyle eften püften olaylara kafa yormasını biraz garip karşıladı, ama kendisinden istenen pek de zor bir şey olmadığı için,

— Emredersiniz Usta!

diye yanıtladı. O yine tedirgin ve çekingen haliyle sözüne devam etmişti:

— O zaman hemen arka odaya gel... Ben uyurken içeri kimseyi sokma..

Arka oda dediği yer resim yaptığı atölyeydi. O gün de yine kapı, pencere, her yer sımsıkı kapalı olduğu için her taraf kapkaranlıktı... Yağ kandilinin aydınlattığı zayıf ışıkta, kat kat açılmış paravanın tuvalleri üzerinde çizilecek resmin karakalem deseni görülmekteydi. Yoşihide dirseğini yere dayayıp başını avucunun içine alarak bitkin bir şekilde hemen uykuya daldı.

Aradan yarım saat geçmişti ki, kalfanın kulağına Yoşihide'nin garip sayıklamaları geldi...

8

Önce basit bir gürültüden farksızdı. Gitgide kesik kesik, fakat anlaşılabilir sözcükler haline geldi. Suda boğulmak üzere olan bir insanın çıkardığı hırıltıları andırıyordu bunlar...

— Ne! Beni mi çağırıyorsunuz? Nereye? Nereye gidecekmişim? Cehennemin dibine mi? Alevlerin içine mi? Bunları söyleyen kim? Sen kimsin? Ama anladım şimdi kim olduğunu...

Kalfanın boya karıştıran eli durdu. Çekine çekine ustasının, üstünde kocaman kocaman ter damlaları birikmiş buruşuk yüzüne baktı. Dudakları kuru, beti benzi kireç gibiydi... Nefes alabilmek için ayırdığı ağzında tek

tük dişleri görünüyordu. Ağzının içinde sanki dışarıdan iple çekiliyormuş gibi oynayıp duran bir şey vardı. O da, kesik kesik sözcükleri geveleyen diliydi.

— Kim olduğunu merak etmiştim ama şimdi anladım... Sen ‘O’ sun... O ‘Büyükbaş’... Zaten senin olacağını tahmin etmiştim... Ne karşılamaya mı geldin? Gel, gel!... Zaten kızım orada beni bekliyor...

Tam o sırada kalfaya, yukarıdan hayalet gibi birtakım garip gölgeler tuvalin üstünü şöyle bir sıvazlayarak bulut bulut aşağı iniyormuş gibi görünmüş, tüyleri diken diken olmuştu. Yoşihide’yi omzundan tutup vargücüyle sarsarak uyandırmaya çalıştı. Fakat o hâlâ sayıklıyor, pek kolay kolay uyanacağa benzemiyordu. Kalfa baktı ki olmayacak, yanındaki fırça yıkama suyunu kaptığı gibi ustanın suratına boca etti. Yoşihide’nin dudaklarından,

— Bekliyorum... Bu arabaya bin gel... Cehennemin dibine bu arabayla gel...

sözleri dökülür dökülmez, sesi, boğazı birileri tarafından sıkılıyormuş gibi hırıltılara dönüştü ve o an sanki iğne batırılmış gibi yerinden zıplayarak uyandı. Hâlâ kâbuslar terk etmemişti onu... Karabasanlarla dolu gözlerinin içinden dehşet okunuyordu... Ağzını koskocaman açarak bakışlarını bir müddet boşlukta gezdirdikten sonra biraz kendine gelir gibi olmuştu.

— Tamam, şimdi öbür odaya geçebilirsin!

Kalfaya gayet soğuk bir şekilde bunları söylemişti. Böyle durumlarda itiraz ettiği takdirde başına gelecekleri bildiği için, kalfa hiç ses çıkarmadan odadan çıktı.

Dışarıdaki parlak gün ışığını gördüğü zaman sanki uykudan uyanan kendisiymiş gibi rahatlayıp kendine geldiğini söylemişti kalfa.

Fakat bu kalfanın başına yine de pek bir şey gelmiş sayılmazdı. Aradan bir ay geçince usta odasına başka bir elemanını çağırdı. Yağ kandilinin aydınlattığı loş odada Yoşihide fırçası ağzında aniden kalfaya dönerek şöyle dedi:

— Zahmet olacak ama geçen seferki gibi tekrar soyunmanı istiyorum...

Daha önce ustanın emri üzerine soyunarak poz verdiği için, kalfa hemen üstündeki elbiselerini çıkararak çırılçıplak oldu. Yoşihide suratında garip bir ifadeyle,

— Bu kez zincirlere vurulmuş bir insanı çizmek istiyorum... Üzgünüm ama bir müddet için bile olsa emrimi yerine getirmeni istiyorum.

Öyle buz gibi konuşmuştu ki hiç de öyle üzgün bir hali yoktu. Kalfa fırça tutmak için değil, kılıç sallamak için yaratılmış denecek kadar güçlü kuvvetli iri yarı biri olmasına rağmen ustanın sözleri üzerine şaşkınlıktan şok geçirdi. Bu sözleri çocuğu öyle korkutmuş olmalı ki olayı her hatırlayışında "'Usta artık iyice keçileri kaçırdı, mutlaka beni gebertmek istiyor!' diye düşündüm..." şeklindeki yorumunu epey bir zaman dilinden düşürmemişti. Yoşihide, kalfanın mırın kırın ettiğini görünce sabırsızlanmaya başladı. Nereden çıkardığı bilinmez, ince bir çelik zinciri şıngırdatarak eline aldı ve yıldırım hızıyla kalfanın sırtına abanarak, direnmesine hiç fırsat bırakmadan zinciri birkaç kez kalfanın vücuduna doladı. Sonra da gaddarca zincirin ucunu çekerek kalfanın dengesini bozdu ve paldır küldür yere yuvarladı...

9

Çırağın durumu yan yatmış bir şarap küpünden farksızdı. Eli, kolu, bacakları acımasızca zincire vurulduğundan yalnız başını hareket ettirebiliyordu. Epey şişman birisi olduğu için de zincirler kan dolaşımını engellemiş, yalnızca yüzü ve gövdesi değil bütün vücudu mosmor kesilmişti. Fakat Yoşihide hiç oralı değildi. Küp gibi yatan kalfanın etrafında fır dolanmış değişik açılardan vücudunu tetkik etmiş, gerçeğinden ayırt edilmez benzerlikte bir sürü resimler çizmişti. Bu arada eli kolu zincire vurulmuş zavallı kalfanın ıstıraplar içinde kıvranması kimin umurundaydı...

Beklenmedik bir hadise meydana gelmeseydi bu işkence daha da uzayabilirdi. Artık burada 'çok şükür' mü demek lazım 'maalesef' mi demek lazım orasını bilemiyorum, ama bir müddet sonra köşedeki çömleğin gölgesinden ince, uzun kıvrımlar çizerek simsiyah katran gibi bir şey aktı. Önce çok yoğun bir sıvıymış gibi yavaş yavaş hareket etmiş, fakat sonra da pırıltılar saça saça esnek bir şekilde yerde kayarak çırağın ta burnunun

ucuna kadar gelmişti. Bunu gören kalfanın nefesi kesilmiş, avaz avaz bağırmaya başlamıştı.

— Yılan! Yılan!

Kalfa sonradan bu olayı bana anlattığında “Kanım iliğimde dondu sandım!” demişti... Yerden göğe kadar haklıydı. Çünkü yılan, zincirlerin halka halka acıttığı kalfanın boynuna, o ürpertici dilini dokundurmak üzereydi. Bütün sapıklıklarına rağmen, Yoşihide bile bu sahneyi görünce çılgına döndü. Hemen fırçasını bir tarafa fırlatıp, yılanı kuyruğundan yakalayarak yerden aldı. Yılan başını yukarı kaldırarak gövdesi etrafında daireler çizdi ama yine de kendisini tutan elin bulunduğu yere kadar ulaşamadı.

— Allah kahretsin! Senin yüzünden bir fırça darbem mahvoldu...

Yoşihide, küfürle karışık homurdanarak yılanı odanın köşesindeki çömleğin içine attı. Sonra da pek gönülsüz bir şekilde kalfanın zincirlerini çözdü, fakat bu kadar cereme çektirdiği insana geçmiş olsun bile demedi. Kalfayı sokmak istediğinden dolayı değil de, resmini bozduğundan dolayı Yoşihide’nin yılana kızmış gibi bir hali vardı. Sonradan öğrendim ki, bu yılanı da resimlerinde model olarak kullanmak için orada bulunduruyordu.

Bu anlattıklarımdan Yoşihide’nin ne kadar manyak ve sapıkça işler yaparak sanatsal coşkunun doruklarına vardığını anlamışsınızdır.

Son olarak yine bu ‘Cehennem Tablosu’ yüzünden 13-14 yaşlarındaki çırağının neredeyse ölümüne sebep olacak korkunç olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Bu genç çırak, süt beyaz tenli kız gibi bir oğlandı. Bir akşam aniden atölyeye çağrıldı. Yoşihide, yağ kandilinin altında, o zamana kadar çırağın hiç görmediği acayip bir kuşa eliyle et yedirmeye çalışıyordu. Kuş neredeyse kediyle boy ölçüşecek büyüklükte alâmet bir şeydi. Başının her iki yanında kulak gibi dimdik duran tüyleri, kehribar renkli kocaman gözleri vardı. Yüzü de kediye benziyordu.

10

Yoşihide aslında kendi işine başkalarının burnunu sokmasından nefret eden bir insan olduğundan, atölyesinde, az önce sözünü ettiğim yılan, kuş ve bu gibi hayvanları besler, kimseyi haberdar etmezdi. Ama o masanın

üstünde bile neler bulunmazdı ki... Çizdiği resmin içeriğine göre bazen bir kuru kafa, bazen bir gümüş kâse, bazen de üstü gümüş işlemeli tek ayaklı lake sehpa gibi akla hayale gelmedik bir sürü eşya vardı. Bu kadar eşyayı acaba nerede saklıyordu? Bundan kimsenin haberi yoktu. Zaten bu yüzden Yoşihide'nin Kısmet tanrısından yardım aldığı söylentisi çıkmıştı ortaya.

Çırak, masanın üstünde gördüğü tuhaf kuşu da ustanın "Cehennem Tablosu"nu çizmek için kullandığı bir model olarak düşünmüş, Yoşihide'nin önünde hazır ol vaziyetine geçerek saygıyla,

— Buyur usta...

demişti. Yoşihide sanki onu hiç duymamış gibi kırmızı dudaklarını yalayarak çenesini kuşa doğru uzatmıştı.

— Ne dersin, bu kuş sence evcil mi?

— Vallahi bilmem ki usta!... Adını bile bilmiyorum... Ben şimdiye kadar hiç böyle bir kuş görmedim.

Çırak bunları söylerken, gözlerini aça aça hem tedirgin, hem meraklı kediye benzeyen bu kulaklı kuşu seyrediyordu. Yoşihide her zamanki alaycı tavrıyla sırıtarak şöyle dedi:

— Ne?... Şimdiye kadar hiç böyle bir kuş görmedin mi?... Öyle ya, şehirde büyüyen hanım evlatlarına gel de şimdi kuşları anlat! Oğlum, bu kuşun adına da 'kulaklı kukumav' derler, 'puhu kuşu' derler... Yani senin anlayacağın 'b-a-y-k-u-ş' derler! Anladın mı? Ama böyle evcili az bulunur... Bu kuşu bana Kurama dağından bir avcı getirdi...

Yoşihide bunları konuşurken baykuşun yemini bitirdiğini görünce yavaşça elini kaldırmış, aşağıdan yukarıya doğru hayvanın sırtını okşamaya başlamıştı ki... Ne olduysa işte o anda oldu... Kuş keskin bir şekilde öterek aniden masanın üstünden havalandı ve çırağın suratına saldırdı. Çırak, çığlık çığlığa kollarını kaldırarak kendini korumamış olsaydı suratına kesin birkaç pençe yemişti. Kollarıyla hayvanı savmaya çalıştıkça baykuş üstünlüğüne güvenip tıs tıs soludu ve gagasını takırdatarak yeniden saldırıya geçti. Çırak artık ustasının önünde olduğunu unutmuştu. Can havliyle oturup sakınarak, kalkıp kuşu kovalayarak daracık odanın içinde dört döndü. Uğursuz kuş bir yüksekten, bir alçaktan uçarak çırağın bütün

hareketlerini dikkatle kontrol ediyor, bir boşluk bulur bulmaz gözlerine saldırmak için fırsat kolluyordu... Ya o kanat çırparken çıkardığı korkunç hışırtıların yarattığı uğursuz hava?... Ormanlardaki kuru yaprak kokularını, şelalelerden savrulan su zerreciklerini, ağaç kovuklarına saklanan meyvaların mayalanmasıyla içkiye dönüşen maymun şaraplarının ekşisini hatırlatıyordu... Yani kısacası insanların hiç alışkın olmadığı garip bir dünyanın belirtileriydi bunlar... Odadaki cılız yağ kandili bile ince bir sis bulutunun arkasına saklanmış ay ışığı gibi görünüyordu çömezin gözlerine... Ustanın atölyesi şu haliyle çok uzaklardaki ıssız dağların arasına sıkışmış, bütün dünyaya kapalı lanetli bir vadiden farksızdı... Çok sonraları, çırak bana böyle anlatmıştı o an duyduğu yalnızlık ve çaresizliği...

Fakat çırağı dehşete düşüren olay sadece kulaklı puhu kuşunun saldırısı değildi... Asıl onun tüylerini diken diken eden şey, ustasının bu hengâmeyi seyrederken takındığı kayıtsız ve soğuk tavırdı... Yoşihide o sırada gayet rahat kâğıtlarını önüne açmış, fırçasının ucunu tükürükleyerek, aheste aheste kız güzeli bir oğlanın vahşi kuşlar tarafından didiklenme sahnesini çizmeye başlamıştı. Hayati tehlikeye maruz kaldığı an, ustasının halini uzaktan yan gözle seyreden çömez kendini kurbanlık koyun gibi hissetmiş dehşete düşmüştü.

11

O sırada Yoşihide’nin çömezi öldürtmek gibi bir niyeti olmadığını kimse iddia edemezdi... O akşam baykuşu çömezin üstüne kasten salmıştı. Çömez, canını kurtarmak için sağa sola kaçtıkça usta da oturmuş bir güzel bu sahnelerin resmini çizmişti. Çömez ustasının bu niyetini anlar anlamaz gayri ihtiyari başını kollarının arasına alıp çığlıklar atarak köşedeki kapıya koştu, eşiğe çöktü... Yoşihide tam o sırada olanlara şaşırıp bağırarak ayağa kalkınca, baykuş da ürküp eskisinden daha feci kanat çırpmaya başladı. Kanat sesleriyle birlikte birbiri ardından tangır tungur devrilip kırılan eşya gürültüleri doldurdu odayı... Korkudan iyice pusulayı şaşıran çömez içgüdüsel olarak kollarıyla örttüğü başını kaldırıp çevresine baktı... Zifiri karanlıkta, sinirden kuduran ustanın yardımcılarını çağırırken çıkardığı haykırışlar çınlatıyordu odayı...

Nihayet kalfalardan biri dışarıdan ustanın sesine karşılık vererek elinde yağ kandiliyle içeri girdi. Pis kokulu isler çıkaran lambanın loş ışığında görebildiği kadarıyla, kandil sehpası devrilmiş, zemindeki hasır tatamilerin[2] üzerinde yağlar göllenmişti. Az önce ortalığı birbirine katan kulaklı baykuş şimdi tek kanadını zar zor hareket ettirebiliyor, çırpındıkça yağlı zemin üstünde yuvarlanıyordu. Yoşihide, çalışma masasının ucuna ilişmiş, afallamış, şaşkınlıktan ağzı bir karış açık kendi kendine hiç kimsenin anlayamayacağı bir şeyler mırıldanıyordu. Nasıl şaşırmasındı?... Gözlerinin önünde o kara yılan gelmiş, baykuşun boynundan başlayarak tek kanadının üstüne dek halka halka dolanmıştı... Herhalde çömez korkuyla kapının eşiğine paldır küldür çöktüğü sırada köşedeki çömleği devirmiş, içindeki yılan da sürünerek dışarı çıkmıştı. Bunu gören baykuş, yılana saldırmak yaramazlığında bulununca da kızılca kıyamet kopmuş, ortalık birbirine girmişti. Bu olaylar cereyan ederken iki çömez birbirlerine bakışmışlar, önlerinde cereyan eden garip manzarayı bir müddet şaşkın şaşkın seyretmiş, sonra ustalarının önünde eğilerek sessizce oradan ayrılmışlardı... Fakat, yılan ve kulaklı baykuşun akıbetlerini öğrenmek kimseye nasip olmadı...

Bu olaydan sonra yine ona benzer pek çok olay vuku buldu... Unutmuş olduğum için hemen şimdi arz edeyim... Efendimiz, “Cehennem Tablosu”nun çizimini Yoşihide’den sonbaharda istemişti... Fakat yanında çalışan bütün elemanlar durup dinlenmeden maruz kaldıkları garip davranışlar yüzünden kendilerini devamlı diken üzerinde hissettiler. Kış sonunda Yoşihide tablonun devamı konusunda öyle bir engelle karşılaştı ki, daha da huysuz ve kasvetli oldu... Konuşmaları daha sert ve kırıcı olmaya başladı... Şimdiye dek resmin yüzde seksen taslağını çizmiş ama orada takılıp kalmıştı... Öyle bir havası vardı ki, sanki şimdiye kadar yaptıklarını bir kalemde silip atsa bile zerre kadar yüreği yanmayacak gibiydi... Bu hali yüzünden ne kimse onun niçin böyle takılıp kaldığını biliyor, ne de bilmek istiyordu... Bütün kalfalar, çıraklar ve çömezler geçirdikleri bir sürü badirelerden sonra kendilerini ayıyla birlikte çuvala girmiş gibi hissediyor, ustalarının gözüne görünmemeye çalışıyorlardı.

12

Bu arada kayda değer bir olay olmadı. Yalnız kimselere boyun eğmeyen o dik kafalı ihtiyarın süngüsü düşmüştü. Issız yerlerde, yalnız başınayken

gizli gizli ağladığını söyleyenler vardı ortalıkta. Hatta bir gün çıraklardan biri onu bahçeye çıkarken, dalgın ve hüzünlü yaklaşmakta olan baharı müjdeleyen gökyüzüne bakarken görmüştü. İstemeyerek böyle bir sahneye şahit olduğundan dolayı utanmış, hiç belli etmeden sessizce oradan ayrılmıştı. "Ölümden Sonra Yeniden Bedenlenmenin Beş Aşaması" tablosunu çizerken yolda bulduğu cesetleri bile model olarak kullanmaktan çekinmeyen bu dik kafalı adam, nasıl oluyordu da "Cehennem Tablosu"nu istediği gibi yapamadığı için çocuklar gibi ağlıyordu? İnanılacak gibi değildi...

Yoşihide, böyle büyük bir coşku içinde kendini kaybetmiş cehennem sahneleri çizerken, kızı da gitgide melankolik birisi olup çıkmıştı. Hatta kızın zaman zaman ağlamamak için gözyaşlarını zor zapt ettiğine ben bile şahit olmuştum... Kız, zaten yapı olarak soluk benizli, mahzun bakışlı, kasvetli bir insandı... Bir de böyle içine kapanınca, ağırlaşan gözkapaklarının etrafında siyah halkalar oluşuyor, bu da onu daha hüzünlü gösteriyordu. Önceleri kızın bu durumunu kimi insanlar babasına olan düşkünlüğüne yordu. Kimileri ise kara sevda dediler... Hakkında çeşit çeşit söylentiler çıktı ama son zamanlarda bir de Horikava Efendimizin kızı arzularına ram ettirmek için üstünde baskı kurduğu rivayeti çıkınca birden işin rengi değişti. Kız hakkında ortalıkta dolaşan dedikoduların hepsi bıçak gibi kesildi; kimse onun adını anmaz oldu.

Tam o sıralarda bir gün gecenin geç saatlerinde, sarayın revaklı koridorlarında yürürken nereden geldi bilmiyorum, maymun Yoşihide birdenbire önüme çıktı ve kimonomun eteğini hızlı hızlı çekiştirmeye başladı... Soluk mehtabın aydınlattığı ılık gecede, insan, yakında açacak erik çiçeklerinin kokusunu duyar gibi oluyordu... Alaca karanlıkta yüzüne dikkatlice bakınca maymun bembeyaz dişlerini göstererek suratını buruşturdu ve keskin çığlıklar atmaya başladı. Tiksinmiştim... Yeni kimonomun eteğini pis elleriyle çekiştirdiği için çok canım sıkılmıştı. Bir tekme savurayım yanımdan uzaklaştırıp, yoluma devam edeyim dedim. Dedim ama tam o anda maymunu taciz ettiği için Şehzademizin yıldırımlarını üstüne çeken samurayın durumu geldi aklıma. Üstelik hayvanda bu kez bir gariplik sezmiştim. Bu yüzden direnmekten vazgeçip isteksiz de olsa maymunun beni çektiği yöne doğru 5-10 metre yürüdüm.

Revaklı yoldan saptım ve enfes çam dallarının arasından, karanlıkta suları hafif hafif ışıyan devasa havuzun yanına kadar yürüdüm. O an yan taraftaki evlerden birinden gelen birtakım gürültüler tırmaladı kulağımı. İçeride müthiş bir mücadele vardı ama anlaşılmaz bir nedenle kavgacılar yine de çıt çıkarmamaya gayret ediyorlardı... Her taraf kulakları çınlatan bir sessizlik içindeydi. Sis mi yoksa ay ışığı mı olduğu belirsiz gecenin, gümüşî loş aydınlığında suda oynaşan balıkların çıkardığı şıpırtıların haricinde ortada tek bir insan sesi yoktu... Fakat gürültü oradaydı... İçerideki adam kabadayıysa şuna haddini bildireyim diye gayri ihtiyari durdum ve nefesimi tutarak odanın kapısına usulca yaklaştım...

13

Hareketlerim herhalde çok yavaş geldiği için olacak, Yoşihide bacağımın etrafında sabırsızca iki üç tur atmış, sonra da sanki birileri boğazını sıkıyormuş gibi çığlık çığlığa bir zıplayışta omzuma çıkmıştı ve tırnaklarından sakınmak için boynumu çevirdiğimde, tekrar kimonomun kollarını tırmalayarak aşağı iniverdi. Bu sırada elimde olmadan birkaç adım tökezleyerek geri gidip sırtımı sertçe evin kapısına vurdum... Ve sonra bir an bile tereddüt etmeden kapıyı açarak, odanın ay ışığı almayan gerilerine balıklama dalmak istedim. Ama önümde birisi dikiliyordu. Tam içeri girmeye hazırlanırken içeriden bir kadın, sanki birileri tarafından dışarı fırlatılmış gibi karşımda beliriverince şaşkınlıktan dona kaldım... Kadın kapıdan çıkarken az kalsın kafa kafaya çarpışıyorduk. Fakat o, dışarı çıkar çıkmaz dizlerinin üstüne yığılıp kaldı. Korku dolu gözlerle beni seyrederken tir tir titriyordu.

Bu bayanın Yoşihide’nin kızı olduğunu anlatmama bilmem lüzum var mı? Ancak bu kız bana, bambaşka bir kadınmış gibi çok değişik ve cıvıl cıvıl gelmişti o akşam... İri gözlerinin içi pırıl pırıl, yanakları alev alevdi... Ayrıca entari ve bluzunun uygunsuz dağınıklığı da, her zamanki çocuksu görünümünün tersine ona baştan çıkarıcı şuh bir kadın havası veriyordu. Gerçekten de Yoşihide’nin hep kendi kabuğunda yaşayan, içine kapanık, çıtkırıldım kızı mıydı bu? Kapıya yaslanıp ay ışığında bu güzel kızı seyrederken hızla oradan uzaklaşmakta olan ayak sesinin geldiği yeri parmağımla işaret ederek gözlerimle, hiç ses çıkarmadan ‘Bu da kim?’ sorusunu sordum... Kız dudaklarını ısırarak sessizce başını salladı. Hâlâ başına gelen olayın şokunda olduğu belliydi.

Eğilip kızın kulağına sorumu fısıldadım:

— Kimdi o?

O yine başını sallamakla yetindi. Hiçbir cevap vermedi ama bu kez, uzun kirpiklerinin ucunda yaşlar toplanmıştı. Dudaklarını daha feci bir şekilde ısırmaya başladı.

Ben zaten doğuştan saf ve anlayışı kıt bir insan olduğum için, çöpe ‘Bu çöptür!’ denince anlamam; onu mutlaka gözüme sokmaları gerekir... O zaman da öyle olmuştu... Kızcağızın kalp çarpıntıları kulağıma kadar geldiği halde dilim tutulmuş, bir teselli kelimesi bile etmeden dut yemiş bülbül gibi olduğum yerde sessizce dikilip kalmıştım... Kıza soru sorma cesaretimi yitirmiştim...

Ne kadar zaman geçti bilmiyorum, açtığım kapıyı kapatıp, biraz daha sakin görünen kıza dönerek, mümkün olduğu kadar şefkatli bir şekilde,

— Artık odana dönsen iyi olur...

dedim. Hiç istemediğim halde görmemem gereken bir şeyi görmüş, çok kötü tedirgin olmuştum. Beni kimse görmemişti ama yine çok utanmıştım. Yavaş yavaş tekrar geldiğim yöne doğru yürümeye başladım... Birkaç adım atınca birilerinin ürkek ürkek kimonomun eteği çektiğini hissedince geri döndüm. Kimi görsem beğenirsiniz?... Ayak ucumda dikilen Yoşihide’ydi... Boynundaki altın çıngırakları şıngırdatarak ellerini yere koydu ve sanki insanmış gibi defalarca eğilerek beni selamladı...

14

Olayın ardından iki hafta geçti. Yoşihide saraya gelerek Efendimizle görüşmek istediğini bildirdi. Alt tabakadan birisi olduğu halde özel durumundan dolayı Efendimizin himmet ve muhabbetini kazanmıştı. Kolay kolay kimseyle görüşmeyen Horikava Hazretleri, Yoşihide’nin talebini memnuniyetle kabul etmiş, onu hemen huzuruna çağırmıştı. Yoşihide o gün de, hemen hemen üstünden hiç çıkarmadığı koyu turuncu kimonosunu giymişti; başında da partal sivri külahı vardı. Her zamankinden daha sinirli görünüyordu. Secde ederek Efendimizi saygıyla selamladıktan sonra boğuk bir sesle konuşmaya başladı.

— Efendimiz... “Cehennem Tablosu”nu çizmem için bana emir vermiş bulunuyorsunuz... Ben de fırçamı alıp, gecemi gündüze katarak canla başla çalıştım. Gayretlerim semeresini vermeye başlamıştır Efendimiz... Hatta resim taslağının tamamen bittiğini bile söyleyebilirim...

— Tebrik ederim Yoşihide! Beni ziyadesiyle memnun edersin...

Fakat Efendimizin ağzından bu sözler çıkarken sesi pek zayıf ve gönülsüz çıkmıştı.

— Hayır Efendimiz, hayır... Beni tebrik etmeyiniz... Tablonun taslağı bitti ama, hâlâ çizmeyi başaramadığım bir bölüm var...

Yoşihide gözlerini yere indirerek böyle yanıt vermişti.

— Nasıl? Çizemediğin bir kısım mı var?

— Evet Efendimiz... Genellikle gözümle görmediğim şeyleri pek çizemiyorum... Çizsem bile içim rahat etmiyor, emin olamıyorum... Bu yüzden de, ha çizmişim ha çizmemişim, benim için fark etmiyor...

Bunları duyan Horikava’nın yüzünden alaycı bir tebessüm dalgası geçti.

— O halde “Cehennem Tablosu”nu çizebilmen için gerçek bir cehennem görmen gerekiyor... Öyle mi?

— Aynen öyle Efendimiz... “Alevlerin İçindeki Hareketsiz Buda” tablomu, bundan birkaç yıl önce çıkan büyük yangındaki cehennem ateşinden farksız dev alevleri gördükten sonra yapabilmiştim. O tabloyu siz de bilirsiniz...

— İyi ama Yoşihide, günahkâr kulları nasıl resmedersin? Zebanileri nasıl resmedeceksin? Sen hiç hayatında cehennem zebanisi gördün mü?

Horikava Hazretleri, sanki Yoşihide’nin sözleri hiç kulağına gitmemiş gibi bu soruları sıralamıştı...

— Efendimiz, ben zincire vurulmuş insanlar gördüm. Acayip vahşi kuşlar tarafından didiklenen insanları en ufak teferruatına kadar resmettim... İşlediği günahlardan dolayı cehennemde vicdan azabı çeken günahkârların da yabancısı sayılmam...

Yoşihide sözlerinin burasında durdu; iğrenç bir tebessüm döküldü dudaklarından.

— Cehennem zebanilerini de defalarca gördüm rüyamda. Bazıları at, bazıları boğa başlıydı. Bazılarının 3 kafası, 6'şar kol ve bacakları vardı. El çırpıyorlardı ama ses çıkmıyordu... Ağızları açıktı ama söz çıkmıyordu. Geceler boyu bu zebanilerden işkence gördüm desem yalan olmaz... Fakat, çizmek isteyip de çizemediğim bunların hiçbiri değildir Efendimiz...

Bu duruma Horikava Hazretleri de şaşırmıştı. Canı sıkılmış gibi bir müddet ressamın yüzüne dik dik baktı. Sonra da kaşlarını çatarak gürledi:

— Peki o zaman derdin ne Yoşihide? Neyi çizemiyorsun? Bana asıl onu anlat!...

15

— Efendimiz! Ben bu cehennem sahnesine, gökten yere inen bir öküz arabası koymak istiyorum...

Bunları söylerken, Yoşihide ilk defa başını yerden kaldırıp dikkatle Efendimizin yüzüne baktı. Resim yapmak söz konusu olunca bu adamın aklının başından gittiğini duymuştum ama, yuvalarında fırıl fırıl dönerken gözlerinin aldığı korkunç şekle o an ilk defa şahit oluyordum.

— Arabanın içinde fevkalade güzel, soylu bir kadın düşlüyorum... Siyah saçları darmadağın olmuş bu kadın korkunç alevlerin arasında ıstıraplar içinde kıvranıyor... Yüzü gözü boğucu dumanlar içinde... Başı arkaya kaykılmış, bakışları ise, arabanın tavanına çakılmış durumda... Bir eliyle de pencerenin pancurunu parçalayarak yukarıdan aşağı bardaktan boşanırcasına gelen ateş yağmurunu eliyle engellemek ister gibi bir hali var. Sonra ben diyeyim 10, siz deyin 20-30 vahşi kuş, başıbozuk sürüler halinde gagalarını tıkırdatıp çığlık çığlığa daireler çizerek, yanan arabanın üstünde uçuşuyorlar... Sahne budur Efendimiz... Fakat şimdiye dek o saltanat arabasının içindeki saraylı kadını çizmek hâlâ mümkün olmadı.

— Eee, peki ne olacak şimdi?

Horikava Hazretlerinin, her nedense duyduklarına çok sevinmiş gibi Yoşihide'yi konuşmaya teşvik eder bir hali vardı...

Yoşihide, ateşi çıkmış gibi titreyen kırmızı dudaklarından,

— İşte o sahneyi çizemiyorum...

sözleri dökülürken sanki rüyada sayıklıyordu... Fakat sonra aniden kuduzlaşıp hırlar gibi konuştu.

— Efendimiz! Sizden benim için gözlerimin önünde bir araba yakmanızı istirham ediyorum... Şayet mümkünse...

Yüzü kasvetli duran Horikava, bu sözler üzerine ani bir kahkaha krizine tutuldu. Boğulur gibi güldüğü için ancak kesik kesik konuşabiliyordu.

— Oh... Hiç gülesim yoktu... Öyle yapacağım... Her şey senin istediğin gibi olacak... Hem de mümkün olsun olmasın, istisnasız her şey...

Bu sözleri duyunca çok kötü şeylerin olacağı doğmuştu kalbime... Horikava'nın dudaklarının kenarı bembeyaz köpürmüş, alnında şimşekler çakıyormuş gibi kaşlarının etrafı seğriyordu. Yoşihide'ye uyup o da çıldırmıştı... Beyimizin herzamanki hali değildi bu... Bir an durakladı ve hemen sonra haykırır gibi bir kahkaha çıktı gırtlağından...

— Araba ateşe verilecek... O sırada içinde şık saray giysileri içinde güzeller güzeli bir kadın olacak. Bu kadın alevlerin, kara dumanların içinde ıstıraptan kıvrana kıvrana can verecek... Böyle bir sahneyi resmetmeyi tahayyül eden sensin... Bu yüzden sen, gökkubbenin altındaki en büyük sanatkârsın... Övgülerim senin üzerinedir ey yüce ressam... Methü senâlarım senin üstünedir...

Efendimizin bu sözleri üzerine Yoşihidenin aniden beti benzi kül gibi oldu. Sinirden dudakları titremeye başlamış, güçlükle nefes alıp verebiliyordu. Sonra bütün vücudu zemberek gibi boşandı ve ellerini yere koyarak Efendimizin önünde secde etti.

— Sağolunuz Efendim... Kulunuzu bahtiyar ettiniz.

Bunları ancak kısık bir sesle söyleyebilmişti. Yapmak istediği iş Horikava'nın bu sözleriyle ilk defa olarak gözlerinin önünde açık seçik belirmiş, peşinde koştuğu planın korkunçluğu kafasına dank etmişti. Bütün ömrü hayatımda yalnız ve yalnız bir kez Yoşihide'nin de zavallı bir insan olduğunu o zaman düşünmüştüm.

16

Bu olaydan iki-üç gün sonra Horikava Efendimiz, Yoşihide’yi çağırdı ve söz verdiği üzere süslü saltanat arabalarından birini, ressamın gözlerinin önünde cayır cayır yaktı. Fakat bu olay Horikava Hazretlerinin sarayında olmadı. Yakma işi, bir zamanlar kız kardeşlerinin ikamet ettiği halk arasında Yukige Konağı olarak bilinen şehir dışında bir yerde gerçekleşti. Uzun zamandır kullanılmadığı için, hem konak hem de etrafındaki devasa bahçe yıkık dökük bir viraneye dönmüştü. İnin cinin top oynadığı bu metruk konak hakkında, bir sürü yalan yanlış söylentiler çıkmıştı. Bunlardan birisi de konakta hayata gözlerini yuman Horikava Hazretlerinin kız kardeşlerine aitti. Rivayete göre, mehtapsız gecelerde kırmızı bir entari hiç yere değmeden devamlı bu koridorlarda dolaşıyordu. Pek yalan da sayılmazdı hani. Gün boyunca pek tekinsiz duran bu virane köşkte hava kararınca, kanallardaki su sesleri şiddetle yankılanmaya başlıyor, ortalıkta uçuşan balıkçıl kuşları yıldızların aydınlığında kanatlı hayaletleri andıran şekilleriyle insanın içini ürpertiyordu.

O akşam ay çıkmadığı için ortalık zifiri karanlıktı. Kandillerin aydınlığında görebildiğim kadarıyla Horikava Efendimiz bahçeye bakan verandanın önünde oturmuştu. Üstündeki açık mavi kimonosu kabartmalı mor desenlerle süslüydü. Bordürü altın simli yuvarlak beyaz bir minderin üzerinde bağdaş kurup dizlerini hafifçe yukarı kaldırmıştı. Etrafında beş-altı nöbetçinin saygıyla dikildiğini bilmem anlatmama lüzum var mı? Fakat bunların arasında bir fedai vardı ki, çok dikkat çekiyordu... Bu samuray, Miçinoku Savaşı’nda açlıktan ölme tehlikesi geçirdiği için insan eti yemiş ve bunun neticesi olarak da canlı bir geyiği boynuzlarından tutup ikiye ayırabilecek kas gücüne erişmişti. Göğüs kafesinin altından beline kadar uzanan koruyucu zırhın altına kuşandığı uzun eğri kılıcını kıvırarak verandanın altına tantanalı bir şekilde çömelmişti.

Kandillerin akşam rüzgârında titreyen alevlerinde ortalık bir aydınlanıp bir kararırken gerçekle rüyanın ayırt edilmesi mümkün olmayan bir dünya yaratıyordu. Herkes korkulu bir beklenti içindeydi...

Nihayet arabayı bahçenin ortasına çektiler. Yüksek damı, enli gövdesiyle karanlığa meydan okur gibiydi. Arabaya hayvan koşulmuş olmadığı için boyunduruk okunun altına destek koymuşlardı. Altın yaldızlı metal

aksesuvarların yıldızlar gibi soğuk soğuk parladığını görünce bahar gecelerinin bir türlü ısınmayan serinliğini hissettik.

Pencereler işlemeli perdelerle sımsıkı kapalı olduğu için, içeride kim var kim yok anlamak imkânsızdı... Etrafındaki görevliler, ellerindeki meşalelerden çıkan dumanın verandadaki seyircilere doğru tüttüğünü endişeyle seyrederken yapacakları işin farkında, verilecek emirleri bekliyorlardı.

Olayın mimarı Yoşihide, her zamanki koyu turuncu kimonosu ve başındaki partal külahı ile verandanın tam karşısında biraz ileride diz çöküp oturmuştu. Gökyüzü yıldız bezeliydi... Onların altında ezildiğinden midir nedir, her zamankinden daha küçük, her zamankinden daha zavallı görünüyordu... Arkasında yine aynı giysiler içinde çömelmiş adam da herhalde ustanın oraya getirdiği çömezlerden biri olmalıydı. İkisi de verandadan uzakta karanlık bir yerde oturdukları için, giysilerini bile pek iyi seçebildiğimden hâlâ emin değilim...

17

Neredeyse gece yarısı olmuştu... Devasa bahçeyi saran karanlık gizlice bütün sesleri yutmuş, herkesin nefes alışverişini dinlerken bile sadece esen gece rüzgârının cılız uğultusu duyuluyor, yanan çam meşalelerden etrafa isli duman kokuları savruluyordu.

Horikava Hazretleri bir müddet hiçbir söz etmeden, sessizce bu esrarengiz manzarayı seyretti ve dizlerinin üstünde öne doğru eğilerek sert bir şekilde seslendi:

— Yoşihide!

Yoşihide bu çağrıya cevap verirken, benim kulağıma çok zayıf bir iniltiden başka bir şey gelmedi.

— Yoşihide! Bu gece her şey aynen senin arzuladığın gibi olacak... Kavlimiz üzre arabayı ateşe vereceğim. İyi bak!

Efendimiz bunları söyledikten sonra etrafındakilere bir göz gezdirdi. O anda Efendimizin etrafında bulunan insanlar birbirlerine anlamlı anlamlı tebessüm ettiler... Ya da bana öyle geldi. Bunun üzerine Yoşihide korka

korka başını kaldırarak verandaya baktı... Fakat hiçbir şey söyleyemeden oturduğu yerde öylece kaldı.

— Şimdi iyi bak! Biliyorsun bu araba, benim her gün kullandığım şahsi arabam... Şimdi bu arabayı ateşe verdiriyorum. Gözlerinin önünde, benden istediğin cehennem sahnesini gerçekleştireceğim.

Efendimiz konuşmasını burada kesti ve maiyetindekilere göz kırptı. Sonra sesinin tonu birden acılaştı.

— Arabanın içinde zincirlere vurulmuş bir kadın var. Araba ateşe verildiğinde kadının etleri yanacak... Kemikleri marsık gibi olacak... Binbir acı ve ıstırap içinde kıvranarak can verecek... Tablonu tamamlayabilmen için bundan daha mükemmel bir gerçekçi sahne olabilir mi? O kar beyaz ten ateşte cayır cayır yanacak, büzüşüp, parçalanırken gözlerini sakın kadından ayırma! O simsiyah saçların ateşten kıvılcımlar haline gelip gökyüzüne savruluşunu sakın kaçırma Yoşihide!

Efendimiz konuşurken üçüncü kez duraklamıştı. Aklından bir şey geçiriyormuş gibi gülerek sessizce omuzlarını silkti.

— Çünkü bu sahne, ömrü hayatında, ebediyete kadar ikinci bir kez göremeyeceğin bir sahne olacak... Ben de seyredeceğim buradan... Görevliler!... Onları, onları... Arabanın o perdelerini... kaldırın da, Yoşihide'ye içerideki kadını gösterelim...

Bu emir üzerine görevlilerden biri, elindeki çam meşaleyi yukarı kaldırarak vakit kaybetmeden arabaya yaklaştı ve boşta kalan eliyle hemen arabanın girişini kapatan Hint kamışından yapılmış uzun perdeyi yavaşça kaldırdı. Çatırtılar çıkararak yanmakta olan meşalenin alevi bir müddet sağa sola kırmızı kırmızı yalazlandıktan sonra birden arabanın dar odasını ışıl ışıl aydınlattı. Yoksa koltukta gaddarca zincirlere vurulmuş olan bu cariye... Ahh... Aman Tanrım... Yanlış mı görüyordum? Kiraz çiçeği desenli kanaviçelerle süslü harikulade mor ipek kimonosunun içinde, pırıl pırıl düz siyah saçlarını çağlayanlar gibi salıvermiş, öne yatık parlak altın saç tokası göz kamaştıran bir kız vardı içeride... Elbisesi değişikti ama, kız profilden göründüğü kadarıyla narin yapısı, ses çıkarmasın diye ağzına bağlanan mendilden açıkta kalan boynu, görünce yürek parçalayan hüzünlü yüzü ile

Yoşihide’nin kızından başkası olamazdı... Az kaldı şaşkınlıktan bağırıp, başıma dert açacaktım...

Tam o sırada karşımda oturan fedai samuray hızla yerinden kalktı, kılıcının kabzasına davranarak, sert bir şekilde gözleriyle Yoşihide’nin bulunduğu tarafı taradı. Hayırdır diyerek ben de aynı yöne baktım... Manzarayı gören Yoşihide çıldırır gibi olmuştu. Şimdiye dek çömelmiş otururken aniden silkinip kalkmış, ellerini arabaya çevirerek deli gibi oraya koşmak istediğinde nerede olduğunun bilincinde değildi. Fakat daha önce de söylediğim gibi benden çok uzakta karanlıkta oturduğu için yüzündeki ifadeyi pek iyi yakalayamamıştım. Fakat bu düşüncem bir saniye ya sürdü ya sürmedi. Sanki görünmez bir güç, Yoşihide’yi uzay boşluğuna çekti ve solgun çehresi aniden karanlıkları delerek herkesin gözünün önünde açık seçik boy gösterdi. O anda Horikava Efendimiz emrini verdi.

— Yakın!

Görevlilerin yağdırdığı çam meşalelerle, genç kızın bindiği araba hemen tutuşmuş bir anda alevler içinde kalmıştı...

18

Ateş çabucak bütün gövdeyi sardı. Girişin saçağından sarkan mor püskül yelpazeleniyormuş gibi sallanmaya başladığında gecenin karanlığında bile görünen koyu beyaz bir duman, anaforlar çizerek aşağıdan yukarıya yükselmeye başlamıştı bile. Yağmur taneleri gibi oynaşarak gökyüzüne saçılan kıvılcımların altında girişi kapatan Hint kamışı perde, yan duvarlar, damdaki metal aksesuvarlar öyle kısa zamanda eriyip kül olmuştu ki, yeryüzünde bundan daha dehşet verici bir sahne daha olamazdı... Girişin yan tarafındaki ince çatkılı kafesleri sarıp, ateşten dilleriyle büklüm büklüm çatırdayarak havaya yükselen azgın alevlerin rengi insana, güneş sanki kordan bir top halinde yere inmiş de gökyüzü ateş kusuyormuş hissini veriyordu. Az önce benim için tehlikeli bile olsa bağırmak içimden geçtiği halde, şimdi ruhum bedenimden uçup gitmiş, ağzım açık kalmış, dilim tutulmuş, aptallaşmıştım. Bu dehşet verici sahneyi seyretmekten başka elimden bir şey gelmiyordu... Peki ya Yoşihide?

Yoşihide’nin yüzü, o anki haliyle şimdi bile hâlâ gözlerimin önünde... Elinde olmadan arabaya hamle yapan bu adam, alevlerin birdenbire

yükselmesiyle duraklamış, gözleri alev ve duman yığınının içine hortumlanmış gibi bakışlarını hiç ayırmadan arabayı seyrediyordu. Bütün vücudunu aydınlatan alevlerin parıltısında buruşuk çirkin suratındaki sakalları kıl köklerine kadar görünüyordu. Gözleri fal taşı gibi açılmış, ağzı yamulmuş, aralıksız suratı seğriyordu. Peş peşe yüreğine hücum eden dehşet, elem ve şaşkınlık yüzünden okunuyordu. Ne darağacının önünde ilmiği bekleyen bir hırsız, ne de ahirette mahkeme-i kübrâda Hakkın huzurunda el pençe divan duran, her suçu işlemiş azılı bir günahkâr, onun şu anda duyduğu büyük ıstırabı duyabilirdi... Bu dehşet verici sahne yüzünden, boğa gibi güçlü samurayın bile suratı kireç gibi olmuş, çekine çekine Efendimizin bulunduğu tarafa kaçamak bir bakış fırlatmıştı.

Efendimiz ise o sırada kanatırcasına dudaklarını ısırıyor, arada bir insanı tiksindiren kahkahalar atarken, mıknatıslanmış gibi gözlerini bir saniye bile ayırmadan arabayı seyrediyordu. Ya arabanın içi... Ya o sırada gördüğüm genç kızın yaman hali... Onun bu feci durumu hakkında teferruat verecek gücü kendimde bulamıyorum... Kızın dumandan boğulmak üzereyken yukarılara çevrilen yüzünün beyazlığı, alevlerin içinde başını savurduğundan dolayı topuzu bozulup darmadağın olan siyah saçlarının uzunluğu, gözlerimizin önünde yavaş yavaş kül haline gelen kiraz çiçeği desenli ipek kimonosunun güzelliği, korkunç ve yürek paralayan bir manzara arz ediyordu...

Aniden yukarıdan aşağı gelen ufak bir esinti kara dumanları dalga dalga yana kaydırdı ve altın tozlarını saçar gibi kıvılcımlanan alevlerin arasından Yoşihide’nin kızı açık seçik göründü. Ağzına bağlanmış mendili dişleriyle parçalıyor, bütün vücudu, bedenini saran zincirleri koparacak derecede acılar içinde kıvranıyordu... İşte cehennem azabı denilen şey gözlerimizin önündeydi... Başta ben olmak üzere, o insan eti yiyen güçlü kuvvetli samuraya varıncaya kadar herkes, dehşet ve korkuya kapılmıştı...

Tam o sırada yeniden esmeye başlayan akşam rüzgârı yüzünden bahçedeki ağaçlarda bir hışırtı oldu... Daha kimse bu sesin karanlık gökyüzünde nereden geldiğini anlayamadan, yere değmez, gökte uçmaz simsiyah bir cisim, konağın damından top gibi zıplayarak arabanın içindeki kudurmuş alevlerin içine daldı... Arabanın ön kısmı ateş parçaları halinde lime lime dökülürken, arkaya kaykılmış olan genç kızı sırtından kucakladı ve ipek bir kumaşın yırtılmasını andıran uzun, canhıraş bir çığlık saldı

dumanların ötesine... Ardından bir çığlık daha... Ardından yine bir çığlık daha... Kendimizi kaybetmiştik; biz de bütün seyirciler de aynı şekilde çığlıklar atmaya başladık... Duvar gibi alevlerin içine dalarak genç kızın boynuna sarılan, bağlayarak konağa hapsettikleri maymun Yoşihide'den başka biri değildi...

19

Maymunu ancak bir anlık görebilmiştik. Siyah lake üzerine serpiştirilmiş altın tozlarını andıran ateş kıvılcımları gökyüzüne savrulur savrulmaz, maymun da kız da kara dumanların arasında kayboldular. Konağın koca bahçesinde kala kala korkunç gürültüler çıkararak fokur fokur kaynayan alevden bir araba kaldı. Belki 'alevden bir araba' demek bile yanlıştı. Çünkü o şimdi bir ucu ta yıldızlara kadar uzanan ateşten bir sütundu; gökleri bile fokur fokur kaynatıp dehşet saçan semavi bir yangındı o artık...

Bu ateş sütununun önünde taş kesilmiş dikilen birisi vardı... Yoşihide... Esrarengiz bir şey oldu. Az önce cehennemin en büyük azaplarına gark olmuş acı çeken bu insanın her nedense şimdi kırışıklıklarla dolu yüzü gülüyor, ilahi bir vecd içinde gözlerinin içi parlıyordu. Kendinden geçmiş, nerede olduğunu unutmuş, Horikava Efendimizin bulunduğu bir ortamda herkes kollarını göğsünde kavuşturarak otururken, o ayakta dikiliyordu. Sanki baktığı yangın ıstıraplar içinde yanarak can veren kızının ölüm sahnesi değildi... Onu şu an mutlu kılan tek şey, ateşin çıkardığı harika renk cümbüşleri ve alevlerin arasında ıstırap çekerek ölen birinin ona verdiği pozdu. Fakat asıl esrarengiz olan şey, can çekişirken kızının yaşadığı ölüm azabını bu insanın sonsuz bir sevinçle seyretmesi değildi. O sırada, Yoşihide'ye 'insan' demek güçtü. Çünkü yalnız düşlerde görülebilen efsanevi bir aslanın öfkesine benzer vahşi bir heybet vardı üstünde... Aniden çıkan yangından ürküp ciyaklayarak ortalıkta sürüler halinde uçuşan gece kuşları bile bunu sezdikleri için, hiçbirisi Yoşihide'nin partal külahının yanından bile geçmeye cesaret edemedi... Kimbilir belki, bedenleri ruhtan yoksun kuşlar bile Yoşihide'nin başının etrafındaki ışık halesini görmüş, onun esrarengiz ululuğunu sezmişlerdi...

Kuşlar bile ona karşı böyleydi. Biz bütün saray erkanı olarak en ufak hizmetçisine kadar nefesimizi tutmuş, tepeden tırnağa ürpererek, içimiz garip bir sevinçle dolu, sanki Yüce Rabbimiz Buda Hazretlerinin ete

kemiğe bürünmüş canlı bir heykelini seyreder gibi, Yoşihide’ye bakıyorduk... Bir tarafta çatırtılarla yanan arabanın arşa çıkan alevi ve bir yanda bu sahnenin cazibesiyle büyülenerek olduğu yerde huşu içinde çakılıp kalan Yoşihide... Ne muhteşem bir ululuk, ne kadar muazzam bir mutluluk anıydı bu...

O kadar insanın içinde, sadece verandada oturan Horikava’nın yüzü, insana başka birisiymiş hissini verecek derecede kireç gibiydi. Ağzının kenarında beyaz köpükler toplanmış, mor kimonosunun eteğini iki eliyle sımsıkı tutup dizlerinin üstüne çekiştirirken, susuzluktan boğazı kurumuş vahşi bir hayvan gibi soluyordu...

20

Horikava Efendimizin o gece Yukige Konağında araba yaktığını duymayan kalmadı. Fakat bu konuda epey tenkit de aldı. Birincisi, Horikava Efendi neden Yoşihide’nin kızını yakarak öldürmüştü? Aşkı karşılıksız kaldığı için intikam almak istediği dedikoduları çoğunluktaydı. Fakat normalde, araba yakıp insan öldürmek Horikava Hazretlerinin aklının ucundan bile geçmeyen bir olaydı. Fakat cehennem tablosu çizebilmek için araba yaktırıp adam öldürtmek isteyecek kadar soysuzlaşmış bu sapık ressama bir ders vermek istemişti. Ben bunu Horikava Efendimizin ağzından aynen böyle duymuştum.

Gözlerinin önünde öz yavrusu diri diri yanarken bile tablosunu tamamlamak arzusunu duyabilen taş kalpli Yoşihide, sonradan çok konuşuldu, çok tartışıldı. Hatta, onun sırf resim yapmak için evlat sevgisini hiçe sayan, dünyaya insan suretinde gelmiş, canavar ruhlu bir hayvan olduğunu söyleyenler bile vardı. Baş Rahip Yokava Hazretleri de aynı görüşte olduğu için sık sık şu sözleri tekrar etmişti:

— Bir insanın sanatı ya da kabiliyetleri ne kadar üstün olursa olsun, Konfiçyüs’ün Beş Fazilet Vecibesini yerine getirmediği müddetçe gideceği yer cehennemdir...

Olayın ardından bir ay kadar sonra, Yoşihide “Cehennem Tablosu”nu bitirmiş, hemen saraya getirerek saygıyla Efendimize sunmuştu. O sırada Başrahip de, Horikava Hazretlerinin huzurunda bulunuyordu. Portatif paravanlar üstüne yapılmış tabloya baktığında yeri göğü kasıp kavuran o

ateş fırtınasının dehşetini görmüş, çok etkilenmiş, resme hayran olmuştu. O zamana dek Yoşihide'yi hafife alıp şüpheci gözlerle süzen Başrahip hiç farkında olmadan dizlerini birbirine vurarak,

— Bravo, çok nefis olmuş!

demişti...

Horikava Efendimizin böyle övgüleri duyduğu zamanki zoraki gülümsemesi hâlâ gözlerimin önünde...

O günden sonra, en azından sarayın içinde Yoşihide hakkında atıp tutan bir kişi bile kalmadı... Yoşihide'den ne kadar nefret ederlerse etsinler, "Cehennem Tablosu"nu gören herkes, gizemli bir şekilde resimdeki yüceliği yüreğinde hissediyor, ateş kusan cehennemde yaşanan büyük ıstırapların bu kadar gerçekçi bir şekilde resmedilmiş olmasına hayranlık duymaktan kendilerini alamıyorlardı.

Fakat, eserleri hayranlıkla seyredilmeye başlandığında, Yoşihide artık öte aleme göçmüş insanların kervanına katılmış bulunuyordu. Çünkü, eserini teslim ettiği günün ertesi akşamı, evinin tavanındaki direklerinden birine halatı takıp kendini asmıştı... Tek evladını yitirdikten sonra büyük bir boşluğun içine düşmüş, artık hayat onun için tahammül edilmez bir hale gelmişti...

Mezarı hâlâ bir zamanlar evinin bulunduğu yerdedir. Ölümünün üzerinden yıllar geçti, yağmurlar yağdı, rüzgârlar esti, başucundaki ufacık taşı yosunlar kapattı... Şimdi artık, kimin mezarı olduğu belirsiz, sıradan bir toprak yığını burası...

Mandalinalar

mikan

1919

Kış mevsimiydi. Bulutlu bir akşamüstü, Tokyo'ya gitmek için Yokosuka treninde ikinci mevkiye oturmuş, dalgın dalgın hareket düdüğünü bekliyordum. Enderdir ama o gün, lambaları çoktan yanmış kompartmanın içinde ne benden başka bir yolcu, ne de perona yolcu uğurlamaya gelmiş bir insan vardı. Yalnız dışarıda kafese kapatılmış bir köpek göze çarpıyordu. Hayvan arada bir acı acı havlıyordu. Bütün bunlar sanki o an içinde bulunduğum haletiruhiyeyle inanılmaz bir uyum içinde gibi gelmişti bana... Yorgunluk ve sıkıntıdan beynimin içi gökteki kar yüklü bulutların gölgesi gibi kasvetliydi... Ellerimi pardösümün cebine sokmuş, hiç kımıldamadan öylece oturuyordum. Cebimdeki akşam gazetesini çıkarıp şöyle bir göz atmaya bile üşeniyordum.

Neyse ki sonunda hareket düdüğü çaldı ve biraz rahatlar gibi oldum. Başımı biraz geri çekip pencerenin kenarına yaslayarak az sonra gözlerimin önünden bir şerit gibi akıp geçecek peronu seyretmeye başladım.

Tam tren kalkarken bilet gişesinin bulunduğu taraftan önce tahta getaların[3] çıkardığı tangır tungur ayak sesleri, ardından da kondüktörün savurduğu okkalı küfür geldi kulağıma. Tam o anda, bulunduğum kompartmana 13-14 yaşlarında bir kız rüzgâr gibi daldı. Tren koskoca gövdesiyle önce bir sarsıldı sonra da yavaşça hareket etti. Akıp giden sütunların tek tek sahnelere böldüğü peronda, bir tarafa atılıp terkedilmiş tekerlekli bir su tulumbası, aldığı bahşiş için müşteriye teşekkür eden kırmızı şapkalı hamal ve buna benzer manzaralar geçti gözlerimin önünden... Bütün bunların, pencereye savrulan isli kara dumanın ardında kayboluşunu izlemek hüzün vericiydi.

Nihayet rahat bir nefes alabilmiştim. Bir sigara yakarak ilk kez yorgun gözkapaklarımı kaldırıp önümdeki koltukta oturan genç kızın yüzüne baktım. Kız, arkada iki topuz yaptığı mat saçları, kırmızı suratı, her tarafı çatlayıp yarılmış yanaklarıyla tipik bir köylü kızıydı. Kir pas içindeki

yeşilimsi sarı yün kaşkolu, boynundan dizlerinin üstünde tuttuğu iri yük bohçasının üstüne kadar sarkıyordu. Soğuktan çatlamış, yara bere içindeki elinde bir torba ve ayrıca sımsıkı avuçladığı bir 3. mevki bileti vardı. Kızın bu kaba saba suratından hiç hoşlanmamıştım. Üstünün başının pisliği bir yana, 2. mevki ile 3. mevki arasındaki farkı birbirinden ayıramayacak kadar dangalak oluşu beni sinir etmişti. Bir sigara daha yakıp kızın orada bulunduğunu unutmaya karar verdim. Cebimden akşam gazetesini çıkarıp rasgele dizlerimin üstüne açtım. Dışarıdan gelen ışığın aydınlığında zar zor görebildiğim yazılar, trenin ışıklarının yeniden yanmasıyla birdenbire pırıl pırıl oluvermişti. Trenimiz Yokosuka hattındaki saymakla bitmez tünellerinden ilkine girdi. Lambaların parlak ışığında gazeteye göz gezdirdim ama, efkârımı dağıtacak doğru dürüst bir haber bulamadım. Her zamaki gibi sıradan, beylik haberlerle doluydu gazete... Barış görüşmeleri, evlenme haberleri, rüşvet rezaletleri, ölüm ilanları... Tünele girdiğimiz zaman, bir an tren sanki geri geri gidiyor gibi geldi... Mekanik bir şekilde bir kötü haberden öbürüne atlayarak bütün gazeteyi bitirdim. Fakat bu sırada bile, insan kılığına girmiş ‘süfli bir varlığın’ devamlı karşımda oturduğunu düşünmekten kendimi alamamıştım... Tünelde bir tren, önümde partal bir köylü kızı ve harcıalem haberlerle dolu bir gazete... Yani ne demek oluyordu bütün bunlar?... Bütün bunlar, hayatın anlamsız, adi, tekdüze olduğunu simgelemiyordu da neyi simgeliyordu? Her şey birden çok saçma sapan göründü gözüme... Gazeteyi kaldırıp bir kenara fırlattım ve başımı tekrar pencerenin kenarına yaslayarak ölmüş gibi gözlerimi yumup uyuklamaya başladım.

Aradan bir müddet geçti. İçimde kötü bir şeyler olacakmış gibi bir his belirince, gözlerimi açıp etrafıma bakındım. Kız, karşıdan benim yanıma taşınmış, var gücüyle pencereyi açmaya çalışıyordu ama kurşun gibi ağır pencere yerinden kımıldamıyordu. Zaten kıpkırmızı duran çatlak yanakları daha da kızarıyor, arada bir burnunu çekerken saldığı sesler, ufak ufak soluklanırken çıkardığı ıkınmalar kulaklarımı tırmalıyordu. Ama onun bu sıkıntılı hali, beni birazcık duygulandırır gibi olmuştu... Kızın, akşamın loş ışığında, kuru otlarla kaplı yamaçların hızla pencereye yaklaştığını görmüş olması, dolayısıyla yeni bir tünelin ağzına geldiğimizi fark etmiş olması gerekirdi. Fakat buna rağmen, trenin her tarafının özellikle kapalı tutulduğu tünel gibi bir mekânda, ne hikmetse kız hâlâ pencereyi indirmeye çalışıyordu. Neden böyle yaptığını bir türlü anlayamadım ama işin pek de

uzun boylu kafa yorulacak yanı yoktu... Kız, kesin aklına estiği için böyle yapıyordu. İlk karşılaştığımdan beri canımı sıkan kızın, yaradan cılk olmuş elleriyle kan ter içinde pencereyi açmak için verdiği meydan mücadelesini buz gibi gözlerle seyrediyor, ayrıca içimden de,

— Oh olsun! İnşallah açamaz!

diye beddualar ediyordum...

Tren canhıraş ıslıklar çalarak yeni bir tünele daha dalınca, kızın deminden beri kurcalamakta olduğu pencere büyük bir şangırtıyla aşağı iniverdi... İnmesiyle birlikte anında kompartmanın içini kurum yüklü, boğucu bir kara duman doldurdu... Hemen mendilime davrandım ama nafile... Kurumlu duman ağzımdan girmiş burun deliklerimden çıkmıştı. Eskiden beri faranjitim olduğu için öksürmekten ciğerlerim parçalandı... Ama kız hiç oralı değildi... Başını pencereden dışarı uzatmış, karanlıktan gelen rüzgârla şakaklarındaki saçlar fırıl fırıl uçuşurken, hiç kımıldamadan trenin gittiği yöne doğru bakıyordu. Kompartmanın dumanlı ışığında kızı seyrederken dışarısı da hafiften aydınlanır gibi olmuş, pencereden içeriye nemli toprak ve ot kokuları serin serin dolmaya başlayınca öksürüğüm de kesilmişti... Yoksa bu ne idüğü belirsiz keretaya bayramlık ağzımı açıp, zorla kapattıracaktım pencereyi...

Tren tünelden dışarı süzülmüş, kuru ot kaplı iki dağın arasındaki fakir bir köyün açığından geçen kavşağa doğru ilerliyordu. Makasın hemen yanındaki kargı ve kiremit damlı köhne evler, daracık bir alana, birbirinin üstüne istif edilmişti. Akşamın alaca karanlığında aygın baygın kımıldayan şey, büyük bir olasılıkla makas bekçisinin sallamakta olduğu kir pas içindeki beyaz flamaydı. Bu kuş uçmaz kervan geçmez ıssızlığın ortasındaki kavşağı kapatan parmaklığın öbür yanında, kırmızı yanaklı üç erkek çocuk tek sıra halinde dizilmişti. Kurşuni göğün altında sanki eziliyorlarmış gibi bir halleri olduğu için, boyları olduğundan daha da minik görünüyordu. Üstlerinde, bu ıssız, kasvetli mezranın havasına uyan cansız, mat renkli kimonolar vardı. Trenin geçmesini beklerken, elleri havada, boyunları mızrak gibi yukarı gerilmiş, anlamını çıkartamadığım savaş çığlıkları atıyor gibiydiler. İşte tam o anda köylü kızı yarı beline kadar pencereden dışarı sarkarak, yara bere içindeki ellerini sağa sola savurdu. Hemen ardından sıcacık güneş renkli beş-altı mandalina patır patır

çocukların kafasına yağdı. Hayretten nefesim kesilmişti, yutkunmak zorunda kaldım...

Her şeyi o zaman anlamıştım.... Kızcağız büyük bir ihtimalle, eskiden çalıştığı ailenin yanından, yeni iş bulduğu başka bir ailenin evine taşınıyordu. Koynunda sakladığı birkaç mandalinayı da, köyden tren kavşağına kadar yürüyüp kendisini uğurlamaya gelen kardeşlerine armağan olarak atmıştı...

Akşamın alacakaranlığında köyden uzak, ıssız tren kavşağı... Üç çocuğun kuşlar gibi cıvıldayarak attıkları sevinç çığlıkları... Gökten üstlerine yağan güneş renkli, nurlu mandalinalar... Hepsi ama hepsi göz açıp kapayıncaya kadar pencerenin önünden kayboluverdi... Bu sahneler yüreğimi burkarak içime işlemişti... O andan itibaren nedenini anlayamadığım tarifsiz bir sevinç doldurdu içimi... Başımı saygıyla kaldırıp sanki başka bir insana bakıyormuşum gibi genç kızı yeniden seyretmeye başladım. Kız çok geçmeden karşımdaki koltuğa dönmüş, yeşilimsi sarı yün kaşkolunu yara bere içindeki yanaklarına dolamış ve eşya bohçasını kucağına alarak 3. mevki biletini tekrar sımsıkı elinde tutmaya başlamıştı...

İşte o zaman ben de yorgunluğumu, sıkıntılarımı ve hayatın anlamsızlığını, adiliğini ve tekdüzeliğini birazcık olsun unutur gibi olmuştum...

Çinli İsa

nankin no kirisuto

1919

Çin’in Nankin Kibogay bölgesindeki bir evde gece yarısına doğru, soluk benizli bir kız eski masasının üstüne dirseğini dayamış can sıkıntısından tepsideki kabak çekirdeklerini çitliyordu. Masanın üstündeki lambadan yayılan ölgün ışık etrafı aydınlatmak şöyle dursun odaya daha kasvetli bir hava veriyordu. Duvar kâğıtları lime lime olmuş odanın bir köşesinde yatağı bir tarafa kaykılmış hasır karyolanın perdeleri toz toprak içindeydi. Masanın öbür tarafındaki tek bacaklı külüstür sandalyenin sanki ezelden beri orada duruyormuş gibi bir hali vardı. Bunların haricinde içeride mobilya namına başka bir eşya yoktu.

Kız arada bir çekirdek çitlemeyi bırakıyor, sabit bakışlarla karşıdaki duvarı seyrediyordu. Duvarda eğri bir çiviye asılı pirinçten küçük bir haç ve onun üstünde de acemice yapılmış çarmıha gerili bir İsa heykelciği vardı. İsa heybetle kollarını açmış, kendinden geçmiş bir halde, ikonun ellene ellene kirlenmiş çerçevesine bakıyordu. İsa’yı her görüşünde, kızın uzun kirpikli mahzun gözleri tertemiz umutlarla parlıyor, sanki yeniden hayata dönmüş gibi oluyordu... Fakat bakışları İsa’dan kayınca can sıkıntısıyla derin derin iç çekiyor, mat saten gömleğinin omuzları düşerken tekrar kabak çekirdeği çitlemeye başlıyordu.

Adı Kinka’ydı. Yaşı henüz on beşti ama fahişelik yapıyordu. Fakir ailesine yardım etmek için geceleri bu odaya müşteri alıyordu. Şehirde Kinka kadar yüzü güzel dünya kadar yosma vardı kuşkusuz, ama onun kadar huyu suyu güzel, onun kadar sevecen birine rastlamak asla mümkün değildi. Yaşıtı olan hayat arkadaşlarından farklı olarak, yalan söylemez, müşterilere sert davranmaz, bu kasvetli odasına onu ziyarete gelen insanlara her gece pırıl pırıl gülücükler dağıtır, onları hoş tutar, memnun ederdi. Vizite fiyatının haricinde bırakılan bahşiş olursa, o parayla hemen gidip babasına en sevdiği içkiyi almak onun en büyük zevkiydi.

Uysallığının doğuştan olduğu kesindi ama bunun bir başka nedeni daha vardı. Duvardaki İsa heykelinden anlaşıldığı gibi, Kinka, merhum annesinin elinde dini bütün bir Katolik olarak yetişmiş ve çocukluğundan beri devamlı bu inancını muhafaza etmişti.

O yılın ilkbaharında Şangay hipodromuna at yarışlarını görmeye gelip, Güney Çin'in de havasını koklamak için buralara kadar inen genç bir Japon, Kinka'nın odasında enfes bir gece geçirdi. Ağzında sigara, tüy gibi hafif Kinka'yı kucaklayıp dizine oturtan genç Japonun gözü birden duvardaki haça takılınca birden bakışları değişiverdi. Yarım yamalak Çincesiyle konuşmaya çalıştı:

— Ne o, yoksa sen Hıristiyan mısın?

— Evet... Beş yaşındayken vaftiz oldum.

— O zaman neden bu işi yapıyorsun?

Sesi biraz alaycı çıkmıştı. Fakat Kinka, topuzlu siyah saçlarını gencin koluna yaslayarak her zamanki neşesiyle dişlerini göstere göstere güldü.

— Bu işi yapmazsam hem ben, hem de babam açlıktan ölürüz!

— Baban yaşlı mı?

— Öyle... Hem yaşlı hem de yatalak... Yerinden doğrulamıyor...

— Ama, bu mesleği icra ettiğin müddetçe cennete gidemeyeceğini hiç düşünmedin mi?

— Hayır... Düşünmedim...

Kinka'nın gözleri bir an duvardaki haça gitti. Söyleyeceklerini toparlayabilmek için gözlerini kapatarak şöyle dedi:

— Mekânı cennet olan ulu Peygamberimiz Hz. İsa benim içimi de biliyor dışımı da. Bu nedenle benden şefaatini esirgemeyecektir. Yoksa şehir karakolunda görev yapan ahlak zabıtasından ne farkı kalır ki?...

Japon genç güldü. Sonra da ceplerini yoklayıp bir çift yeşim küpe çıkardı ve kendi elleriyle kızın kulaklarına taktı.

— Bunu Japonya’da birine hediye olarak almıştım ama bu gecenin hatırası olarak sana veriyorum.

Kinka şaşırmadı, çünkü mesleğe başladığı ilk geceden itibaren bu gibi hediyelere zaten alışkındı.

Olayın ardından bir ay geçince bu dini bütün genç hayat kadını ne yazık ki frengi hastalığına yakalandı. Hastalık haberini duyan kız arkadaşı Çinsansa ona, afyon türevi olup sancıya iyi gelen bir şurup içmesini öğütledi. Yine arkadaşlarından Mogeyşun, hastayken kendisinin de içmiş olduğu korangan ve karomay adlı ilaçlarının elinde kalan kısmını Kinka’nın evine kadar getirdi. Kinka, epey bir zaman müşteri almadığı, yataktan da dışarı çıkmadığı halde hastalığı düzelmedi. Çinsansa, bir gün Kinka’ya misafirliğe geldiğinde, tedaviden çok batıl inanca benzer bir yöntemden söz etmişti.

— Kinkacığım, bak canım! Sen bu hastalığı bir müşteriden aldın değil mi? Ha, şimdi senin de yapacağın ilk şey, bu hastalığı aynen başka bir müşteriye verip kurtulmak! Bak gör, iki-üç gün içinde nasıl iyi olacaksın...

Kinka elini çenesine dayamış, keyifsiz keyifsiz arkadaşını dinliyordu. Fakat yine de ilgilenir gibi oldu.

— Sahi mi?

— Şüphen olmasın şekerim! Benim ablam da bir zamanlar bu hastalığa yakalanmıştı. Ne yaparsa yapsın geçmedi. Ama ne zaman ki o da hastalığı başka birine verdi, hiçbir şeyi kalmadı, turp gibi oldu ayol!

— Peki adama ne oldu?

— Sorma canım sorma... Çok yazık oldu adamcağıza... Gözbebeklerine varıncaya kadar bütün organlarının eridiğini söylediler...

Arkadaşı evden ayrılınca Kinka, haçın önüne diz çökerek yüzünü çarmıha gerili İsa’ya dönüp huşu içinde dua etmeye başladı.

— Ey mekânı cennet olan Efendimiz... Sırf babamın rızkını sağlamak için bu mesleği icra ediyorum... Yaptığım iş sadece beni lekeliyor, yoksa kimseye bir kötülük yapıyor değilim... Bu yüzden ölünce cennete gideceğime inanıyordum... Fakat bu hastalığı başka birine vermediğim

müddetçe belki mesleğimi hiç yapamayacak belki de açlıktan ölüp gideceğim ve böylece hastalıktan da kurtulmuş olacağım... Fakat açlıktan ölsem bile, bu hasta halimle yatağıma müşteri almamaya kesin kararlıyım... Kendi mutluluğum için başkalarına ıstırap çektirmek istemiyorum... Fakat ne kadar böyle konuşsam da, sonuçta ben de bir kadınım... Bir gün, herhangi bir şekilde şeytana uyup hata yapabilirim... Ey mekânı cennet olan, Tanrı'nın resulü İsa Efendimiz! İşte beni öyle bir gaflet anında şeytanın iğvasından azad eyle ya Rabbi... Yalnız sana inanıyor, yalnız sana güveniyorum..

Arkadaşları Çinsansa ve Geyşun tarafından o kadar teşvik edilmesine rağmen, Kinka inatla çalışmamakta direndi. Bazen eski müşterilerinin arada sırada ona uğradığı oldu. Fakat Kinka, bu müşterilerle oturup sadece sigara içti. Asla onların arzularına boyun eğmedi.

— Bende kötü bir kadın hastalığı var. Bana yaklaşmaya kalkarsanız size de bulaşır.

Sarhoş olup her şeye rağmen onunla daha samimi olmak isteyen müşterilerine bunları söylemiş, fakat ikna olmak istemezlerse hastalığını onlara kanıtlamaktan da çekinmemişti. Bu yüzden yavaş yavaş müşterilerinin ayağı kesildi ve Kinka'nın geçim sıkıntısı da had safhaya ulaştı.

O akşam yine masasına dayanmış boş boş oturuyordu. Her zamanki gibi yine o gün de evine pek müşteri gelecek gibi görünmüyordu. Saatler ilerleyip gece yarısı olduğu halde, Kinka'nın kulağına gelen tek ses cırcırböceklerinin gürültüsüydü. Sobasız evin soğuğu, taş döşeli zeminden gri saten pabuçlarının içindeki minik narin ayaklarına sel gibi hücum ediyordu.

Kinka hayran hayran lambanın ışığını seyrederken, ani bir ürpertiyle vücudu titredi ve yeşim küpeli kulağını kaşırken gelen esneme nöbetini dudaklarını büzerek savuşturdu. İşte tam o sırada kapı hızla açıldı ve hiç tanımadığı bir yabancı kayık gibi sallanarak içeri daldı. Kapı aniden açıldığı için masanın üstündeki lambanın ışığı yukarı doğru alevlenmiş, küçük odanın içine isli kırmızı ışıklar saçmıştı. Lambanın alevinde yüzü aydınlanan yabancı önce masaya doğru bir yalpalar gibi oldu, sonra hemen

kendini toparladı. Fakat bu sefer de geriye kaykılarak arka arka gidip girdiği kapıya sırtını dayadı.

Kinka şaşırarak hemen ayağa kalktı ve hiç tanımadığı yabancının yüzüne baktı. 30-35 yaşlarında gösteriyordu. İri yeşil gözlü, keçi sakallı, yanakları güneş yanığı, sırtında çizgili kahverengi bir ceket ve başında bir avcı şapkası bulunan bir erkekti. Adamın yabancı olduğu kesindi ama adamın Uzakdoğulu mu yoksa Batılı mı olduğunu kestirmek imkânsızdı. Şapkasının altından görünen siyah saçları, ağzında sönük piposuyla kapının arkasında dikilen bu adam herhalde içip içip yolunu şaşırmış biri olmalıydı...

— Hayrola... Bir durum mu var?

Şaşkınlık ve korkuyla masanın yanına çakılıp kalan Kinka sinirli bir şekilde bu soruyu sormuştu. Bunun üzerine yabancı başını sallayarak, Çince bilmediğini işaret etmeye çalışmış, pipoyu ağzından çekerek Kinka'nın anlamadığı bir dilde yumuşacık bir şeyler söylemişti. Tabii Kinka söylenenlerden bir şey anlamadığı için yeşim küpelerini savura savura başını sallayarak yabancıya anlamsız bir karşılık verdi.

Yabancı, kafası karışan kızın güzel kaşlarını çattığını görünce, birden kahkahalarla gülmeye başladı, sonra da rahat bir tavırla şapkasını çıkartıp yalpalayarak masaya yaklaştı. Kinka tam o sırada, belleğinde yabancıyla ilgili hiçbir anı ya da izlenimi olmasa bile ona bir yerlerden göz aşinalığı olduğunu düşünüyordu. Adam gayet teklifsiz tepsinin üstünde bulunan kabak çekirdeklerinden almış fakat çitlemeden merakla Kinka'ya bakarak el kol işaretleri yapmış ve tekrar kendi dilinde bir şeyler söylemişti. Kinka söylenenlerden hiçbir şey anlamamıştı ancak yavaş yavaş bu yabancının onun hayat kadını olduğunu sezmeye başladığını tahmin etmişti. Fakat Kinka için Çince bilmeyen biriyle iletişim kurmak hiç de ender bir olay sayılmazdı.

Sandalyesine oturur oturmaz etrafa her zamanki gibi sıcak tebessümler saçmaya, adamın hiç anlayamayacağını bildiği halde ona fıkralar anlatmaya başladı. Öyle tane tane konuşuyordu ki, görenler adamın kesin Çince anladığına hükmedebilirlerdi. Kinka keyifli keyifli gülüyor, konuşurken eskisinden daha çok jest ve mimikler yapıyordu.

Yabancının nefesi içki kokuyordu. Fakat içkiden kıpkırmızı olan yüzü, bu virane odayı dolu dolu bir erkeksi canlılıkla aydınlatır gibiydi. Değil her gün gördüğü kendi Nankinli hemşerileri, bütün Uzakdoğulu ya da Avrupalı insanların arasında bile şimdiye dek hiç bu kadar yakışıklı bir erkeğe rastlamamıştı. Fakat buna rağmen, az önce adama karşı içinden geçen aşinalık hissini bastırması da mümkün değildi... Bütün sevecenliği üstünde, yapmacıksız bir doğallıkla yabancının alnına düşen siyah kıvırcık bukleleri seyrederken, onu ilk gördüğü zamanki izlenimlerini anımsamak için zihnini zorlamaya başladı.

— Şişman karısıyla gezi teknesine binen adam mıydı yoksa bu? Ama hayır... O adam olamazdı... O adamın saçları daha kızıldı... Şehirdeki Konfiçyüs Türbesi’nin fotoğrafını çekerken gördüğü adam olmasındı bu? Ama o da olamazdı... Çünkü o, bu yabancıdan daha yaşlıydı... Ama dur!... Rişo Köprüsü’nün yan tarafındaki restoranın önünde birikmiş kalabalığın içinde elindeki sopayla arabacıyı döven adama çok benziyordu bu yabancı... Fakat o adamın gözleri daha koyu maviydi...

Kinka harıl harıl bunlara kafa yorarken, yabancı da aheste aheste piposuna tütün doldurup etrafa mis kokulu dumanlar üflemeye başlamıştı. Sonra da aniden bir şeyler söyleyerek sırıtmış, bir elinin iki parmağını açarak, sanki ‘Buna ne dersin?’ der gibi, Kinka’nın ta burnunun ucuna kadar getirmişti. Bu işaretiyle, Kinka’yla birlikte olmak için 2 dolar teklif ettiği kesindi. Müşteri kabul etmeyen Kinka, önündeki kabak çekirdeklerini büyük bir ustalıkla çıtırdatırken yabancıya güldü, iki kez üst üste yaptığı hareketle teklifini reddetti. Adam bu sefer daha havalı bir şekilde dirseklerini sandalyeye dayayarak lambanın loş aydınlığında dumanlı başını yaklaştırıp bakışlarını dikkatle kızın gözlerinin içine dikerek eliyle 3 işareti yaptı ve yanıt beklemeye başladı...

Kinka hemen sandalyesini geriye çekti, ve ağzında kabak çekirdeği, şaşkın şaşkın yabancıya bakmaya başladı. Yabancı herhalde 2 dolara razı olmayacağını düşünmüştü... Şimdi bu özel durumunu Çince bilmeyen bu yabancıya nasıl anlatacaktı?... Adam kesin bir şey anlamayacaktı... Kinka adama yüz vermekle yaptığı düşüncesizliğe pişman oldu... Soğuk bakışlarını adamdan başka tarafa çevirerek çaresiz fakat gayet açık seçik biçimde ‘Hayır!’ anlamında başını sağa sola salladı.

Yabancı bunun üzerine biraz tereddüt eder gibi oldu, sonra da ardından bir şeyler söyleyerek eliyle 4 işareti yaptı. Kinka düşünceler içinde yüzünü avuçlarının arasına aldığında artık gülümseyecek gücü kalmamıştı. Defalarca başını sallayarak yabancının tekliflerini reddetti ama nafile... Adamın niyetinden vazgeçmesini beklemekten başka çaresi yoktu... Fakat adam sabırla boşta kalan bütün parmaklarını teker teker devreye sokup rakamları artırarak, pazarlığı sonunda '10 dolar bile versem acımam!' demeye getirdi. Bir hayat kadını için büyük bir meblağ olan bu para dahi Kinka'yı kararından caydıramadı. Sandalyesinden kalktı, masanın çaprazında dikilerek tekrar tekrar defalarca yabancıya başıyla itiraz etti... O an, her ne hikmetse çiviye takılı haç yerinden kurtularak cılız bir metalik şıngırtıyla taş zemine düştü...

Kinka hemen kutsal haçını yerinden kaldırdı. O sırada hiç farkında olmadan çarmıha gerili İsa'nın yüzünü görünce tuhaflaşıverdi... Çünkü bu yüz, masanın öbür tarafında dikilen yabancının tıpkısıydı...

— Hay Allah... Ben de deminden beri bu yüzü nerede gördüm diye düşünüyorum... Meğer adamım yüzü Peygamber Efendimiz İsa'nınkinin aynısıymış da farkına varamamışım...

Kinka, metal İsa heykelciğini göğsüne bastırırken bakışları elinde olmadan masanın öbür tarafındaki yabancıya gitti. Adam, içkiden kıpkırmızı kesilmiş yüzüyle, kesik kesik piposunu tüttürürken anlamlı anlamlı tebessüm ediyordu. Gözleri Kinka'nın bütün vücudunda, özellikle yeşim küpeli kulağından incecik beyaz boynuna doğru uzanan hat üzerinde geziniyordu... Yabancının bakışları Kinka'nın üzerinde ılık fakat son derece soylu bir izlenim bırakmıştı.

Adam piposunu bitirdikten sonra başını sağa eğdi ve gülerek kıza bir şeyler söyledi... Bütün bu söylenenler Kinka'nın kulağına, usta bir hipnotizmacının süjesine yaptığı telkinler gibi gelmişti... Artık o an kendi kendine aldığı en kahramanca kararını tamamen unutmuştu... Yavaşça gözlerini indirip, elleriyle haça dokunarak bu tuhaf yabancıya doğru ilerledi...

Yabancı, elleri cebinde bozuk paralarını şıkırdatarak, aynı tebessümüyle ayakta dikilen Kinka'yı zevkle seyrediyordu. Fakat gözlerindeki pırıltı alev alev yanmaya başlayınca uçar gibi yerinden kalkmış, Kinka'yı içki kokan

ceketinin kollarıyla sararak var gücüyle bağrına basmıştı. Kinka baygınlık geçiriyormuş gibiydi. Yeşim küpeli başını geriye attığında, yüzüne hücum eden kanla solgun yanakları çakmak çakmak alevlendi ve büyülenmiş bakışları yarı aralık gözlerinden yabancıya doğru aktı... Bu garip yabancıya teslim olması mı, yoksa hastalık bulaştırmamak için öpücüğünü geri çevirmesi mi gerekiyordu?... Ama şimdi hiç de bunu düşünebilecek halde değildi... Yanıyormuş gibi dudaklarını erkeğin kıllı dudaklarına bıraktı... Öyle muhteşem bir zevkti ki bu... Ömründe ilk defa böyle bir şeyi yaşıyor gibiydi. Kalbi sıkıştı...

Saatler sonra karanlık odada tek duyulan şey, uykuda soluk alıp veren iki kişinin nefesi ve hüzünlü sonbaharları süsleyen cırcırböceklerinin cırıltılarıydı... Fakat Kinka'nın rüyası toz toprak içindeki yatak odasından bir duman gibi önce evin damına, oradan da gökyüzündeki yıldızlara doğru yükseldi...

*

Kinka abanoz koltuğuna kurularak masanın üstüne sıralanmış çeşitli Çin yemeklerinden yemeye başladı. Neler yoktu ki... Sığırcık yuvası, köpek balığı yüzgeci, buğulama yumurta, sazan füme, domuz çevirme, deniz hıyarı haşlaması... Say say bitmiyordu... Üstelik istisnasız bütün yemek takımları mavi nilüferler ve zümrüdüanka kuşlarıyla süslü porselenlerden oluşuyordu... Kinka'nın arkasındaki kırmızı perdeli pencerenin önünden mutlaka bir ırmak geçiyor olmalıydı. Çünkü kulağına devamlı sakin sakin akan su sesi ve kayık küreklerinin çıkardığı şıpırtılar geliyordu... Anlamıştı... Burası çocukluğundan beri çok iyi tanıdığı memleketi Şinvay'daydı. Fakat şimdi içinde bulunduğu bu odanın Hazreti İsa'nın cennetteki mekânı olduğundan hiç şüphesi yoktu...

Arada sırada yemeği bırakıp etrafına bakınıyordu. Fakat, buram buram tüten yemek buharından dolayı, biraz puslu duran ejderha kabartması süslü sütunlar ve içi iri krizantem dolu vazolardan başka odada kimseyi göremedi...

Buna rağmen masanın üstündeki yemeklerden biri bitince hemen ardından hâlâ dumanı üstünde tüten mis kokulu başka bir yemek geliyordu... Hatta bir seferinde öyle bir şey oldu ki, Kinka daha elini sürmeden tabaktaki

ızgara bıldırcınlar canlanıvermiş, içki kadehlerini devirerek kanat çırpa çırpa odanın tavanına doğru uçup gitmişlerdi...

Kinka, oturduğu koltuğun ardından gelen ayak sesinin kendisine yaklaştığını duyar gibi olmuştu. Elinde yemek çubukları, hemen arkasına döndü... Arkadaki pencere artık yerinde değildi. Orada şimdi, abanoz bir koltuk ve koltukta da Şam işi ipek bir mindere kurulmuş nargilesini fokurdatmakta olan bir yabancı vardı. Gözlerinden, onun bu akşam evinde kalan erkek olduğunu anlamıştı. Fakat bu adamı ondan ayıran tek fark, başının arkasındaki hilâli andıran ışık halesiydi...

Aniden Kinka'nın önünde üstünden dumanlar tüten kocaman bir yemek tabağı belirdi. Tam bu ender yemekten bir parça almak için elini uzatırken, birden aklına arkasındaki yabancı geldi. Başını geriye çevirdi ve çekinerek sordu:

— Bu tarafa buyurmaz mıydınız?

— Sen ye kızım, devam et! Çünkü, o yemeklerden yediğin için bu gece hastalığın iyileşecek...

Başının üstünde bir nur halesi ışıldayan yabancı ağzından nargile marpucunu çekmeden bunları söylerken yüzü sonsuz sevgi dolu bir tebessümle aydınlanmıştı.

— Yani siz yemeyecek misiniz?

— Ben mi canım? Ben Çin yemeklerinden hoşlanmam... Hem sen beni tanıyamadın galiba... Ben Hazreti İsa'yım yavrum... Şimdiye dek ben hiç Çin yemeği yemedim.

Hazreti İsa bunları söyledikten sonra yavaşça koltuğundan kalkmış, Kinka'nın arkasından eğilerek yanağına şefkat dolu bir öpücük kondurmuştu...

*

Tan vakti, sonbahar şafağının serin ışıkları küçük yatak odasını doldururken cennetteki rüya bitmişti. Perdeleri rutubet kokan kayık şeklindeki yatağın içinde hâlâ sıcak duran, loş bir karanlık kalmıştı geriye...

Kinka, rengi kaybolmuş partal battaniyesinin içine yüzünü gömüp yarı yukarı dönük yatağında uzanırken henüz uykulu gözlerini açamamıştı. Gece terlediğinden dolayı birbirine girmiş yağlı saçları solgun yanaklarına yapışmış, hafif aralık duran dudaklarının arasından pirinç tanelerini andıran incecik dişleri görünüyordu.

Kinka, uykudan uyanmaya çalıştığı şu anda bile hâlâ krizantemleri, su sesini, ızgara bıldırcınları ve Hz. İsa'yı düşünüyor, sabah mahmurluğunda rüyadaki anılarını yakalamaya çalışıyordu... Oda aydınlandıkça yavaş yavaş rüya aleminden çıktı, acımasız gerçeklerin dünyasına döndü. Dün gece o garip yabancıyla bu hasır karyolada yattıklarını gayet net bir şekilde hatırlamıştı...

— Ya o adama hastalığı verdiysem?

Bunu düşünür düşünmez hemen keyfi kaçtı. Bir daha onun yüzünü görmeye artık dünyada tahammül edemezdi... Fakat iyice ayıldıktan sonra farkına vardı ki, yabancının güneş yanığı yüzünü bir daha görememek düşüncesi şimdiden içini burkmuş, ona dayanılmaz bir ıstırap vermişti... Biraz tereddüt ettikten sonra çekine çekine yatak odasına göz gezdirmeye başladı... Odada battaniyeye sarılıp sarmalanmış kendi bedeninden başka, ne haçın üstündeki İsa'ya benzer bir yabancı ne de başka biri vardı.

— Yoksa o adam da mı bir rüyaydı?

Kirden görünmeyen yorganı üstünden fırlatıp yatağa oturdu. Elleriyle gözlerini oğuşturdu ve yatağın üstünden sarkan ağır perdeyi kaldırarak tedirgin gözlerle tekrar odanın içini taradı.

Sabahın serinliğinde odanın içi, acımasız bir yakın geçmişin utanç dolu tablolarını sergiler gibiydi. Köhne bir masa, sönmüş bir lamba ve tek bacağı kırık duvara dayalı bir sandalye... Her şey aynen dün bıraktığı gibiydi. Masaya yayılmış kabak çekirdeklerinin hemen yanında sarı metal haç donuk donuk parlıyordu. Kinka sanki gözleri kamaşmış gibi gözkapaklarını kırpıştırarak boş boş etrafına bakındı. Bir ayağını altına alarak darmadağın yatağına oturdu... Biraz üşür gibi oldu ama yine de istifini bozmadı.

— Demek ki rüya değil gördüklerim...

Kinka kendi kendine böyle mırıldandı ama yabancının da böyle esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolmasına bir anlam verememişti. Büyük bir olasılıkla kendisi uyurken odadan sessizce çıkıp sıvışmıştı... Kendisini bu kadar şefkatle sevip okşadıktan sonra bir çift kuru veda sözü bile etmeden adamın ortadan kaybolması inanılmaz olmaktan ziyade inanması Kinka'ya dayanılmaz acı veren bir durumdu... Üstelik bu esrarengiz yabancıdan söz verdiği 10 doları almayı da unutmuştu... İçinde bir ağırlık, üzgün üzgün yatağın üstündeki siyah saten gömleğine uzandı... Fakat eli öylece kalakaldı... Yanaklarına kan yürüdü ve yüzü pembeleşmeye başladı... Şimdi esrarengiz yabancının dışarıdan gelen ayak seslerini duyduğu için mi böyle olmuştu? Yoksa onun yastığa yorgana sinen alkollü vücut kokusu Kinka'ya tesadüfen yaşadığı gecenin anılarını hatırlattığı için miydi bu? Hayır, hiçbiri değildi... O anda Kinka vücudunda meydana gelen bir mucizenin, o feci frengi hastalığının bir gecede hem de hiçbir iz bırakmadan iyileştiğini hissetmişti....

— O adam kesin Hz. İsa idi.....

İçgüdüsel olarak üstündeki külotuyla karyoladan aşağı yuvarlanır gibi indi ve soğuk taş zeminin üstünden Hz. İsa'ya seslendi... İncil'deki güzel Mecdelli Meryem gibi huşu içinde İsa'ya dualar okudu, hamdü senalar etti...

*

Ertesi yıl yine bir bahar akşamı, Kinka, eski genç Japon müşterisiyle odasındaki lambanın loş ışığında masada baş başaydı.

— Bakıyorum İsa hâlâ yerinde...

Japon böyle alay eder gibi konuşmaya başlayınca, Kinka hemen ciddileşiverdi. Ona kendi öyküsünü, yani Hz. İsa'nın bir akşam gökten şehre inerek nasıl kendi hastalığını iyileştirdiğini anlatmaya başladı.

Kızı dinlerken Japon genci sessizce kendi kendine düşünüyordu:

— Ben bu yabancıyı tanıyorum... Bu adam, Amerikan-Japon melezi bir herif. Adı da kesin George Murry olacak... Reuther Haber Ajansı'nda çalışan bir arkadaşıma Nankin'de geçen bir zamparalık macerasını anlatmış... Anlattığına bakılırsa bir akşam Çinli fakat Hıristiyan bir hayat

kadınına takılmış... Kadın yatağında mışıl mışıl uyumaya başlayınca para mara vermeden tası tarağı topladığı gibi yallah dışarı kaçmış... Bunu da anlatırken kurnaz ayaklarında böbürleniyormuş... Buraya son gelişimde bu herif de Şangay'da benim kaldığım otelde kalıyordu... Onun için siması hafızamda... Bir İngiliz gazetesinde muhabirlik yapıyordu... Fakat erkeğe yakışmayacak bazı pis huyları olan yaramaz herifin biriydi... Sonunda da kaptığı habis bir mikrop yüzünden çıldırdı... Bilemiyorum ama şu an duyduğum şeylere bakılırsa adam hastalığı bu kadından kapmış olabilir... Yahu, bak şu Allahın işine... Bu karı hâlâ o serserinin Hz. İsa olduğunu sanıyor... Ne yapsam acaba?... Verdiği hastalık yüzünden herifin çıldırdığını anlatıp bu karının aklını başına mı getirsem?... Yoksa onu, eski bir Batı efsanesinden farksız âleminde öylece bırakıp, gördüğü hayalleri ebediyen görmeye devam etmesine göz mü yumsam?

Kinka konuşmasını bitirince Japon müşteri bir kibrit çakıp keskin kokulu sigarasını tüttürmeye başladı. Sonra da o an hatırlamış gibi, ciddi fakat biraz da çekinerek sorusunu sordu.

— Yaa... Demek öyle... Gerçekten çok gizemli... Peki ama iyileştikten sonra hastalığın bir daha nüksetmedi mi?

— Asla! Bir kez bile...

Kinka, kabak çekirdeklerini çitlemeye devam ederken, pırıl pırıl aydınlık yüzüyle tereddütsüz böyle yanıt vermişti...

Not: Bu öyküyü yazarken Tanizaki Cun'içirō'nun Nankin'de Bir Gece *adlı yapıtından faydalandım. Kendisine şükranlarımı sunarım.*

Toşişun

toşişun

1920

1

Çin’de 200 yıl saltanat sürmüş Tang Hanedanı’nın başkenti Loyang’da bir bahar akşamıydı. Genç bir adam, şehrin batı kapısının altında dikilmiş, dalgın dalgın gökyüzünü seyrediyordu. Bu gencin adı Toşişun’du. Aslında zengin bir adamın oğlu olduğu halde babasından kalan onca servetin kısa zamanda altından girip üstünden çıktığı için şimdi beş kuruşa muhtaç, yersiz yurtsuz, zavallı bir meteliksizdi.

Loyang, o sıralarda zenginliğinin doruğunda, yeryüzünde bir benzeri daha olmayan, sokakları insan ve arabaların mahşeri kalabalığından geçilmeyen bir büyük şehirdi. Batı kapısına vurmuş akşam güneşinin yağ gibi parlayan ışıkları altında, ipek takkeli yaşlıların, altın küpeli Türk kadınlarının, rengârenk koşumlu beyaz atların kalabalıkta akışı güzel bir tablodan farksızdı.

Toşişun hiç bunların farkında değildi. Kapının duvarına yaslanmış, rasgele gökyüzünü seyrediyordu. Dalgalanan loş sislerin arasında henüz hilâl şeklinde duran ay, donuk beyaz ışığıyla bir tırnak izinden farksızdı.

— Akşam oldu... Karnım aç... Kalacak yerim yok... Böyle yaşamaktansa, atayım kendimi nehre, öleyim daha iyi...

Bu düşüncelerin sonu gelmek bilmiyordu... O anda karşısında tek gözü şehla bakan, yamuk suratlı bir ihtiyar belirdi. Batan güneşin ışıklarında, kocaman gölgesi vuruyordu surun kapısına. Durdu ve dikkatle Toşişun’a baktı.

— Ne düşünüyorsun evlat?

diye sordu azametle...

— Bana mı soruyorsun? Bu gece de başımı sokacak bir yerim yok... Kara kara ne yapacağımı düşünüyordum...

Yaşlı adamın bu sorusu üzerine Toşişun başını öne eğerek hiç çekinmeden her şeyi olduğu gibi anlatmıştı...

— Yaa... Demek öyle?... Buna çok üzüldüm...

Yaşlı adam biraz düşündü ve yere vuran akşam güneşini gösterdi:

— Bak sana bir sır vereceğim evlat! Gün batarken güneşe sırtını dönüp gölgene bakacaksın... Başının bulunduğu yere bir işaret koyacaksın... Tam gece yarısı gidip orayı kazacaksın... İşte oradan sana bir araba yükü altın çıkacak...

— Sahi mi?

Toşişun şaşkınlıkla gözlerini yerden kaldırdı, fakat ihtiyarın yerinde yeller esiyordu...

Ay eskisinden daha beyazdı... Caddelerden durup dinlenmeden akan insan selinin üstünde iki-üç erkenci yarasa daha şimdiden uçmaya başlamıştı bile...

2

Toşişun bir gün içinde Loyang şehrinin en büyük zengini oluverdi... Çünkü aynen ihtiyarın söylediği gibi akşam güneşine sırtını verip dikilmiş, gölgesinin baş kısmına rastlayan yeri gece yarısı gidip kazmış ve orada gerçekten bir araba dolusu çil çil altın bulmuştu... İlk iş olarak kendisine muhteşem bir malikâne aldı ve krallar gibi bir saltanat sürmeye başladı... Langling, Longan ve uzaklardaki Kveyçof'tan güzel şaraplar getirtti... Bahçesine günde dört değişik renkte çiçek açan fidanlar diktirdi... Onların arasında dolaşacak tavus kuşları yetiştirdi... Mücevherler aldı... Ziynet eşyaları topladı... İşlemeler sipariş verdi.... Güzel kokulu ağaçlardan arabalar, fildişinden masalar, sandalyeler yaptırdı... Hasılı, öyle çok servet edindi ki saymakla bitmez...

Zenginliği dillere destan oldu... Eskiden ona selam bile vermeyen adamlar şimdi el etek öpmek için kapısını aşındırıyorlardı. Nihayetinde bunların sayısı öyle çığ gibi büyüdü ki, altı aya varmadan koca Loyang şehrinde

malikânesine adımını atmadık bir ünlü, evine girmedik bir dilber kalmamıştı...

Toşişun davetlilerine her gün öyle mükellef ziyafetler veriyordu ki hem de ne ziyafetler... Her şölen, inanılmaz tantana ve debdebe içinde geçiyordu... Avrupa’nın en güzel şarapları altın kadehlerde sunuluyor, kılıç yutan Hintli sihirbazlar herkesin nefesini kesiyor, 10’u saçı yeşil nilüferli, 10’u da saçı kırmızı şakayıklarla süslü 20 genç kız flüt ve sitarlarıyla davetlilere nefis konserler veriyorlardı...

Fakat hazıra dağ dayanmaz... Ona da öyle oldu... Bir-iki yıl içinde onca servet yavaş yavaş tükenmeye, Toşişun da fakirleşmeye başladı... İnsanoğlu çok nankördür... Düne kadar evinden çıkmayan arkadaşları, şimdi yolda görünce selam bile vermiyorlardı... Üçüncü yılın baharında para iyice suyunu çekmiş, Toşişun tamamen tiğteber kalmıştı... Artık şu koca Loyang şehrinde ne bir gece onu evinde misafir edecek birisi vardı, ne de Allah rızası için ona bir yudum su verecek bir insan...

Yine bir akşamüstü şehrin batı kapısının önünde dikilmiş, çaresizlik içinde dalgın dalgın gökyüzünü seyrediyordu... Tam o anda karşısında yine o tek gözü şehla bakan ihtiyar beliriverdi.

— Yine ne düşüyorsun evlat?

Toşişun ihtiyarı görünce utancından başını yere indirerek bir müddet hiçbir yanıt vermedi. Fakat ihtiyar bu soruyu her zamanki babacan haliyle sorduğu için bundan cesaret alarak çekine çekine tekrar içini döktü...

— Vah vah, çok üzüldüm... Bak sana yine bir sır vereceğim evlat... Akşam güneşine sırtını dönüp dikileceksin... Gölgende göğsüne gelen yere bir işaret koyarak gece yarısı gidip orayı kazacaksın. Orada seni bir araba dolusu altın bekliyor...

İhtiyar bunları söyledikten sonra yine kalabalığın arasına karışarak gözden kayboldu.

Toşişun ertesi gün yine yeryüzünün en zengin adamı oluverdi. Tekrar eski lüks hayatına başladı. Bahçedeki şakayıklar arasında dolaşan tavuskuşları, Hintli kılıç yutan sihirbazlar tekrar devreye girdi... Böyle olunca o bir araba altın da iki-üç yıl içinde toz duman oluverdi.

3

— Söyle bana! Yine ne düşünüyorsun evlat?

Tek gözü şehla bakan ihtiyar üçüncü kez Toşişun’a aynı soruyu soruyu soruyordu... O yine dalgın dalgın şehrin batı kapısının altında sisleri delmeye çalışan ay kırpıntısını seyrederek ayakta dikiliyordu...

— Nasıl düşünmeyeyim... Bu gece de yatacak yerim yok...

— Yaa demek öyle... Çok üzüldüm... Bak sana bir sır vereceğim... Akşam güneşinde gölgenin düştüğü yer var ya... Gece yarısı kaz orayı... Orada bir araba dolusu a......

İhtiyar konuşmasına devam ederken Toşişun elini kaldırarak onun sözünü kesti.

— Hayır! Benim artık parada pulda gözüm yok....

— Ne? Artık para sahibi olmak istemiyor musun? Demek o zaman lüksten bıktın!

İhtiyar kuşku dolu gözlerle Toşişun’u süzüyordu.

— Hayır efendim, ben lüksten bıkmadım... Ben insanlardan bıktım...

Toşişun buz gibi bir sesle böyle konuştu.

— İlginç... Hem de çok ilginç... Peki neden bıktın insanlardan?..

— Çünkü insanlar nankör, insanlar şefkatsiz... Param varken herkes yüzüme gülüp önümde el pençe divan duruyor... Param kalmayınca şu fakir halimde yüzüme bakan yok... Milletin düşüncesi belli: Varsa pulun herkes senin kulun, yoksa pulun cehenneme kadar yolun... Bir daha zengin olacağım da bana ne faydası olacak... Bana faydası olmayan dünya malını artık ben ne yapayım...

Toşişun’un bu sözlerini duyan ihtiyar gülümsedi.

— Yaa... Demek öyle... Sen öteki gençlere benzemiyorsun... Varlığın özünü derinden kavramışsın... Bundan böyle kendin için fakir fakat huzurlu bir hayat mı düşünüyorsun?

Toşişun bir an tereddüt etti, fakat hemen kendini toparlayıp yakarırcasına konuştu.

— Efendim, bu halimle huzurlu bir hayat sürebileceğimi sanmıyorum... Fakat, ne olur beni müridiniz olarak dergâhınıza alın... Bana keramet ilmini öğretin... Ben sizin kim olduğunuzu biliyorum... Siz keramet sahibi, gayb ilmine vakıf, sır ehli bir velisiniz... Eğer böyle olmasaydı beni bir gecede Karun gibi zengin edemezdiniz... Ne olur benim şeyhim olun... Bana el verin... Bana keramet ilmini öğretin...

İhtiyar kaşlarını çatarak bir müddet sessiz sessiz düşündükten sonra gülümsedi...

— Doğru söylersin evlat! Ben Gabin Dağları'ndaki tekkede oturan derviş Tekkanşi'yim... Daha ilk görüşümde senin öteki insanlardan farklı ve derin bir tarafın olduğunu sezmiştim... Bu yüzden seni iki kez zengin ettim... Ama bununla yetinmedin... Şimdi benden keramet ve mucize ilmini tedris etmek istersin... Bu dileğinde gerçekten samimi isen, seni yanıma mürit olarak aldım gitti...

İhtiyar onun dileğini yerine getirmişti... Bu sözleri duyan Toşişun sevinip sevinmediğini anlayamayacak derecede kendinden geçmişti... Alnı kendiliğinden toprağa yapıştı ve defalarca dervişin ayaklarının ucunda secde etti...

— Hayır hayır! Bana hiç böyle şükran gösterilerinde bulunma... Çünkü benim müridim olmakla iş bitmiyor. Keramet ve mucize sahibi olmak bana değil tamamen sana bağlı bir olay... Neyse, gel şimdi Gabin Dağları'na gidelim. Üstelik şansımız da var sayılır... Bak orada yeşil bir bambu dalı gördüm... Gel haydi atla şuna, birlikte göklere uçalım...

Tekkanşi yolda gördüğü yaş bambu dalını aldı ve birtakım dualar mırıldandı. Sonra, ikisi de ata biner gibi bambu dalının üstüne dikildiler... Şaşılacak bir şey oldu... Dal, yeşil bir ejderha gibi korkunç bir hızla gökyüzüne yükseldi ve bahar akşamının berrak semalarında Gabin Dağları'na doğru süzüldü...

Neden sonra Toşişun, korkudan ödü patlayarak aşağılara bakmaya cesaret edebildi... Tek gördüğü şey akşam güneşinde laciverte dönmüş sıra dağlardı... Gözleri durmadan Loyang şehrinin batı kapısını aradı fakat

nafile, göremedi... Herhalde bulutlar kapatmıştı üstünü... Ak saçları rüzgârda dalga dalga uçuşan derviş bir türkü tutturmuştu kendi kendine...

Sabah Kuzey Denizi, akşam Tang şehrindeyim,
Elimin altındayken güçlü yeşil ejderim
Loyang'a üç kez gitsem kimsenin ruhu duymaz
Tungting Gölü üstünden şarkılarla geçerim...

Bindikleri yeşil bambu dalı Gabin Dağları'na yumuşak iniş yaptı. Burası yüksek bir uçurumdan derin bir vadiye bakan geniş ve düz bir kayalıktı. Boşluktaki Kutupyıldızı bir çay fincanı gibi görünüyordu... Henüz insan ayağı değmeyen ıssızlığın ortasında duyulan tek şey, arkadaki uçuruma ancak tutunabilmiş yamuk çam ağacının rüzgârda çıkardığı hışırtılardı...

Derviş, Toşişun'u kayalığın tepesinden yamaca indirdi.

— Ben şimdi göğe çıkıp tanrıça Batı Hatun'la görüşüp geleceğim. Ben dönünceye kadar burada oturup bekleyeceksin... Ben yokken, buraya şeytan ya da kötü ruhlar gelip seni kandırmak, korkutmak isteyebilirler... Ne yaparlarsa yapsınlar hiçbirine kulak asmayacak, ses çıkarmayacaksın... Eğer bir karşılık verirsen asla ermişler kervanına katılamazsın... Yerler yarılsa, gökler delinse bile susacaksın... Bunu böyle bilesin...

— Siz hiç merak etmeyin efendim... Asla ağzımı açmayacağım... Ucunda ölüm bile olsa...

— Demek öyle... Sözlerin beni rahatlattı evlat, artık gözüm arkada kalmaz... Şimdi yola çıkabilirim...

İhtiyar, Toşişun'a bunları söyledikten sonra tekrar yeşil bambu dalına bindi. Sanki karanlığı deler gibi hızla sıradağların üstünden göğe yükseldi ve bir nokta olup gözden kayboluverdi...

Toşişun dağ başında yapayalnız kalmıştı. Oturup sessiz sessiz yıldızları seyretmeye koyuldu... İnce kimonosundan geçen serin dağ havasını teninde hissettiği anda, aniden korkunç bir ses duydu:

— Orada oturan da kim?

Toşişun ihtiyar dervişin öğrettiği gibi, hiç ses çıkarmadı. Fakat aradan bir müddet geçince aynı ses tekrar duyuldu:

— Yanıt yok ha? Yanıt vermezsen kendini ölmüş bil!

Gaipten gelen korkunç ses onu haşin bir şekilde tehdit ediyordu. Fakat Toşişun sessiz kaldı... Tam o anda önünde bir kaplan peydah oldu. Gözlerini karanlıkta çakmak çakmak ışıldatarak bir sıçrayışta kayanın üstüne çıkmış, Toşişun'a bakarak deli gibi kükremişti. Yine o anda, başının üstündeki çam dallarının korkunç bir hışırtıyla sallanmaya başladığını hissetti. Dönüp bakınca uçurumun tepesinden fıçı gibi kalın, beyaz bir yılanın alev şeklindeki dilini çıkartarak sürüne sürüne ona doğru geldiğini gördü. Fakat Toşişun gayet sakin, kılını kıpırdatmadan olduğu yerde öylece oturmaya devam etti... Aynı avı gözüne kestiren kaplan ve yılan sanki 'Önce sen buyur!' der gibi pis pis birbirlerinin gözüne bakıyorlardı... Fakat sonunda, hiç birbirine teklifte bulunmadan, ikisi de aynı anda avın üstüne saldırdı. Toşişun, "Ya yılan yutacak, ya da kaplan parçalayacak! Artık hayatımın sonuna geldim!" diye düşünürken, vahşi hayvanların ikisi de gece rüzgârıyla birlikte bir hayal gibi ortadan kayboluvermişlerdi... Geride kala kala deminden beri yapraklarını hışırdatmakta olan bir çam ağacı kalmıştı... Toşişun rahat bir nefes aldı ama bir yandan da "Daha başıma neler gelecek..." diye içi içini yiyordu.

Aniden bir fırtına çıktı ve kurum gibi kara bulutlar dört bir yanı sararken, açık mor bir şimşek bıçak gibi karanlığı ikiye böldü. Her tarafı inleten bir gök gürültüsünün ardından, sel gibi yağmurlar boşandı... Bu kızılca kıyamete rağmen Toşişun kılını bile kıpırdatmadan oturmaya devam etti. Rüzgârların uğultusundan, boşanan yağmur selinden, durup dinlenmeden çakan şimşeklerden koca Gabin Dağları tersyüz olur gibiydi... O sırada tekrar kulakları yırtan muazzam bir şimşek daha çaktı ve gökyüzünde burgaçlanan kara bulutların arasından fırlayan kızıl bir yıldırım ateş şelalesi gibi Toşişun'un başına aktı... Toşişun, gayri ihtiyari kulaklarını elleriyle kapayıp secde eder gibi düz kayanın üstüne kapaklandı... Tekrar başını kaldırıp etrafa baktığında kara bulutlar çoktan kaybolmuştu. Boşlukta çay fincanı gibi asılı duran Kutupyıldızı yine pırıl pırıldı... Demek ki, başına gelen büyük fırtına, üstüne saldıran kaplan ve yılan Tekkanşi'nin yokluğunu fırsat bilip onu korkutmak için kötü ruhların yaptığı sihirbazlık

gösterilerinden başka bir şey değildi... Alnında biriken terleri sildi ve tekrar kayanın üstüne oturdu. Artık rahat bir nefes alabilirdi...

Nefes almasına aldı ama daha nefes vermeye fırsat bulamadan, karşısında 3-4 metre boyunda som altın zırhlar içinde savaş tanrısı dev belirdi. Elindeki üç çatallı sivri mızrağı Toşişun'nun göğsüne doğru tutarak, gözlerini aça aça hiddetle gürledi:

— Kimsin sen! Söyle! Dünya kuruldu kurulalı bu Gabin Dağları benim mekânımdır... Buraya girmeye cesaret edecek kendini bilmez, normal bir insan olamaz! Kimsin sen! Canının kıymetini biliyorsan hemen cevap ver bana!..

Fakat Toşişun ihtiyarın tembih ettiği gibi yine dilini tuttu.

— Demek yanıt vermek istemiyorsun... Anlaşıldı... Verme, verme... Paşa keyfin bilir... Bak nasıl adamlarıma dilim dilim doğratıyorum seni...

Savaş tanrısı dev, elini kaldırarak karşı dağlara elindeki üç çatallı mızrağıyla işaret verdi... Anında karanlıklar yarıldı ve arasından yüzlerce binlerce savaşçı sökün edip gökyüzünü bulut gibi kapladı. Ellerinde pırıl pırıl yanan kılıç ve mızraklarıyla bir an önce saldırmak için onun bulunduğu yöne doğru akın etti. Bu manzarayı görünce ürken Toşişun az kalsın çığlık atıyordu. Fakat dervişin sözlerini aklına getirerek kendini zor tutabildi...

Onu korkutamadığını gören savaş tanrısı dev küplere bindi. Yırtınırcasına kükredi.

— Seni inatçı keçi seni! Hâlâ soruma cevap vermezsin ha? Artık seni gebertmek boynumun borcu oldu...

Elindeki üç çatallı sivri mızrak pırıltılar saçarak uçtu ve hedefine saplandı... Toşişun ölmüştü... Gabi Dağı, savaş tanrısı devin çın çın yankılanan kahkahalarıyla sarsıldı ve ardından her şey sessizliğe gömüldü... Ortalıktaki binlerce asker de esen gece rüzgârıyla birlikte bir sır olup ortadan kaybolmuştu...

Kutupyıldızı düz kayalığa serin ışıklarını gönderirken, uçurumdaki çam da her zamanki gibi dallarını hışırdatmaya devam ediyordu... Fakat Toşişun artık orada cansız yatıyordu...

5

Kayalığın üstünde yatarken, Toşişun'un ruhu çoktan bedeninden ayrılmış, ahirete hareket etmişti... Dünya ile ahiretin arasında Karanlık Geçit denen bir yol vardı ve burada, yıl boyu zifiri karanlık olan göğün altında dondurucu rüzgârlar eserdi. Toşişun burada epey bir zaman, rüzgârlara kapılmış kuru yaprak misali soğuk gökyüzünde oraya buraya savruldu durdu... Fakat sonunda üstünde Şinraden tabelası bulunan harikulade güzel bir sarayın önüne geldi...

Sarayın önünde toplanmış bir grup zebani Toşişun'u görür görmez hemen etrafını çevirdiler ve yaka paça tuttukları gibi onu cehennem tanrısının makamının bulunduğu merdivenlerin önüne getirdiler... Merdivenlerin üstündeki tahtta siyah kimonolu, altın taçlı bir kral oturuyor ve haşin bakışlarla etrafı gözlüyordu... Bu kral mutlaka, Toşişun'un dünyadayken sık sık adını duyduğu cehennem tanrısı Yüce Emma olmalıydı... Toşişun korka korka Yüce Emma'nın önünde diz çöktü, başına gelecekleri beklemeye başladı...

— Hey, oradaki adam! Anlat bakalım şimdi... Senin Gabin Dağları'nda ne işin vardı?

Tanrı Emma'nın sesi gök gürültüsü gibi yankılandı. Toşişun bir an cevap verecek gibi oldu ama hemen dervişin sözlerini hatırladı... 'Asla ağzını açmayacaksın!' demişti... Başını önüne eğdi ve dilsizler gibi somurtmaya başladı. Tanrı Emma elindeki demir asayı kaldırarak hiddetten sakalları diken diken,

— Burayı ne sanıyorsun sen? Cevap vereceksen ver yoksa seni hemen zebanilere teslim eder, anandan emdiğin sütü burnundan fitil fitil getiririm...

diyerek tehdit savurdu...

Fakat Toşişun'da çıt yoktu. Tanrı Emma bunun üzerine, zebanilere bağıra çağıra bir şeyler söyledi... Bunu duyan zebanilerin hepsi anında hazırol vaziyetine geçtiler ve Toşişun'u kaptıkları gibi gökyüzüne uçurdular...

Cehennemde herkesin bildiği Kılıçlı Dağlar ve Kanlı Gölün haricinde bir de özel sıcak-soğuk işkence bölgesi vardı... Gökyüzünün her zaman zifiri karanlık olduğu bu bölgede, Alevler Vadisi ve evrenin en soğuk mekânı

olan Buzullar Denizi yer alıyordu... Zebaniler Toşişun'u cehennemin ortasına kadar getirdiler... Burada onu öyle inanılmaz bir işkence tezgâhlarından geçirdiler ki, Toşişun gerçekten doğduğuna pişman oldu ve anasından emdiği süt burnundan fitil fitil geldi. Neler yapmadılar ki... Önce onu göğsünden şişe geçirdiler... Sonra pürmüz aleviyle bütün suratını yaktılar... Çeke çeke dilini koparttılar... Derisini yüzdüler... Demir tokmaklarla dövdüler... Yağ dolu kazanlarda fokurdattılar... Beynini zehirli yılanlara emdirttiler... Gözlerini akbabalara oydurttular... Kısacası, onu sonu gelmez bin bir işkenceye tabi tuttular... Bütün bunlara rağmen Toşişun gık demeden dişini sıkıp sabretti ve asla ağzını açıp bir kelam etmedi...

Bu durum bir yandan zebanilerin canını çok sıkmıştı, ama diğer yandan da adamın gösterdiği metanete hayret etmişlerdi... Toşişun'u tekrar karanlıklar içinde uçurarak Şinraden Sarayı'na getirdiler ve sürükleyerek tanrı Emma'nın huzuruna çıkardılar. Ağız birliği etmişler gibi hep birlikte durumu arz ettiler:

— Efendimiz, bu günahkâr kula yapmadığımız işkence kalmadı. Fakat adam bana mısın demedi. Hiç konuşmadı... Tavrına bakılırsa pek konuşacağını da sanmıyoruz...

Bunu duyan Emma bir an düşüncelere dalar gibi oldu... Aklına iyi bir fikir gelince zebanilerden birine emir verdi:

— Zannedersem bu herifin anne ve babasını cehennemde hayvan şekline sokup günahkâr kullar ahırına tıkmıştık... Alın getirin şu mahlukları oradan...

Zebani rüzgâra biner binmez hemen cehennem semalarında yükseldi. Az sonra, yanında iki hayvanla birlikte akan bir yıldız gibi tekrar Şinraden Sarayı'na iniş yaptı. Hayvanları tanrı Emma'nın huzuruna çıkardı.

Toşişun bu hayvanları görünce az kalsın hayretten küçük dilini yutuyordu. Karşısında duran bu bir deri bir kemik kalmış iki atın yüzü, merhum anne ve babasının hiç aklından çıkmayan sevecen yüzleri değil miydi...

— Hey, lüzumsuz adam! Gabin Dağları'na neden geldiğini şimdi hemen itiraf et! Yoksa ananın ve babanın vay haline!

Toşişun bu tehdit karşısında bile yine hiç ses etmedi.

— Seni nankör, muhanet, rezil evlat seni!... Demek işine gelmediği zaman seni büyütüp besleyen insanlar gözlerinin önünde ıstıraptan kan ağlasalar yine umursamayacaksın öyle mi?

Cehennem tanrısı bunları öyle bir şiddetle söyledi ki, kükreyen sesinden Şinraden Sarayı az kalsın yıkılır gibi oldu... Tanrı Emma aynı hiddetle devam etti:

— Zebanileeeer! Döve döve gebertin şunları... Etleri lime lime, kemikleri tuz buz oluncaya kadar dövün şunları...

Bunu duyan zebaniler hepsi bir ağızdan,

— Baş üstüne Efendimiz!

diyerek ellerinde çelik kırbaçlarla yerlerinden doğruldular... Dört taraftan iki sıska atın etrafını sardılar ve başladılar vurmaya... Kırbaçlar havada cıvlayarak kafa göz demeden iki sıska atın sırtında şaklarken, değdiği yeri dağlıyordu... At suretindeki anne ve baba ıstırapla kıvranıyor, gözlerinden kanlı yaşlar damlıyordu... Kişneyerek attıkları çığlıklar dayanılacak gibi değildi...

— Nasıl!... Hâlâ konuşmayacak mısın?

Emma verdiği bir işaretle zebanileri durdurmuş, Toşişun'dan acil bir yanıt beklemeye başlamıştı. Bu sırada atın ikisi de gerçekten etleri lime lime, kemikleri un ufak bir şekilde Emma'nın oturduğu tahtın önüne pestil gibi uzanmışlar güçlükle nefes alıyorlardı...

Toşişun dehşete kapılmış fakat bir yandan da dervişin sözlerini hatırladığı için çaresizlik içinde gözlerini sımsıkı yummuştu... Tam o sırada kulağına, ses bile denilemeyecek kadar mecalsiz bir fısıltı geldi.

— Dert etme evladım... Başımıza ne gelirse gelsin artık bizim için fark etmez... Yeter ki sen mutlu ol! Sen mutluysan bu kadarı bizim için yeter de artar bile... Emma Hazretleri ne söylerse söylesin, bize ne yaparsa yapsın aldırma... Sen konuşmak istemiyorsan asla ağzını açma...

Yürek dolusu hasretini çektiği biricik anneciğinin sesiydi bu... Toşişun hiçbir şey düşünmeden hemen gözlerini açtı. Önünde zavallı bir beygir, bitkin ve dermansız, boylu boyunca yatıyor, kederli ıslak gözleriyle

durmadan Toşişun'u süzüyordu... Çektiği onca acı ve ıstıraba rağmen hâlâ oğlunun iyiliğini düşünüyormuş ve onu bu hale sokan zebanilere bile kızmıyormuş gibi bir hali vardı... Toşişun zenginken ona 'ağam paşam' diye yaltaklanan, ama fakirken ona selam bile vermeyen insanlardan o kadar farklıydı ki önündeki varlık... Ne kadar sevgi dolu, ne kadar yüce bir kalpti bu anne kalbi denen şey... Ne kadar eşsiz bir fedakârlık örneğiydi annesinin gösterdiği yüce metanet... İhtiyar dervişin yaptığı bütün uyarıları unutarak yuvarlanır gibi annesine koştu... Kollarını can çekişmekten olan atın boynuna doladı ve sel gibi boşanan gözyaşları içinde boğulur gibi,

— Anne! Anneciğim! Annem...

diye çığlık attı...

6

Çığlığı attığı an, Toşişun kendini tekrar gün batımının alaca karanlığında Loyang şehrinin batı kapısında ayakta buldu... Sisli gökyüzü, gümüş renkli hilâl, caddelerden durmadan akan bitmez tükenmez araba ve insan seli... Her şey Gabin Dağları'na gitmeden önce bıraktığı gibiydi...

— Ne oldu sana böyle evlat? Benim müridim oldun ama galiba dervişlik mertebesine eremeyeceksin... Durum öyle gösteriyor...

Tek gözü şehla bakan ihtiyar gülümseyerek bunları söylemişti.

— Evet üstadım, eremeyeceğim... Eremeyeceğim ama buna da razıyım...

Toşişun'un gözlerine yaşlar dolmuştu. Hemen ihtiyarın ellerine sarıldı.

— Ucunda dervişliği, evliyalığı kaybetmek bile olsa çelik kırbaçların altında inim inim inleyen anneme babama karşı sessiz ve duygusuz kalamazdım...

— Eğer konuşmasaydın...

İhtiyarın yüzü birden ciddileşti ve dikkatle Toşişun'u süzdü.

— Eğer konuşmasaydın... Eğer bir şey söylemeseydin, seni o an yok ederdim... Fakat geçelim bunları... Evet... Şimdi ne dervişlikte gözün var ne de parada... Peki bundan sonra ömrünün geri kalan kısmını nasıl geçirmeyi düşünüyorsun?...

— Nasıl olursa olsun fark etmez... Yalnız insana yakışır dürüst bir hayat yaşamayı düşünüyorum...

Toşişun'un sesinde o zamana kadar duyulmadık bir pırıltı vardı...

— Evlat, zaten bu benim seninle son görüşmem! Bana söylediğin bu sözü ömür boyu unutma!

Tekkanşi bunları söylemiş, yürümeye başlamıştı. Fakat aniden durdu ve geri dönerek, neşeli neşeli az önceki konuşmasının sonunu getirdi:

— Haydi yine iyisin... Bak aklıma yine güzel bir fikir geldi. Tay Dağı'nın güney yamacında bir evim var. Onu tarlasıyla, toprağıyla, bütün arazisiyle birlikte sana bırakıyorum... Hemen git ve güle güle otur...

İhtiyar bunları söyledikten sonra büyük bir hazla konuşmasına devam etti:

— Evin etrafı çepeçevre şeftali ağaçlarıyla kaplı... Şu sıralar tam mevsimidir... Kimbilir ne güzel çiçek açmıştır şeftaliler...

Sonbahar

aki

1920

1

Nobuko, sadece kızların gittiği bir üniversiteye devam ederken okulda olağanüstü zeki bir kız olarak isim yapmıştı. Er geç edebiyat dünyasına gireceğinden hiç kimsenin kuşkusu yoktu. Hatta daha öğrencilik yıllarında 300 sayfayı aşan otobiyografik bir roman yazdığını sağda solda herkese duyurmuştu.

Ancak okulu bitirince bazı şeylerin farkına vardı. Annesi, dul kaldıktan sonra hiç evlenmemiş, hayatını Nobuko'ya ve onun kız lisesine devam etmekte olan kardeşine adamıştı. Bu yüzden, Nobuko böyle bir annenin beklentilerini boşa çıkarmaya, başına buyruk davranmaya hiç hakkı olmadığını düşünüyordu. Herkes gibi onun da geleneklere uyarak, kendisine yapılan evlilik tekliflerini değerlendirmesi, bir an önce dünya evine girmesi gerekiyordu. Bu işin başka oluru yoktu...

Şunkiçi adında bir yeğeni vardı. Bu çocuk o zamanlar edebiyat fakültesine devam ediyor ve gelecekte yazar olmayı düşünüyordu. Nobuko'nun bu yeğeniyle eskiden beri ahbaplığı vardı ama üniversitede okumak gibi ortak bir yanları oluştuktan sonra birbirlerine duydukları yakınlık daha da artmıştı. Yalnız aralarında bir fark vardı: Yeğeni, Tolstoyculuk ve zamanın buna benzer moda akımlarına zerre kadar ilgi duymuyordu. Almış olduğu Fransız ağırlıklı eğitimden dolayı devamlı alaycı ve nüktedandı. Şunkiçi'nin böyle her şeyle matrak geçen tavırları, her işinde son derece ağırbaşlı olan Nobuko'yu çileden çıkarıyordu. Ancak Şunkiçi ne kadar alay ederse etsin, ne kadar dalga geçerse geçsin, Nobuko'nun onu dışlaması asla mümkün değildi... Nobuko bunun farkındaydı...

Öğrencilik yıllarında sık sık sergilere, konserlere gitmişlerdi. Çoğu kez Nobuko'nun kız kardeşi Teruko da onlarla birlikte oluyordu. Hem bir yerlere giderken hem de dönerken bir başka türlü mutlu oluyorlardı.

Dünyaya boş verip, şen şakrak, katıla katıla gülüşüyorlardı... Fakat, bazen Teruko'nun sohbetten dışlanmış gibi olduğu durumlar da az değildi. Öyle zamanlarda Teruko gayet çocuksu bir şekilde vitrinlere dönüyor, şemsiye, ipek şal gibi eşyalara bakıyor; hiç de öyle umursanmadığı duygusuna kapılmış gibi görünmüyordu. Fakat Nobuko, Teruko'nun sohbetin dışında kaldığını fark eder etmez konuyu değiştiriyor, kız kardeşini de sohbete tekrar dahil etmek için hemen ona laf atıyordu. Ama kız kardeşini unutarak onu yeniden dışarıda bırakan da aslında yine kendisiydi. Şunkiçi ise her zamanki gibi teklifsizdi, şakacıydı... Caddenin baş döndürücü kalabalığı içinde yavaş fakat kocaman adımlarla ilerlerken, her olaya bir kulp buluyor, binbir fıkra uyduruyordu...

Herkes Nobuko ve yeğenini çok yakında evlenecek bir çift olarak görüyordu. Okul arkadaşlarının hepsi, Nobuko'nun parlak geleceğini düşündükçe için için ona imreniyor, onu çekemiyorlardı. Biraz komik ama aralarında, Şunkiçi'yi tanımadıkları halde kıskançlıktan çatlayacak durumda olanlar bile vardı. Nobuko ise bir taraftan hakkında yürütülen tahminleri reddederken, öte yandan Şunkiçi'yle herkesin gözünün önünde açık açık cereyan eden samimiyetini göstermekten de kaçınmıyordu... Bu nedenle Nobuko ve Şunkiçi mezun oldukları güne dek, bütün okul arkadaşlarının belleklerinde tıpkı dünya evine yeni girmiş çiftlerin hatıra fotoğraflarındaki görünümüne benzer bir izlenim bırakmıştı...

Fakat beklentilerin tersine, Nobuko okuldan mezun olduktan hemen sonra Osaka'daki bir ticaret şirketinde iş buldu ve oralı, yüksek ticaret lisesi mezunu çok genç bir delikanlıyla nişanlanıverdi... Düğün ve nikah Tokyo'da oldu... Birkaç gün sonra Nobuko yeni damatla birlikte Osaka'ya gitmek üzere istasyondaydı. Onları uğurlamak için tren istasyonuna gidenlerin anlattığı kadarıyla Nobuko her zamanki gibi şen şakraktı ve o sırada dokunsalar ağlayacak durumda olan kız kardeşi Teruko'yu teselli etmeye çalışıyordu...

Okul arkadaşları Nobuko'nun bu davranışını çok esrarengiz buldu. Ama bu şaşkınlıklarının içinde bile biraz sevinç, biraz da eski kıskançlıklarına da benzemeyen başka bir tür haset vardı. Nobuko'nun dürüstlüğüne güvenen arkadaşları bütün tezgâhın annesinin başının altından çıktığını iddia etti. Ona karşı olanlarsa bu karar değişikliğini onun uçarılığına verdiler. Ama şurası muhakkak ki, bu insanlar, yaptıkları bütün tahminlerin bir

varsayımdan öteye geçmediğini pekâlâ biliyorlardı. Neden Şunkiçi ile evlenmemişti? Konu herkesin kafasında kocaman bir soru işaretiydi... Ama aradan 2 ay geçtikten sonra Nobuko'yu artık kimse düşünmüyordu... Yazmaya niyetlendiği romanın dedikodusu bile belleklerden silinmişti...

Bu arada Nobuko, Osaka'da yeni yuvasının temellerini atmıştı. Evleri sessiz bir çam korusunun kıyısındaydı... Çamlardaki reçine kokusu; gün ışığı ve kocasının her zamanki yokluğu... İşte yeni kiraladıkları iki katlı evdeki delişmen sessizliğe hükmeden bunlardı...

Nobuko yalnızlık duygusuna kapıldığı bir öğle sonrası, dikiş iğnesi çekmecesini açtı ve dipteki pembe mektup tomarını çıkardı. Sayfaların üstünde incecik el yazısıyla şunlar yazılıydı:

Canım Ablacığım,

Artık bugünden itibaren seninle birlikte olamayacağımı düşünerek, şimdi bu satırları yazmaya başladığım şu an gözyaşlarım bir pınar oldu... Canım ablacığım, ne olur beni affet! Kendini benim için feda ettiğinden dolayı sana söyleyecek bir şey bulamıyorum...

Benim için bir sürü olanaklar yarattın... Sen bunu inkâr etsen bile artık ben anlıyorum... Tiyatroya gittiğimiz o akşam, bana Şunkiçi'den hoşlanıp hoşlanmadığımı sordun... Hoşlanıyorsam onunla evlenmemi, zor da olsa bu konuda elinden geleni yapacağını söyledin... Çünkü Şunkiçi'ye verilmek üzere yazdığım mektubu okumuştun... Mektubum kaybolduğunda sana çok kızmıştım... (Biliyorum, özür dilemeye bile hakkım yok, ama büyüğümsün... Beni affetmeni tekrar rica ediyorum...) Bu yüzden o akşam benimle yaptığın sevecen konuşmaların bile bana iğneleyici gelmişti... O sinirle çocukluk edip sana yanıt bile vermediğimi gayet iyi hatırlıyorum... Fakat aradan birkaç gün geçer geçmez aniden eniştemle evlenmeye karar verdiğin zaman, kendimi affettirmek için intiharı bile aklımdan geçirmiştim... Çünkü sen Şunkiçi'yi seviyordun... (Saklamaya kalkma; bunu kimse benim kadar iyi bilemez...) Eğer arada ben olmasaydım, ve beni düşünmeseydin, kesinlikle Şunkiçi'yle evlenirdin... Sana defalarca Şunkiçi'yi sevmediğimi anlatmaya çalıştım ama fayda etmedi... Hayalinden bile geçirmediğin biriyle evlilik yaparak konuyu kapattın...

Canım ablacığım, sizi Osaka'ya uğurlamadan önce bugün kucağımda getirdiğim tavuğu hatırlayacaksın... Onu civcivliğinden beri ben büyüttüm. Onu sizi selamlaması ve benimle birlikte senden af dilemesi için yanımda getirdim... Hiçbir şeyden haberi olmayan annemse zaten her gün gözyaşları içinde...

Ablacığım, yarın Osaka'ya ulaştığınızda her şey bitecek... Ama geride bir kız kardeşin olduğunu asla unutma ve beni gönlünden uzak tutma... Her sabah tavuklara yem verirken hep sen aklıma geleceksin ve kimselere belli etmeden gizli gizli senin için ağlayacağım canım ablacığım...

Nobuko, kız kardeşinin bu çocuksu mektubunu okuduktan sonra gözlerinden yaşlar süzüldü. Çuo istasyonunda tam trene binmek üzereyken bu mektubu eline tutuşturan Teruko'nun yüzündeki sevimli ifadeyi hatırlamıştı...

Düşündü... Evlenmekle, kız kardeşinin söylediği gibi gerçekten kendini feda mı etmişti? Süzülen gözyaşlarının ardından içine düşen bu kuşku, Nobuko'nun eski dertlerini depreştirdi. Ama kasvetinden arınmak istediği böyle zamanlarda genellikle sessizce hayal dünyasına dalıyor, dışarıda koruluğa vuran gün ışığının akşamla birlikte yavaş yavaş sararmasını seyrediyordu...

2

Nobuko, evliliğinin ilk 3 ayı içinde, bütün yeni evliler gibi eşiyle mutlu günler geçirdi.

Kocası, biraz kadınsı, ağzından taksitle laf çıkan bir insandı... Her akşam işten dönüp yemeğini yedikten sonra vaktinin büyük bir kısmını mutlaka Nobuko'yla birlikte geçirirdi. Nobuko'nun da örgü örerken bazen kocasına gündemi meşgul eden romanlardan, müzik yapıtlarından bahsettiği olurdu. Konuşmaları, çoğu kez, eğitim aldığı üniversitenin Hıristiyan hayat görüşlerini yansıtırdı. Kocası, akşam yudumladığı içkisinden sonra, yanakları pembe pembe, gazetesini dizlerinin üstüne koyuyor, sanki böyle şeyleri ilk defa duyuyormuş gibi Nobuko'yu can kulağıyla dinliyordu. Ama bu zamana dek, konu üstüne kendi fikirlerini bildiren tek kelime etmemişti.

Hemen her pazar, hava değişimi için günü birliğine Osaka ya da civardaki mesire yerlerine gittiler. Nobuko, tren, tramvay gibi toplu taşıt araçlarında

başkalarını hiç umursamadan devamlı bir şeyler tıkınan Kansay bölgesi insanlarının bu huyunu hiç beğenmemişti. Bu insanlara kıyasla kocasının böyle sessiz ve efendi oluşu onu çok sevindirmişti. Gerçekten de, her zaman üstü başı derlitoplu gezen kocası, onların arasına karışsa bile şapkası, takım elbisesi, bağcıklı kırmızı potiniyle sanki bir güzellik sabunu gibi etrafa mis kokular saçıyor, girdiği her çevrede taptaze bir atmosfer yaratıyordu... Hatta bir kez geyşa dansı seyretmeye gittiklerinde tesadüfen aynı yerde kocasının iş arkadaşlarıyla karşılaşmışlardı. Nobuko eşini onlarla kıyaslayınca daha da fazla gururlanmıştı... Ama işin garibi, kocasıyla bu kaba saba, zarafetsiz insanlar arasında inanılmaz bir samimiyet vardı...

İşte o sıralarda Nobuko uzun zamandır rafa kaldırdığı yapıtını hatırladı. Kocasının mesaide olduğu sıralarda hiç değilse bir-iki saatini bu işe ayırarak bir şeyler karalamaya karar verdi. Bu kararını bildirince kocası,

— Yaa!... Demek artık seni popüler bir yazar olarak göreceğiz karşımızda!

demiş ve her zamanki uysal tebessümüyle gülümsemişti.

Fakat yazı yazma işi hiç de Nobuko'nun beklediği kadar kolay olmadı. Masanın başına oturdu ama beklentilerinin aksine kalemi tutulup kalmıştı. Kaleminin beyaz sayfalar üstünde kayıp gitmesi gerektiği halde, farkına varmaksızın elini yanağına dayamış olarak, yaz sıcağında ormanda cırıldayan ağustosböceklerini dinlerken yakalamıştı kendini...

Havaların hafiften serinlemeye yüz tuttuğu eylül ayının başlarında, bir gün kocası işe giderken terden kirlenmiş gömlek yakasını değiştirmek istedi. Ama ne yazık ki, temiz bir tek yaka bile kalmamıştı evde. Hepsi temizlikçiye gitmişti. Kılık kıyafetinde son derece titiz olan kocasının canı sıkılmış, kaşlarını karartmıştı. Pantolon askılarını boynundan geçirirken,

— İşi gücü bırakıp, hep böyle öykü, roman yazmakla uğraşacak olursan yandık demektir...

derken hiç âdeti olmayan bir asabiyetle konuşmuştu. Nobuko hiç ses çıkarmadan başını öne eğerek ceketinin tozunu aldı...

Kocası, iki üç gün sonra bir akşam, gazetelerin akşam baskısında çıkan gıda sorununu gündeme getirerek Nobuko'dan evin aylık giderlerini

birazcık kısmasını istedi:

— Artık sen de büyüdün! Hayatının sonuna kadar üniversiteli kız olarak kalacak halin yok!

Uyarılarını bu kadar ileriye götürmesine karşın, Nobuko hiç üstüne alınmamış gibi kocasının yakasına rozet işlemeye devam etmişti. Fakat hiç adeti olmadığı halde, koca yine ısrarla sırnaşarak karısının üstüne gitti:

— Şimdi bu rozeti işleyerek iş mi yapıyorsun yani? Satın almak daha ucuz değil mi?...

Nobuko'nun dili tutulmuş, söyleyecek bir kelime bulamamıştı... Kocası da tedirgin bir şekilde iktisat dergisini eline almış, keyifsiz keyifsiz sayfaları çevirmeye başlamıştı.

Yatak odasının lambasını söndürdükten sonra Nobuko, sırtı dönük bir halde fısıldar gibi kocasına,

— Artık öykü yazmayacağım...

dedi. Ama ondan hiçbir karşılık gelmedi... Bir müddet geçince aynı sözleri birkaç kez daha kısık bir sesle yineledi. Yine bir tepki göremeyince hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı... Kocası birkaç kez azarlasa bile o yine hafif hafif burnunu çekerek gözyaşı dökmeye devam etti. Bir müddet sonra da hiç farkına varmadan kollarını kocasının vücuduna kenetlemişti... Ertesi sabah yine her zamanki gibi canciğerdiler...

Bu olayın ardından daha garip bir şey oldu... Saat geceyarısını geçtiği halde kocası hâlâ ortalıkta yoktu... Nihayet geldi, fakat yağmurluğunu bile başından çıkaramayacak kadar sarhoştu. Nefesi içki kokuyordu. Nobuko hafifçe kaşlarını çatarak çarçabuk kocasının üstünü değiştirdi. Dili ağzında zor dönen koca, o haline rağmen iğneleyici alaylarından da vazgeçmiyordu:

— Bu akşam geç geldiğim için, rahat rahat öykü yazmaya fırsat bulmuşsundur inşallah!..

Bu sözler bir erkek değil de sanki bir kadının ağzından çıkıyormuş gibi gelmişti Nobuko'ya. O gece yatağa girer girmez sicim gibi gözyaşları dökmüştü... Teruko onun bu halini görseydi kim bilir ne kadar üzülür, birlikte ağlardı...

— Teruko! Terukom! Canım kardeşim... Hayattaki tek güvencim, tek dayanağım sensin...

Nobuko kız kardeşine gönlünün derinliklerinden böyle seslenirken başucunda yatan kocasının içki kokusuna tahammül etmeye çalışıyordu... Nitekim, yatakta bir taraftan öbür tarafa döndü durdu... Bütün gece gözüne bir damla uyku girmedi...

Ertesi gün, her zamanki gibi yine araları düzeldi.

Buna benzer olaylar devam edip giderken, yavaş yavaş sonbaharın ortasına gelmişlerdi. Nobuko'nun masaya oturup yazı yazması yok denecek kadar azalmıştı. Kocası da onun edebiyat söyleşilerini iyiden iyiye kanıksamaya başlamıştı. Artık her akşam dört köşe mangalın etrafına karşılıklı oturuyorlar, ev işlerinden, geçim sıkıntılarından söz ederek incir çekirdeğini doldurmaz konularda vakit öldürüyorlardı. Özellikle akşam içkisini yuvarladıktan sonra kocasının her şeyden fazla üstünde durduğu bir konu vardı ki bu konu her açıldığında Nobuko onu kaygıyla izliyordu. Genç adam son zamanlarda bıraktığı bıyığını hiç farkına varmadan kemirmeye başlıyor, her zamankinden huzurlu bir şekilde; düşüne düşüne,

— Eh, artık çocuk yapmanın zamanı geldi...

şeklinde konuşmalar yapıyordu.

Tam o sıralarda aylık dergilerde yeğeninin yazıları çıkmaya başlamıştı. Nobuko evlendikten sonra Şunkiçi'yle yazışmayı çoktan kesmişti. Ancak, kız kardeşinin gönderdiği mektuplardan, onun edebiyat fakültesini bitirdiğini, *Donin* dergisinde iş bulduğunu öğrenmişti. Zaten bundan fazlası artık Nobuko'yu ilgilendirmiyordu. Fakat dergide onun öyküsünü görünce içinde eski günlere duyduğu eski özlemin hiç değişmediğini fark etti. Sayfaları çevirirken defalarca kendi kendine gülümsedi. Öykülerinde bile her zamanki gibi kayıtsız ve şakacıydı. Eski samuraylardan Miyamoto Musaşi'nin iki kılıcı aynı anda kullanması gibi Şunkiçi de 'kayıtsızlık' ve 'hiciv' gibi iki silahı aynı anda ve aynı ustalıkta kullanabiliyordu. Fakat, her şeyi hafife alan bu kara mizahın arkasında şimdiye dek hiç farkına varmadığı bir karamsarlık, her şeye boşvermişlik duygusu saklıydı sanki... Nobuko, bütün bunları düşününce, içinde bir suçluluk duygusu hissetmekten kendini alamadı...

Son olaylardan sonra Nobuko kocasına daha da sevecen davranmaya başladı. Koca, soğuk gecelerde mangalın bir ucuna oturuyor, etrafa devamlı gülücükler saçan karısının pırıl pırıl yüzünü seyrediyordu. Makyajsız hiç karşısına çıkmamış olan bu yüz, şimdi eskisinden daha genç, daha diri duruyordu... Karısı, odaya tepeleme yığdığı dikiş nakış malzemelerinin arasında hamarat hamarat dikiş dikerken bir taraftan da ona Tokyo'daki düğün anılarından söz ediyordu... Koca hiç dikkat etmediği ayrıntıları duydukça hem şaşırıyor hem de seviniyordu.

— Pes yani! Nasıl oluyor da bu kadar ince ayrıntıları hatırlayabiliyorsun!

Kocası böyle takılınca Nobuko susuyor, fettan fettan gözlerini konuşturuyordu. Sahi nasıl oluyordu da düğün belleğinde bu kadar teferruatlı yer etmişti? Düşündükçe, Nobuko'ya da tuhaf geliyordu bu durum...

O sıralarda annesinden, Teruko için söz kesildiğini bildiren bir mektup aldı. Evlilik işlemleri devam ederken Şunkiçi'nin Teruko için Tokyo'nun banliyösünde ev tuttuğunu söylüyordu. Hemen annesine ve kız kardeşine uzun bir kutlama mektubu yazarak sonunu şöyle bitirdi:

Düğüne gelmek için gerçekten can atıyorum... Ancak ben yokken kocama ve ev işlerimize bakacak kimsemiz yok. Elimde olmayan bu nedenle maalesef düğünde bulunamayacağım.

Bu mektubu yazarken, kendisinin de anlayamadığı bir nedenle sık sık kaleminin tutulduğunu hissetmiş, ne yazacağını şaşırdığı olmuştu. Böyle durumlarda mektuptan gözlerini kaldırarak hep koruyu seyretmişti. Koruluk, güz mevsimi başında buz gibi duran gökyüzünün altında, renkleri koyu yeşilden siyaha çalan çamlarla doluydu...

O akşam kocasına Teruko'nun evlilik konusunu açtı. Kız kardeşinin konuşmasını taklit ederek konuşurken, kocası yüzünde her zamanki tebessümü, onu ilgiyle dinlemişti... Fakat, her nedense Nobuko'nun kocasına değil de sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi bir his belirmişti içinde... Birkaç saat sonra kocası,

— Artık yavaş yavaş yatsak iyi olacak...

demiş, bir eliyle sakalını sıvazlayarak sanki çok yorulmuş gibi mangalın başından kalkmıştı. Kız kardeşine ne hediye alacağına henüz karar veremeyen Nobuko, maşayla külün üstüne yazı yazarken birdenbire başını mangaldan kaldırarak şöyle dedi:

— Ne tuhaf! Artık benim de bir eniştem olacak...

— Bunun neresi tuhaf! Madem kız kardeşin var, elbette enişten de olacak...

Kafasında binbir düşünce, gözleri dalıp gitmişti Nobuko'nun... Kocasına hiç karşılık vermedi...

Teruko ile Şunkiçi, aralık ayının ortasında yaptıkları düğünle dünya evine girdiler. O gün öğle üzeri, lapa lapa kar yağarken, Nobuko yemeğini her zamanki gibi yine tek başına yedi. Fakat yediği balığın kokusu her nedense ağzına yapışıp kalmıştı.

— Tokyo'da hava nasıl ki? Orada da kar yağıyor mu acaba?

Loş salonda mangalın kenarına yaslanmış bunları düşünürken kar daha da şiddetlendi... Fakat, balığın o sevimsiz kokusu hâlâ damağındaydı...

3

Nobuko, ertesi yılın sonbaharında, şirketten görevli olarak gönderilen kocasıyla birlikte uzun bir ayrılığın ardından memleketi olan Tokyo'nun topraklarına yeniden ayak bastı. Kocasının işi başından aşkın ve zamanı çok kısıtlı olduğundan Nobuko'yu annesinin evine getirip şöyle bir görünmüş, onun haricinde bir gün olsun karısıyla birlikte vakit geçirecek fırsat bulamamıştı... Nobuko'nun kız kardeşi, şehrin yeni kurulan bir banliyö semtinde oturuyordu. Tren ancak belli bir yere kadar gidiyor, ondan sonra da çekçek arabasına binmek gerekiyordu. İşte böyle bir yolculuğu Nobuko, ıssız kır yollarında tangır tungur arabada sallanarak tek başına yapmak zorunda kaldı... Kız kardeşinin evi, kentin bittiği ve pırasa tarlalarının başladığı yeni yerleşim bölgesindeydi. Fakat civardaki kiralık dairelerin hepsi aralarında bir boşluk bile bırakmadan bitişik düzen sıralanmışlardı. Bahçe kapılarının etrafı gül cinsinden çitlerle çevrilmiş, içeride yere parelel ahşap çamaşır sopaları dikilmişti... Hepsi tekdüze mimariyle yapılmış

evlerden oluşan bu banliyö semti, özensiz görünümüyle Nobuko'yu epey düş kırıklığına uğrattı.

Kapıdan içeriye bağırdı. Sesine çıkanın yeğeni olacağını dünyada tahmin etmemişti. Şunkiçi de bu ender ziyaretçiyi karşısında görünce,

— Vay, vay! Kimler gelmiş!

diyerek sevincini belli etti. Şunkiçi eskiden hep sıfıra vurulmuş saçlarla gezerdi ama şimdi öyle değildi.

— Merhabalar!

— Buyur buyur yukarıya gel! Evde benden başka kimse yok ama ne fark eder ki... Buyur çık!

— Teruko nerede? Evde yok mu?

— Alışverişe gitti. Hizmetçi de arkasından çıktı.

Nobuko, kapının girişinde gösterişli mantosunu yavaşça çıkarırken biraz tedirgindi.

Şunkiçi misafirini hem çalışma hem de misafir odası olarak kullandıkları 15 metrekarelik odaya oturttu. Oda kitap ve dergilerle tıklım tıkıştı. Özellikle kâğıt kapının yanındaki kırmızı sandal ağacından yapılmış küçük masanın etrafı; gazeteler, dergiler, sayfa sayfa el yazısı kâğıtlarla darmadağındı. Bu kargaşanın arasında evde genç bir hanım olduğunu anlatan tek bir belirti, odadaki cumbanın duvarına yaslanmış koto denilen çalgıydı. Nobuko bir süre, bu yeni girdiği ortamı merakla inceledi.

— Bizi ziyaret edeceğini mektubundan öğrendik ama, bugün geleceğini hiç tahmin etmemiştik doğrusu...

Şunkiçi sigarasını yakarken sevinçten gözlerinin içi parlıyordu.

— Nasılsın? Osaka'da hayat nasıl?

— Sizler nasılsınız? Mutlu musunuz?

Daha sohbetin başındaki bu iki çift lafla bile, Nobuko'nun özlem duyduğu eski anılar gözlerinin önünde birden canlanıverdi... İşin gerçeği, Tokyo'dan ayrıldı ayrılalı birbirlerine hiç mektup yazmamışlardı. İki yıl kadar önce

başlarından geçen olayın tatsız tortusu, tahminlerinin aksine Nobuko'yu şu an pek tedirgin etmemişti. Mangalın çevresine oturdular, bir taraftan ellerini ısıtırken bir taraftan da sohbeti koyulaştırdılar. Nelerden bahsetmemişlerdi ki... Şunkiçi'nin öykülerinden mi söz etmediler, tanıdık insanların dedikodusunu mu yapmadılar, Osaka ve Tokyo arasındaki yaşantı farklarından mı bahsetmediler... Kısacası, yarenlik konusu o kadar boldu ki ne kadar konuşsalar hiç biteceğe benzemiyordu... Ama, aralarında sanki söz birliği etmiş gibi yine yalnız bir konuya hiç dokunmadılar; o da kendi özel hayatlarıydı... Zaten eskiden de bütün söyleşileri, muhabbetleri hep bu tarzda olmuştu... Evet, Nobuko'nun karşısındaki insan gerçekten yeğeni Şunkiçi'nin ta kendisiydi... Şu anki sohbet tarzlarından bunu bir kez daha iyice anlamıştı...

Hasbıhal ederken bazen aralarına sessizlik girdiği de oldu... Böyle durumlarda Nobuko tebessüm ederek hep mangaldaki külleri seyretmişti. İçinde sanki beklentiye benzer duyguların varlığını sezer gibiydi ama bunu kendisine itiraf etmek istemiyordu... Şunkiçi belki tesadüfen belki de olayın farkında olduğu için hemen yeni bir konu buluyor, onu daldığı dünyadan çekip alıyordu. Sigarasını tüttürerek konuşmasına devam ederken gayet sakin ve yapmacıksızdı... Onun bu doğallığını kaçamak bakışlarla da olsa gözlemlemişti Nobuko...

O sırada Teruko geldi. Ablasını karşısında görünce dünyalar onun oldu. Nobuko'nun da sevinçten gözleri dolu dolu olmuştu. Görüşmeyeli başlarından geçen olayları birbirlerine anlatmaya başlayınca, Şunkiçi'nin pabucu çoktan dama atılmıştı bile... İki kardeşin arasında Teruko daha bir cıvıl cıvıldı. Kümeste beslediği tavuklara kadar her şeyi eksiksiz anlatırken yanakları pembe pembe olmuştu... Şunkiçi ise onları seyrederken her zamanki gibi sırıtarak sigarasını püfürdetmeye devam etmişti.

Nihayet, hizmetçi kız da döndü. Şunkiçi, kızın getirdiği bir tomar kartı aldı ve köşedeki çalışma masasına oturarak yazı yazmaya başladı. Teruko, az öncesine dek evde hizmetçinin bulunmadığını öğrenince afallamıştı.

— Abla, sen buraya geldiğinde evde kimse yok muydu?

— Yoktu. Evde yalnız Şunkiçi vardı.

Nobuko bunları söylerken, konuya olan serinkanlı ve hazımlı tavrını vurgulamak ister gibiydi. Bu sırada masa başında yazı yazmakta olan Şunkiçi söze karıştı:

— Kocana teşekkür etmen lazım... Çünkü sayın ablana elceğizimle çay bile yaptım...

Teruko gözlerini ablasının gözlerine dikerek hınzır hınzır fıkırdadı... Kocası Teruko'nun bu gülüşüne bir şeyler söyleyebilirdi... Ama Şunkiçi, sanki işine öyle geliyormuş gibi hiç yanıt vermedi.

Çok geçmeden hep birlikte akşam yemeği için masaya oturdular. Teruko masadaki yumurtaları kendi beslediği tavuklardan elde ettiğini söyledi. Şunkiçi dedi ki:

— İşte insanlar böyle, dedi, geçinmek için hep çalıp çırpıp gasp ediyorlar... Bunun en ufak örneği de işte önümüzdeki yumurta...

Şunkiçi, Nobuko'ya şarap ikram ederken, yine sosyalist nutuklar atmaya başlamıştı. Böyle konuşuyordu ama gördüğü kadarıyla aralarında yumurtayı en çok seven de kendisiydi... Teruko onun bu görüşüne,

— Saçmalama ya!

demiş, arkasından da çocuk gibi katıla katıla gülmüştü... Nobuko onların sofrada yarattıkları neşeli havaya bakıp, kendi çektiği sıkıntıları hatırlamadan edemedi. Uzaklarda, çok uzaklarda çam korusunun içindeki yemek odasında, neşeden yoksun, tatsız tuzsuz geçen akşamlarını anımsamıştı...

Meyvalarını yiyip sofradan kalktıktan sonra da sohbete devam ettiler. Şunkiçi, gecenin bu geç vaktinde lambanın altında bağdaş kurarak yine kendine özgü bilgiç konuşmalarına başlamıştı. Fakat anlatım biçimi o kadar akıcıydı ki, Nobuko yeniden eski yıllarına dönmüş gibi olmuştu. Coşku ve hayranlıkla Şunkiçi'yi süzdü.

— Ne yapsam acaba? Yoksa ben de mi roman yazmaya başlasam?!...

Yeğeni, Nobuko'ya Gourmont'dan bir özdeyişle karşılık verdi.

— “Esin perilerinin hepsi dişidir... Bu yüzden onların kalbini fethedip kendine kul köle edenler yalnız ve yalnız erkeklerdir...”

Onun bu sözlerini duyan Nobuko ve Teruko söz birliği etmiş gibi Gourmont’un fikrine şiddetle karşı çıktılar:

— Yani şimdi, müziği esinleyen tanrı Apollon’un cinsiyeti erkek diye, müzisyenlerin yalnızca kadınların arasından çıktığını mı söyleyelim?... Olur mu hiç öyle şey!

Teruko ciddi ciddi bu lafları etmişti.

Bu arada vakit iyice ilerleyince, Nobuko artık o gün orada gecelemeye karar verdi.

Şunkiçi yatağa girmeden önce arka balkonun uzun pancurlarından birini açarak pijamasıyla küçük bahçeye indi. İçeriye rasgele seslendi:

— Hey çocuklar, buraya gelin! Bakın mehtap çıkmış!

Eşikteki bahçe terliklerini giyerek Şunkiçi’nin ardından giden yalnız Nobuko oldu... Çorabını çıkarttığı için, soğuk soğuk ayağına değen çiy taneleri onu hafiften ürpertmişti.

Ay, köşedeki kurumuş ince çam ağacının tepesindeydi... Şunkiçi ağacın altında durmuş hafif aydınlık gökyüzünü seyretmeye başlamıştı...

— Ortalığı korkunç ot kaplamış...

Nobuko, bakımsızlıktan balta girmemiş ormana dönen bahçede son derece tedirgin bir şekilde ilerleyerek zar zor Şunkiçi’nin yanına gelebildi... O ise gökyüzünü seyrederken;

— Bugün ayın on üçü...

diye kendi kendine mırıldanıyordu.

Uzun bir süre hiç konuşmadılar... Neden sonra yavaşça söze giren yine Şunkiçi oldu:

— Sana kümesimizi göstereyim mi?...

Nobuko, sessizce başını sallayarak onayladı... Kümes, altında durdukları ağacın tam karşısındaki köşedeydi. Yan yana oraya dek yürüdüler... Etrafı hasır çevrili yarı karanlık kümesin içi, pis pis tavuk kokuyordu... Şunkiçi eğilip içeriye baktı ve sırf bir şey söylemiş olmak için,

— Uyuyorlar!

diye fısıldadı... O sırada Nobuko, “Yumurtası insanlar tarafından çalınan tavukların durumu nicedir?” sorusunu aklından geçirmekteydi...

Bahçeden eve döndüklerinde Teruko’yu çalışma masasının önünde dalgın dalgın lambayı seyrederken buldular. Abajura konan yeşil bir sineğin üstündeydi gözleri...

4

Ertesi gün Şunkiçi evde bulunan tek takım elbisesini giymiş hole inmişti. Bir yıl önce ölen arkadaşının mezarını ziyarete gidecekti.

— Tamam mı? Bekle beni... Öğleye kadar kesin dönerim.

Nobuko’ya ısrarla böyle konuştu. İncecik ellerinde Şunkiçi’nin kasketini tutan Nobuko da hiçbir şey söylemeden sadece gülümseyerek karşılık vermişti.

Teruko kocasını uğurladıktan sonra ablasını mangalın başına oturttu ve tüm hamaratlığıyla çay pişirip servis yaparak ona zevkle hizmet etti. Arkasından yarenliğe gelmişti sıra. Bahsedilecek konu o kadar çoktu ki; hangi birini söylesindi... Bitişikteki komşu evli kadının dedikodusunu yaptı... Röportaja gelen gazetecilerden söz etti... Kocasıyla birlikte seyrettikleri yabancı tiyatro gruplarını anlattı... Nobuko dinledikçe mahzunlaşmıştı... Onu en hassas yerinden vuran bu konuşmaların sonu gelmek bilmiyordu... Konuşulanları gelişi güzel dinleyip baştan savma yanıtlar vermeye başlayınca, bu durum kız kardeşinin gözünden kaçmadı. Teruko endişelenmişti,

— Ne oldu abla? Neyin var?

Neyi olduğunu Nobuko’nun kendisi de pek anlayamamıştı...

Duvar saati 10’u vurunca Nobuko miskin miskin gözlerini kaldırarak sordu:

— Şunkiçi biraz gecikmedi mi?

— Daha gelmez!

Teruko duvardaki saate baktıktan sonra ablasının hiç beklemediği bir şekilde buz gibi bir sesle yanıt vermişti. Fakat bu sözlerinde, kocasının sevgisi kendine yettiği için hayatından memnun olan bir genç kadının duyguları saklıydı...

Bu sözleri işittikten sonra Nobuko daha da durgunlaşmış, duyguları melankolinin sınırlarına gelip dayanmıştı... Çenesini kimonosunun yakasının içine gömerek, şaka yollu,

— Terukocuğum, sen çok mutlusun...

dedi ama şaka yollu bile söylese bu sözlerinde artık saklayamadığı, ciddi bir kıskançlık gizliydi... Teruko çocuk gibi kıkırdarken, gözleriyle ablasını sorgular gibiydi.

— Sen mutlu değil misin sanki? Sen de mutlusun... Kalkmış bana ‘Sen çok mutlusun!’ diyorsun... Aşk olsun abla! Bak bu lafını hiç unutmayacağım...

Teruko biraz da şımararak ablasına bunları söyledi. Ama onun bu sözleri Nobuko’ya bir kurşun gibi gelmiş, onu canevinden vurmuştu... Bakışlarını yerden kaldırarak Teruko’ya,

— Gerçekten öyle mi düşünüyorsun?

diyerek bir soruyla karşılık verdi. Fakat sonradan pişman oldu. Teruko şaşkın şaşkın bakarken bir an ablasıyla göz göze geldi. Gerçekten ablasının yüzünde pişmanlık okunuyordu. Nobuko zoraki gülümsedi...

— Böyle düşünmen beni mutlu kılar...

Aralarına bir sessizlik çöktü. Mangalın etrafında demir çaydanlığın fokurtusu ve duvar saatinin ‘tik tak’ını dinliyorlardı.

— Abla, yoksa eniştem sana iyi davranmıyor mu?

Teruko çekine çekine de olsa kısık bir sesle, nihayet sorabilmişti bu soruyu. Sesinin tonu ablasına karşı duyduğu acıma duygularıyla yüklüydü. Ama Nobuko'nun yüreği daralmıştı. Orada artık şefkati, merhameti koyabileceği bir yer yoktu. Başını dizlerinin üstüne koydu ve hiçbir yanıt vermedi. Gazetede okuduğu haberler, Osaka'dakinin aynısıydı. Pirinç fiyatlarından söz ediyordu.

Çıt çıkmayan salonda belli belirsiz bir hıçkırık sesi duyuldu. Nobuko gazeteden başını kaldırınca mangalın karşısında oturan kardeşini, kimonosunun uzun kolunu mendil gibi yüzüne kapatmış ağlarken gördü.

— Ağlama, niye ağlıyorsun ki!

Nobuko böyle söyledi ama, o pek susacağa benzemiyordu. İçinden gaddarca bir sevinç duyarak sessizce kız kardeşinin inip kalkan omzunu seyretti. Sonra da eğildi ve hizmetçi kızın duyamayacağı kadar sesini alçaltarak konuştu:

— Seni kırdıysam özür dilerim... Ama şunu bil ki, senin mutluluğun benim için en büyük sevinç kaynağı. Bunu içtenlikle söylüyorum ve Şunkiçi'nin hep seni sevmesini diliyorum...

Bunları söylerken Nobuko'nun kendisi de, kendi sözlerinin etkisine girerek duygusallaşmaya başladığını hissetti. Teruko kolunu indirerek gözyaşlarıyla yıkanmış yüzünü yukarı kaldırdı. Fakat inanılır gibi değildi... Bu bakışlarda öfkeden, ıstıraptan en ufak bir kırıntı bile yoktu. Yalnız, bir türlü bastıramadığı kıskançlık duygusuyla gözlerinin içi alev alevdi...

— Hepsi de hepsi ama, neden dün gece sen.......

Lafının sonunu getiremeden tekrar elini yüzüne kapatarak sanki bir sara nöbeti geçiriyormuş gibi öncekinden daha kötü bir şekilde yeniden hıçkırıklara boğuldu.

Birkaç saat sonra Nobuko, bindiği çekçek arabasında sarsıla sarsıla istasyona doğru hızla ilerlemekteydi. Arabanın tentesini dört köşe kesmişler ve şeffaf bir naylon yapıştırmışlardı. Dış dünyaya ancak önündeki minik pencereden bakabiliyordu. Evler tek tük denecek kadar azalmış, ortalık ıssızlaşmıştı. Sonbaharda tepeleri sarıya, kırmızıya bürünmüş ağaçlar araba ilerledikçe yavaş yavaş ip gibi arkaya aktı gitti... Bu sonbahar manzarasında

kımıltısız kalan tek şey, incecik bulutlarla kaplı soğuk gökyüzüydü. Nobuko artık huzurluydu ama duyduğu huzur aslında çaresizce kadere boyun eğmekten öteye geçemiyordu... Teruko'nun ağlama krizi geçtikten sonra, ayrılırken yeniden dökülen gözyaşlarıyla birlikte, iki kardeş eskiden olduğu gibi bir kez daha canciğer birbirlerine kenetlenmişlerdi. Fakat olan biteni de yadsıyamazlardı, çünkü olanlar bir gerçekti... Şunkiçi'nin dönmesini beklemeden çekçek arabasına bindiğinde, kız kardeşiyle artık sonsuza dek iki yabancı haline geldiklerini anladığı an, kalbine sanki koskocaman bir buzdağı yapışmış gibi hissetmişti kendini.

Düşüncelerinden sıyrılıp arabanın penceresinden etrafa göz attı. Eniştesini, banliyönün çöplükten farksız sokaklarında elinde baston arabaya doğru yürürken görünce şok geçirdi. Acaba ne yapsaydı? Arabayı mı durdursaydı.... Yoksa boşverip yoluna mı devam etseydi. Gümbür gümbür çarpan kalbini bastırmaya çalışırken tereddütler içindeydi... Pencereden gördüğü kadarıyla birbirlerine öyle yaklaşmışlardı ki... Şunkiçi karanlık havada su birikintilerinin içinde yürümekteydi. Tam araba onun yanındayken,

— Şun!

diye bağırmak geçti içinden... Ama hâlâ kararsızdı... Durumdan haberi olmayan Şunkiçi ise arabayı geride bırakarak yürüdü gitti...

Hafif bulanık gökyüzü, seyrek seyrek evler, tepeleri toprağa doğru eğilmiş ağaçlar... Her şeyden uzak, insansız, ıssız bir kenar mahalledeydi...

— Sonbahar...

dedi kendi kendine...

Buz gibi arabanın içinde yalnızlığı ve hüznü bütün varlığında hissederken, sadece bu mevsimi düşünmekteydi Nobuko...

Balo

butōkay

1920

1

1887 yılının 3 Kasım gecesiydi. İmparator Meyci'nin doğum günü olan o tarihte, Akiko tam 17 yaşındaydı. Tokyo'nun kalburüstü (...) ailesinin çocuğu olan bu genç kız, o akşam dazlak kafalı babasıyla İmparator Meyci şerefine verilen balonun yapılacağı ünlü Rokumeykan binasının merdivenlerini adımlıyordu. Gaz lambasının aydınlattığı merdivenlerin her iki yanında karşılıklı sıralanmış üç çift dev vazo ve içindeki, insana yapay hissini verecek derecede iri duran yuvarlak krizantemler, çiçeklerden sağlı sollu bir duvar oluşturuyordu. En arkada pembe, ortada koyu sarı ve en önde de beyaz krizantemlerin dağınık yaprakları püskül püskül yerlere kadar sarkıyordu. Çiçeklerden oluşan bu duvarın bittiği en üst basamağa da balo salonundan insana dayanılmaz bir mutlulukla devamlı iç çektiren tatlı orkestra ezgileri akıyordu.

Akiko epey bir zaman Fransızcanın yanı sıra dans dersleri de almıştı. Fakat gerçek bir baloya hayatında ilk defa geliyordu. Faytonun içindeyken babasının ara sıra kendisine bir şeyler söylediğini hatırlıyordu, ama aklı hep başka yerlerde olduğu için ona verdiği yanıtlar saçma sapan şeylerdi. İçinde, tatlı bir huzursuzluk vardı... Fayton, balo binasının önünde durana dek arabanın penceresinden sağa sola bakınıp durdu ama önlerinde akıp giden gaz lambalarının çıkardığı ölgün ışıklardan başka bir şey görememişti Tokyo sokaklarında.

Balo salonuna girer girmez bütün bu rahatsızlıklarını unutturacak bir şeyle karşılaştı... Merdivenin ortasına gelince, Çin büyükelçisinin bir adım önlerinde olduğunu fark ettiler. Elçi, şişman gövdesini bir yana çekerek onların geçmesine izin verirken şaşkın şaşkın Akiko'yu süzmüştü... Akiko, gül kurusu balo kıyafeti, boynundaki açık mavi kurdelesi, simsiyah saçlarının üstüne taktığı kokulu gülle o akşam, saçını at kuyruğu yapmış Çin büyükelçisine, uygarlık yolunda ilerleyen Japonya'nın yetiştirdiği

çağdaş kızların yadsınamaz bir gençlik ve güzellik simgesi gibi gelmişti. Yine tam o sırada merdivenlerden inmekte olan fraklı bir Japon genç, neredeyse onlara sürtünerek geçerken elinde olmayarak dönmüş, Akiko'nun arkasından bakmış ve sonra da sanki o an farkına varmış gibi beyaz kravatını düzelterek krizantemlerin arasından alt kata inmişti.

Baba kız merdivenlerden çıkıp ikinci kattaki balo salonunun girişine geldiler. Kapıda, göğsünün yarısı aldığı nişanlarla dolu, favorilerine ak düşmüş bir Japon soylusu teşrifatçı olarak ayaktaydı. 15. yüzyıl Fransız giysileri içinde yanında iki dirhem bir çekirdek duran yaşı geçkin karısıyla birlikte baloya gelen davetlileri büyük bir içtenlikle karşılıyordu. Akiko, böyle merasimlere alışkın olan bu kadının kendisini görür görmez yüzünden masum bir hayranlık dalgasının geçtiğini görmezlik edemedi. Akiko'nun centilmen babası, yüzünde mutlu bir ifadeyle kızını onlara kısaca tanıştırdı. Akiko hem utanmış hem de sevinmişti. Fakat o anda, kendini beğenmiş bu asil bayanın yüzündeki bayağılık gözünden kaçmadı.

Balo salonunun hemen her tarafı krizantemlerle donatılmıştı. Etrafta kavalyesini bekleyen genç kızların dantelli, çiçekli ya da fildişinden yapılmış yelpazelerinden çıkan mis kokular sessiz bir müzik gibi dalga dalga salona yayılıyordu. Akiko hemen babasından ayrılıp, şen kızlar grubunun arasına karıştı. Bunların hepsi, üstlerinde açık mavi ya da külrengi balo kıyafeti bulunan kendi yaşıtı genç kızlardı. İçlerinden birisi kavalyesini bulduğunda aralarında kuş cıvıltısına benzer konuşmalar geçiyor, ağızdan ağıza dansa kalkan kızın o geceki güzelliği övülüyordu.

Yeni katıldığı kızlar grubunun arasında daha nefes almaya bile fırsat bulamamış, hiç tanımadığı bir Fransız deniz subayı sessizce yaklaşmış, ellerini yana alıp eğilerek, onu Japon usulüne göre nezaketle selamlamıştı. Akiko yüzüne kan yürüdüğünü hissetti. Subayın niçin onu selamladığı belliydi. Akiko, elindeki yelpazeyi yanındaki kıza vermek için dönünce, genç Fransız subayının yüzü tebessümle aydınlandı. Subay tuhaf bir yabancı şivesiyle Akiko'ya Japonca sordu:

— Bu dansı bana lütfeder misiniz?

Çok geçmeden Akiko, deniz subayı Fransızla "Güzel Mavi Tuna" müziği eşliğinde vals yapmaya başladı. Subay, yüzü güneşte bronzlaşmış, kaşı gözü çok düzgün, koyu siyah bıyıklı bir erkekti. Akiko, uzun eldivenli kolunu

subayın sol omzuna koymak istedi ama boyu yetmedi. Fakat tecrübeli subay, ustaca dans ederek çok rahat bir şekilde kızı kalabalığın içine götürdü. Bu arada genç kızın kulağına Fransız dilinin en güzel komplimanlarını fısıldıyordu.

Subayın tatlı sözlerini duyan Akiko, utangaçlığını gizlemek ister gibi bakışlarını dans etmekte oldukları salonda gezdirdi. Mor krepten yapılmış kraliyet armasını gördü. Üstünde, pençeleri gergin, sırtı kambur mavi bir ejderha bulunan Çin bayrağı vardı. Onların altındaki vazolar dolusu krizantemlerin insana ferahlık veren parlak gümüş rengi ve hüzünlü altın sarısı, devamlı hareket eden insanların arasında bir görünüp bir kaybolurken, kalabalık şampanya köpüğü gibi kaynıyordu. Orkestranın çaldığı nefis Alman müziğinin rüzgârına kapılan insanlar baş döndürücü bir hızla dans ediyorlardı. Dans esnasında Akiko arkadaşlarından biriyle göz göze gelmişti; mutlu mutlu birbirlerini selamladılar. Tam o sırada Akiko’nun önünde iri bir sineği andıran yeni bir dans partneri belirmişti...

Fakat, bir şey dikkatini çekti. Fransız subayı Akiko’nun her yaptığı hareketi inceden inceye gözden geçiriyordu. Belli ki, Japonya’ya henüz alışamamış bir yabancının genç kızın rahatlığına karşı duyduğu ilgiydi bu. Bu kadar güzel ve eğitimli bir kızı kâğıt ve bambu dallarından yapılmış çardaktan farksız derme çatma evlerde mi büyütmüşlerdi acaba? Yoksa, o da mı mavi çiçek desenli avuç içi büyüklüğündeki kâselerden lapa yiyip çorba içmişti? Yemek yerken, hep çubuk mu kullanmıştı? Akiko, buna benzer pek çok sorunun subayın aklını kurcalamakta olduğunu, dostane bir tebessümle yanan gözlerinden okumuştu. Olay Akiko’ya hem tuhaf gelmiş hem de biraz gururunu okşamıştı. Subay zaman zaman gözlerini yere indirerek Akiko’nun gül kurusu ayakkabılarını sanki çok nadide bir şey görmüş gibi seyrederken, o ayakkabılar salonun pürüzsüz zemininde hiç zorlanmadan kayıp gidiyorlardı...

Sonunda subay, minik bir kedi yavrusunu andıran bu genç kızın yorulduğunu anladı. Kıza biraz nefes aldırmak için sordu:

— Daha devam etmek ister misiniz?

— *Non, merci!*

Akiko lafı dolaştırmadan soruyu böyle yanıtlamıştı. Bunun üzerine Fransız subay da vals adımlarını hiç bozmadan etrafta fırıl fırıl dönmekte olan dantel etekliler ve yakası çiçekli kostümlüler denizi arasından rahatça süzülerek genç kızı, duvarın yanındaki içi krizantem dolu büyük vazoların yanına götürdü. Kendi ekseni etrafında son bir tur daha attıktan sonra kızı görkemli bir şekilde oradaki sandalyenin üstüne oturttu. Dansın başında yapmış olduğu gibi Japon usulü eğilerek kızı saygıyla selamladı.

Daha sonra polka ve mazurka oynadılar. Ardından, iki tarafı krizantem dolu dev vazolarla süslü merdivenlerden büyük hole indiler. Burası açık büfenin bulunduğu yerdi. Masaların üstünde gümüş ve cam yemek takımları, dağ gibi mantarlı etler, kule gibi sandviçler, dondurmalar, piramitler gibi dizilmiş nar ve incirler vardı. Etraf, bu yiyeceklerden almak için devamlı gelip giden fraklı ve beyaz gömlekli insanlarla doluydu. Krizantem vazolarının arkasında kalan boşlukta, gösterişli yapay bir asma yeşil sürgünlerini duvardaki altın yaldızlı şirin pencerenin kafesine sarmaşık gibi dolamıştı. Asma yapraklarının arasından bal peteği gibi öbek öbek mor üzüm salkımları sarkıyordu. Akiko, altın yaldızlı pencerenin altındaki erkeğin dazlak kafasına bakarak onun babası olduğunu anlamıştı. Ağzında puro, kendi yaşıtı bir beyle beraberdi. Göz göze geldiklerinde, babası çok sevinmiş gibi başıyla Akiko’yu selamlamış ve tekrar arkadaşına dönerek purosunu tellendirmeye devam etmişti.

Akiko ve Fransız bahriyeli yemek masasına gidip birer dondurma kaşığı aldılar. Akiko, bu sırada subayın kaçamak bir şekilde yine kendi ellerini, saçlarını, boynundaki mavi kurdeleyi, gözden geçirmekte olduğunun farkına vardı. Aslında subayın bu davranışı Akiko’yu hiç rahatsız etmiyordu; fakat her şeye rağmen aklından kadınca bir sorunun geçmesine de engel olamadı. Yanlarından siyah kadifeler içinde, göğüslerine kırmızı kamelyalar takmış, Almana benzettiği iki genç kız geçmişti. Zihnindeki soruyu ima edeyim derken, hayranlık sözcükleri dökülüvermişti dudaklarından:

— Batılı kadınların hepsi gerçekten birer peri kızı kadar güzel...

Bahriyeli bu sözleri duyunca beklediğinin tam tersine hayır der gibi ciddi ciddi başını salladı.

— Japon kadınları da çok güzel! Örneğin siz!

— Rica ederim. Yok böyle bir şey...

— Hayır, hayır lütfen beni yanlış anlamayın. Benim size söylediklerim bir kompliman değil. Siz bu halinizle Paris'te herhangi bir baloya gidip herkesi şaşırtabilirsiniz. Ressam Watteau'nun tablolarındaki prensesten hiçbir farkınız yok.

Akiko, Watteau'yu bilmiyordu. Bu yüzden subayın sözlerinin çağrıştırdığı geçmişin o güzel düş dünyası, loş ormanlardaki pınarlar, solup kuruyan güllerin hayali, onda hiçbir iz bırakmadan bir saniye içinde silinip gitmişti. Fakat sezgileri sıradan insanlara kıyasla güçlü olan Akiko, dondurma kaşığıyla oynarken akıp giden konuşma içindeki konuyu yakalamayı başardı.

— Paris'teki bir baloya gitmeyi o kadar çok isterdim ki...

— Hayır efendim... Paris'teki balolar buradakilerden farklı değil.

Subay bunları söylerken, bakışları etrafta dolanan insan kalabalığında, krizantemlerde geziniyordu. Subay gözlerinde alaycı bir tebessümün belirdiğini hisseder hissetmez elindeki kaşığı bıraktı.

— Balolar yalnız Paris'te olur diye bir şey yok... Balolar her yerde aynıdır, değişmez...

Bu sözleri söylerken sanki kendi kendine konuşur gibi bir hali vardı.

Bir saat kadar sonra, pek çok yerli ve yabancının ayakta mehtabı, yıldızları seyretmekte olduğu verandaya Akiko ve Fransız subay kolkola çıktılar. Trabzanların az ötesindeki büyük bahçe, çam cinsinden ağaçlarla kaplıydı. Sanki aralarında anlaşmışlar gibi birbirine değmeden üst üste sıralanmış ağaç dallarına asılmış fenerlerden bölük pörçük ışık geliyordu. Gecenin serin havası, bahçeden gelen yosun ve nemli yaprak kokularına karışarak, dalga dalga, nefes nefes hüzün yüklü sonbaharı tattırıyordu. Arkadaki salonda ise dantelli ve çiçekli kalabalık, tavandan aşağı sarkan Japon imparatorunun simgesi 16 taç yapraklı krizantem armasının altında durup dinlenmeden hâlâ dansa devam ediyordu. Pes perdeden çalmaya devam eden orkestranın yarattığı kasırga, sanki bu insan selini amansızca kırbaçlıyor gibiydi.

Veranda cıvıl cıvıldı. Durmadan devam eden konuşmalar geceyi çınlatıyordu. Çam ağaçlarının üstündeki karanlık gökyüzü birden havai fişeklerle enfes bir şekilde aydınlandı. Herkes koro halinde çılgınca tezahüratta bulundu. O sırada Akiko, kalabalığın arasında rastladığı bir kız arkadaşıyla sohbete dalmıştı. Neden sonra Fransız subayının hâlâ kolunda ve sessiz sessiz mehtabı seyretmekte olduğunun farkına vardı. Bu haliyle subay sanki bir şeylerin özlemini çekiyormuş gibi bir izlenim bıraktı genç kızda. Başını yukarı kaldırarak subayın yüzüne baktı.

— Ülkenizi mi özlediniz?

Subay, gözlerinde tebessüm, Akiko'ya döndü. Hiç konuşmadan, sadece çocuk gibi başını sallayarak olumsuz yanıt verdi.

— Ama kesin aklınıza takılan bir şeyler var!

— Öyleyse tahmin edin bakalım...

Verandada bulunan insanların gürültüsü rüzgâr gibi uğulduyordu. Genç subay ve Akiko, sanki aralarında anlaşmış gibi konuşmayı kesip, bakışlarını çamların üstündeki gökyüzüne çevirdiler. Tam o sırada patlayan bir havai fişek mavi kırmızı ışıklar saçarak örümceğin bacakları gibi karanlığı tırmalamış ve sönmek üzereydi. Her nedense bu sahne Akiko'ya ruhunda bir hüzün fırtınası estirecek derecede güzel görünmüştü.

— Havai fişekleri düşünüyordum... Tıpkı bizim yaşamımıza benzeyen havai fişekleri...

Bir müddet sustuktan sonra Fransız subayı tatlı bakışlarını Akiko'ya çevirmiş ve sanki ona bir şeyler öğretmek ister gibi bunları söylemişti...

2

1919 yılının sonbaharıydı. Akiko, Kamakura'daki yazlıklarına giderken, trende tesadüfen öykü yazarı genç tanıdığına rastladı. Öykücü genç, Kamakura'daki ahbabı için almış olduğu krizantem buketini trenin rafına koymuştu. Bir zamanların genç Akiko'su, yani şimdiki yaşlı Bayan H., krizantemleri görünce yazara bu çiçekle ilgili anıları olduğunu söylemiş, sonra da Rokumeykan balo salonunda başından geçenleri en ince

ayrıntılarına kadar anlatmıştı. Yazar, kahramanın kendi ağzından duyduğu bu anılara büyük ilgi gösterdi.

Konuşma bitince Bayan H.’ye sordu:

— O Fransız denizci subayın ismini hatırlayabiliyor musunuz?

— Evet, hatırlıyorum. Adının Julien Viaud olduğunu söylemişti.

— Sakın Loti olmasın? Hani şu *Madam Krizantem* romanını yazan Fransız Pierre Loti...

Genç yazar hem sevinmiş hem de bayağı heyecanlanmıştı. Fakat Bayan H., tuhaf tuhaf gencin yüzüne bakarak kendi kendine defalarca mırıldandı...

— Hayır adı Loti değildi. Adının Julien Viaud olduğunu söylemişti. Adının Julien Viaud olduğunu söylemişti.

Çalılıklar Arasında

yabu no naka

1922

ODUNCUNUN YARGICA VERDİĞİ İFADEDİR

Efendim, şimdi size durumu arz edeyim. O cesedi ben buldum. Her zamanki gibi dağa odun kesmeye gitmiştim. Ormanın güneş almayan bir yerinde, çalılıklar arasında o cesetle karşılaştım.

— Yerin tam neresi olduğunu mu sordunuz?

Efendim, orası Yamaşina yolundan aşağı yukarı 150 metre içeride bambu ve ince sedir ağaçlarıyla kaplı ıssız bir yer...

Bulduğumda ceset sırt üstü yatıyordu ve sırtında açık mavi renkli bir kimono, başında başkent Kyoto'da moda olan bir külah vardı. Göğsündeki yaraya bakılacak olursa tek bir kılıç darbesiyle öldürülmüşe benziyordu. Etrafındaki kuru bambu yaprakları al kanlara bulanmıştı...

— Hayır efendim, artık yarasından kan akmıyordu; kan pıhtılaşmıştı.

Ayrıca koca bir at sineği, çıkardığım onca gürültüye rağmen kaçmadan yaranın üstünde zıkkımlanıyordu.

— Kılıç mı dediniz?

Yoktu efendim, fakat ağacın kenarında sadece uzun bir ip ve bir de tarak gördüm, hepsi o kadar... Etraftaki bambu yapraklarının çiğnenip darmadağın olduğuna bakılırsa adam ölmeden önce çetin bir mücadele vermişe benziyordu...

— Atını mı? Hayır efendim hayır! Orası öyle sık bir çalılık ki, at cinsinden bir hayvanın oraya girmesi mümkün değil... Atların geçebileceği yol, çalılıkların hemen ötesindedir efendim...

GEZGİN KEŞİŞİN YARGICA VERDİĞİ İFADEDİR

Cesedin ait olduğu zatla dün karşılaştığıma eminim efendim. Zannedersem öğlen üzeriydi. Ben Sekiyama'dan Yamaşina'ya giderken, o da yanında ata binmiş bir kadınla aksi yönde ilerliyordu. Şapkasından aşağı bir peçe sarktığı için kadının yüzünü göremedim. Yalnız, üstündeki kızıla çalan mor renkli ipek kimono dikkatimi çekti. Yelesi tıraşlı, doru bir ata binmişti...

— Atın boyu mu dediniz?... Zannedersem 130-135 santimetre civarındaydı ya da bana öyle geldi. Vallahi efendim, bu konularla ilgili pek teferruatlı malumatım olamaz, biliyorsunuz bendeniz gezgin bir keşişim..

— Adam mı?

Adam silahlıydı efendim... Kılıç kuşanmıştı, ok ve yayı da vardı. Siyah lake süslü sadağının içinde 20'den fazla ok gördüm. Bunu gayet iyi hatırlıyorum.

Ama rüyamda görsem, adamın başına böyle bir hal geleceğine inanmazdım... Demek ki insanoğlu, gün doğunca uçup giden bir çiğ tanesi gibi fani ve ömrü de çakıp sönen bir şimşek kadar kısacık... Yani bir varmış, bir yokmuş... Söyleyecek başka bir şey bulamıyorum efendim... Yazık oldu zavallıya; çok talihsiz bir insanmış...

POLİSİN YARGICA VERDİĞİ İFADEDİR

— Tutukladığım kişiyi mi soruyorsunuz Sayın Yargıcım?

Bu adam azılı hırsız Tacōmaru'nun ta kendisidir efendim. Onu tutukladığım zaman Avataguçi'deki taş köprünün üstünde inim inim inliyordu, çünkü attan düşmüştü.

— Saat kaçta mı?

Dün gece saat 8-9 sularıydı efendim. Geçen sefer elimden kaçırdığım zaman giymekte olduğu lacivert kimonosu ve kılıcına ilaveten bu kez üstünde ok ve yay da vardı.

— Nasıl efendim? Öldürülen adamın silahlarına mı benziyor bunlar?

O zaman cinayeti işleyen Tacōmaru'dan başkası olamaz! Vay canına! Demek bu serserinin üstünde gördüğüm deri kaplı yay, lake süslü sadak ve

şahin tüylü 17 okun hepsi ölen adama aitti...

— Evet efendim... Aynen buyurduğunuz gibi... Tacōmaru'nun atı, yelesi tıraşlı doru bir beygirdi. Onu sırtından atan da yine çaldığı bu hayvandır. Şu takdiri ilahiye bakın... Atı, taş köprüden az ileride, yol kenarında otlanırken buldum.

Ayrıca başkent Kyoto'da serserilik yapan hırsızların arasında kadınlara en düşkün olan da yine bu Tacōmaru hergelesidir. Geçen sonbaharda Toribe tapınağını ziyarete gelen eşraftan bir kadın ve genç hizmetçisi, tapınağın arkasındaki dağda ölü olarak bulunduğunda bütün ahali bu cinayete Tacōmaru'nun işi gözüyle bakmıştı.

Son cinayeti işleyen de gerçekten bu herifse, kocasını öldürdükten sonra kadına kimbilir neler yapmıştır neler... Belki çok ileri gidiyorum Sayın Yargıcım, ama bu konuyu da bir açıklığa kavuşturmanızı istirham ederim!

YAŞLI KADININ YARGICA VERDİĞİ İFADEDİR

Evet Yargıç Bey, o ceset kızımla evli olan damadıma aittir. Damadım Kyotolu değildi. Vakasa ilinin Kokufuku ilçesinde samuray olarak görev yapıyordu. Adı Kanazava Takehiro'dur; 26 yaşındaydı.

— Hayır efendim. Kendisi yumuşak başlı iyi bir insandı. Bu yüzden hiç kimsenin ona karşı bir düşmanlık besleyeceğini düşünemiyorum.

— Kızımı mı sordunuz?

Kızımın adı Masago. 19 yaşındadır efendim, ama erkekten farkı yoktur. Kimseye kolay kolay boyun eğmeyen, kolay kolay pes etmeyen bir mizacı vardır ve Takehiro'dan başka bir erkek tanımamıştır. Sol gözünün kenarı benli, ufak değirmi yüzlü, esmer bir kızdır efendim.

Takehiro ile dün Vakasa'ya gitmek üzere yola çıkmışlardı. Ne kadar kara yazıları varmış ki bu hadise başlarına geldi. Hadi, damadımın başına gelenler malum, peki kızıma ne oldu? Meraktan, üzüntüden çıldırmak üzereyim... Yüreği yanan yaşlı bir ananın son bir dileği olarak size yalvarıyorum Yargıç Bey! Otları mı yolacaksınız, çalıları mı keseceksiniz, taşları mı kaldıracaksınız bilemiyorum ama kızımı bulun bana... Kızımın akıbetini söyleyin!... Tacōmaru mudur nedir, adı batası o pis hırsızın Allah

belasını versin. Yalnız damadımı öldürmekle kalmadı, kızımın da kanına....... (Hıçkırıklarla konuşması kesilir.)

Tacōmaru'NUN İTİRAFIDIR

Adamı öldüren bendenizim. Fakat karısını öldürmedim. Kadın ortalıkta yoksa ben yerini nereden bileyim... Bekleyin bakalım biraz... Beni döve döve gebertseniz bile bilmediğim şeyi bana nasıl söyletirsiniz? Hem bu saatten sonra korkup da bildiklerimi sizden saklayacak değilim.

Bu karıkocayla dün öğle üzeri karşılaştım. O sırada esen rüzgâr kadının şapkasından sarkan peçeyi kaldırıvermişti. Bir an yüzünü görür gibi oldum ama sonra birden peçe yine kapandı. Yalnızca bir an gördüğüm için olsa gerek, kadın gözüme bir Tanrıça Buda gibi güzel gelmişti. Hemen kararımı verdim; kocasını öldürmek pahasına bile olsa bu kadını mutlaka elde edecektim...

— Ne dediniz?

Benim için adam öldürmek öyle sizin düşündüğünüz kadar önemli bir olay değil ki! Hem bir kadını elde etmeye kalkarsanız, adamını mutlaka temizlemeniz gerekir... Ama ben adam öldürürken yalnız belimdeki kılıcı kullanırım. Ya siz?... Siz gücünüzü kullanırsınız nüfuzunuzu kullanırsınız, paranızı kullanırsınız, iyilik yapacakmış gibi tatlı tatlı konuşan riyakâr dilinizi kullanırsınız... Kurbanlarınızın kanı akmaz, turp gibi yaşamaya devam ederler. Ama buna rağmen onları katletmişsinizdir... İşlenen suçun vahametini bir düşünün! Hangimiz daha büyük günahkârız? Siz mi, yoksa ben mi? (Alaycı bir tebessüm.)

Fakat ben prensip olarak, en iyi yöntemin erkeği öldürmeden kadını elde etmek olduğuna inanmışımdır. Dolayısıyla, adamı öldürmeden kadını baştan çıkarmayı denemek istedim. Ama Yamaşina'ya giden anayolun üstünde böyle bir şey yapmam mümkün değildi. Onları dağın içlerinde bir yere çekmem gerekiyordu.

Bu iş düşündüğümden de kolay oldu. Yanlarına takılıp yoldaşlık etmeye başladım. Onlara karşı dağda bir höyük keşfettiğimi, höyüğü kazınca içinden bir sürü aynalar, kılıçlar çıktığını; kimseye söylemeden bunları getirip dağın eteğindeki çalılıkların arasına gömdüğümü; arzu ettikleri her şeyi onlara gayet ucuz bir fiyatla satabileceğimi söyledim. Çok geçmeden,

erkek, konuşmalarımdan etkilenmeye başlamıştı. Ne diyorsunuz? Tamahkârlık ne kadar feci bir şey değil mi? Yarım saat sonra atlarını dağ yoluna çevirmiş, peşimden gelmeye başlamışlardı bile. Çalılıkların önüne gelince,

— Hazine burada gömülü... Gel bak istersen.

dedim. Tamah adamın gözlerini kör etmişti; teklifimi reddedecek hali yoktu. Ama karısı attan inmedi. O balta girmemiş çalılıkları gördükten sonra böyle davranmakta haklıydı kadın. Fakat adam tuzağıma düşmüştü. Kadını orada tek başına bırakıp kocasıyla birlikte çalıların arasına daldık.

50 metre kadar yürüdükten sonra sedir ağaçlarının bulunduğu bir düzlüğe geldik. Adamın işini bitirmek için bundan daha nefis bir yer olamazdı. Elimle çalıları aralayarak öne doğru ilerlerken yalanımı attım; hazinenin ilerideki sedir ağacının altında gömülü olduğunu söyledim. Adam ince sedir ağaçlarının bulunduğu yere daha büyük bir gayretle ilerlemeye başladı. Bambular seyreldi. Önümüzde sıra sıra sedir ağaçları vardı... İşte tam orada arkadan kucakladığım gibi adamı yere devirdim. Adam silahlıydı, güçlü kuvvetli biriydi fakat gafil avlanmıştı... Yapabileceği bir şey yoktu. Hemen onu sedir ağaçlarından birinin altına bağladım.

— İpi nereden mi buldum?

Hamd olsun hırsızlık gibi bir mesleğimiz olduğu için ipimiz devamlı belimizdedir. Çünkü önümüze ne zaman bir duvar çıkacağı hiç belli olmaz... Neyse, adamı bağladıktan sonra ses çıkarmasını önlemek için ağzını bambu yapraklarıyla doldurdum.

Adamın işini hallettikten sonra kadının yanına gidip,

— Kocanız birdenbire hastalandı. Gelip bakar mısınız?

dedim. Bu dümenimin 12'den vurduğunu söylememe bilmem lüzum var mı?... Kadın peçesini kaldırdı, elini avucuma verdi ve benimle birlikte tıpış tıpış ormanın derinliklerine geldi. Fakat bir de ne görsün; kocası bir sedir ağacına bağlı değil mi!... Bunun üzerine, ışıl ışıl yanan hançerini koynundan şimşek gibi çekti... Yemin ederim Yargıç Bey, ben şimdiye dek hayatımda böyle azgın karı görmedim... Eğer biraz boş bulunsaydım maazallah beni dalağımdan şişlemişti... Postu zor kurtardım. Ama

unutmayın, benim adım da Tacōmaru ha!... Ufak bir Ali Cengiz oyunuyla, kılıç bile çekmeden kadının elindeki bıçağı yere düşürdüm. Ne kadar gözü pek olursa olsun, silahını elinden aldın mı herkes kuzu kesilir. Nitekim öyle oldu... Aynen planladığım gibi, adamı öldürmeden kadına sahip oldum...

Evet aynen böyle oldu... Hem de kocasını öldürmeden... Zaten başından beri adamı öldürmek gibi bir niyetim yoktu. Hüngür hüngür ağlamakta olan kadını geride bırakarak tam oradan tüymeye hazırlanıyordum ki, kadın aniden çıldırmış gibi koluma yapıştı. Hıçkırarak konuştuğu için sesi kesik kesik çıkıyordu:

— Ya senin ölmen gerek, ya da kocamın! İçinizden birinin ölmesi gerek... Düştüğüm bu utanç mezbelesini iki kişinin bilmesi benim için ölümden beter... Hanginiz sağ kalırsanız ben yalnız onun kadını olurum.

Bunları söylerken soluk soluğaydı. İşte o anda adamı öldürmek için vahşi bir arzu dalgası geçti içimden... (Kasvetli bir heyecan.)

Bunları söylediğim için size kimbilir ne kadar acımasız görünüyorum. Olabilir... Çünkü siz o anda kadının yüzünü görmediniz. Kadının gözlerindeki yangını görmediniz... Gözlerimiz birleşince, yıldırımın hışmına uğrayıp ölmek pahasına bile olsa onu kendi kadınım yapmaya karar vermiştim. Onunla birlikte olma fikri sizin düşündüğünüz gibi iğrenç cinsel arzularımdan kaynaklanmıyordu. Eğer cinsel arzuların ötesinde onu kendi kadınım yapmak gibi bir fikrim olmasaydı; vururdum tekmeyi kadına, yıkardım yere, sonra da basar giderdim. Ayrıca kılıcımı da adamın kanına bulamak zorunda kalmazdım. Kadının yüzünü dikkatle inceledikten sonra ‘Adamı haklamadıkça buradan bir yere adım atmak yok!’ dedim kendi kendime.

Onu tepeleyecektim ama öyle eli kolu bağlı bir adamı alçakça öldürmek benim şanıma yakışmazdı. İplerini çözdüm, kılıcını eline verdim ve onu düelloya davet ettim. (Hani sedir ağaçlarının altında ip bulmuştunuz ya, işte o benim orada unuttuğum iptir.) Adamın birden suratının rengi değişmişti. Kalın kılıcını kaptığı gibi bir iki demeden kudurmuş gibi üstüme saldırdı. Ama düellonun sonucunu size söylememe gerek bile yok!... Tam yirmi üçüncü hamlede kılıcım herifin iman tahtasını deldi geçti... Tam yirmi üçüncü hamlede... Rica ederim buraya bir mim koyun!... Düşünüyorum da şimdi bile merhuma helâl olsun diyorum. Çünkü o zamana kadar bana bu

memlekette 20 hamleden fazla dayanabilen bir babayiğit çıkmış değildi... (Suratında şen bir tebessüm.)

Adamı temize havale ettikten sonra kana bulanmış kılıcımı indirip kadına döndüm. O da ne! Kadının yerinde yeller esiyordu... Her tarafı didik didik aradım ama ne bambu yapraklarının üstünde, ne sedir ağaçlarının altında ondan bir ize rastlayabildim... Kulak verip etrafı dinledim... Duyabildiğim tek şey, can çekişirken adamın boğazından çıkan hırıltılardı...

Anlaşıldığı kadarıyla kadın, biz düelloya başlar başlamaz, bir yerlerden yardım istemek üzere çalılıklardan dışarıya kaçmıştı. O andan itibaren artık hayatım tehlikedeydi... Kılıç, ok, sadak ne bulduysam toparlayıp kendimi dağ yoluna vurdum. Kadının bıraktığı doru at orada sessiz sedasız otlanıyordu. Artık bundan sonra olanları anlatmam gevezelik olur. Gerisi malumunuz... Yalnız Kyoto'ya girmeden önce adamın kılıcını fırlatıp atmıştım...

Nasıl olsa darağacını boylayacağımı biliyorum... Sizden bana en ağır cezayı vermenizi hasseten istirham ediyorum Yargıç Bey!... (Muzaffer bir tavır.)

ŞİMİZU TAPINAĞINDA BİR KADININ GÜNAH ÇIKARTMASIDIR

Lacivert ipek kimonolu adam üstümde kötü emellerini gerçekleştirdikten sonra, eli kolu bağlı olan kocama aşağılar gibi baktı ve alaycı alaycı güldü. Zavallı kocam... O anda kendini kimbilir ne kadar feci hissetti... Kımıldamaya çalıştı ama debelendikçe düğümleri daha da sıkıştı. Tökezleyerek kocamın yanına koştum. Hayır, hayır koşmak istedim fakat o haydut beni bir tekmede yere yuvarladı... İşte tam o anda kocamın gözlerinde hiçbir şeye yoramadığım bir pırıltı gördüm... Ne olduğunu anlayamadığım o pırıltıyı hatırladıkça şimdi bile içim tir tir titriyor... Ağzını açıp bir söz edemese bile, içinden geçenleri bakışlarıyla anlatmak ister gibiydi. O pırıltıda öfkeden ve hüzünden eser yoktu... Ama o pırıltı, beni aşağılayan bir bakıştı. Bana en çok acı veren, haydutan yediğim tekme değil, kocamın gözlerindeki o değişik renk oldu... Kendimi kaybederek bir çığlık attım... Bayılmışım...

Kendime geldiğimde artık lacivert kimonolu adam yoktu, kaçmıştı... Geride dala bağlı kocam ve ben kalmıştık. Bambu yapraklarının üstünden zar zor doğrulup kocamın yüzünü inceledim. Az önce gözlerinde gördüğüm renk hiç değişmemişti, aynen öyle duruyordu... Beni aşağılayan soğuk bakışların altında nefret pırıltıları yanıyordu. O an yüreğimin derinliklerinde duyduğum utancı, ıstırabı, öfkeyi anlatamam... Yerimden kalkarak sarhoş gibi sallana sallana kocamın yanına gittim.

— Beni iyi dinle canım! Bundan böyle ırzına geçilmiş bir kadın olarak artık sana yar olamam. İntihar etmeye karar verdim... Ama, ama... sen de öleceksin... Çünkü namusuma sürülen lekeyi gördün... Seni arkamda sağ bırakamam...

Bunları söyledim... Ama o, bana iğrenir gibi bakmakla yetindi. İşte o an yüreğim yırtılır gibi oldu... Çalılıkların arasında kocamın kılıcını aramaya başladım. Ama yoktu... Kılıç, ok, sadak ne varsa hırsız hepsini alıp götürmüştü. Nihayet ayaklarımın dibinde küçük bir hançer gözüme ilişti. Hançeri yerden kapar kapmaz kocama aynen şunları söyledim:

— Şimdi canını alıyorum yiğidim... Fakat üzülme hemen arkandan ben de geliyorum...

Kocam bunları duyunca dudaklarını kımıldattı, fakat bambu yapraklarıyla dolu ağzından hiç ses çıkmadı. Ama onun ne demek istediğini zaten anlamıştım. Yine aşağılayan bakışlarıyla ‘Haydi öldür!’ diyordu bana... Sanki rüyadaymışım gibi, hançeri kocamın göğsüne sapladım...

Bu olaydan sonra herhalde yine bayılmış olmalıyım. Kendime gelip etrafa bakındığımda kocam son nefesini çoktan vermişti. Solgun yüzüne bambu ve sedirlerin arasındaki boşluktan akşam güneşinin ince ışığı süzülüyordu. Hıçkırıklarımı tuta tuta cesedin iplerini çözdüm. Ondan sonra başıma neler mi geldi?... Bunları anlatacak gücüm yok... Çünkü canıma kıyacak cesareti kendimde hiç bulamadım. Boynuma bıçaklar mı saplamaya kalkmadım... Yüksek kayalardan kendimi göle mi atmak istemedim... Hangi yöntemi denersem deneyeyim bir türlü ölmeye cesaret edemedim.... Bu yüzden hâlâ böyle şerefsizce yaşamaya devam ediyorum... (Hüzünlü hüzünlü güler.) En büyük korkum, bağışlayıcı yüce Rabbimiz Bosatsu Hazretlerinin de artık rahmetini benden esirgemesi... Hem koca katili hem de namusu kirletilmiş

bir kadın olarak, artık ne işe yararım ben... Artık ben... ben... (Gözyaşlarına boğulur.)

ÖLEN ADAMIN KADIN MEDYUM AĞZINDAN VERDİĞİ TEBLİĞDİR

Karımı elde ettikten sonra hırsız oraya oturdu ve karımı teselli etmeye çalıştı. Ağaca bağlı olduğumdan dolayı konuşabilecek durumda değildim. Ama olduğum yerden karıma durmadan kaş göz işaretleri yaparak, ‘Herifin söylediklerini ciddiye alma, ne söylerse söylesin hepsi yalan!’ demek istedim... Ama karım otların üstüne oturmuş, devamlı dizine bakıyordu. Hırsızın söylediklerini ciddi ciddi dinliyor gibi bir hali vardı. Hırsız durmadan bir konudan diğerine atlıyor, şeytani bir ustalıkla konuşmasını sürdürüyordu...

— Bir kez bile tecavüze uğrasan, artık sen kirletilmiş bir kadınsın... Bundan sonra, dünyada kocanla aran düzelmez... Onun için artık sen kocanı unut; gel benimle evlen... Ne o? Yoksa karım olmak istemiyor musun? Senden deliler gibi hoşlanmasaydım, ben hiç böyle rezil, böyle çirkin bir işe bulaşır mıydım?...

Utanmadan karıma bunları söylüyordu. Hırsızın bu sözleri üzerine karım, sanki büyülenmiş gibi başını kaldırdı. Şimdiye dek karımı hiç bu kadar güzel görmemiştim... O güzel karım, eli kolu dala bağlı kocasının önünde hırsıza ne yanıt verdi biliyor musunuz? Karımın o sözleri her aklıma geldiğinde, içinde olduğum öte âlemdeki en şaşkın ve en umursamaz ruh haline sahip kişi olsam bile kıskançlık ve hiddetten delirecek gibi oluyorum. Çünkü karım hırsıza aynen şöyle diyordu:

— Al götür beni buralardan! Nereye istersen oraya götür...

(Uzun bir sessizlik.)

Karımın günahları bu kadarla bitmiyor. Yalnız bu kadarla kalsaydı ahirette belki bu kadar ıstırap çekmezdim. Hırsızın ellerini avucuna almış çalılıklardan dışarı çekmeye çalışırken, karım beni –yani eli kolu bağlı bir zavallıyı– göstererek çıldırmış gibi bağıra bağıra,

— Ne olur öldür o adamı... O adam sağ kaldıkça ben seninle olamam! Öldür onu ne olur! Öldür!

diye tekrarlıyordu.

Düşünüyorum da, onun bu sözleri şu an bile beni sonsuz karanlıkların dibine tepetaklak uçuracak bir fırtına gibi geliyor... Şimdi soruyorum: Böylesine nefret dolu sözler bir defacık olsun acaba insan ağzından çıkmış mıdır acaba? Böyle lanet okuyan kelimeleri insan kulağı bir kez olsun duymuş mudur? Bir defacık olsun böyle... (Ani bir alaycı kahkaha.)

Karımın sözlerini duyan hırsızın beti benzi atmıştı. Ama karım hâlâ onun koluna yapışmış,

— Öldür o adamı!

diye bas bas bağırıyordu. Hırsız gözlerini karıma dikti ama yanıt vermedi. Acaba herif bana bu kötülüğü yapar mı yapmaz mı diye düşündüğüm sırada, bir de baktım karım, hırsızdan yediği tekmeyle bambu yapraklarının üstüne yuvarlandı.

(Yeniden alaycı bir kahkaha.)

Hırsız kollarını göğsünün üstünde birleştirerek bana döndü ve şunları söyledi:

— Şimdi ben bu kadını ne yapayım? Geberteyim mi? Yoksa canını bağışlayayım mı? Bana başınla bir işaret ver yeter... Ne dersin öldüreyim mi?

Sadece bu sözleri için bile olsa hırsızı affetmek istiyorum. (Yeniden uzun bir sessizlik.)

Ben acaba neye karar versem diye tereddüt ederken, karım çığlığı bastığı gibi çalılıklara daldı. Hırsız onu tutmak için bir hamle yapmış ama kimonosunun ucundan bile yakalayamamıştı... Ben ise bağlı olduğum yerden bir hayalet gibi bütün olan biteni seyrediyordum.

Karım kaçtıktan sonra hırsız, kılıcım, okum, sadağım ne varsa hepsini toparladı ve beni bağlayan iplerden sadece birini kesti. Çalılıkların arasında kaybolmadan önce ‘Artık sıra bende...’ diye kendi kendine mırıldandığını hatırlıyorum. Sonra her şey sessizliğe gömüldü... Hayır, hayır o sırada birisi hıçkırarak ağlıyordu... Kendi kendime iplerimi çözerken iyice kulak verip dinleyince anladım ki, aslında bu ses kendi hıçkırıklarımdı...

(Üçüncü defa uzun bir sessizlik.)

Sedir ağacının altında yorgunluktan kurşun gibi olmuş gövdemi güçlükle yerden kaldırdım. Önümde karımın düşürdüğü hançer pırıl pırıl parlıyordu. Elime aldım ve tek hareketle hançeri göğsüme sapladım. Ağzımın içi kan doldu... Fakat zerre kadar acı çekmedim... Göğsümdeki yara soğumaya başlarken her taraf sessizliğe gömüldü... Ne muhteşem bir sessizlikti o... Issız dağlarda, çalılıkların üstündeki bu gökkubbede bir kuş sesi bile yoktu... Bambu ve sedirlere vuran hüzünlü gün ışığı vardı yalnız... Yavaş yavaş o ışık da soldu... Artık ne bambu, ne sedir ağacı kaldı gözümün önünde... Yıkılıp kaldığım yerde, derin bir sessizlik sardı beni kefen gibi...

O sırada yanıma yaklaşan bir ayak sesi duydum. Bakmak istedim ama etrafım zifiri karanlıktı... Hiç tanımadığım bir insanın, o göremediğim eli, yavaşça göğsümdeki hançeri çıkardı... Tekrar ağzımın içine kan yürüdü ve öte âlemin artık bir daha dönüşü olmayan karanlık sonsuzluklarına çöküp gittim...

Vagon

torokko

1918

Odavara ile Atami arasına tren yolu döşemeye başladıklarında Ryōhey henüz 8 yaşındaydı. İnşaatı görmek için hemen her gün kasabadan uzaklara kadar gitti. Şantiyedeki bütün olay, ufak vagonlarla toprak taşımaktı, ama bu iş ona son derece ilginç gelmişti.

İki işçi önce vagona toprak yüklüyorlar, işleri bitince aracın arkasına biniyorlar, sonra da vagonu yokuş aşağı salıveriyorlardı. Vagon, dar rayların üzerinden eğile büküle sanki devrilecekmiş gibi ilerlerken adamların üstündeki iş ceketleri rüzgârda dalga dalga uçuşuyordu... Keşke Ryōhey de işçi olsaydı... Bir kez bile olsa, o da onlar gibi vagona binmek için can atıyordu... Vagon düzlükteki son durağa gelince kendiliğinden duruyor, işçiler hemen iniyor, çarçabuk toprağı etrafa yayıyor, işleri bitince de vagonu yokuş yukarı ite ite tekrar geldikleri tepeye çıkarıyorlardı. Ryōhey vagona binemese bile, onu bir defacık bile olsun itebilmek için dünyaları verirdi...

Şubat ayının başlarıydı. Ryōhey, bir akşam kendinden iki yaş küçük erkek kardeşini ve yine o yaşlardaki komşu çocuğunu yanına alarak vagonu görmek üzere kasabanın dışına çıktı. Vagon toz toprak, çamur içinde, akşamın alaca karanlığında, öylece duruyordu. Etrafı kolaçan ettiler ama görünürde işçiler yoktu. Korka korka rayların bittiği yerde duran vagonu ittiler. Üç kişinin gücüyle vagon yerinden kımıldadı ve tekerler birdenbire gıcırdayarak dönmeye başladı. Çıkan ses Ryōhey'i önce ürkütmüştü, fakat ikinci denemelerinde bu korkusu geçti. Hep birlikte vagonu tangır tungur iterek yokuştan yukarıya çıkardılar.

20 metre kadar gitmişlerdi ki yokuş birdenbire dikleşti. Ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar vagonu yerinden kımıldatamadılar. Üstelik vagon da o an, yokuş aşağı kaymak üzereydi. Ryōhey iki yumurcağa işaret etti:

— Haydi! Atlayın çocuklar!

İtmeyi bırakıp hep birlikte vagona atladılar. Başıboş kalan vagon önce yavaş, sonra gittikçe hızlanarak yokuş aşağı inmeye başladı. Süratle aşağı kayarlarken önlerindeki manzara ikiye bölünerek yanlarından hızla arkaya akıyordu. Ryōhey, yüzüne vuran akşam meltemiyle kendinden geçmiş sevinçten uçuyor gibiydi.

Fakat aradan iki üç dakika geçince vagon yine eski yerine döndü.

— Haydi çocuklar bir kez daha itelim!

Elbirliğiyle vagonu tekrar tepeye tam iteceklerdi ki, daha tekerlekler dönmeye başlamadan arkalarında bir ayak sesi duyuldu. Ayak sesi miydi neydi demelerine fırsat kalmadan, öfkeli bir ses gürledi arkalarında:

— Eşek herifler! Kim dedi size o arabayla oynayın diye!

Arkalarında dikilen adam, uzun boylu, başında mevsime hiç uymayan bir şapka duran, eski ceketinin üstünde çalıştığı firmanın amblemi yazılı bir hafriyat işçisiydi. Çocuklar korkudan öyle bir kaçış kaçtılar ki, adamın farkına vardıklarında, ondan 500-600 metre uzaktaydılar...

Artık Ryōhey, kendisine tenbih edilen bir işi yapıp eve dönerken etrafında kimseyi göremese bile vagona ikinci bir kez binmeye cesaret edemiyordu. (Yıllar geçtikçe çocukluk izlenimleri eski canlılığını kaybetse de, hafriyat işçisinin suratı ve onun karanlıkta hayal meyal görebildiği sarı hasır şapkası Ryōhey'in hâlâ belleğindeydi...)

Olaydan 10 gün kadar sonra, bir öğle üzeri aynı inşaat yerine yalnız gitti. Yine vagonların geliş gidişini seyretmeye başladı. Bu kez toprak vagonu değil de, travers yüklü bir vagon, sonradan tren yolu olacağını tahmin ettiği kalın demir rayların üzerinden yukarıya doğru geliyordu. Vagonları itenler iki genç işçiydi. Daha ilk görüşünde her nedense, Ryōhey'in onlara içi ısınmış; sanki onlarla kolayca arkadaş olabilecekmiş gibi bir duyguya kapılmıştı.

— Bu insanlar beni azarlayıp kovmazlar...

dedi kendi kendine ve vagonun yanına gitti.

— Amca, ben de itebilir miyim?

İçlerinden çizgili tişörtlü olanı, başı önünde arabayı iterken,

— Haydi it bakalım!

dedi.

Bu Ryōhey'in beklediği yanıttı. Hemen işçilerin arasına girdi ve var gücüyle vagona yüklendi.

Sigarası kulağının üstünde duran işçi, çocuğu pohpohladı:

— Aferin be! Sen bayağı güçlü kuvvetli bir delikanlıymışsın!

Bu arada yol düzleşmeye başlamıştı.

— Tamam, artık itmeye gerek yok!

Ha şimdi, ha birazdan söyleyecekler diye Ryōhey'in ödü kopuyordu. İşçiler biraz bellerini doğrultarak sessizce vagonu itmeye devam ettiler. Ama artık onun sabrı kalmamıştı. Korka korka sordu:

— Hep böyle itmeye devam edebilir miyim?

— Tabii canım, tabii...

İkisi de aynı anda söylemişlerdi bu sözcükleri. Ryōhey 'Ne iyi insanlar!' diye düşündü.

Beş, altı yüz metre daha gittikten sonra yokuş yeniden dikleşti. Bulundukları yerin her iki tarafı da mandalina bahçesiydi. Çoğu dalda yeni meyva vermiş sarı mandalinalar güneşi özümlüyorlardı. "Yokuşlar benim için daha iyi, çünkü vagonu istediğim kadar itmeme izin veriyorlar" diye düşünen Ryōhey, bütün gücüyle yeniden vagona yüklendi.

Mandalina bahçelerini geçince yol aşağıya meyillenmişti. Çizgili tişörtlü işçi,

— Atlayın!

der demez, Ryōhey anında vagondaydı. Vagon üç yolcusuyla, buram buram gelen portakal ve mandalina kokularını yararak yel gibi yokuş aşağı kaymaya başladı. Ryōhey, "Vagona binmek itmekten daha keyifli..." diye herkesin malumu olan düşünceyi aklından geçirirken, kimonosunun ceketi

rüzgârda dalgalanıyordu. Artık anlamıştı, ne kadar çok yokuş yukarı iterlerse o kadar çok vagona bineceklerdi...

Bambu çalılıklarına gelince vagon sessizce durdu. Üçü birden tekrar ağır vagonu itmeye başladılar. Çalılıklar gitgide koruluğa dönüştü. Her taraf ayaklarının altındaki paslı rayların yer yer görünmesini engelleyecek ölçüde dökülen yapraklarla kaplıydı. Yokuşun tepesine geldiler. Yüksek uçurumun ötesinde çarşaf gibi açılan denizin serin suları göründü... Ve o anda Ryōhey birden, köyünden çok uzaklarda olduğunun farkına vardı.

Denizi sağ yanlarına alarak tekrar vagona bindiler. Vagon koruluktaki ağaçların altında hızla ilerledi. Fakat, Ryōhey önceki gibi sevinemedi. Kendi kendine,

— Artık eve dönsem iyi olacak!

diye mırıldanıyordu. Ama gidilecek yere kadar gitmedikçe ne arabanın ne de işçilerin dönmeyeceğini gayet iyi biliyordu.

Kayalıklara açılmış dağ geçidinin yamacındaki hasır çatılı bir çayevinin önünde vagon tekrar durdu. İşçiler içeri girdiler. Bir yandan sakin sakin çay içerlerken bir yandan da sırtında kundaklı çocuğu olan bir kadınla sohbete başladılar. Ryōhey ise gayet rahatsız, vagonun etrafında şöyle bir tur attı. Vagonun sağlam ahşap kasası sıçrayıp kurumuş çamurlarla kaplıydı.

Bir müddet sonra işçiler çayevinden çıktılar. Kulağında devamlı sigara bulunduran işçinin kulağının ardı şimdi boştu ama elinde gazete kâğıdına sarılı bir şeyler vardı. İçinde birkaç kuru pasta bulunan bu kesekâğıdını götürüp vagonun yanında dikilmekte olan çocuğa verdi. Ryōhey gayet soğuk,

— Sağol!

dedi. Sonradan yaptığı şeyin ayıp olduğunu düşünerek, bu soğukluğu gidermek için kesekâğıdından bir parça pasta aldı. Ne işte kullandılarsa gazete kâğıdı pis pis gazyağı kokuyordu.

Vagonu tekrar önlerindeki meyilden yukarıya itmeye koyuldular. Ryōhey’in elleri arabadaydı ama aklı başka yerdeydi... Yamacı inince önlerine bir çayevi daha çıktı. İşçiler bu çayevine de girince, Ryōhey vagonun bir tarafına ilişti ve kara kara düşünmeye başladı... Eve nasıl

gidecekti? Çayevinin önündeki çiçek açmış erik ağacına akşam güneşinin solgun ışıkları vuruyordu. Neredeyse hava kararacaktı. Artık boş oturulacak zaman değildi... Sinirden vagonun tekerlerine tekmeler atmaya başladı. Yalnız başına yerinden bile kımıldatamayacağını bildiği halde, ıkına sıkına vagonu tek başına itmeye çalıştı...

İşçiler geri gelir gelmez travers kalaslarını elden geçirmeye koyuldular. Bir taraftan da gayet kayıtsız, Ryōhey'i başlarından savmak ister gibi konuştular:

— Haydi koçum, artık dönsen iyi olur. Biz bu akşam ilerideki kasabada konaklayacağız.

— Hem geç kalırsan seni evden merak ederler.

Ryōhey ani bir şaşkınlık geçirdi... Şu, bu derken işte hava kararmıştı. Geçen sene annesiyle birlikte akşam karanlığında İvamura'ya kadar gitmişti. Ama şimdi önündeki mesafe onun üç-dört misliydi. Bu yolu tek başına gidecekti... Düşününce ağlayacak gibi oldu... Ama ağlasa da bir faydası yoktu ki... Hem ağlayacak zaman değildi... İşçileri sırf âdet yerini bulsun diye şöyle bir selamlar selamlamaz, tabanları yağladığı gibi tren yolu boyunca koşmaya başladı.

Kendinden geçmiş bir halde, epey bir zaman deli gibi koştu. Çok geçmeden koynunda sakladığı kekler onu rahatsız etmeye başlamıştı. Önce onları attı. Hasır sandallar onun koşmasını engelliyordu. Sonra da çıkarıp sandalları attı... İnce çoraplarının altından ayağına taşlar batıyordu ama varsın batsındı... Ayakları tüy gibi hafiflemişti ya... Denizi soluna alıp dimdik yokuşu hızla tırmanmaya başladı. Arada sırada ağlama krizi geldiğinde, suratı yamuluyordu... Ağlamamak için hıçkırıklarını zorla tutarken, genzi sanki içeriden kazınıyor gibi oluyordu.

Çalılıkları geçtikten sonra Higane Dağı'nın arkasındaki kızıllık da solmaya başlamıştı. Ryōhey daha da kaygılandı. Döndüğü yolun manzarası, gittikleri yoldan farklı olduğundan mıdır nedir, gözüne çok değişik gelmişti. Artık iyice korkmaya başladı. Terden sırılsıklam olan elbisesi onu engelliyordu... Çılgınlar gibi koşmaya devam ederken, kimono ceketini de çıkarıp bir yana fırlattı.

Mandalina bahçelerine ulaştığında iyice karanlık çökmüştü. Ryōhey,

— Canımı kurtarsam yeter!

demeye başlamıştı. Tökezlese de düşse de koşmaya devam etti...

Nihayet, karanlığın içinden köy dışındaki tren yolu şantiyesini gördü. Dokunsalar ağlayacaktı ama, o yine de ağlamadı. Gözyaşlarını tuttu ve koşmaya devam etti... Sonunda kan ter içinde köye girebildi...

Yolun iki yanında sıralamış evler ışıklarını yakmıştı. Buram buram döktüğü terlerin yüzünden nasıl buharlaştığını artık aydınlıkta kendisi de görebiliyordu... Kuyudan su çeken kadınlar, tarladan dönen erkeklerden bazıları, Ryōhey'in böyle soluk soluğa koştuğunu görünce,

— Ne oldu yahu? Ne bu hal?

diye arkasından seslenmişlerdi. Fakat o hiç kimseye yüz vermeden, bakkalları, berberleri ve bir sürü dükkânı birer birer arkasında bırakarak koşmaya devam etti.

Fakat, evinin kapısına geldiğinde, artık dayanacak hali kalmamıştı. Kendini tutamadı ve avazı çıktığı kadar ağlamaya başladı. Anne ve babası hemen sesine geldiler. Annesi çocuğu bağrına basarak yatıştırmaya çalıştı. Fakat o debelenerek annesinin elinden kurtulmak istiyor, içini çeke çeke ağlamaya devam ediyordu. Hem öyle bir bağırıyordu ki, sesine konu komşu da çıkıp yarı aydınlık sokak kapısı önünde toplandılar. Babası ve komşu kadınlar da çocuğu susturmayı denediler ama nafile... Ryōhey yine bildiğini okudu... Buralara kadar onca yolu, o karanlıkta tek başına tepmiş gelmişti; hem de yalınayak!... Şimdi nasıl haykıra haykıra ağlamazdı!... O ağlamasın da kimler ağlasındı?...

Ryōhey 26 yaşına gelince karısı ve çocuklarıyla Tokyo'ya taşındı. Şimdi dergi yayıncısı bir şirketin ikinci katında editörlük yapıyor. Bazen, ortada hiçbir neden olmadığı halde yıllar önce çocukluğunda başından geçen bu olayı hatırlar...

Hiçbir nedeni olmadığı halde mi? Hayır... Geçim derdiyle didinmekten bıkmış olan bu adamı, şimdi de yine yolunun üstünde aynen yıllar önce olduğu gibi, karanlık ormanlar ve dik yokuşlar bekliyor...

Çarklar

haguruma

1927

1

Yağmurluk

Bir ahbabımın düğününe yetişebilmek için, elimde valiz alelacele yazlıktan dolmuşa atlayıp Tokaydo hattı tren istasyonuna doğru yola çıktım. Yolun her iki tarafı da çamlarla kaplıydı. Trene yetişebileceğimden pek emin değildim. Benden başka dolmuşta bulunan tek yolcu, karşımda oturmakta olan, berber dükkânının patronuydu. Yüzü hindistancevizi gibi yusyuvarlak, keçi sakallı birisiydi. Acelem yüzünden doğan endişelerimi biraz olsun dağıtmak için bazen berbere kulak veriyordum:

— Çok garip şeyler oluyor efendim... Bay X'in konağında gündüz bile hayaletler dolaşıyormuş.

— Güpegündüz ha?

Batıdan vuran akşam güneşinin aydınlattığı çamlı tepeleri seyrederken boş gözlerle adamı dinliyordum.

— Hem efendim, hayalet iyi havalarda pek görünmüyormuş... Genellikle yağmurlu havaları seçiyormuş...

— İyi ama, yağmurlu havalarda ıslanmıyor muymuş bu hayalet?

— Belki şaka gibi gelecek ama, yağışlı havalarda hep sırtında yağmurlukla dolaşıyormuş.

— Güpegündüz ha?

Dolmuş korna çalarak istasyona yanaştı. Berberle vedalaşarak hemen içeri daldım. Fakat tren iki-üç dakika önce kalkmıştı... Perondaki bekleme odasında yağmurluk giymiş bir adam dalgın dalgın dışarıyı seyrediyordu. Az önce duyduğum hayalet hikâyesini hatırladım. Suratımı buruşturarak

oradan ayrıldım, gelecek treni, istasyonun önündeki kafede beklemeye karar verdim.

Adına kafe demişler ama kafe demeye bin şahit isterdi. Köşedeki masalardan birine oturup kakao ısmarladım. Masanın üstünde ince mavi çizgili, kare desenli bir muşamba vardı. Fakat köşeleri çok kirliydi. Getirdikleri bayat kakaoyu yudumlarken pek fazla insanın bulunmadığı kafede etrafa göz gezdirdim. Toz toprak içindeki duvarlara oyako donburi, katsuretsu gibi yemek isimleri yazılı kâğıtlar yapıştırmışlardı.

“Çiftlik yumurtasından omlet”

Bu yazıyı görünce, buğday ve lahana tarlaları arasından geçen Tokaydo tren hattı üzerindeki köyleri hatırladım.

Trene bindiğimde hava kararmak üzereydi. Genelde hep 2. mevkide seyahat ederim. Bu kez nedense 3. mevkide oturmayı yeğledim. Tren oldukça kalabalıktı. Bunların hemen hepsi Oyso ya da o civarda bir yerlere geziye çıktıklarını tahmin ettiğim ilkokullu kızlardı. Sigaramı yakıp grubu seyretmeye başladım. Çok neşeliydiler; durmadan konuşuyorlardı.

— Fotoğrafçı Amca ‘aşk sahnesi’ ne demek?

Seyahat esnasında çocukların fotoğraflarını çekmek üzere çağrılmış olduğu anlaşılan bu ‘Fotoğrafçı Amca’ kızlara bir şeyler kem küm ederek durumu kurtarmaya çalışıyordu. Fakat 14-15 yaşlarında görünen kız öğrencilerden birisi ısrarla sorularına devam ediyordu... Sinüzitten dolayı genzinden konuştuğu için gülümsemekten kendimi alamadım. Bu arada, 12-13 yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim bir kız, yakınımdaki genç bayan öğretmenin boynuna kolunu dolayarak dizine oturdu. Bir yandan arkadaşlarına laf yetiştirirken, bir yandan da boşta kalan eliyle de Hoca’nın yüzünü okşuyor, onunla konuşmayı da ihmal etmiyordu:

— Hocam inanın çok güzelsiniz... Ne kadar güzel gözleriniz var böyle...

Bu kız çocukları, ilkokul öğrencisinden çok yetişkin kızlar gibi gelmişti bana... Tabii elmayı soymadan kemirmelerini, çikolata kâğıtlarını yalamalarını saymayacak olursak... Fakat bu olgun kızlardan biri yanımdan geçerken yolculardan birinin ayağına basınca öyle bir,

— Ah! Özür dilerim...

deyişi vardı ki... Ötekilere kıyasla bütün anaç görünümüne rağmen, bende en masum, en çocuksu izlenim uyandıran da o kız oldu. Bu çelişkiyi hissedince ağzımda sigara, yüzümden muzipçe bir tebessüm dalgasının geçmesini engelleyemedim...

Nihayet trenimiz parlak ışıklar saçarak banliyö istasyonuna girdi. Perona indiğimde rüzgârın soğuk soğuk estiğini hissettim. Köprüyü geçerek tramvayı beklemeye başladım. Tam o sırada bir şirkette memurluk yapmakta olan arkadaşım T.'ye rastladım. Tramvayın gelmesini beklerken T. bana genel ekonomik kriz gibi konulardan bahsetti. Ekonomi konularında benden fersah fersah bilgili olduğu kesindi. Fakat bu kerliferli, hali ve parmağındaki firuze yüzükle ekonomik krizden pek o kadar etkilenmiş bir hali yoktu.

— Parmağındaki yüzük de pek baba duruyor hani!

— Ha, bu mu?... Bunu bana Mançurya'ya ticaret için giden bir arkadaşım zorla sattı... Fakat şimdi durumu pek iyi değilmiş. Kooperatif işleri pek iyi gitmemiş.

Çok şükür bindiğimiz tramvay az önceki tren kadar kalabalık değildi. Yan yana oturup epey sohbet ettik. T., Paris'teki görevinden Tokyo'ya bu yılın ilkbaharında daha yeni dönmüştü. Bu yüzden epey bir zaman Paris'i konuştuk... Madam Caillot'tan, yengeç yemeklerinden, şu an Japon Kraliyet Ailesi'nden bir prensin yapmakta olduğu Avrupa gezisinden bahsettik.

— Fransa dünyadaki ekonomik krizden pek o kadar etkilenmiş gibi görünmüyor... Fakat bu Fransız milleti yok mu, beş kuruş vergi vermeye ödü kopuyor... Bu yüzden de bütün kabineler sapır sapır dökülüyor.

— Üstelik frangın değeri de feci düştü...

— Burada Fransa'yı anlatan Japon gazetelerine göre öyle tabii. Ama bir de bizi Paris'teki Fransız gazetelerden oku... Japonya'ya ait okuyacağın yazıların hepsi deprem, yağmur ve sel felaketi haberleri olacaktır...

Bu sırada yağmurluk giymiş adamlardan biri gelip karşımızdaki koltuğa oturdu... Rahatsız olmuştum. Az önce duyduğum hayalet öyküsünü anlatmaya karar vermiştim. Tam anlatmaya başlayacaktım ki, T., elindeki

bastonun sapını sola doğru uzatıp yüzünü bana doğru döndü ve sesini alçaltarak şöyle dedi:

— Şu gri renkli şal örtünmüş kadını görüyor musun?

— Saçlarını Avrupalılar gibi kısa kestirmiş olan kadını mı?

— Evet, evet... Şu kucağında küçük bir valiz olan kadın var ya... Bu yaz Karuizava'da son moda Avrupa giysileri içinde çok şıktı...

Baktım, şıklık bir tarafa kadının üstü başı rüküşlükten dökülüyordu. Bir taraftan T. ile konuşurken bir taraftan da çaktırmadan kadını gözlemeye devam ettim. Kaşlarının altındaki o gudubet surat, onu gören herkese bu kadının tam bir zırdeli olduğu izlenimi veriyordu. Valizinin arasında leopar derisini andıran bir sünger vardı.

— Karuizava'da Amerikalı bir gençle ne danslar döktürdü bilsen... Süper modern bir kadın bence... Ne dersin?

Yağmurluk giyen adam, ben tam T. ile vedalaşırken ortadan kayboldu.

Durakta tramvaydan inip elimde valizimi sallayarak otele yollandım... Yolun iki yanında yüksek binalar vardı. Yürürken aniden çam ormanlarıyla kaplı koruluğu hatırladım... Gözlerimin önüne yine o tuhaf şeyler geliverdi... Tuhaf şeyler? Evet, evet tuhaf şeyler... Durmadan dönen yarı saydam çarklar... Aynı şeyi daha önce de defalarca görmüştüm... Çarklar gitgide çoğaldı ve gözüm kararmaya başladı. Fakat uzun sürmedi; kısa zamanda gözden kayboldular... Ama yine de bende müthiş bir başağrısı bıraktı... Göz doktorum bu göz yanılgılarını engelleyebilmem için sigarayı bırakmamı öğütlemişti defalarca... Halbuki ben bu çarkları, sigarayı daha ağzıma bile koymadığım 20'li yaşlarımdan önce de görüyordum.

Halüsinasyonlar yine başladı galiba diye düşünerek sağ gözümü kapatıp sol gözümle görüş alanımı kontrol ettim... Sol gözümde bir şey yoktu... Sağ gözkapağımın arkasında bir sürü çark dönüyordu... Sağ tarafımdaki binanın görüntüsünü yavaş yavaş gözden kaybederken hızla yürüyerek yoluma devam ettim.

Otelin kapısından girdiğimde çarklar artık tamamen gözden kaybolmuştu... Fakat başım hâlâ zonkluyordu. Şapkamı ve pardösümü

vestiyere bırakıp bir oda tuttum. Yayınevine telefon ederek para konusunu konuştum.

Düğün salonuna girdiğimde yemek başlamıştı. Bir köşeye oturarak ben de yemeğe katıldım. Masalar Avrupa stilinde donatıldığı için herkes çatal kaşık kullanıyordu. Gelin damat ortada olmak üzere U şeklinde donatılmış masanın etrafında 50 kişiden fazla davetli vardı ve herkes çok neşeliydi. Bense aksine lambaların parlak ışıkları altında mahzunlaşmaya başlamıştım. İçinde bulunduğum bedbinlikten kurtulmak için yanımda oturan yaşlı misafirle konuşmaya başladım. Çenesinden sarkan keçi sakalı bembeyazdı. Bu kişi benim de tanıdığım ünlü bir Çin yazısı ve edebiyatı profesörüydü. Konuşmalarımız döndü dolaştı klasik Çin edebiyatı yapıtları üzerine geldi.

— Çin mitolojisindeki *kirin* bildiğiniz gibi Yunan mitolojisindeki satyre denk bir varlıktır. *Hovo* ise Zümrüdüanka kuşunun.........

Ünlü bilimci, sonunda konuşmalarımla ilgilenir gibi oldu. Mekanik bir şekilde konuşuyordum. İçimde, her şeyi tahrip etmek isteyen yıkıcı, marazi duygular vardı. Bilim adamını çok şaşırtan şeyler söylüyordum. Kadim Çin'de kutsal bilgeler olarak bilinen yüce Gyo ve Şun'un hayali kişiler olduğunu, *Şuncu* adlı tarih kitabını yazan Konfiçyüs'ün de, sanıldığından çok sonraki bir zamanda, yani İmparator Han devrinde yaşadığını söyledim. Profesör fikirlerime tamamen karşı olduğu için, yüzüme bile bakmadan aslan gibi kükreyerek sözümü kesti.

— Gyo ve Şun şayet sizin söylediğiniz gibi hayali kişilerse, o zaman Konfiçyüs yalan söylüyor demektir. Fakat onun gibi ruhani bir varlığa kimse yalancı diye iftira atamaz!

Bu sözler üzerine haliyle sesimi kestim ve elimdeki çatal bıçakla eti kesmeye başladım. Bir de ne göreyim, etin ucunda incecik bir kurt kımıl kımıl kımıldamıyor mu! Kurtçuğu görünce bu sözcüğün İngilizcedeki karşılığı olan *worm* kelimesini hatırladım. Bu sözcük kirin ya da hovo gibi efsanevi hayvanları betimleyen bir isim de olabilirdi. Çatal bıçağı masanın üstüne bırakıp bardağıma şampanya doldurmalarını seyrettim...

Ziyafet bittikten sonra tenha koridorlardan yürüyerek odama döndüm. Koridorlar otel koridoru gibi değil, sanki bir hapishane dehlizi gibi gelmişti

bana... Fakat başımın ağrısı biraz hafiflemişti..

Odama bavulumun haricinde şapkamı ve pardösümü de getirmiştim... Duvarda asılı duran pardösüme bakınca sanki içinde ben varmışım da oraya asılı olan benmişim gibime geldi. Hemen onu yerinden alarak köşedeki dolaba tıktım. Sonra da aynanın karşısına geçip dikkatle yüzümü incelemeye başladım... Derimin altında kafatası kemiklerim görünüyordu... O anda gayet açık seçik bir şekilde az önce gördüğüm kurtçuğu hatırladım...

Kapıyı açıp koridorlarda amaçsızca yürümeye başladım. Lobiye çıkan köşede yüksek kaide üzerinde duran yeşil abajurlu lambanın ışığı cam kapıdan yansıyıp etrafı pırıl pırıl aydınlatıyordu. Bunu görünce içim biraz yatışır gibi oldu. Lambanın önündeki sandalyeye oturup yine düşüncelere daldım... Fakat orada 5 dakikadan fazla kalamadım... Yan tarafımdaki uzun koltuğun arkasına bir ucu yukarıda, bir ucu yerde olan bir yağmurluk asmışlar ve sonra da öylece bırakıp gitmişlerdi.

— Çok garip hem de kışın ortasında...

Kendi kendime böyle konuşarak tekrar koridorda yürümeye başladım. Koridorun sonundaki otel hizmetlilerinin odasında kimse görünmüyordu. Hafif hafif konuşma sesleri kulağıma çarpıyordu. Birisi kendisine söylenen bir şeye '*all right*' diye karşılık vermişti. *All right?* Tam olarak ne dediğini anlayabilmek için kafamı zorluyordum.

— *All right? All right? All right?*

'*All right*' olan neydi acaba?

Odamda çıt yoktu. Kapıyı açar açmaz içerisinin sessizliğinden tüylerim diken diken oldu. Biraz tereddüt ettim fakat cesaretimi toplayıp içeri girmeyi başardım. Aynayla yüz yüze gelmemeye gayret ederek masanın önündeki koltuğa kendimi bıraktım. Kertenkele derisini andıran rahat maroken bir koltuktu. Valizimi açtım ve içinden kâğıt kalem çıkararak yarım bıraktığım öyküme devem etmek istedim... Fakat o kadar beklediğim halde kalemim kımıldamadı... Kalemim hareket etti diye tam sevindiğim zaman bir de baktım ki durmadan aynı kelimeyi yazıyorum.

— *All right... All right sir... All right...*

Tam o sırada birden yatağımın yanındaki telefon çalmaya başladı.

— Kimsiniz?

— Benim... Ben...

Ablamın kızıydı.

— Ne oldu önemli bir şey mi var?

— Çok feci bir şey oldu dayı! Çok feci çok... Az önce teyzeme de telefon ettim...

— Nasıl feci bir şey yani?

— Hemen bize gel dayı! Hemen!

Telefon aniden kesilivermişti. Telefon ahizesini yerine koyarken mekânik bir tepkiyle oda servisinin ziline bastım. Ellerim titriyordu. Kat görevlisi ortalıkta görünmedi; pek de görüneceğe benzemiyordu. Sinirden değil ama acı çektiğim için defalarca tekrar tekrar zile bastım... Nihayet tesadüflerin bana öğrettiği ‘*all right*’ sözcüğünü anlar gibi olmuştum...

Eniştem o gün öğleden sonra Tokyo’nun banliyösündeki bir köyde geçirdiği trafik kazası sonucu hayatını yitirmişti. Üstelik hiç mevsimi olmadığı halde sırtında bir yağmurluk varken.

Tekrar yarım kalan öykümün devamını yazmaya başladım. Gece yarısı koridordan gelip geçen yoktu... Arada sırada kanat sesleri geliyordu kapının önünden... Herhalde buralarda kuş besleyen biri vardı.

2

İntikam

Odada gözlerimi açtığımda saat sabahın sekiziydi. Karyolamdan inmek istediğimde sadece terliklerimden tekini görebilmiştim. Çok tuhaftı. Birkaç yıldan beri duyduğum sebepsiz korkular beni evhamlı yapmıştı. Terliğimin tekini giyerken Yunan mitolojisindeki tek terlikle gezen prensi hatırlamıştım. Zile basıp kat görevlisini çağırdım ve terlik arama işini ona havale ettim. Görevli yüzünde ‘Hayırdır İnşallah!’ der gibi bir ifadeyle fellik fellik terlik aramaya başladı ve küçücük odamın altını üstüne getirdi.

— Terlik burada! Banyoda...

— Allah Allah! Yahu bu terlik nasıl gider oraya?

— Vallahi bilemiyorum ki beyefendi... Herhalde fare götürmüş olmalı...

Kat görevlisi odayı terkettikten sonra bir sade kahve içip tekrar öyküme döndüm... Etrafı kesme tüf taşıyla süslü pencerem karlar içindeki bahçeye bakıyordu. Yazarken mola verdiğim zamanlarda gözlerim beyaz karlara dalıp dalıp gidiyordu... Tomurcuklar açmış, bodur çalıların dibi şehrin isinden ve kurumundan rezil bir vaziyetteydi. Bu sahneyi görür görmez içim cız etti.. Sigaramdan derin derin nefesler çekerken çok geçmeden kalemim yine takıldı kaldı... Bin bir dert sökün etti beynime... Karımı düşünüyordum... Çocuklarımı düşünüyordum... Özellikle ablamın ölen kocasını düşünüyordum...

Eniştem intihar etmeden önce zaten kasıtlı kundakçılıktan zan altında bulunuyordu. Onun bu şekilde suçlanması pek de haksız sayılmazdı. Çünkü evinde yangın çıkarmadan önce, resmi evraklarda evin değerini gerçek değerinden iki misli fazla göstererek yangın sigortası yaptırmıştı. Yangından sonra da sahte kıymet beyanından ve kundakçılıktan hüküm giymiş, fakat cezası ertelenmişti... Fakat beni tedirgin eden onun intiharı değildi. Beni asıl tedirgin eden, Tokyo'ya dönerken her seferinde mutlaka bir yerlerde gördüğüm yangınlar olmuştu... Bir seferinde trenden orman yangını görmüştüm... Bir başka seferinde karım ve çocuklarla birlikte arabamla Tokyo'ya dönerken Tokiva Köprüsü civarındaki bir yangına şahit olmuştuk... Bu yüzden daha eniştem evini yakmadan önce, böyle bir şeyler olacağını önsezilerimle hissetmiştim.

— İçimde öyle bir his var ki, galiba bu yıl bizim evde yangın çıkacak...

— Sakın ha! Öyle şeyler saçmalama... Bir de çıkacağı tutarsa vallahi perişan oluruz... Evimizin daha doğru dürüst sigortası bile yok...

Bizim evimiz yanmadı ama karımla aramızda hep buna benzer konuşmalar geçmişti.

Aklıma gelen bu çılgın düşünceleri bastırıp tekrar biraz daha yazmak istedim. Fakat kalemim yine takılıp kalmıştı, bir satır bile oynamadı. Masadan ayrılıp yatağa uzandım; Tolstoy'un *Polikuşka*'sını okumaya başladım. Roman kahramanı gurur, hırs gibi hastalıklı eğilimler içinde bocalayan karmaşık ruhsal yapılı bir insandı. Onun başına gelen traji-komik

olayları birazcık rötuşlayacak olursak, tam benim karikatürüm sayılabilirdi. Fakat olayların içinde, kaderinin kahramana oynadığı oyunları düşününce allak bullak olmuştum. Uzanalı daha bir saat bile geçmeden, sıçrayarak yataktan kalktım ve elimdeki kitabı var gücümle perdenin bulunduğu köşeye fırlattım.

— Cehenneme kadar yolun var!

Tam o sırada perdenin altından kocaman bir fare çıktı ve koşarak örtünün çaprazındaki tuvalete kaçtı. Tabii hemen arkasından da ben girdim oraya... İçeride köşe bucak fare aradım... Hiçbir yerde yoktu, hatta beyaz banyo küvetinin arkasında bile... Asabım bozulmuştu... Hemen terlikleri çıkarıp ayakkabılarımı giydim ve inin cinin top oynadığı koridorlarda hızla yürüdüm.

Koridorlar bugün de mahpushane gibi kasvetliydi. Başım önümde merdivenlerden inip çıkarken, hiç farkına varmadan aşçıların odasında buluvermiştim kendimi. Oda pırıl pırıl aydınlıktı. Odanın bir kenarında dizilmiş ocaklarda alev alev ateş yanıyordu. Mutfaktan geçerken beyaz şapkalı aşçıların soğuk bakışlarını fark etmiştim... O an içine düştüğüm cehennemi iliklerimde hissettim...

— Allahım! Günahlarımdan dolayı beni cezalandır! Fakat ebedi gazabından esirge beni... Çünkü her kul bir gün helak olup sana dönecek...

O anda bu dua dökülüvermişti dudaklarımdan...

Otelden çıkıp, eriyen yağmur sularının üstüne yansıyan mavi gökyüzünü seyrederek, hızlı hızlı kız kardeşimin evine yürüdüm. Yol boyunca parkın kenarında dizili bütün ağaçların dal ve yaprakları istisnasız simsiyahtı. Sanki biz insanlar gibi ağaçların da bir önü ve bir arkası var gibi geldi bana... Bu durum içimde tedirginlikten ziyade korku uyandırmıştı. Dante’nin “Cehennem”inde ağaç haline dönüşen bir ruh gelmişti aklıma... Tramvay yolunun öbür tarafındaki yüksek binaların yanına kadar gitmek istedim ama huzur içinde 100 metre yürümeyi bile beceremedim.

— Pardon bayım... Sizi rahatsız ediyorum ama...

Üstünde düğmeleri sarı yaldızlı bir üniforma bulunan 22-23 yaşları civarında genç bir öğrenciydi. Delikanlıya baktım; burnunun sol tarafında

bir ben vardı. Şapkasını çıkarıp benimle konuşmaya başladı.

— Siz Bay A. değil misiniz?

— Evet...

— Ben de öyle tahmin etmiştim zaten.

— Size nasıl yardımcı olabilirim? Bir dileğiniz mi var?

— Hayır Hocam... Sadece sizinle tanışmak istedim. Çünkü, kitaplarınızın tiryakisi olan sadık bir okuyucunuzum...

Bunları duyunca şapkamı elime aldım ve öğrenciyi geride bırakarak yürüdüm gittim... Hocasıymış... Hocası... Son zamanlarda en nefret ettiğim kelime buydu... Ben şu anda her türlü kötülüğü işlemiş olduğunu sanan ve bu yüzden de günah kompleksleri içinde yüzen bir insandım... Bunlar da kalkmış her fırsatta benimle dalga geçer gibi bana ‘hocam-mocam’ diyorlardı... Burada bir şeylerle alay eder gibiydiler... Neydi bu bir şeyler?... Benim materyalist bakış açım, eski mistik görüşlerimi çoktan yadsımış durumdaydı. Zaten bu görüşlerimi iki-üç ay önce bir edebiyat dergisine yazmıştım...

— Sanat dahil olmak üzere hiçbir şey için vicdani kaygı taşımıyorum... Taşıdığım tek şey her zaman benimle birlikte olan sinirlerim...

Kız kardeşim ve üç yeğenim, bahçeye kurdukları barakaya taşınmışlardı. Kahverengi kâğıt kaplı barakanın içi, neredeyse dışarısı kadar soğuktu. Mangalda ellerimizi ısıtırken uzun uzun konuştuk. Güçlü kuvvetli bir bünyeye sahip olan eniştem, normal bir insanın neredeyse yarısı kadar bir vücut ağırlığına sahip cılız biri olduğum için beni devamlı içgüdüsel olarak aşağılamıştı. Ayrıca herkese yapıtlarımın gayri ahlaki olduğunu söylemişti. Bana böyle davrandığı için ben de ona karşı hep soğuk davranmış, hiçbir zaman içimden gelerek onunla samimi bir sohbete girmemiştim. Fakat ablam konuştukça eniştemin de büyük cehennem azapları içinde yaşadığını yavaş yavaş anlamaya başladım. Ablamın söylediklerine bakılırsa, eniştem bir gün yataklı vagonda seyahat ederken hayalet bile görmüştü... Fakat bir sigara yakarak sohbeti para konuları üzerine getirdim.

— Durumumuza bakıyorum da artık her şeyi satayım savayım diyorum...

— Evet başka çare yok... Elinizde daktilo var, o biraz para eder...

— Tablolar var... Onları da say...

— Eniştemin bir de portresi vardı; onu da mı satıyorsunuz? Ama o....

Barakanın duvarına asılı eniştemin bu kara kalem çalışmasını görünce bir pot kırmamam gerektiği kanısına varmıştım... Kendini rayların üzerine atınca tren eniştemi sürükleyip yüzünü paramparça etmiş, söylediklerine göre tanınacak yeri olarak sadece bıyıkları kalmıştı... Olayın feci olması bir yana, sadece bu söylenenleri duymak bile insanın tüylerini diken diken ediyordu... Fakat kara kalem portrenin her tarafı mükemmeldi; yalnız bir tarafı hariç; o da bıyıkları... Bıyıklar her nedense biraz bulanık duruyordu. ‘Acaba ışığın etkisinden olabilir mi?’ diye portreyi elime alıp değişik açılardan baktım.

— Ne yapıyorsun?

— Yok bir şey... Yalnız portrenin ağız çevresi biraz...

Ablam bulunduğum tarafa dönüp yanıt verdiğinde hiçbir şeyin farkında olmadığını anlamıştım.

— Evet... Bıyıkları biraz soluk duruyor galiba.

Demek ki yanlış görmediğim zamanlar da oluyordu... Tabii gözlerim beni yanıltmazsa. Öğle yemeğine kalmadan hemen oradan ayrılmaya karar vermiştim...

— Kalmıyor musun?

— Yarın tekrar uğrarım. Bugün Aoyama’ya kadar gitmem gerek...

— Oraya mı? Ne oldu? Yoksa yine mi rahatsızlandın?

— Devamlı ilaç içiyorum. Durmadan uyku ilacı almak insanı mahvediyor... Veronal... Neuronal... Trional... Numal... Daha bir sürü ilaç...

Yarım saat sonra gitmek istediğim binaya girebilmiş, asansörle 3. kata kadar çıkmıştım. Kattaki restorana girmek için kapıyı ittim fakat kapı açılmadı. Neden sonra cama asılı ahşap lake levha üzerindeki yazıyı okuyabildim: “Bugün iş yerimiz tatildir.”

Düş kırıklığına uğramıştım. Camın arkasında duran elma ve muzlara şöyle bir göz gezdirip tekrar ana caddeye çıkmaya karar verdim. Memur kılıklı iki erkek, neşeli neşeli konuşarak binanın içine girerken omzuma değip geçmişlerdi. Tam o anda biri diğerine,

— Bütün sinirlerim ayağa kalkmıştı...

diyordu.

Caddenin karşına dikilip taksi beklemeye başlamıştım. Ama buralardan pek taksi geçmiyordu anlaşılan. Geçenlerin çoğu sarı renkliydi. (Her nedense, bu sarı taksilerde başıma mutlaka bir trafik kazası ya da başka bir bela gelmiştir.) Sonunda uğurlu rengim olan yeşil bir taksi buldum ve Aoyama mezarlığı yakınındaki Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne doğru yola çıktım...

— *S i n i r l e n m e k..., tantalizing...., Tantalus..., Inferno...*

Tantalus, aslında otomobilin cam kapısından dışarıdaki meyvaları görmekte olan bendim. İkinci defadır gözlerimin önüne gelen Dante'nin "Cehennem"ine küfürler yağdırırken gözlerim taksi şoförünün sırtına takılıp kaldı... Yine aynı anda etrafımdaki her şey bana yalan, sahte ve asılsız gibi gelmeye başlamıştı. Siyaset, ticaret, sanat, bilim... Kısacası her şey şu korkunç yaşantımızı kamufle eden çok renkli bir göz boyasından başka bir şey değildi... Nefes alamıyor, boğulacak gibi oluyordum... Taksinin penceresini sonuna kadar açtım ama yüreğimin sıkışması yine geçmedi...

Taksi Meyci tapınağı civarına geldi. Oradan Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne giden bir yol olması gerekiyordu. Fakat bu yolu bir türlü çıkartamıyordum... Tramvay hattı boyunca defalarca git gel yaptık. Yavaş yavaş canım sıkılmaya başladığı için taksiden indim. Araya araya nihayet yan yolu buldum ve bu çamur deryası sokakta ilerlemeye başladım. Bir ara yine yolu şaşırdığım için Aoyama mezarlığındaki cenaze yakma merasimlerinin yapıldığı binanın önüne çıktım. On yıl kadar önce büyük üstadım Natsume Soseki'nin cenaze törenine katıldığım o günden bu yana ayak basmadığım bir yerdi. On yıl önce de pek mutlu bir insan sayılmazdım ama şimdikine kıyasla az da olsa daha huzurluydum... Mezarlığın çakıllarla kaplı giriş kapısına bakarken Natsume Soseki'nin şehirdeki evini, çalışma odasını ve bahçesindeki muz ağacını anımsamıştım... Benim de hayatımda

bir paragrafın noktalanmak üzere olduğunu hissedebiliyordum... Aradan tam on yıl geçtikten sonra beni tekrar buralara kadar getiren yazgısal bir şey olmalıydı...

Sinir hastanesinden çıktıktan sonra taksiye atlayıp tekrar otelime döndüm. Arabadan indiğimde, yağmurluk giymiş bir adamın otelin kat hizmetlisiyle kavga ettiğini gördüm. Kat hizmetlisi mi? Hayır bu adam taksi çağırma işlerine bakan yeşil üniformalı bir kapı görevlisiydi. Bu otelde kesin bir uğursuzluk vardı... İçeri girmekten vazgeçip caddede yürümeye başladım.

Ginza'ya çıktığımda hava kararmak üzereydi. Yolun iki tarafındaki mağazalar, dükkânlar, insanın başını döndüren bu kalabalık yine kalbime hüzün doldurmuştu. Caddede, günah ve suçluluk duygusundan habersiz kaygısızca yürüyen bu insanlar benim sinirimi bozuyordu. Loş lambaların aydınlattığı caddeden hiç sapmadan hep kuzeye doğru yürüdüm. Bu arada tek gözüme çarpan, vitrinlerine dergi, mecmua doldurmuş bir kitapçı oldu. İçeri girip yüksek kitap raflarına rasgele göz gezdirdim. *Yunan Mitolojisi* adlı kitabı indirip bakmaya başladım. Sarı kaplı kitabın önce çocuklar için yazıldığını düşünmüştüm. Fakat tesadüfen okuduğum birkaç satır bana tokat gibi geldi.

— "Tanrıların tanrısı yüce Zeus bile, İntikam tanrısıyla aşık atamaz."

Kitapçıdan çıktım ve tekrar insan çöplüğünün içine daldım... Beni de yakın takibe almış İntikam tanrısının sıcak nefesini artık devamlı ensemde hissediyordum...

3

Gece

Maruzen Kitabevi'nin raflarında Strindberg'in *Söyleşiler* kitabını bulmuş, birkaç sayfa karıştırmıştım. Deneyimleri benimkinden pek farklı değildi. Üstelik bu kitap da sarı kaplıydı. Onu yerine koyup, bu sefer raftan rasgele kalın bir kitap aldım. Kitabın sayfalardan birinde, ağzı burnu, kaşı gözü olduğu için görüntü olarak biz insanlara benzeyen fakat çark şeklinde yapılmış resimler vardı. Yapıt aslında, Hollandalı bir uzmanın, ruh hastalarının çizdiği resimlerden derlediği bir koleksiyondu. Bu resimlere bakarken yine bunalıma girdim. Yavaş yavaş ruhumun baş kaldırmaya hazırlandığını hisseder hissetmez umutsuzluk içindeki çılgın kumar

tiryakileri gibi telaşla kitaplardan birini bırakıp öbürüne saldırmaya başladım. Fakat hangi kitabı açsam, ya cümlelerinde, ya da resimlerinde bana batan iğneler gizliydi. Kitapların hepsinde mi?... Evet, defalarca okuduğum *Madam Bovary*'i elime aldığımda bile, kendimi Mösyö Bovary sanmaya başlamıştım.

Akşama doğru Maruzen'in 2. katında galiba benden başka kimse kalmamıştı. Lambaların aydınlattığı koridorlarda rasgele dolaştım. Üstünde 'Din' yazan rafın önünde durup yeşil kaplı bir kitabı seçerek göz gezdirmeye başladım. Kaçıncı bölüm olduğunu hatırlamıyorum ama kitaptaki konuları gösteren sayfada şöyle bir bölüm başlığı vardı: "En Büyük Dört Düşman: Şüphe, Korku, Kibir ve Şehvet..." Bunu görünce ruhsal isyanım doruğuna çıktı... Çünkü orada 'düşman' olarak nitelenen kavramlar bence duyarlılığın, zekânın, saf aklın ta kendisiydi.. Geleneksel manevi değerlerin de tıpkı çağdaş manevi değerler gibi beni mutsuz kıldığını düşündükçe çıldıracak gibi oluyordum... Kitabı elimde tutarken, eskiden mahlas olarak kullanılmış Curyo Yoşi ismi gelivermişti aklıma. Bu, aslında *Kanbişi* adlı Çin romanında serüveni anlatılan kahramanın adıydı. Kantan Ülkesi'ni keşfetmek için aile ocağını terketmişti... Fakat bir sürü macera yaşayıp, pek çok badire atlattıktan sonra hüsran ve pişmanlık içinde memleketi olan Curyo köyüne dönmüştü. Aradan 2000 yıl geçmesine rağmen benim de Curyo Yoşihide'den farkım yoktu... Hâlâ cehenneme gitmediğime göre ben de bu adı kullanabilirdim ve.....

Kocaman rafların altında beynime üşüşen bu çılgın düşüncelerden silkinip, afiş ve posterlerin sergilendiği tam karşıdaki odaya girdim. Resimlerin arasında Aziz George'a benzeyen bir şövalyenin kanatlı ejderhayı öldürüşünü gösteren bir poster vardı. Miğferinin altında yarı açıkta kalan yüzü tıpkı bana hasım olan düşmanlarımdan birinin suratına benziyordu. Bu sahne yukarıda sözü geçen Çin romanındaki ejderha öldürme sanatını hatırlatmıştı bana... Fakat bu çağın insanları için artık lüzumsuz bir sanattı. Bunun üzerine geride kalan posterleri görmekten vazgeçip binanın geniş merdivenlerinden aşağı indim...

Akşam karanlığında Nihon Başi Caddesi'nde yürürken "Ejderhaya Ölüm" kelimelerini düşünüyordum... Taş mürekkep hokkamın marka adıydı... Bunu bana hediye eden genç bir girişimci arkadaşımdı. Girdiği pek çok işte hep başarısızlığa uğrayarak geçen yılın sonunda iflas etmişti.

Başımı yukarıya kaldırıp pırıl pırıl parlayan binlerce yıldızı görünce dünyanın, özellikle kendi dünyamın ne kadar küçük bir zerrecik olduğunu düşündüm... Fakat o an, sabahtan beri açık olan hava birden kararı vermişti. Birilerinin, bir şeylerin mutlaka bana bir garezi vardı... Kendimi birden çok rahatsız hissettim. Hemen tramvay yolunun arkasındaki bir kafeye sığındım...

Gerçekten de öyle olmuştu... Sığınmıştım... Kafenin gülkurusu renkli duvarları içime huzur vermişti. En arkadaki masaya sere serpe oturdum... Bereket içerisi kalabalık değildi; benden başka sadece üç kişi vardı. Kakaomu içerken sigaramı da tellendirmiştim. Duman, gülkurusu duvarlardan mavi mavi yukarıya doğru yükseldi. Bu iki tatlı rengin ahengi beni bayağı yatıştırmıştı.. Çok geçmeden sol yanımdaki duvarda asılı duran Napolyon’un portresini keşfettim. Yavaş yavaş yeniden tedirgin olmaya başlamıştım... Napolyon’un, daha öğrencilik yıllarında coğrafya defterinin arkasına ‘Küçük Ada Santa Helena’ diye not aldığını söylerler. Bu olayı tamamen bir tesadüf olarak nitelemek kolay; ancak bu adanın daha o zaman bile küçük Napolyon’un bilinçaltında korku ve dehşet uyandırdığını kimse inkâr edemez...

Napolyon’u seyrederken yazdığım kendi öykülerimi hatırladım... İlk aklıma gelen *Bir Aptaldan Özdeyişler* adlı yapıtımın içindeki,

Hayatın kendisi gerçek cehennemden daha korkunç bir cehennemdir.

aforizması oldu... Sonra “Cehennem Tablosu”ndaki başkahraman ressam Yoşihide’nin kara bahtı geldi aklıma... Sonra... Sigaramdan derin nefesler çekerek fırıl fırıl etrafıma bakınıyordum, sırf beynimdeki düşüncelerin karabasanından kurtulabilmek için... Buraya kaçıp sığınalı daha 5 dakika bile geçmeden düşüncelerim yine döne döne aynı yere çark edip geldi ve bu kısacık zaman dilimi içinde içerisinin havası değişiverdi... Şimdi de beni rahatsız eden maun ağacı taklidi masa ve sandalyelerdi. Bu sahte maun mobilyaların kırmızısı, duvarın gül kurusu rengiyle hiç mi hiç uyuşmuyordu... Kimselerin farkında olmadığı iğneli beşiklere yeniden yuvarlanmak üzereyken hesabı kasaya ödeyip kendimi bir an önce dışarı atmak istedim. Fakat kasiyer beni uyardı:

— Beyefendi, beyefendi! Eksik verdiniz... Borcunuz 20 kuruş...

Gerçekten de kasaya bıraktığım tek madeni paranın 20 kuruş değil, 2 kuruş olduğunu farkedince çok mahçup olmuştum...

Bu kötü duygular içinde tekrar caddeleri adımlamaya başladım... Yürürken, uzaktaki çam korularının içinde bir zamanlar bir evim olduğu aklıma geldi. Bu ev, beni evlatlık olarak alıp büyüten cici anne ve babamın evleri değil kendi ailem için kiraladığım evdi. Aşağı yukarı 10 yıl kadar önce burada oturmuştuk. Fakat özel bir durumdan dolayı, büyük bir akılsızlık ederek ailemle birlikte bizimkilerin evine taşınmak zorunda kalmıştık... Bu yüzden çok zor günler geçirdim... Cici anne ve babamın esiri olmuştum, zalim olmuştum, kudretsiz bir egoist olmuştum...

Otele döndüğümde saat 10 civarındaydı. Epey bir yolu yürüyerek geldiğim için odama çıkacak takatim kalmamıştı. İçinde koca bir kütük yanan şöminenin önündeki boş koltuğa kendimi bırakıverdim. Yakında yazmayı tasarladığım yeni öykümün kurgusunu kafamdan geçiriyordum... Japonya’da 6. yüzyılda hüküm sürmüş olan İmparatoriçe Suyko’dan başlayarak, İmparator Meyci’ye kadar her devrin halkını başkahraman yapıyordum. Aşağı yukarı 30 kadar küçük öyküyü kronolojik sıraya göre birleştirerek romanlaştırıyordum. Şöminedeki ateşten yukarıya yükselen kıvılcımların dansını seyrederken aniden İmparatorluk Sarayı’nın önünde duran metal heykeli anımsadım. Sırtında zırh, başında miğfer vardı. İmparatora olan sadakatin en özgün simgesiymiş gibi bütün heybetiyle at üstündeydi... Ya onun düşmanları?...

— Yalan!

Uzak geçmişin derinliklerinden yaşadığım âna dönmüştüm. Şansım varmış, gözüme ilk çarpan insan heykeltıraş bir ahbabım oldu. Üstünde her zamanki gibi kadifeden bir takım elbise vardı fakat keçi sakal bırakmıştı. Yerimden kalkıp bana doğru uzattığı elini sıktım. (Aslında el sıkışmak benim değil, hayatının yarısını Paris ve Berlin’de geçirmiş olan bu arkadaşımın âdetiydi...) Fakat elleri nedense sürüngenlerin derisi gibi nemliydi.

— Burada mı kalıyorsun?

— Evet.

— İş için mi?

— Evet, iş de yapıyorum...

Dikkatle beni süzüyordu. Gözlerinde dedektiflerinkine benzer bir ifade vardı.

— İstersen odama gidelim, orada konuşuruz...

Bu cesur teklif benden gelmişti. (O kadar cesaretsiz bir insan olduğum halde, bazen böyle ani atılganlıklar yapmak da yine benim en kötü huylarımdan biridir.) Heykeltıraş arkadaşım sordu:

— Odan nerede?

Kırk yıllık iki ahbap gibi omuz omuza vererek alçak sesle konuşmakta olan yabancıların arasından geçip odama yürüdük. Odaya girince arkadaşım aynaya sırtını dönerek oturdu. Çeşitli konularda sohbete başladık... Çeşitli konularda? Evet ancak, konuşmasının ağırlık noktasını kadınlar teşkil ediyordu. Bunları, benim gibi günah kompleksleri içinde kıvranan, her gün cehennem azabı çeken bir insanla konuşuyordu. Konuşmalarımız erdemsiz konular üzerine yoğunlaştıkça çok rahatsız olmaya başlamıştım. Bu yüzden de aşırı muhafazakâr bir tutum takınarak konuşmada adı geçen kadınları hafife almaya başladım.

— Şu S. denen kızın dudaklarını bir düşünsene... Erkeklerle öpüşe öpüşe.......

Susmuş bir yandan onu dinliyor bir yandan da aynada görünen sırtına bakıyordum. Kulağının arkasına sarı bir plaster yapışmıştı.

— Bir sürü insanla öpüştüğü için mi?

— Artık anla be yahu! Yani karı malın gözü...

Kendi söylediklerini yine kendisi başını sallayarak tasdik ediyordu. Fakat benim sırlarımı da keşfedebilmek için yanıp tutuştuğunu hissediyordum. Her şeye rağmen konuşmalarımız kadınlar konusundan ileriye geçmedi. Ondan nefret etmemiştim... Ancak kendi zayıflığımın farkına varmış ve bu yüzden de büyük bir karamsarlığa düşmüştüm...

Arkadaşım kendi odasına çekilince, yatağa uzanıp *Gece Yarısı Yolculuğu* kitabını okumaya başladım. Roman kahramanının tek tek verdiği ruhsal

savaşımların hepsi beni derinden etkilemişti... Sonradan kendimi bu kahramanla kıyaslayınca ne kadar aptal olduğumu anlamış gözyaşlarımı tutamamıştım... Ağlamak beni biraz rahatlatmış, içime ferahlık vermişti. Fakat bu huzurum uzun sürmedi. Sağ gözümün önünde, o yarısaydam çark, yeniden dönmeye başladı. Çark fıldır fıldır dönerken başka çarklar da devreye girdi ve sayıları gitgide artmaya başladı. Birazdan korkunç bir baş ağrısının geleceğini bildiğim için, hemen kitabı başucuma koyup, teskin edici 800 mg'lık bir veronal tableti alarak derin bir uykuya daldım.

Rüyamda bir havuzun kenarındaydım... Bir sürü erkek ve kız çocuğu suya dalıp çıkıyor, havuzda yüzüyorlardı... Havuzu geride bırakıp ilerideki çam koruluğuna doğru yürüdüm. Derken arkamdan birisi,

— Kocacığım!

diye bağırdı. Dönünce karımın havuz kenarında dikildiğini gördüm. Feci bir pişmanlık duymuştum...

— Kocacığım havlu almıyor musun?

— Bir şey istemiyorum... Sen çocuklara iyi bak yeter!

Tekrar yürümeye başlamıştım. Yürüdüğüm yer birden tren peronuna dönüştü. Etrafı ağaçlarla çevrili bir köy istasyonuna benziyordu... Üniversite öğrencisi H. ve yaşlı bir bayan orada ayakta dikiliyorlardı. Beni görünce hemen yanıma gelip konuşmaya başladılar.

— Yangını duyduk çok üzüldük, büyük geçmiş olsun, çok mu kötü durum?

— Sormayın... Ben de ancak yeni kaçabildim oralardan...

Bu yaşlı kadını kesin bir yerlerden tanıyordum. Onunla konuşurken kendimi çok rahat hissetmiştim. Derken dumanlar savurarak buharlı tren perona girdi. Trene bindim ve yataklı vagonun koridorlarında volta atmaya başladım... Her iki taraftaki kompartmanların penceresinden beyaz perdeler sarkıyordu. Yataklardan birinin üzerine çıplak fakat mumyadan farksız bir kadın uzanmış beni seyrediyordu... İntikam tanrıçası mutlaka bu olmalıydı. Yani o çıldıran kadının kızıydı kesin...

Gözlerimi açar açmaz zıplayarak kalktım karyoladan. Lambayı açık bıraktığım için oda aydınlıktı. Fakat koridordan kanat sesleri, fare sesleri geliyordu. Hemen odadan çıkıp hızla şöminenin bulunduğu yere kadar yürüdüm. Sandalyeye oturup ateşin ölgün alevlerini seyre koyuldum. Beyaz elbiseli görevlilerden biri ocağa odun atmaya geldi.

— Saat kaç?

— Üç buçuk civarında efendim...

Lobinin karşı köşesinde Amerikalıya benzettiğim bir kadın kitap okumaktaydı. Aramızdaki mesafeye rağmen görebildiğim kadarıyla üstünde yeşil bir elbise vardı. Birden çok rahatlamıştım... Oturup güneşin doğuşunu bekleyecektim... Tıpkı, uzun seneler hastalığın pençesinde inim inim inledikten sonra, sessiz sedasız, huzur içinde ölümü bekleyen yaşlılar gibi...

4

Hâlâ mı?

Nihayet, otel odasında öykümü tamamlamış ve bir yayınevine göndermeye karar vermiştim. Verecekleri para haftalık masrafımı bile karşılamıyordu ama öyküyü bitirdiğimden dolayı son derece mutlu olmuş, manen imdadıma koşacak bir şeyler aramak üzere Ginza'daki kitapçının yolunu tutmuştum. Kış güneşinin vurduğu asfalt yollar sağa sola atılmış kâğıt parçalarıyla doluydu. Işığın vuruş açısından mı bilemiyorum kâğıtların hepsi bana gülleri andırmıştı. Bu yüzden kitapçıya girdiğimde hoş duygular içindeydim. Dükkân biraz ufaktı ama derli topluydu. Gözlüklü bir genç kız, satıcıyı uzun uzun lafa tutup konuştuğu için tedirgin olmadım diyemem. Sokaklara yayılmış gülleri andıran kâğıt parçalarını hatırlayarak Anatole France'ın *Diyaloglar*'ını ve Mérimmée'nin *Mektuplar*'ını almaya karar vermiştim...

Kitapları koltuğumun altına alıp bir kafeye girdim. En arkadaki masaya oturup kahvemin gelmesini bekledim. Karşımda ana-oğul olduğunu tahmin ettiğim bir çift oturuyordu. Erkek benden gençti ama bana öyle benziyordu ki... Sanki iki sevgiliymişler gibi yüzleri birbirine yakın konuşuyorlardı. Onları seyrederken, en azından erkeğin kadını cinsel olarak da teselli ettiğini tahmin etmiştim. Buna benzer bir olay benim de başımdan geçmiş, dünyayı bana zehir edip hayatımı cehenneme çevirmişti. Yine bu tür

ıstırapların içine yuvarlanmaya başladığım sırada kahve imdadıma yetişti... Mérimmée’nin *Mektuplar*’ını okumaya başladım. Bu yapıtı da öteki öyküleri gibi keskin özdeyişlerle doluydu. Bu güzel sözler duygularımı çelik gibi güçlendirmişti. (Zaten ben böyle hemen etki altına girerim. Bu benim zayıf taraflarımdan biridir.) Kahvemi bitirdikten sonra kendi kendime,

— Her türlü belaya hodri meydan!...

diyerek o moralle dışarı çıktım...

Yürürken cadde boyunca sıralanmış vitrinlere bakıyordum. Resim çerçeveleri yapan bir dükkânın vitrininde Bethooven’ın bir posteri vardı. Birbirine karışmış diken diken duran saçlarıyla tam bir dahi görünümündeydi. Fakat bana bu hali o an çok komik gelmişti.

Yolda lise yıllarından tanıdığım, şimdi Uygulamalı Kimya Fakültesi’nde profesör olan, eski bir arkadaşımla karşılaştım. Elinde kocaman bir körüklü çanta olan bu dostumun gözleri kan çanağı gibiydi.

— Hayrola, gözüne ne oldu böyle?

— Ha bu mu? Bir şey değil canım... Basit bir göz zarı iltihabı.

Dört-beş yıldan beri ne zaman bu tür sorunu olan bir ahbabıma yaklaşsam bende de göz iltihabı çıkıyordu. Fakat ona bir şey söylemedim. Omzuma hafif hafif vurarak eski arkadaşlarımızdan söz etti.

Konuşa konuşa bir kafeye girdik.

— Görüşmeyeli bayağı oldu... Düşünsene, Şuşunsui anıtının açılış töreninden bu yana hiç görüşmedik.

Sigarasını yaktıktan sonra mermer masanın öbür tarafından bana bunları söylemişti.

— Öyle yahu! O Şuşunsui anıtının açılışından bu zamana kadar gerçekten hiç görüşemedik...

Şuşunsui sözcüğünü pek iyi telaffuz edemediğim için biraz mahçup olmuştum. Ama arkadaşım hiç oralı olmadan konudan konuya atladı. K.

adlı bir öykücüden ve onun *Bulldog* adlı yapıtından, ‘leviste’ adlı zehirli bir gazdan bahsetmişti.

— Sen bu sıralarda pek yazmıyorsun galiba.. *Ölülerin Kayıt Defteri* adlı yapıtını okudum. Kendi otobiyografin mi?...

— Ha, Evet. Kendi özgeçmişimden bir kesit.

— Fakat biraz sağlıksız bir öykü... Son zamanlarda sıhhatin nasıl?

— Valla her zamanki gibi avuç avuç ilaç içiyorum...

— Sorma bu sıralarda uykusuzluk bana da tebelleş oldu...

— ‘Bana da’ mı dedin? Neden böyle konuştun?

— Ne yani! Senin uykusuzluk çektiğini anlamak için müneccim mi olmak lazım? Fakat bilirim, *insomnia* çok berbat bir illet...

Insomnia, yani uykusuzluk sözcüğüne dilimin dönmediğini bile bile yine de karşılık verdim:

— Boşver! Benim gibi, çıldırmış bir akıl hastası anneden doğan çocuk için bundan doğal ne olabilir...

Aradan 10 dakika bile geçmeden tekrar caddede yürümeye başlamıştım. Asfaltın üstündeki kâğıt parçaları bu kez de insan suratıymış gibi görünmeye başlamıştı. Derken kısa saçlı bir kadının bu tarafa doğru yürüdüğünü gördüm. Uzaktan gözüme çok güzel görünmüştü. Fakat yanımdan geçerken hem suratının kırış kırış, hem de karnının hamile kadınlar gibi şişkin olduğunu fark ettim. Hemen başımı çevirip yandaki geniş caddeye girdim. Biraz yürüdükten sonra basurum sancımaya başladı... Bu sancıya da ılık suya oturmaktan başka hiçbir şey kâr etmiyordu. Suya oturmak... Bethooven da aynı yöntemi kullanmıştı... Birden banyo suyuna konan kükürt kokusu hücum etti burnuma... Fakat caddede kükürt gibi koku çıkaran hiçbir şey yoktu... Tekrar, yerdeki kâğıt parçalarının güllere benzediği hayalini kurarak yoluma devam ettim.

Bir saat kadar sonra odama dönüp kapıyı kapatmış, pencerenin önündeki masaya oturarak yeni öyküme başlamıştım... Kalemim inanılmaz bir hızla kâğıtların üstünden kayıp gidiyordu. Fakat iki-üç saat sonra sanki görünmez

biri beni engelliyormuş gibi elim duruverdi. Masamdan kalkıp odanın içinde volta atmaya başladım... İşte en çok böyle zamanlarda megalomanyaklığım depreşiyor ve vahşi bir zevk duymaya başlıyordum. Böyle bir zevk anında artık ne annem, ne babam, ne karım ne de çocuklarım vardı... Yalnız kalemimden akan hayat ve onunla can bulan ben vardım...

Fakat dört-beş dakika sonra çalan telefona cevap vermek zorunda kaldım. Ne konuşursam konuşayım, telefondan yalnız aynı şeyleri tekrar eden anlaşılmaz sözcükler dökülüyordu. Yalnız *mole* kelimesini anlayabilmiştim. Telefonu yerine bırakıp tekrar odada dolaşmaya başladım. Bu *mole* sözü kafama takılıp kalmıştı...

— *Mole*...

Bu sözcük İngilizcede ‘köstebek’ anlamına geliyordu. Sözcük bende iyi bir çağrışım uyandırmamıştı... Birkaç saniye sonra bunu *la mort* ile değiştirdim. Bu sözcük Fransızcada ‘ölüm’ demekti. *La Mort*....... Ölüm....... Korkmaya başlamıştım... Önce ablamın kocasını bulup götüren ‘ölüm’, demek şimdi fellik fellik beni arıyordu... Ama burada bir tuhaflık vardı. Aradan bir müddet geçince halime güldüm. Bu gariplik neden ileri geliyordu, ben de bilemiyordum... Epey zamandan beri yapmadığım bir işi yaptım; aynanın karşısına geçip suratıma baktım... Bu surat da bana sırıtıyordu... Kendi görüntüme bakarken ‘ikinci ben’imi hatırladım. Fakat çok şükür aynada, Almanların *Doppelgeanger* dedikleri ‘ikinci ben’ime, yani ‘ikinci kişiliğim’ olması gereken bir başka görüntüme rastlamamıştım... Şu anda Amerikan sinemasında aktör olan arkadaşım K.’nın karısı, bir defasında benim de İkizimi Tokyo Kraliyet Tiyatrosu’nun koridorlarında görmüştü. Sonra da bana,

— Sizi geçen gün tiyatroda gördüm. Selamlamaya fırsat bulamadığımdan dolayı özür dilerim...

dediği zaman bayağı afallamıştım.

Yine bir gün, bacağı sakat bir çevirmen arkadaşım vefatından önce, benim ‘ikinci ben’imi Ginza’daki tütüncüde gördüğünü söylemişti... Demek ki, ‘Ölüm’ gelecek bile olsa bana değil ‘ikinci ben’ime gelecekti...

Aynaya sırtımı döndüm ve gidip pencerenin önündeki masama oturdum. Pencereden bahçedeki otlar ve havuz görünüyordu. Bahçeyi seyrederken

uzaklardaki çam koruluğunda yaktığım sayfalar dolusu bitmemiş öyküler ve tiyatro oyunlarını hatırlamıştım.... Kalemi elime alıp yeniden öyküme başladım...

5

Kızıl Işık

Gün ışığı beni rahatsız etmeye başlamıştı. Pencerenin perdesini çekip köstebekler gibi odayı karartarak lambayı yaktım ve yarım kalan öykümün devamını yazmaya başladım... Yorulunca Taine’nin İngiliz edebiyatı tarihini açarak şairlerin hayatına bir göz attım. Hepsi mutsuzdu... Elizabeth çağının en büyük şairleri bile... Örneğin, çağının bir numaralı şair ve akademisyeni Ben Johnson, ayak başparmağında Kartaca savaşlarını gördüğünü söyleyecek kadar ruhsal bunalım içindeydi... Gariptir ama onların bu mutsuzluklarını, bunalımlarını öğrendikçe bundan şeytani bir zevk duymaktan kendimi alamıyordum.

Doğudan rüzgârın sert estiği bir akşam –ki benim için iyiye alâmetti– yeraltı geçidinden yürüyerek anayola çıkıp bir ahbabımın ziyaretine gittim. Her zaman ibadetinde, niyazında olan bu dindar ihtiyar, bir Kitabı Mukaddes yayınevinde kapıcılık yapıyor ve aynı binanın tavan arasında oturuyordu. Mangalın önüne oturup ellerimizi ısıtırken duvarda asılı haçın altında epey koyu sohbetler ettik. Annem neden çıldırmıştı? Babam iş hayatında neden başarı gösterememişti? Bana neden böyle bir ceza verilmişti? Bütün bunların sırrını bilen dostum, ciddi bir tebessümle ve kısa cümlelerle bıkıp usanmadan açıklamalarda bulundu... Bir yerde bana hayat denilen olayın karikatürünü çizdi... Tavan arasında yaşayan bu münzevi keşişe büyük saygı duymuştum... Fakat sohbetimiz esnasında onun hâlâ cinsellikten etkilenmekte olduğunu keşfetmiştim.

— Şu çiçekçinin kızı var ya... Hem kendisi güzel, hem huyu güzel, hem de bana karşı son derece nazik...

— Kaç yaşında?

— Bu yıl 18'ine girecek...

Belki bunu babalık duygularıyla söylemişti ama kızdan bahsederken gözlerinin içi tutkuyla parlıyordu... Bana ikram ettiği kabuğu kızarmış

elmanın üstünde mitolojide cinsel iktidarı simgeleyen satyrlerin şeklini görür gibi olmuştum. (Bazen kahve fincanının çatlak ve kırıklarını, bazen de ahşapların budak ve damarlarını mitolojik hayvanlara benzetmek gibi bir huyum vardı benim.) Fakat bu satyr, Japon mitolojisindeki *kirin*'e çok benziyordu. Tam o sırada bana düşman eleştirmenlerden birinin, benim edebiyat dünyasına ilk çıkışımla kirin arasında alaycı bir ilişki kurup, benim hakkımda,

— 1910'lu yıllarda palazlanan kirin çocuğu...

dediğini hatırlamıştım. Demek ki tavan arasında, şu kutsal haçın altında bile emniyette değildim.

— Bu sıralarda kendini nasıl hissediyorsun?

— Her zamanki gibi... Yani bütün sinirlerim ayakta...

— Bu hastalık ilaçla geçmez canım; imanla geçer. Neden İsa'ya iman etmiyorsun?

— Benim gibi bir insan bunu bir başarabilse neden olmasın!..

— Bunun zor bir tarafı yok ki... Sadece, Tanrı'ya, oğlu İsa'ya ve İsa'nın mucizelerine inanacaksın o kadar...

— İstesem Şeytan'a bile inanabilirim ama...

— O halde?... Neden Tanrı'ya da inanmıyorsun? Gölgeye inanan insanın ışığa da inanması gerekmez mi?

— Fakat ışıksız karanlıklar da var...

Susmaktan başka çarem yoktu. Çünkü yaşlı dostum da benim gibi karanlıklarda yürüyordu. Ancak, karanlığın içinde aydınlığın da bulunduğuna inanıyordu... Aramızdaki tek fark buydu. Ama bu fark ikimizin de aşamayacağı kadar büyük bir uçurumdu...

— Işık kesin var... Çünkü bunun kanıtı olarak mucizeler var... Mucize denilen olaylar günümüzde bile zaman zaman ortaya çıkmakta...

— Peki ya Şeytan'ın yarattığı mucizeler?

— Hâlâ niçin Şeytan'dan söz ediyorsun?

Son birkaç yıl içinde başıma gelen olayları ona anlatmak için müthiş bir arzu duyuyordum. Fakat gidip karıma ve çocuklarıma anlatabilirdi ve beni de apar topar tıpkı annem gibi akıl hastanesine tıkabilirlerdi... Bütün korkum buydu.

— Oradakiler ne?

Başını çevirip eski kitaplığına göz atarken bu cüsseli, babayiğit ihtiyarın yüzüne baktım... Sanki sürülere doğru yolu öğretmek için yeryüzüne rahip-çoban kılığında inen bir tanrıymış gibi göründü bana...

— Bu Dostoyevski'nin külliyatı... *Suç ve Ceza*'yı okudun mu?

Dostoyevski'nin 45 ciltlik külliyatıyla içli dışlı olalı aradan tam 10 yıl geçmişti. Fakat yaşlı dostumun rasgele telaffuz ettiği suç ve ceza sözcüklerinden öyle etkilenmiştim ki, kitabı ödünç aldım ve otele dönmek için oradan ayrıldım. Lambaların altında pırıl pırıl duran sokaklar beni çok rahatsız etti. Hiçbir tanıdıkla karşılaşmaya tahammülüm yoktu. Hırsızlar gibi karanlık sokakları seçerek yoluma devam ettim.

Bir müddet sonra müthiş bir mide ağrısı başladı. Bunun ilacı bir kadeh viskiydi. Bir bar görünce kapıyı açıp içeri baktım. Sigara dumanından göz gözü görmeyen bu ufacık mekânda sanatçıya benzettiğim bir sürü genç toplanmış içki içiyor, ortada da kulaklarını kapatan saçlarını arkada topuz yapmış bir kadın kendinden geçmiş mandolin çalıyordu. Bu sahne karşısında şaşırıp durakladım. İçeri girmeden tekrar kapıyı kapatıp geri döndüm ve yürümeye başladım.

Çok geçmeden gölgemin sağa sola sallanmakta olduğunu gördüm... İşin kötüsü üstüme vuran ışık, en nefret ettiğim kızıl ışıktı. Yolun ortasında durdum. Ama yine gölgem sallanmaya devam ediyordu... Korka korka dönüp arkama baktım... Barın saçağından aşağıya renkli bir fener sarkıyordu... Esen sert rüzgârın etkisiyle boşlukta sağa sola sallanıyordu.

İkinci gittiğim yer bir bodrum katındaki restoran oldu. Restoranın barı önünde durup bir kadeh viski ısmarladım.

— Viski mi efendim... Bizde sadece Black and White var.

Viski ile sodayı karıştırıp sessiz sessiz yudumlamaya başladım... Yanı başımda gazeteci olduklarını tahmin ettiğim 30 yaşlarında iki kişi alçak

sesle sohbet ediyorlardı. Konuştukları dil Fransızcaydı. Onlara sırtım dönük olmasına karşın bakışlarını bütün vücudumda hissedebiliyordum. Sanki elektrik dalgaları geliyormuş gibi vücudum buna tepki gösteriyordu. Kesin beni tanıyorlardı ve benim dedikodumu yapıyorlardı....

— *Bien... Trés mauvais... Pourquoi?*

— *Pourquoi? Le diable est mort...*

— *Oui, oui... D'enfer...*

Üstümdeki son kuruşu da ödeyerek bodrum katından yukarı çıktım. Mide ağrım diner gibi olduğu için akşam rüzgârı da sinirlerime bayağı iyi gelmişti... Raskolnikov'u hatırladım... Her şeyi itiraf etmek için dayanılmaz bir arzu dalgası geçti içimden... Ama bir konuşacak olursam, sadece bana ve bütün aileme değil bizim haricimizdeki pek çok insanın da başına uzun bir felaket ve belalar zinciri getireceğinden hiç kuşkum yoktu... Fakat böyle bir itiraf konusundaki kendi samimiyetimden pek o kadar emin değildim. Şayet ben de öteki insanlar gibi sinirleri sağlam birisi olsaydım belki başarabilirdim... Bu yüzden benim acilen bir yerlere seyahate çıkmam gerekiyordu... Örneğin Madrid, Rio ya da Semerkant gibi denizaşırı yerlere...

Bu sırada önünden geçtiğim dükkânlardan birinin saçağından sarkan küçük beyaz tabela beni yeniden tedirgin etmeye yetmişti. Tabelada kanatlı otomobil lastiği şeklinde çizilmiş bir lastik markası vardı. Bu tabela bana, kanat takıp uçmayı deneyen bir Yunan mitolojisi kahramanını hatırlatmıştı. Kahraman boşlukta epey yükselmiş fakat sonunda güneş ışıkları yapay kanatlarını yakınca denize düşmüş ve boğularak ölmüştü... Madrid'e, Rio'ya, Semerkant'a gitmek ha... Bu saçma düşlerimden dolayı kendimle ne kadar alay etsem yeriydi... Bütün bunlar aklımdan geçerken İntikam tanrıçası tarafından adım adım takip edilen Orestes'i düşünmeden edemedim...

Kanal boyundaki karanlık sokaklardan ilerlerken, cici annem ve babamın banliyödeki evlerini hatırladım. Eminim benim o eve döneceğim günün ümidiyle yaşıyorlardı... Çocuklarım da aynı şekilde... Ama dönecek olursam, görünmeyen bir güç beni onlara tabi kılacaktı... İşte ben bundan korkuyordum...

Kanalın dalgalı sularında bir mavna yüzüyordu... Teknenin altında zayıf bir ışık... Kesin orada kızlı erkekli bir kalabalık yaşıyordu... Hem de birbirlerini sevebilmek için birbirlerinden nefret ederek... Yeniden canlanmış savaşımcı bir ruh ve viskinin verdiği mahmurlukla otele döndüm...

Masama oturup tekrar Mérimmée'nin *Mektuplar*'ını okumaya devam ettim. Bu yazılar bana yaşam gücü veriyordu... Fakat ömrünün son yıllarına doğru Mérimmée'nin de Hıristiyan olduğunu öğrenince, devamlı maske altında sakladığı gerçek yüzünü hemen görüvermiştim... O da bizim gibi karanlıklar içinde yürüyen bir insandı... Karanlıklar içinde?... O anda Şiga Naoya'nın *Gece Yarısı Yolculuğu-Anya Koro* isimli romanı korkunç bir kitap gibi görünmeye başlamıştı gözüme... İçine düştüğüm bunalımı unutmak için Anatole France'ın *Diyaloglar*'ını okumaya başladım. Bu yazar da İsa'nın istavrozunu sırtlamış çağdaş Hıristiyan misyonerlerden birisiydi...

Aradan bir saat geçince kat hizmetlisi odama bir tomar mektup getirdi. Bunlardan bir tanesi Leipsig'deki bir yayınevinden geliyordu. Benden Çağdaş Japon Kadını konulu bir makale yazmamı istiyorlardı. Neden böyle bir yazıyı benim gibi birisinden isterlerdi ki? İngilizce yazılmış P.S. imzalı mektupta,

> *Tıpkı gravürlerinize benzeyen, renksiz ve siyah-beyaz bir Japon kadını portresi bile çizseniz, bizi ziyadesiyle memnun edecektir...*

deniyordu.

İngilizce yazılan 'Black and White' yazısı bana içtiğim viskinin adını hatırlatmıştı. Mektubu yırtıp attım... Ardından ikinci zarfı açtım. İçinden çıkan sarı kâğıda yazılmış mektuba göz gezdirdim. Yazan tanımadığım bir gençti.

Yazmış olduğunuz "Cehennem Tablosu" öyküsünde....

Daha ilk satırı okuyunca nevrim dönmüştü... Üçüncü mektup yeğenimden geliyordu. Derin bir 'Oh!' çekerek sonunda kendi ailemle ilgili birtakım haberleri öğrenme fırsatı bulabildim. Fakat bu mektubun da sonunu okuyunca tokat gibi geldi...

— Sana *Kızıl Işık* adlı şiir kitabımın ikinci baskısını gönderiyorum...

Kızıl Işık!... Birilerinin bana soğuk bir şaka yaptığını hisseder hissetmez hemen bu odadan kaçmam gerektiğine karar vermiştim... Koridorda in cin top oynuyordu... Bir elimle duvarlara tutuna tutuna lobiye güçlükle inebildim... Sandalyeye çöküp hemen bir sigara yaktım... Çok garip... Sigaramın markası Air Ship idi. (Halbuki bu otele geldiğimden beri Star içiyordum.) Yeniden kanatlı otomobil lastiği geldi aklıma... Garsonu çağırıp iki paket Star sigarası istedim; fakat Star sigarasının kalmadığını söyledi.

— Air Ship isterseniz bulunur efendim...

Başımı çevirip geniş lobide göz gezdirmeye başladım. Karşımdaki masada dört-beş yabancı kendi aralarında sohbet ediyorlardı. Üstünde tek parça elbise bulunan kadın kısık sesle yanındakilerle konuşurken, sanki arada bir bu tarafa doğru bakıyormuş gibi geldi bana.

— Mrs. Townshead...

Görünmez birisi bana bu kelimeyi fısıldamıştı... Gördüğüm kadının adı bu olsa bile, ben bu isimde birini tanımıyordum... Yavaş yavaş çıldırıyordum galiba... Korka korka yerimden kalktım ve odama dönmeye karar verdim...

Odama girer girmez hemen akıl hastanesine telefon etmek geçti içimden... Ama oraya girmek, benim ölümüm demekti... Biraz korkularımı dağıtmak için *Suç ve Ceza*'yı okumaya başladım... Fakat tesadüfen açtığım ilk sayfada kitabın *Karamazof Kardeşler* olduğunu anladım... Acaba yanlış kitabı mı aldım diye kitabın kapağına baktım *Suç ve Ceza*'ydı. Demek yanılmamıştım... Kapakta 'Suç ve Ceza' yazılıydı ama kitap ciltlenirken yapılan bu hatadan dolayı benim o değişik sayfayı mutlaka okumam gerekiyordu. Eminim burada da kaderin bir parmağı vardı ve bu işi kesin o tezgâhlamıştı... Mecburen okudum... Daha ilk sayfayı bitirmeden vücudum tir tir titremeye başlamıştı... O paragraf, Şeytan'ın elinde cehennem azabı çeken, inim inim inleyen İvan'ı anlatıyordu... Yalnız onu mu? Hayır... Strindberg'i anlatıyordu... Maupassant'ı anlatıyordu... Şu anda otel odasında bulunan beni anlatılıyordu...

Beni ancak uyku paklardı... Fakat ağzıma koyacak bir uyku tableti bulamadım... Çektiğim ıstırap uyumadan, uyuşmadan tahammül edilecek gibi değildi. Fakat canımı dişime takarak son bir gayretle odama kahve

getirtebildim... Ölümüne bir çılgınlıkla kalemime sarıldım... Bir sayfa, iki sayfa, beş sayfa, yedi sayfa, on sayfa... Sayfalar durmadan birbirinin peşi sıra çoğalıyordu... Bu öykümün dünyasındaki kahramanlar doğaüstü efsanevi varlıklardı. Bu doğaüstü varlıkların arasında kendi portremi de çiziyordum... Yazarken çektiğim çetin eziyet gitgide zihnimi bulandırmaya başlamıştı... Yavaşça masadan uzaklaşıp yatağa sırtüstü uzandım... Herhalde 40-50 dakika uyuklamış olmalıyım... Tekrar birilerinin kulağıma bir şeyler fısıldadığını hissettim...

— *Le diable est mort!*

Hemen silkinip ayağa kalktım. Dışarıda ortalık aydınlanır gibi olmuştu. Kapının önünde dikilip odanın içine göz gezdirdim. Karşıdaki pencere, dışarıdaki soğuktan dolayı benek benek buğulanmış, ufak bir panoramik şekil meydana getirmişti... Sararmış çamların arasından gözüme ilişen görüntü, bir deniz manzarasını andırıyordu... Çekine çekine yaklaşıp dikkatlice bakınca bu manzarayı aslında bahçedeki havuzun ve kuru otların yarattığını keşfettim... Bu göz yanılgısı bana ailemi, evimi hatırlatmıştı... Evimi özlemiştim...

Saat 9'da yayınevine telefon edip para konusunu konuşacaktım, sonra evime dönecektim. Masanın üstündeki kitapları ve yazdığım metinleri çantama yerleştirmeye başladım.

6

Uçak

Tokaydo hattındaki istasyondan biraz ileride dolmuşa atladım. Hava soğuk olmadığı halde şoförün sırtında bir yağmurluk vardı. Bunu pek hayra alâmet saymadığım için mümkün olduğu kadar dışarıyı seyrediyor, o tarafa bakmamaya çalışıyordum... Az sonra uzakta, eski şehirlerarası yolun üstündeki bodur çamların önünden bir cenaze alayının geçtiğini gördüm. Kimsenin elinde, cenaze alayına geleneksel hava veren düz beyaz kâğıt fenerler ya da ejderha desenli kâğıt fenerlerden yoktu. Tabut, hem ön hem de arka tarafından sarkan altın ve gümüş renkli yapay nilüferin altında sessizce yol alıyordu.

Evime döndükten sonra, iki-üç gün boyunca oldukça sakin ve huzurlu bir vakit geçirdim. Bu, karım, çocuklarım ve uyku ilaçları sayesinde olmuştu.

Evimizin ikinci katından çam korusu ve az da olsa deniz manzarası görünüyordu. Masamı çekip her gün sabahtan öğleye kadar kuş cıvıltılarının içinde orada çalışmaya karar vermiştim... Kargalar, güvercinler, serçeler bahçeye inip inip kalkıyorlardı. Onları seyrederken çok mutlu oluyordum... Elimde kalem, eskilerin

Bir mabed ki girer kuşlar,

Oradakiler mutl'olmuşlar...

sözünü hatırlamıştım.

Bulutlu fakat çok sıcak bir öğle üstü bakkaldan mürekkep almaya gittim. Ancak sadece siyah mürekkep bulabildim. Ben de oldum olası siyah mürekkepten hoşlanmam. Dükkândan çıkıp tenha sokaklarda dolaşmaya başladım. Karşımdan 40 yaşlarında, hipermetrop olduğunu tahmin ettiğim bir yabancı, heybetli bir çalımla karşımdan geliyordu. Bu adam bu civarda oturan paranoyak bir İsveçliydi. Üstelik adı da Strindberg... Yanımdan geçerken elektriklenmiştim.

Sokak, 200-300 metrelik bir yoldu; fakat bu kadarcık kısa mesafede bile siyah-beyaz tüylü bir köpek tam 4 defa yanımdan geçti. Yan sokağa saparken Black and White marka viskiyi ve Strindberg'in kravatının da siyah-beyaz olduğunu hatırlamıştım. Bütün bunlar bir tesadüf olmalıydı... Peki ama ya tesadüf değilse...

Şu an, ben değil de sadece başım yürüyormuş gibi geldi... Durdum. Yolun kenarındaki etrafı tel çevrili çöp kutusuna üstü gökkuşağı renkleriyle bezeli, altın kuş kanatlarına benzer desenlerle süslü cam bir vazo atmışlardı. Çam dallarından bir sürü serçe oraya kadar pike yapıyor, fakat tam vazonun yanına gelince sanki aralarında sözleşmişler gibi, süzülerek tekrar gökyüzüne yükseliyorlardı.

Kayınvalidemi ziyarete gidip ön bahçedeki bambu koltuğa oturdum. Köşedeki tel kümesin içinde bir sürü Ligorn cinsi ak tavuklar sakin sakin dolaşırken, ayaklarımın dibinde de siyah bir köpek uyukluyordu. Bir yandan, hiç kimsenin bilemeyeceği ve anlayamayacağı ruhsal sorunlarımı çözmek için kafa yorarken, bir yandan da ayıp olmasın diye kayınvalidem ve kayınbiraderimle havadan sudan konuşuyordum.

— Yahu, burası ne kadar sakin...

— Eh, Tokyo ile kıyaslarsan öyle...

— Burada da can sıkıcı şeyler oluyor mu?

— Burada olmakla bir şey değişmiyor ki... Aynı dünyada yaşıyoruz...

Kayınvalidem gülerek bana bunları söylemişti. Gerçekten de, burası bir yazlık belde olmasına rağmen yaşayan dünyanın bir parçasıydı. Bu yazlık beldeye geleli henüz bir yıl bile olmamıştı ama, burada işlenen bütün suçlardan, yaşanan bütün trajedilerden haberim vardı. Neler yoktu ki... Kılını kıpırdatmadan hastasını zehirleyerek öldürmeye kalkan doktorlar vardı... Evlenip aile kuran evlatlığının evini kundaklayan yaşlı üvey anneler vardı... Kız kardeşinin servetini üstüne geçirmek için binbir dolap çeviren avukatlar vardı... Çevremde bu tip insanların evlerini gördükçe, yaşarken bile hep kendimi cehennemde hissetmiştim.

— Bu kasabada bir de deli var zannedersem...

— Anladım... H.'yi kastediyorsun. O kızcağız deli değil ki... Biraz geri zekâlı o kadar.

— Onda erken bunama var... Ne zaman o kızı görsem tüylerim diken diken oluyor, moralim bozuluyor... Geçenlerde onu Üç Başlı Buda heykelinin önünde saygıyla eğilirken gördüm.

— 'Moralim bozuluyor' da ne demekmiş! Olmaz ki... İnsan böyle eften püften şeylere kafasını takar mı hiç... Ben damadımın güçlü olmasını isterim.

— Ama anne, eniştem bana kıyasla kaya gibi...

Kayınbiraderim, birkaç gündür kesmediği sakalıyla hasta yatağından doğrulmuş, her zamanki çekingenliği ile sohbetimize karışmıştı.

— Dışarıdan kaya gibiyiz ama biz içeriden çöktük be aslanım...

— Sakın ha damat! Ağzından yel alsın... Böyle şeyler söyleyip beni üzme...

Kayınvalidemin bu sözleri üzerine acı acı gülümsedim. Kayınbiraderim de gülmüş, bahçe duvarının arkasındaki çam koruluğuna bakarak büyük bir zevkle konuşmasına devam etmişti. (Hastalıktan yeni kurtulup nekahet devresi geçirmekte olan genç kayınbiraderim, o an bana, etten kemikten sıyrılmış saf bir ruh gibi görünmüştü.)

— Enişte, sizi düşünüyorum da... Bir yerde, sanki insanlara yabancı, onlardan uzaklaşmış gibi görünüyorsunuz ama insan olmanızdan kaynaklanan tutku ve hırslarınız da dehşetle yoğun.

— Yani herkes beni iyi biri sanırken, aynı anda içimdeki kötü insanın da farkına varıyorlar... Onu mu demek istiyorsun?

— Hayır, hayır! İyi veya kötüyle ilişkisi yok bunun... İyi veya kötüden ziyade bunların her ikisine de karşı tavır alan bir.......

— O halde büyüse de çocuk kalmış birinden söz ediyorsun...

— Hayır o da değil... Nasıl anlatacağımı bilemiyorum... Elektriğin kutuplarına mı benzetsem acaba?... İşte öyle bir şey... Birbiriyle çelişen artıyı da eksiyi de bünyesinde bulunduran birisiniz siz...

Tam bu sırada büyük bir gürültüyle yakınımızdan geçen bir uçak konuşmamızı böldü. İster istemez başımı yukarı kaldırdım. Neredeyse çamların tepesini silip geçmişti. Bu, sarı renkli, tek kanatlı uçağın sesinden korkan tavuklar sağa sola kaçışmış, köpek de kuyruğunu sallaya sallaya gidip ağaçların altına sinmişti.

— Hiç düşmez mi bu uçaklar?

— Hayır, enişte. Siz ‘yükseklik hastalığı’ ne demek biliyor musunuz?

Sigaramı yakmakta olduğum için ancak başımla ‘hayır’ işareti verebildim...

— Pilotlar devamlı yükseklerdeki havayı teneffüs ettikleri için, zamanla yerde nefes alıp vermekte güçlük çekmeye başlarlar...

Kayınvalidemin evinden çıkıp, çam koruluğunda yürümeye başladığımda yaprak kımıldamıyordu... Yavaş yavaş yine sapıtmaya başlamıştım... Uçak neden başka yerden değil de benim başımın üzerinden geçmişti? Neden

kaldığım otelde sadece Air Ship sigarası vardı? Buna benzer binbir kuşkunun pençesinde kıvranırken kimsesiz yollara sapmıştım...

Bodur kum tepesinin ötesindeki başı bulutlu denizin benzi kül gibiydi... Tepenin üstünde salıncak demirleri dikiliydi; ama salıncaksız... Onu görünce idam sehpalarını hatırladım... Uzaktan demirlerin üstüne tünemiş üç karga dikkatimi çekmişti. Yaklaştığımı gördüler ama hiç oralı olmadılar... Üstelik ortadaki karga kocaman gagasını gökyüzüne çevirerek en az 4 defa gakladı...

Kum tepelerinin kuru ot kaplı yamaçlarından ilerleyerek sağlı sollu yazlık evlerin sıralandığı dar bir yola girdim. Bir zamanlar, yolun sağında Avrupai tarzda yapılmış 2 katlı beyaz bir ahşap köşk vardı. (Hatta arkadaşlarım bu eve 'bahar yuvası' adını vermişlerdi.) Ama o köşkten şimdi kala kala beton zemini üzerinde göze çarpan tek bir duş teknesi kalmıştı...

Yangın... Aklıma bu sözcük gelivermişti. Artık oraya bakmak bile istemiyordum. Yürüdüm gittim...

O anda karşımdan bisikletiyle üstüme doğru gelen birisi belirdi. Koyu kahverengi kasketli sürücü, dümene eğilmiş devamlı sabit bir yere bakıyordu. Yüzü bana intihar eden eniştemi hatırlattığı için bisikletin yanıma kadar gelmesini beklemeden yan sokağa saptım. Fakat burada da yolun ortasına sırtüstü uzanmış bir köstebek ölüsü vardı...

Gözüne kestirip beni takip eden bir şeyler olduğunu anlamış, her adımda kendimi son derece güvensiz, tedirgin ve çaresiz hissetmeye başlamıştım. Birden yarı saydam çarklar teker teker bir yerlerden boy gösterip görüşümü engellemeye başladılar... Artık ecel gelmişti... Bunu bile bile başımı dik tutup korkarak ilerlemeye devam ettim. Çarklar çoğaldılar, çoğaldılar, çoğaldılar ve birden dönmeye başladılar... Sağımdaki korulukta sesiz sedasız kolkola girmiş çam ağaçlarını kristal bir buzlu camın arkasından seyreder gibiydim... Kalbim gümbür gümbür çarpıyordu... Defalarca yol kenarında durmaya çalıştım. Fakat sanki arkamdan birileri beni itiyordu... Bir türlü duramadım...

Yarım saat sonra evimin 2. katındaydım. Gözlerimi sımsıkı yumarak sırtüstü uzanmış, beynimi zonklatan başağrısına tahammül etmeye çalışıyordum... Gözkapaklarımın ardında gümüş renkli tüylerle süslü bir kuş

kanadı belirdi. Kanadın üstünde balık pulları kadar muntazam duran gümüş tüyler, göz bebeğimin içinde gayet net ve pırıl pırıldı... Gözlerimi açıp tavana baktım... Yukarıda böyle bir şey olmadığına inandıktan sonra tekrar gözlerimi kapattım. Fakat gümüş renkli kanat hâlâ oradaydı ve karanlıklara şavkı vuruyordu... Bindiğim otomobillerden birinin radyatör kapağındaki kanat resmini hatırlamıştım birden...

Birilerinin buraya acele acele merdivenle çıktığını hisseder gibi olduğum sırada, ayak sesleri tekrar tıkır tıkır uzaklaşıp gitti... Bu kesin karım olmalıydı... Bunu anlar anlamaz telaşla yataktan kalktım, alelacele duvara dayalı merdivenlerden inerek önümdeki loş oturma odamıza girdim. Karım yere kapaklanmış kesik kesik solurken, omuzları kalkıp kalkıp iniyordu.

— Hayrola, ne var?

— Yok bir şey...

Sorum üzerine karım başını yerden kaldırıp, zoraki gülümseyerek konuşmasına devam etti:

— Aslında yok bir şey... Fakat birdenbire, sanki sen ölmüşsün gibi bir hisse kapıldım da...

Bütün yaşantım boyunca yaşadığım en korkunç an oldu bu... Artık bundan sonra olanları yazacak gücü bulamıyorum kendimde... Bu duygularla yaşamak bir cehennemden farksız... Hani diyorum... Ben mışıl mışıl uyurken boğazımı sıkıp canımı alacak bir hayırsever bulunmaz mı acaba?..

Serap

şinkiro

1927

Bir sonbahar günü öğleden sonrası Tokyo'dan beni ziyarete gelen arkadaşım K. ile serap görmek için deniz kıyısına gittik. Kugenuma sahillerinde serap görüldüğünü memlekette bilmeyen yoktur. Nitekim, evimizdeki hizmetçi kız bile bir gün gemilerin suya tepetaklak vuran şavkını gösterip,

— Gazetelerde gördüğüm resimlere ne kadar benziyor!

diye hayretini belirtmekten kendini alamamıştı.

Azuyama'dan yan sokaklara dönünce arkadaşımız O.'yu da çağırmaya karar verdik. O., herhalde öğle yemeği için hazırlık yapıyor olmalıydı; sırtında kırmızı bir gömlek, etrafı çitle çevrili bahçesinde tulumbadan su çekmekle meşguldü. Elimdeki dişbudak çubuğunu sallayarak geldiğimizi haber verdim.

— Vay, vay, vay kimler gelmiş! Girin içeriye, ordan girin...

Bizim dolaşmaya çıktığımızı anlamış gibiydi.

— Valla O.'cuğum, biz buralara kadar sahile vuran serabı görmeye geldik. Sen de bizimle gelsene...

— Serap mı?

O., bir kahkaha patlattı.

— Bugünlerde nedense bir de serap seyretme modası çıktı..

Beş dakika sonra K.'yı da yanımıza alarak, kalın bir kum tabakasıyla kaplı yollardan ilerlemeye başladık. Yolun solundaki kumsal düzdü. İnek arabalarının bıraktığı tekerlek izleri yanlamasına ilerliyordu. Tekerleklerin bıraktığı bu derin izlerden etkilenmiştim. Bunlar bana, dâhiyane bir işin ardından kalan izler gibi gelmişti.

— Hastalığım hâlâ düzelmedi galiba. Arabaların bıraktığı şu basit izler bile beni tuhaf tuhaf düşüncelere daldırıyor.

O., söylediklerimi anlamış gibi kaşlarını çattı ama, hiç karşılık vermedi.

Sağda solda tek tük boy gösteren bodur çam ağaçlarının arasından geçerek Hikicigava sahilinden yolumuza devam ettik. Deniz, koyu lacivert rengiyle geniş kumsalın ötesinde göz alabildiğine pırıl pırıl parlıyordu. Enoşima'nın evlerini ve ağaçlarını nedense bir hüzün bulutu sarmıştı.

— Yeni modacılar kuşağı dedikleri galiba bu olmalı...

K. bunları söylerken gülüyordu.

Yeni modacılar kuşağı? K.'nın arkasından ben de aynı sözleri telaffuz etmiştim. Yeni modacıları hemen keşfettim. Etrafa kum savrulmasını önlemek için sahile sıralanmış paravanların arasından denizi seyreden bir erkek ve bir kadındı bu insanlar... İncecik kolsuz ceketi ve kovboy şapkasıyla, erkek pek de yeni modanın temsilcisi gibi görünmüyordu. Fakat kadın, kısacık kesilmiş saçları, güneş şemsiyesi, alçak topuklu ayakkabılarıyla yeni modaya uymuştu.

— Hallerinden de pek memnunlar...

— Ne o? Yoksa onlara özeniyor musun?

O., yeni modacılar hakkında yorum yapan K. ile dalga geçiyordu.

Serabın görüldüğü yer bizden 100 metre kadar uzaktaydı. Yüzükoyun uzanarak nehrin karşı yamacındaki kızgın kumların üzerinden kalkan sıcaklık dalgalarını seyretmeye başladık. Kumların üstünde kurdele kalınlığında uzun mavi bir şey dalgalanıyordu. Kumlardan kalkan sıcak hava dalgasının üstüne denizin mavi rengi yansıyordu kesin. Çünkü onun haricinde önümüzde ne bir tekne silüeti vardı ne de başka bir şey.

— Yani şimdi buna da serap mı diyorlar?

K., kumlara gömdüğü çenesini kımıldatarak, düş kırıklığını dile getirmişti. Derken aniden beliren bir karga, 200-300 metre önümüzde kumların üstünde sallanmakta olan mavi cisme doğru teğet olarak uçtu.

Tam o sırada karganın gölgesi ters olarak, kumdan titreyerek kalkan sıcak dalgaların tüter gibi göründüğü şeridin üstüne yansımıştı.

— Çocuklar, bugün serap gerçekten çok güzel...

O.’nun bu sözleriyle kumlardan kalktık. Çok geçmeden, gerilerde bir yerlerde bıraktığımız Yeni Modacılar, bulunduğumuz tarafa geldiler.

Şaşırarak onlara baktım. 100 metre önümüzde kum paravanlarının arkasında sohbet ediyorlardı. Başta O. olmak üzere hepimiz düş kırıklığına uğramış gibi gülüştük.

— Asıl serabı şimdi gördük galiba!

Çünkü bu çift, az önce gördüğümüz insanlar değildi. Ama kadının kısa kesilmiş saçları ve erkeğin kovboy şapkası hemen hemen aynıydı.

— Çok şaşırdım yaa...

— Ben de... Hani dedim kendi kendime, bu herifler böyle nasıl çabucak geldiler buraya kadar...

Sohbete devam ederken, Hikiçigava sahilini geride bırakıp alçak kum tepeleri üzerinden ilerleyerek yolumuza devam ettik. Tepeye yerleştirilmiş kum paravanlarının yanındaki bodur çam, kum esintilerden sapsarı olmuştu.

Tam oralardan geçerken, arkadaşımız O., yaşlı insanlar gibi,

— Aman, aman !

diyerek oflaya poflaya çömeldi ve kumların üstünden bir şey kaldırdı. Üstü Latin harfleriyle yazılı, siyah çerçeveli bir tahta levhaydı bu...

— Vay canına! Ne ki bu böyle? Sr. H. Tsuci..... Ununa..... Abrilo.... Jaro..... 1906...

— Ne ki bu acaba? Dua..... Majesta..... Sonunda da 1926 yazılı.

— Yahu çocuklar! Bu levha, gemide ölüp de denize atılan insanlara takılan künye gibi bir şey olmasın?

O., böyle bir tahminde bulunmuştu.

— İyi ama, gemide ölen insanları denize atarken yelken bezi gibi bir şeylere sarmazlar mı?

— Evet, evet... Buna da aynen öyle yapmışlar. Bakın şu çivilere. Bence adam denize atıldığında bu levhanın üzerinde bir de haç vardı.

O sırada çam koruluğunun içindeki bambudan çitlerle çevrili konakların arasından yürüyorduk. Tahta levhanın öyküsü, O.'nun tahminleri doğrultusunda gibi görünüyordu... Güpegündüz yine garip duygular doldurmuştu içimi...

— Yahu, sen de nereden buldun bu uğursuz şeyi...

— Amma da yaptın ha! Maskot olarak kullanacağım canım. Ama levhadaki 1906-1926 yıllarına bakarsak 20 sinde gitmiş olmalı rahmetli. Evet tam 20 yaşında...

— Cinsiyeti neydi ki acaba?

— Orasını bilemem ama rahmetli sanki melezmiş gibi bir his var içimde. Zannedersem, anne ya da babasından biri Japon değildi.

K.'ya bunları söylerken, bir yandan da gemide hayatını yitiren bu genci gözlerimin önünde canlandırmaya çalışıyordum. Benim tahminime göre bu gencin annesi Japondu...

— Yine serap gördük galiba!

O., dümdüz bakışlarla karşıları süzerek birden kendi kendine böyle konuşmuştu. Belki de bunu öylesine söylemişti. Fakat onun bu sözleri gönlümdeki incecik bir yere değip geçiverdi.

— Çocuklar, çay içelim mi?

Bir müddet sonra, iki yanında sıra sıra evler uzanan ana caddenin köşesinde dikiliyorduk. Evler tıklım tıklımdı ama, kupkuru tozlu caddede in cin top oynuyordu.

— K.'cığım, ne dersin?

— Benim için fark etmez...

Tam o sırada karşımızdan beyaz bir köpek, kuyruğunu sarkıtarak yanımıza geldi.

2

K.'yı Tokyo'ya uğurladıktan sonra, Dostum O. ve karımla birlikte Hikicigava Köprüsü'nden geçerek yürüyüşe devam ettik. Akşam yemeğini yer yemez hemen dışarı çıkmıştık. Saat 7 civarındaydı.

O akşam gökyüzünde tek yıldız bile yoktu. Hiç konuşmadan ıssız kumsalı adımladık. Hikicigava Nehri'nin tam denize kavuştuğu yerde ölgün bir ışık belirdi. Mutlaka açıklardaki bir balıkçı teknesine ait olmalıydı.

Bitmez tükenmez dalga sesleri... Dalgaların dövdüğü sahile yaklaşınca burnumuza daha keskin gelen deniz kokusu... Hayır, hayır, suyun kokusu değildi bu; dalgaların ayak uçlarımıza kadar getirip bıraktığı yosunların kokusuydu... Kokuyu yalnız burnumuzda değil, artık bütün tenimizde hissetmeye başlamıştık...

Sahilde dikilip dalgaların köpürürken çıkardığı yakamozlardaki ölgün ışığı seyrettim. Deniz zifiri karanlıktı... Aşağı yukarı 10 yıl kadar önce Kazusa'da gördüğüm sahili anımsatmıştı bana... O sırada yanımda olan arkadaşım gelmişti aklıma... Derslerinin arasında bir de benim "Patates Yahnisi" adlı öykümün tashihini yapmıştı.

Bu sırada O. çömeldi ve bir kibrit çaktı.

— Ne arıyorsun?

— Bir şey aradığım yok. Ama baksana, kibrit çakınca bir sürü şey görünüyor?

Çömeldiği yerden başını kaldırmış aynı anda bana ve karıma laf yetiştiriyordu. Gerçekten de, söylediği gibi bu zayıf kibrit alevinde morlu yeşilli bir yığın püskül püskül yosun ve ışıl ışıl parlayan kabuklu deniz hayvanları belirivermişti etrafımızda. O., kibrit sönünce bir kibrit daha çakarak dalgaların dövdüğü kumsalda yürümeye başladı...

— Hay Allah! Birdenbire içim ürperdi... Denize atılan cesedin ayağı sandım.

Yarı kuma gömülü bir deniz terliğiydi bu... Hemen dibindeki yosunların arasında kocaman bir sünger vardı. İkinci kibrit de sönünce ortalık eskisinden daha karanlık olmuştu.

— Öğle vaktindeki kadar ganimet toplayamadık bu sefer!

— Ganimet mi dedin? Haa, şu isim yazılı tahta levhayı kastediyorsun... Ona benzer şeyler her zaman öyle kolay bulunmaz...

Durup dinlenmeksizin çağlayan dalga seslerini gerilerde bırakarak, geniş kumsala sırtımızı dönüp yürümeye başladık. Zaman zaman hâlâ yosunları hissediyorduk ayaklarımızın altında...

— Bu civarda da kim bilir neler vardır neler...

— Kibrit yakıp bakalım mı?

— Sen bilirsin, yak!... Duyuyor musun? Bir çıngırak sesi var ortalıkta...

Kulak kabartıp etrafı dinledim. Zaten şu son zamanlarda duygularım beni çok sık yanıltıyordu. Ama bu kez gerçekten bir yerlerden çıngırak sesi geliyordu. Tam O.'ya ses duyup duymadığını soracaktım ki, bizi birkaç adım geriden takip eden karımın kahkahalarını duyduk.

— O duyduğunuz ses, ayağımdaki bokkuri sandaletlerime bağlı minik çıngırakların çıkardığı sesler...

Fakat geriye dönmesem bile karımın doğru konuşmadığını, bizimle dalga geçtiğini biliyordum. Ayağındakiler bokkuri denen çıngıraklı kalın tahta sandaletler değil, zōri dediğimiz düz tabanlı hasır terliklerdi.

— Bu akşam ben de çocuklaştım... Çıngıraklı sandallarını giydim ayağıma.

— Bizi kandırmayın hanımefendi... Çanlar sizin ayağınızda değil, kimononuzun kolunda sallanıyor. Hem de onlar size ait değil. Minik Y.'nin çıngıraklı plastik oyuncağı o...

Dostumuz O., bunları söyleyip gülmeye başladı. Bu arada karım yanımıza geldi. Yan yana yürümeye başladık. Karımın bu esprisinden sonra bayağı keyiflenmiştik; konuşmalarımız neşelenmişti.

O.’ya akşam gördüğüm rüyayı anlattım. Yeni yapılan sitenin önünde bir kamyon şoförüyle yaptığım konuşmaydı bu. Adamı ilk gördüğümde sanki bir yerden gözüm ısırıyormuş gibi gelmişti. Ama uyanınca nereden anımsadığımı çıkartamamıştım...

— Sonradan aklıma geldi... Bu insan üç-dört yıl önce benimle röportaja gelen kadındı.

— Yani kamyon şoförü kadın mıydı demek istiyorsun?

— Hayır, hayır; kesin erkekti... Yani, yüzü bana erkek gibi gelmişti. Demek sadece bir kez gördüğümüz kişilerin şekli bile insanın zihninde iz bırakabiliyor...

— Öyle, öyle... Hele bu insanların etkileyici bir yüz ifadesi varsa...

— İyi ama şoförü ilk gördüğüm zaman suratı, benim dikkatimi hiç çekmemişti... Tuhaf olan da bu zaten... İnsan bilincinin dışında olan bir sürü olay var... Yani, karanlıkta kibrit çakıp bakıncaya kadar karanlıkta kalan şeyler gibi...

Bunları konuşurken karşımdaki yüzleri net bir şekilde görebiliyordum... Ama ortalık eskisi gibi zifiri karanlıktı... Yukarıda tek yıldız bile yoktu... Kendimi tekrar ruhen tuhaf hissetmeye başladığım için gökyüzüne bakmaya başladım... Karım, durumumun farkına varmış olmalı ki, duyduğum kuşkulara hemen cevap verdi.

— Bence bütün olay kumlardan kaynaklanıyor... Ne dersiniz?

Bu sırada karım, ellerini kimonosunun kolları içine alarak arkasını dönmüş devasa sahile bakıyordu.

— Kumlar çok yaramazdır... Serap denilen olay da zaten hep onun başının altından çıkıyor... Hanımefendi, siz hiç serap gördünüz mü?

— Hayır... Bir seferinde mavi mavi bir şeyler görür gibi oldum ama...

— Zaten hepsi o kadar hanımefendiciğim. Biz de bugün aynı şeyi gördük zaten...

Hikiçigava Köprüsü’nden geçerek, Azuyama Vadisi yamaçlarındaki patikadan anayola çıktık... Bu arada bütün çam dalları, çıkan rüzgârla

birlikte hışır hışır ses çıkarıyorlardı.

Kısa boylu bir adam karşımızdan hızlı hızlı bulunduğumuz tarafa gelir gibi oldu. Birdenbire bu sahne bana, yazın tanık olduğum hayal ürünü görüntülerimden birini anımsatmıştı... Bir akşamüstü dala takılmış bir kâğıt parçasını ‘miğfer’ sanmıştım... Fakat şu an karşımdan gelen adam hayalimin icat ettiği bir görüntü değildi. Bize yaklaşırken adamın gömleğinin önü aydınlanır gibi oldu.

— Nasıl bir şey ki acaba bu fosforlu kravat iğnesi?

diye kendi kendime mırıldandım. Fakat sonradan farkına vardım ki, kravat iğnesi sandığım şey adamın sigarasının ateşiydi... Karım kimonosunun koluyla ağzını kapatarak kıs kıs gülmeye başladı. Fakat adam bize hiç bakmadan yanımızdan geçip gitti.

— Haydi size iyi geceler...

— Sana da iyi geceler...

O. ile neşeli bir şekilde vedalaşarak, rüzgârda ıslık çalan çamların arasından yolumuza devam ettik. Çamların çıkardığı ıslığa arada bir incecik böcek sesleri karışıyordu.

— Dedemizin ellinci evlilik yıldönümü ne zamandı?

‘Dedemiz’ dediği insan benim babamdı.

— Vallahi bilemiyorum ki... Tokyo’dan bize tereyağı göndereceklerdi, geldi mi?

— Sucuklar geldi ama tereyağı henüz gelmedi...

Bu arada yarı aralık duran kapımızın önüne kadar gelmiştik...

Rūynosuke Akutagava'nın Yaşamı ve Yapıtları

Oğuz Baykara

Akutagava'yı yapılandıran Etkenler

İmparator Meyci devrinde (1868-1912) Japonya, yoğun bir Batılılaşma ve çağdaşlaşma programına girmişti. Japonya'nın aydınlanma çağı sayılan bu devirde Batının teknolojik ve toplumsal değerleri Japon toplumuna "Al, Uy ve Özümle!" ilkeleri çerçevesinde benimsetildi. Çin ve Rusya'ya karşı başarılı savaşlar verildi. Tayvan ve Kore, Japonya'nın bir parçası haline geldi. Birinci Dünya Savaşı'nda müttefiklerin safında yer alarak büyük ganimetler topladı. Bir yandan süper güçlerin gözünde takdir kazanırken bir yandan da uluslararası siyasette yıldızı parladı. Fakat bu başarısı uzun sürmedi. Büyük Meyci'den sonra gelen İmparator Tayşō devrinde (1912-1926), komünizm, sosyalizm, anarşizm gibi yeni siyasal akımlar ülkeye girince yaşanan görkem, bir anda saman alevi gibi sönüverdi. Tokyo'da meydana gelen ve 100.000'in üstünde can alan büyük deprem daha kötü günlerin habercisi oldu. İmparator Şova bu bocalama döneminde tahta çıktı (1926). Yaşanan yoğun toplumsal çalkantıyı yakından izleyen sağ askeri cunta, durumu fırsat bilip iktidara geldi ve bir daha hiç kimse onları İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar indiremedi.

Tarihi dönemleri iktidardaki imparatorların adına göre kronolojik sıraya koyan Japon geleneği, Japon edebiyatını incelerken de aynı yönteme başvurur. İmparator Tayşō dönemi, yani 1912-1926 yılları arasındaki 14 yıllık dönem, Meyci'nin altın çağı ve Şova'nın karanlık yılları arasına sıkışmış bir geçiş dönemidir. 20. yüzyıl Japon tarihinde, ülkede oluşan yeni toplumsal ve kültürel eğilimleri en duyarlı şekilde takip eden edebiyat belki de bu devrin edebiyatı olmuştur. Çünkü Tayşō devrinde ürün veren yazarlar için Batı edebiyatı, yalnız aydınlanmanın bir gereği değil, onların yaşamlarından bir parçaydı. Batı edebiyatını 'kendilerinden' bir parça gibi kucaklayan yazarlar, onun içinden çıkan idealizm, natüralizm, sosyalizm vb. akımları hemen hayata geçirdiler, yelpazede kendi yerlerini seçerek çeşitli ürünler verdiler. Bu nedenle Tayşō devri, Japon edebiyatında gerçek modernizmin müjdecisi oldu.

Tayşō devrine belli başlı üç akım egemendi: natüralizm, biyografik öykücülük, estetikçilik.

Fakat çağdaş Japon edebiyatının öncüsü olan Ōgay ve Sōseki de akımlara karşıydı. Onların amacı Japon edebiyatını yapısallaştırmaktı. Çağdaş Japon dili ve edebiyatındaki keşmekeşi önlemek için entelektüel bir yapı gerekmekteydi.

Tayşō devrinde Ōgay ve Sōseki'nin ilkelerini benimseyen yazarlar yok denemez, ancak aydın-romancı akımının en sadık takipçisi, en ateşli savunucusu kuşkusuz, genç Akutagava olmuştur.

Akutagava'nın edebiyat sahnesine çıkışı

1892 yılında Tokyo'da doğan Akutagava, edebiyat dünyasına ilk kez, "Raşōmon" (1915) öyküsüyle girdi. Ancak ünlenmesi bir yıl sonra gerçekleşti. 1916 yılında yazmış olduğu "Burun" adlı öyküsüyle, romancı Natsume Sōseki'nin dikkatini çekti. Sōseki, edebiyat dergilerinden birinde bu öyküsü için övgü dolu bir yazı yazarak, genç yazara tarzını devam ettirmesini, buna benzer 20-30 öykü daha yazarsa edebiyat dünyasında kendine bir yer edinebileceğini söyledi. Akutagava, coşkuyla yazmaya devam etti. Ustasının öğüdünü tutarak birkaç yıl içinde konusu bazen Japonya bazen de Çin, Hindistan gibi uzak diyarlarda geçen 30'un üzerinde öykü, masal ve tiyatro oyunu yazdı.

Tarihsel öyküleri için Japonya'dan seçtiği sahne ve mekânlar, milattan önceki çağlardan başlayarak 20. yüzyıla kadar uzayan geniş bir zaman dilimine dağılır. Akutagava, seçtiği konuya göre sadece mekânı değil öykünün dilini ve üslubunu da değiştirmiştir. Bu, bazen dramatiktir, bazen mektup biçimindedir, bazen destanımsıdır ve yerine göre eski Japoncayı bile kullanır. Seçtiği konular yüksek bir hayal gücünün ürünüdür: düşündürür, güldürür, iğneler, azarlar bazen de yumuşacık bir duygusallık taşır. Yazar, devamlı yeni konu, içerik ve ifade biçimleri arayışı içindedir.

Akutagava her şeyden önce mükemmeliyetçidir. Bunun nedenini yazılarından birinde açıklar: "Sanatın vatanında mükemmel olmayan hiçbir şeye yer yoktur. Bir sanat eseri ancak mükemmel olduğu zaman ölümsüz olur."

Zamanın bazı eleştirmenleri Akutagava'yı kleptomanlık, antikacılıkla suçlayarak yapıtlarının taklit, kopya olduğunu savunmuşlardır. Tümüyle haksız sayılmazlar. Ancak burada, Akutagava'nın okumayı ve okumanın getirdiği rehberliği en iyi esin kaynaklarından biri olarak yorumladığını unutmaktadırlar. Yazara göre, malzeme bir yerden alınsa bile ortaya güzel ve özgün bir ürün çıkmayacağını kimse peşinen söyleyemez. Çünkü malzeme ve yaratıcılık ayrı ayrı şeylerdir. Yazarlar, ellerindeki hammaddeyi özümsemedikçe yaratıcı olamazlar. Akutagava'nın "Örümcek Ağı" adlı öyküsünü ele alalım. Bu yapıt, ilk bakışta biçim ve içerik olarak Budizm kaynaklı bir öykü gibi görünür. Fakat gerçekte tümüyle bir Hıristiyan öyküsüdür. Akutagava bu öyküyü yazarken Dostoyevski'nin *Karamazof Kardeşler* adlı romanının 3. Bölüm'ünden esinlenmiştir. Fakat "Örümcek Ağı" bundan hiçbir iz taşımaz; çünkü Akutagava öyküyü yazarken kullandığı malzemeyi özümsemiştir. Mekân, kişiler ve olay bütünüyle yeniden kurgulanmış ve öykü tümüyle Japon kültürünün bir parçası olmuştur.

Akutagava'nın altmışın üzerindeki öyküsünün konusunu *Koncaku Monogatari* ve *Ucişui Monogatari* gibi eski Japon klasiklerinden ya da Çin, Hint kaynaklarından aldığı bir gerçektir. Etkilendiği en önemli Batılı kaynak ise İncil'dir. Ayrıca, Caxton, Swift, Defoe, Goethe, Poe, Browning, Butler, Gogol, Dostoyevski, Flaubert, Régnier, Mérimée, Loti, Strindberg ve France gibi yazarlardan esinlendiğini de söyleyebiliriz.

Akutagava'nın Öyküleri

Akutagava, özellikle yazarlık mesleğinin ilk yıllarında öykü konularını Japon tarihinden seçmiştir. Bunun nedenini şöyle açıklar: "Öykülerimi yazmadan önce konuyu seçerim. Fakat konuya sanatsal bir güç verebilmek için olağanüstü bir olay aramaya başlarım. Çoğu kez bu olağanüstü olayı günümüzün modern Japonyasında bulmam mümkün değildir. Bulsam bile doğallıktan uzak, yapmacık olacaktır ve öykümün inandırıcı özelliği kaybolacaktır. Böyle bir tuzağa düşmemek için ya Japonya dışında ya da Japon tarihi içinde öyküme uygun bir zaman ve mekân seçerim." Demek ki yazar, yaratıcı olabilmek için önce olayı saptamakta sonra da doğru mekân ve zamanı seçerek konuyu güçlendirmektedir. "Soyguncular" (1917), "Susano-ono-mikoto" (1920) isimli öyküler bu tür tarihsel-destansı öykülerine örnek sayılabilir.

Dinsel öyküler için yazarın özel olarak seçtiği bir zaman dilimi vardır, o da çağlar boyu Şinto ve Budist kalmış Japonya'ya Hıristiyanlığın girme dönemidir. Akutagava bu döneme ait on beşin üzerinde öykü yazmıştır. 16. ve 17. yüzyıllara kadar götürdüğü öykülerinde okuyucularına Japonya'ya yeni gelen Hıristiyanlığın Avrupa kıtasındaki gücünü, mucizelerini, din uğruna kendini feda edip şehit olan insanların duyduğu ruhsal hazzı tattırmak istemiştir. Bu konudaki öykülere örnek olarak "Tütün ve Şeytan" (1916), "Gezgin Musevi" (1917), "Şehit" (1918) ve "Aziz Christopher" (1919) gibi öyküleri sayılabilir

Akutagava, bir grup öyküsünde bazı ünlü Japon ve Batılı yazarları başkarakter olarak ele alır. Örnek olarak Japon şair Başo, Fransız Pierre Loti, Rus Tolstoy ve Turgenyev gibi yazarları sayabiliriz.

Yazarın çocuk öyküsü türünde yazılmış ve ders kitaplarına giren pek çok öyküsü vardır: "Örümcek Ağı" (1918), "Köpek ve Kaval" (1918), "Toşişun" (1920), "Kutsal Budala" (1922) ve "Üç Hazine" (1922).

Swift, Voltaire, France, Shaw gibi yazarlardan esinlenerek Japon toplumunu hicvetmek için bazı halk masallarını güncelleştirmiştir. "Maymun ve Yengeç Savaşları" (1923) adlı yapıtı sınıf mücadelelerini ele alır. "Momotaro" (1924) Japonya ve Japonları kıyasıya yeren bir öyküdür. Burada Momotaro, ordu-sermayedar-aydın üçlüsünün desteklediği Japon emperyalizmini temsil eder. Kitap piyasaya İkinci Dünya Savaşı'ndan on beş yıl önce çıktığı için o yıllarda sansüre uğramamıştır.

Hiciv öykülerinde kimi zaman toplumun, kimi zaman da edebiyat eleştirmenlerinin iki yüzlülükleri ve çifte standartlarıyla alay eder: "Mensura Zoli" (1916), "Tuhaf Bir Ada" (1916), *Kappa* (1927).

Sanatçıları ve aydınları konu aldığı yapıtlarında, sanatçıların, günlük yaşamın anlamsızlık ve tekdüzeliği konusundaki hüzünlü iç çatışmalarını irdeler. Onların geçmişe karşı duydukları özlemi dile getirir. Bazı öyküleri ilk bakışta basit gibi görünür ama öyle değildir, dikkatle kurgulanmıştır. Okurlardaki duyarlılığı yakalayabilmek için yazar bunu kasıtlı olarak yapmaktadır: "Mandalinalar" (1919) ve "Vagon" (1922) gibi.

Hayatının son yıllarında, o zamana dek karşı çıktığı biyografik öykü dalında da yapıtlar vermiştir. Bunu, biyografik öykü türünü üstün

bulduğundan dolayı değil, ömrünün son yıllarında kendisiyle hesaplaşmak, okurlarına kendinden söz etmek gereğini duyduğu için yapmıştır. 1922-1925 yılları arasında yazdığı “Yasukiçi Öyküleri” ile bu türde on yapıt vermiştir.

Akutagava’nın Japon Edebiyatındaki Yeri

Akutagava kendini tekrar etmekten korkan, bu yüzden öykülerinde sürekli yeni arayışlar içinde olan bir yazardı. Hayal dünyasının sınırlarını zorlayarak daha yazarlık hayatının ilk yıllarında 70 yapıta imzasını koydu. Bu korkunç bir yazım furyasıydı. Bütün yazarlık hayatı boyunca yayımladığı öykülerin yarısını aşan miktarını bu dönemde yazarak ünlendi, ancak bunu yaparken edebiyat dünyasını da karşısına aldı. Öncelikle, zamanın edebiyat çevrelerinde büyük revaç gören ‘biyografik öykücülük’ geleneğine karşı çıktı; çünkü biyografik öykücülük, hayatı, sanattan üstün tutuyordu. Akutagava için ise durum tam tersiydi, yani “hayat Baudelaire’in bir dizesine bile değmez”di. Ayrıca Tayşō devrinde epey taraftarı olan diğer üç akımın hiçbirine sıcak bakmadı. Şimdi bu akımlara kısaca bir göz atalım.

İdealist akımı savunanlara göre önemli olan insanın idealleriydi. Bu ideallere ulaşabilmek için insanların kişiliklerini geliştirmeleri gerekiyordu. İnsanlık, ancak bireyler kişiliklerini işleyip geliştirdikleri takdirde aydınlık günlere çıkabilecekti.

Estetikçi akıma göre, hayatın gizemi, canlıların üreme özelliklerinde saklıydı. Bu özellik kendini ne şekilde dışa vurursa vursun güzel bir yönü vardı. Estetikçiler, insanın cinsel duygularını yüceltiyor, hazcılık ve erotizmin tutucu değer yargılarına karşın yapıtlarında rahatça işleyebiliyorlardı.

Doğacılar, saf iç güdülerine inanıyorlar, bütün duygularını akıl süzgecinden geçirmeye gerek görmeden ham haliyle edebiyata aktarıyorlardı.

Akutagava, bu akımların hiçbirinin yanında yer almadı ancak onların ilkelerini akılcı bir şekilde yorumlayarak aralarında bir denge kurmaya çalıştı. Sōseki, Ōgay gibi ustaları kendine örnek alarak, akılcı, rasyonel, aydın bir yazar olma yolunda ilerledi. Akılcı ve entelektüel bir yazar olması nedeniyle edebiyat çevrelerinde tanınmış, ancak yine aynı sebepten

çevresine yabancılaşmış ve yalnızlığa düşmüştü. Yalnızlaştıkça daha çok yazmış, yazdıkça daha fazla hayattan kopmuştu. Artık hayatı bir şiir dizesinden daha önemsiz görebiliyordu. Bu düşüncelerle tehlikeli bir yolda hayatı ıskalayarak ilerliyordu. Fakat bütün gerçek sanatçılar gibi kendi kendiyle samimi olmaya, içinden geldiği biçimde davranmaya mecburdu. Ona göre yaratıcılık, sanatçının yalnızlığıyla hesaplaşmasının ürünüydü.

Yazarın Ölümü

Akutagava, edebiyat sahnesine ilk çıktığı andan itibaren hep en büyük olmayı düşlemişti. Fakat on yıllık yazarlık hayatının sonunda en büyük olmadığını ve olamayacağını keşfetmişti. Bu yüzden ömrünün son iki yılı çok ıstıraplı geçti. Ölüm korkuları içinde yaşayan ancak yüksek dozda aldığı uyuşturucularla sakinleşip günlük hayata güçlükle tahammül edebilen bir insan haline gelmişti. Istıraplarını dindirmek için pek çok intihar girişiminde bulundu ama başarılı olamadı... Devamlı sinir krizleri ve kuşkular içinde yaşadı... Aldığı ilaçların etkisiyle günleri yarı baygın geçiyordu. Kendi ruhsal ve bedensel sorunları yetmiyormuş gibi bir de kız kardeşinin ekonomik sorunlarıyla uğraşmak zorunda kaldı. O sıralarda borç içinde yüzen eniştesi sigortadan para alabilmek için 1927 yılında evini yakmıştı. Olayın kundakçılık olduğu anlaşılınca da arabasını demiryolu kavşağına park ederek banliyö treninin altında feci şekilde can verdi. Kız kardeşi ve yeğenleri beş kuruşsuz ve perişan, bahçeye kurdukları barakada oturmaya başladılar... Kız kardeşini bu durumda bırakamazdı... eniştesinin bütün borçlarını yüklenmek zorunda kaldı.

Bu olaydan sonra Akutagava'nın sıhhati iyice bozuldu ve dozunu gitgide artırdığı ilaçlar onun beyinsel işlevlerini tehdit etmeye başladı. *Bir Budalanın Hayatı* adlı yapıtının son bölümü olan "Yenilgi"de aşağıdaki satırlar yer alır:

... Kalemi tutan eli titredi... Ağzından salyalar akmaya başladı. Ancak, devamlı aldığı 0,8 gramlık veronal dozunun etkisi bitince uyuşukluğu geçiyor bilincindeki bulanık dağılıyor, düşünceleri netleşiyordu. Bu rahatlık ise en fazla yarım saat ya da bir saat sürüyordu. Günleri hep bıçak sırtında, alacakaranlıklarda geçiyordu...

Burada öykü kahramanı olarak sunduğu kişi aslında kendisiydi.

Akutagava gençliğinden itibaren yaşamın kaynağını hep, akıl ve zekâ olarak düşünmüştü... Ama ömrünün son döneminde farkına vardı ki, akıl ve zekâ bile aslında hayvansal enerjiden başka bir şey değildi... Arkadaşı Sayto Mokiçi'ye yazdığı bir mektupta şöyle dert yanıyordu:

...... Şu an ihtiyacım olan tek şey nedir biliyor musun? Hayvansal enerji, hayvansal enerji, hayvansal enerji... Başka bir şey değil...

Ölümü ensesinde hissederek geçirdiği bu zor günlerinde, hayata ancak yazı yazdığı zamanlar tahammül edebiliyor ve sadece öykü yazarken düşünce yeteneğini kullanabiliyordu. İnsanüstü bir gayret sarfederek en güzel yapıtlarını ömrünün bu son altı ayında verdi. Çünkü yakında öleceğini biliyordu ve ölümü aşmaya kararlıydı... Bu altı ay içinde tamamı 50 bölümden oluşan bir eleştiri kitabı *(Edebi Hem de Çok Edebi),* çoğu ölümünden sonra yayımlanan 10'un üzerinde öykü yazdı: "Üç Pencere", "Serap", *Kappa*, "Bir Budalanın Hayatı", "Çarklar" ve "Batılı Adam" gibi.

Akutagava, 24 Temmuz 1927'de, sabaha karşı yüksek dozda uyku ilacı alarak canına kıydı. Yatağında ölü olarak bulunduğunda başucunda arkadaşlarına, ailesine bıraktığı mektuplardan başka bir de İncil vardı. Aslında yetenek ve şöhret açısından baktığımızda Akutagava'nın intihar etmesi için ortada hiçbir neden yoktu. Onu böyle mutsuz bir sona iten, son mektubunda da değindiği gibi, geleceği hakkında duyduğu nedeni belirsiz kuruntular, korkulardı.

Akutagava'nın geleceği hakkında neden bu kadar korku duyduğu üzerine eleştirmenler, araştırmacılar ve tıp uzmanları farklı fikirler ürettiler. Fakat iki konu üzerinde hemfikirdiler: Akutagava'ya annesinden kalıtsal olarak geçen nörotik yapı ve Akutagava'nın yaşamı ve sanatı arasındaki gittikçe genişleyen uçurum.

Akutagava, henüz sekiz aylık bir bebekken çıldıran bir kadının çocuğuydu. Çocukluğu boyunca anne sütünün tadını hiç öğrenemedi. Onu başkaları büyüttü. Yalnızlığını hep kitaplarıyla paylaştı. Sonunda kendini büyük bir yazar olmaya adadı... Başardı da... Yazdıkça ünlendi, ünlendikçe büyüdü. Ama o, kendini, küçük kalmaya mahkûm edilmişlik duygusundan hiçbir zaman kurtaramadı. Öldüğünde henüz çok gençti, 35 yaşındaydı. Kendini yaşama bıraksaydı önünde daha yaşanacak nice yılları vardı... Fakat öyle olmadı, çektiği acılar onu rahat bırakmadı.

Akutagava, Japon yazarları arasında hayatına son veren ne ilk yazardır ne de sonuncusu olmuştur... Nitekim, Kitamura Tokoku, Arişima Takeo, Makino Şiniçi ve Dazay Osamu gibi bazı yazarlar da intihar ederek ömürlerini noktaladılar. Bu yazarların intiharı üzerine dönemin basını ayağa kalkmış, yer yerinden oynamıştı. Ancak günümüz Japonyasında çoğunun adı neredeyse unutulmuş durumda.

Akutagava bir zamanlar şöyle yazmıştı:

Eğer bir yazar ölümünden sonra geriye, hâlâ okunabilen on kitap bıraktıysa o büyük bir ustadır. Beş kitap bıraktıysa o ünlü bir yazardır. Şayet üç kitap bıraktıysa o yine de yazar olarak anılmaya hak kazanmıştır.

Akutagava'nın on bir yıl süren kısa yazın hayatında, tümü 19 ciltte toplanan öykü, roman, seyahatname, anı, makale, eleştiri kitabı, antoloji gibi değişik türde yapıtlar bıraktığını düşünecek olursak, kendi koyduğu ölçülere göre bile büyük ustadır diyebiliriz. O, her şeyden önce adına Japonya'da ulusal öykü ödülü düzenlenen ilk yazardır: "Akutagava Öykü Ödülü". Günümüzün genç yazarları, büyük ustalarına layık olup bu ödülü alabilmek için aralarında her yıl kıyasıya mücadele veriyorlar...

Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilk ve ortaöğretim kitaplarında Akutagava'nın "Raşōmon", "Örümcek Ağı" gibi çeşitli öyküleri yer almaktadır. Ulusal posta pullarında yazarın resimleri bulunur. Sanatı, kişiliği ve öyküleri üzerine binlerce kitap, dergi, araştırma, doktora tezi yazılmıştır... Çağdaşı olan eleştirmenlerin bir kısmı, onu nevrotik yapısından, bir kısmı da yapıtlarını doğru değerlendiremediklerinden dolayı amansızca yermişler ve Akutagava'yı "Bana bakmayın, benim sanatıma bakın!" demek zorunda bırakmışlardır. Şimdi ise aynı eleştirmenlerin torunları, bu büyük yazarın denizaşırı şöhreti karşısında saygıyla eğiliyorlar... Çünkü artık o, yapıtları 30'u aşkın yabancı dile çevrilen ve ölümünden 75 yıl sonra bile yalnız Japonya'da değil bütün dünyada hâlâ zevkle okunan dev bir yazardır...

Akutagava'dan çevirdiğimiz öyküler

Raşōmon (1915)

10. yüzyılın Kyotosu, deprem, kasırga, yangın, açlık, salgın hastalıklarla kasıp kavrulan bir hayalet şehirdir. İşine son verilen soylu bir ailenin uşağı, Kyoto'nun güneyindeki Raşōmon adlı anıtsal kapının altına dikilmiş yağmurun dinmesini beklemekte, o geceyi nerede geçireceğini, hayatta kalabilmek için neler yapması gerektiğini düşünmektedir... Birden olaylar gelişir ve uşak kendini yüzlerce cesedin atıldığı bir odada bulur... İçeride yaşlı bir kadın ölülerin saçlarını yolmaktadır...

"Raşōmon", Akutagava'yı edebiyat dünyasına tanıtan ilk öyküdür.

Burun (1916)

Kraliyet başrahibi Rahip Naygu'nun üst dudağından çenesinin altına kadar sarkan 15-20 santimetre uzunluğunda bir burnu vardır... Kalınlığı ise iri bir sucuk gibidir. Etrafına hiç belli etmez ama burnundan çektiği kadar hiçbir şeyden çekmemiştir. Görünüşünün verdiği rahatsızlık bir tarafa, burnu, yediği içtiği her kabın içine de girmektedir. Müritleri burnunu küçültmek için Naygu'ya çeşitli tedaviler uygularlar... Hatta bir ara burnu düzelir bile... Ancak...

Akutagava ilk kez bu öyküsüyle ünlü romancı Natsume Sōseki'nin dikkatini çekti. Sōseki, zamanın ünlü edebiyat dergilerinden birinde, genç yazara "Burun" adlı öyküsü için övgü dolu bir yazı yazarak, tarzını devam ettirmesini, sonunda mutlaka edebiyat dünyasında kendine bir yer edinebileceğini söylemişti.

Mendil (1916)

Profesör Hasegava'yı okulda yakınlık duyduğu öğrencilerinden birinin annesi ziyaret eder. Anneden, bu öğrencisinin öldüğünü öğrenir ve çok üzülür. Anne, olayları anlatırken sanki oğlundan değil de başkasından söz ediyormuş gibi çok sakin ve kayıtsızdır. Ancak, Profesör kadının elinde oynarken yere düşürdüğü mendili görünce çok şaşırır. Çünkü mendil

paramparçadır. Bu olay, Profesör'e Batının değerleri ile Japonya'nın Buşido felsefesi arasındaki farkı düşündürür.

Öyküdeki Profesör Hasegava aslında Nitobe İnazo'dur. Akutagava, bu öyküsünde, ömrünü Amerika'da geçiren ve İngilizce olarak yazdığı *Buşido Felsefesi* adlı kitabını Thomas Edison'a adayan ünlü Japon aydını Nitobe İnazo'yu kahraman olarak seçmiştir. (Şu anda Japonya'daki 5.000 yenlik banknotların üstünde bulunan resim de Nitobe İnazo'ya aittir.)

Örümcek Ağı (1918)

Buda Hazretleri, bir gün cennetteki nilüferli havuzun etrafında gezinirken havuzun altından cehennem gözüne ilişir. Cehennemdeki kan gölünde hırsız Kandata, öteki günahkârlarla birlikte debelenip durmaktadır. Fakat, Kandata'nın hayatında yaptığı tek bir iyilik vardır: ormandaki bir örümceği tam ayağıyla ezeceği sırada aniden fikir değiştirerek, hayvanın hayatını bağışlamıştır... Buda Hazretleri bu iyiliğine karşılık Kandata'ya bir kurtuluş şansı tanır ve yan tarafındaki örümcek ağından incecik bir tel alarak cehennemin dibine sarkıtır...

"Örümcek Ağı", bencilliğin kötülülükleri hakkında çocuklara kıssadan hisse vermek için Akutagava'nın kaleme aldığı en kısa ve belki de en ünlü öyküsüdür.

Cehennem Tablosu (1918)

Olay 10. yüzyılın Japonyasında geçer. Yoşihide, tek kızından başka kimsesi olmayan çok ünlü ama aksi ve küstah bir ressamdır. Yörenin Beyi Horikava Hazretleri, Yoşihide'nin güzel kızını sarayına nedime olarak alır. Fakat ressam kızını geri ister. Horikava buna çok sinirlenir ve kızı vermez...

Aradan bir süre geçtikten sonra sanatçıya gerçeğinden ayırt edilemeyecek mükemmellikte bir cehennem tablosu çizmesini buyurur. Ancak, biricik evladının elinden zorla alınmasına çok içerleyen sanatçının Horikava Hazretlerinden karşılanması güç, çok korkunç istekleri vardır... Ve Yoşihide'nin trajedisi bu noktadan itibaren başlar... Başına korkunç olaylar gelir... Yoşihide tabloyu bitirip teslim ettikten sonra intihar eder.

Akutagava bu öyküsünde insanların ölümlü, sanatın ise ölümsüz olduğu inancını vurgular. Yoşihide ölmüştür ama tablosu ebediyen yaşayacaktır.

Mandalinalar (1919)

Yazar, bir kış mevsimi Tokyo'ya gitmek için trene biner ve hareket saatini beklemeye başlar. Tam tren kalkarken bulunduğu kompartmana 13-14 yaşlarında, suratının her tarafı çatlamış, üstü başı partal bir köylü kızı koşarak girer. Kızın bu kötü haline ve elindeki 3. mevki bileti ile 2. mevkie girmesine yazar çok sinirlenir. Tren hareket eder, o da gazetesine dalarak gördüklerini unutmaya çalışır. Ancak bu kızı uğurlamak için ıssız bir vadide trenin geçmesini cıvıldayarak bekleyen çocuklar vardır... Ablaları onların bu sevgi gösterisine trenden attığı kucak dolusu mandalinalarla cevap verir...

Akutagava'nın insan sevgisini işleyen en sıcak öykülerden biridir.

Çinli İsa (1920)

Kinka, fakir ailesine yardım etmek için fahişelik yapmak zorunda kalan 15 yaşında, güzel bir kızdır. Bu mesleği yapmasına karşın dini bütün bir Hıristiyandır. Ancak bir sorunu vardır; frengiye yakalanmıştır. Kendi mutluluğu için başkalarına ıstırap çektirmek istemediğinden, açlıktan ölse bile, bu hasta haliyle yatağına müşteri almamaya İsa üzerine yemin eder. Bu yüzden yavaş yavaş bütün müşterilerini kaybeder. Kinka'nın geçim sıkıntısı had safhaya ulaşır. Bir gece kapı hızla açılır ve içeri sallanarak sarhoş bir yabancı girer. Kinka, yabancının yüzünü görünce çok şaşırır. Çünkü bu yüz haçın üzerindeki İsa'ya ait yüzün aynısıdır... Olaylar bu andan itibaren ilginç bir boyut kazanır...

Akutagava bu öyküyü, Tanizaki Cun'içirō'nun *Nankin'de Bir Gece* adlı yapıtından faydalanarak yazmıştır. İnancın gücünü vurgulayan egzotik bir öyküdür.

Toşişun (1920)

Çin'de Loyang şehrinde bir bahar akşamıdır. Aç, susuz ve kalacak yeri olmayan bir delikanlı dalgın dalgın gökyüzünü seyretmekte, intiharı düşünmektedir. Bu gencin adı Toşişun'dur. O anda karşısına şehla gözlü bir ihtiyar çıkar. Onu iki kez zengin eder. Fakat Toşişun her seferinde bütün servetini bitirir. İhtiyar üçüncü kez karşısına çıkınca Toşişun ondan zenginlik istemez. Bu ihtiyarın Gabin Dağları'nda oturan, mucize ilmine

vakıf evliyadan Tekkanşi olduğunun farkına varmıştır... Toşişun, kendisini mürit olarak dergâhına alması, keramet ilmini öğretmesi için ona yalvarır. Tekkanşi onun samimiyetine inanıp bu dileğini kabul edince de Toşişun'un dramatik sınavları başlar...

Akutagava bu öyküde ruhsal aydınlanmaya giden yolun güçlüklerle dolu olduğunu, bilgelik yolunun sabırdan geçtiğini, yılmamak, korkmamak gerektiğini vurgulamak ister. Biçim olarak çocuk masalı gibi görünse de buradan büyüklerin alacağı dersler de vardır.

Sonbahar (1920)

Nobuko, üniversitede çok başarılı bir kızdır... O sırada üniversiteye devam eden kuzeni Şunkiçi ile çok samimidir, herkes onlara yakında evlenecek çift gözüyle bakmaktadır. Fakat beklentilerin tersine, Nobuko okuldan mezun olduktan hemen sonra Osaka'daki bir ticaret şirketinde iş bulur ve oralı genç bir delikanlıyla evlenir... Çünkü Nobuko sevgilisini kız kardeşi Teruko'ya bırakmıştır... Ve olaylar gelişmeye devam eder.

Bu öykü, özellikle biçim ve anlatım bakımından, Akutagava'nın en başarılı öykülerinden birisidir. Yazar bu kısa öyküde, olay ve olay kahramanlarına yer yer yaklaşıp yer yer uzaklaşarak, kıskançlığı, özveriyi, şefkati, burukluğu, kardeşler arasındaki mücadeleyi bir sinemacı ustalığıyla vermektedir.

Balo (1920)

Tokyo'nun kalburüstü ailelerinden birinin kızı olan Akiko tam 17 yaşındadır. O akşam, babasıyla birlikte İmparator Meyci'nin doğum günü şerefine verilen balonun yapılacağı ünlü Rokumeykan binasına gider. Burada Akiko'yu genç bir Fransız deniz subayı dansa kaldırır, "Güzel Mavi Tuna" müziği eşliğinde vals yaparlar... Sonra da herkesle birlikte verandaya çıkıp havai fişekleri seyrederler... Gerçekte bu deniz subayı ünlü Fransız yazar Pierre Loti'den başkası değildir.

Akutagava bu öyküde temel olarak iki olayı vurgular: birincisi, İmparator Meyci devrinde Batılılaşmanın bir parçası olarak Batı dansları, Batı müziği ve balolara verilen önem... İkincisi ise 19. yüzyılın ikinci yarısında Uzakdoğu ülkelerini gezip Japonlar hakkında gezi kitapları ve *Madam*

Krizantem romanını yazan Fransız Pierre Loti'ye karşı duyduğu hayranlık... Bu öyküde de mekân betimleri, kişilik çözümlemeleri ve diyaloglar son derece başarılıdır.

Çalılıklar Arasında (1922)

Ormanda, bir ceset bulunur. Cinayet zanlısı olarak azılı hırsız Tacōmaru yakalanır, kurbanın genç karısı ise kayıptır. Olayla ilgili olarak yargıç, Tacōmaru'dan başka oduncu, gezgin rahip ve kayıp kızın annesini sorguya çekerek olanları anlamaya çalışır.

Cinayet olayını yaşayan aslında üç kişidir: Katil Tacōmaru, kurban ve kurbanın karısı. Tacōmaru'nun iddiasına göre katil kendisidir ve cinayeti nasıl işlediğini en ince ayrıntılarına dek yargıca övünerek anlatır.

Kurbanın karısı, gizlice Şimizu tapınağına gider ve günah çıkarır. Aranan katilin kendisi olduğunu itiraf eder. Katil odur, çünkü Tacōmaru, kocasının önünde onun ırzına geçmiştir ve kocası da bu utanç verici sahneyi gördüğü için onu öldürmek zorunda kalmıştır. Pişmandır, kendisini affetmesi için tanrıya yalvarır.

Cinayetin kurbanı Takehiro ise mesajını öbür dünyadan bir medyum aracılığıyla tebliğ eder. Olayın geçtiği gün Takehiro, karısıyla birlikte Tacōmaru'nun tuzağına düşmüştür. Gözünün önünde karısının ırzına geçilir. Olaydan sonra karısı, kendisini teselli eden tecavüzcü Tacōmaru'nun sevgiden, evlilikten dem vuran sözlerine kanar ve ondan kocasını öldürmesini ister. Olay yerinden önce kadın sonra da Tacōmaru kaçarlar. Olaya çok üzülen Takehiro bu arada iplerini çözer; yerde bulduğu hançeri hırsla göğsüne saplayarak öte âlemin karanlık sonsuzluklarına gömülür.

Öykü sona erdiği halde verilen çelişkili ifadelerden dolayı cinayeti kimin işlediğini okuyucu hiçbir zaman anlayamaz. "Çalılıklar Arasında", konusunu ünlü Japon klasiği *Koncaku Monogatari*'den, kurgu ve anlatım biçimini ise Browning'in *The Ring And The Book* (Yüzük ve Kitap) adlı yapıtından alır. Yargıca verilen ifadelerle başlayan öykü aniden aşk, şehvet, kuşku ve kıskançlıktan oluşan bir duygu yumağına dönüşür. Her zaman duygularının tutsağı olan insan gerçeği körler ülkesindeki gibi el yordamıyla arayacak ama hiçbir zaman bulamayacaktır. Akutagava bu öyküde, hem insanları toplumsal kişiliklerinden soyarak onların karmaşık

dünyalarını çözümlemeye çalışmakta, hem de gerçeğin göreceli olduğu mesajını vermektedir.

Vagon (1922)

Kasabadan geçecek tren hattı için demiryolu inşaatı başladığında Ryohei henüz 8 yaşındadır. Hemen her gün uzaklara kadar gider, büyük bir zevkle şantiyedeki işçilerin vagonlara binip toprak taşımasını seyreder. Kendisi de bu vagonlardan birine binebilmek için can atmaktadır. Günün birinde iki işçiye yardım ederek onlarla arkadaş olur ve sonunda amacına ulaşır... Vagona binerek eğlenceli bir şekilde işçilerle birlikte uzaklara kadar gider. Ancak bunun bir de dönüşü vardır. Hava kararmaya başlayınca dönme vaktinin geldiğini anlar... İşte o zaman başına bir sürü olay gelir...

Akutagava'nın bu öyküsü, sevinç, korku, kurnazlık, yaramazlık ve kaprislerle yüklü çocuk ruhunu ayrıntılı olarak çözümleyen akıcı bir dille yazılmış sevimli bir yapıttır.

Çarklar (1927)

İlk bölüm, düğününe yetişebilmek için yola çıkan yazarla dolmuştaki müşteri arasında geçen hayalet dedikodularıyla başlar. Düğün yemeğinden sonra oteldeki odasına yerleşir. Odasında duvarda asılı duran pardösüye bakınca sanki içinde kendisi varmış gibi gelir. Hemen onu yerinden alarak köşedeki dolaba tıkar. Sonra da aynanın karşısına geçip dikkatle yüzünü incelemeye başlar... Derisinin altında kafatası kemikleri görünüyor gibidir... O anda az önce yemekte gördüğü kurtçuğu hatırlar...

İkinci Bölüm'deki olaylar da yine rüyalar, önseziler, sanrılar ve kuruntular üstüne temellenmiş duygu ve davranışlarla geçer. Yazar, suçluluk duyguları içinde kıvranmaktadır. Her gördüğü ve okuduğu şeyde onu yakın takibe almış İntikam tanrısının sıcak nefesini ensesinde hissetmektedir...

Üçüncü Bölüm'de yazarın duygularına cehennem ve ölüm korkusu hâkimdir. Sanki kendinden kaçar gibi bir hali vardır. Gözlerinin içinde yarısaydam çarklar dönmeye başlar. Böyle durumlarda teskin edici yüksek dozda uyku hapı alarak uyuyabilmektedir.

Dördüncü Bölüm'de önce ablasının kocasını götüren 'ölüm', şimdi fellik fellik onu aramaktadır.... Ama burada yine de bir tuhaflık vardır. Epey

zamandan beri yapmadığı bir işi yapar; aynanın karşısına geçip suratıma bakar... Bu surat ona ‘ikinci ben’ini hatırlatır. Bir arkadaşının karısı, bir defasında onun İkizini, Tokyo Kraliyet Tiyatrosu’nun koridorlarında gördüğünü söylemiştir. Bütün bunlar, şizofren bir kişilik parçalanmasının belirtileridir.

Beşinci Bölüm’de münzevi bir keşişle Tanrı’nın varlığını tartışır ve Tanrı’ya inanmakta zorlandığını dile getirir. Keşiş ise Tanrı’ya inanmaktadır ama yazara göre keşiş samimi değildir, çünkü hâlâ cinsellikten etkilenmektedir. Şu halde yazar için din bir teselli kaynağı olamaz. Otele döner. Yalnızken çektiği ıstıraplar uyuşmadan tahammül edilecek gibi değildir. Fakat ağzına koyacak tek uyku hapı bile yoktur. Bir kahve alır ve çılgınca kaleme sarılır... Bir sayfa, iki sayfa, beş sayfa, yedi sayfa, on sayfa... Yazdıkça dertlerinden uzaklaşır.

Altıncı Bölüm’de yazar evine döner. Karısı, çocukları, kayınvalidesi ve kayınbiraderiyle görüşür. Fakat kuşkuları, korkuları, çift kişilik duyguları devam etmektedir. Güvensizlik, tedirginlik ve çaresizlik içindedir. Bütün hayatı boyunca yaşadığı en korkunç an gelmiştir... Artık olanları yazacak gücü kendinde bulamaz... Böyle yaşamak bir cehennemden farksızdır... Artık uykudayken boğazını sıkıp canını alacak bir hayırseverden medet ummaya başlar.

“Çarklar”, Akutagava’nın ölmeden birkaç ay önce yazdığı, kendi ruhsal bunalımlarını, halüsinasyonlarını ve şizofrenik paranoyalarını samimi bir şekilde dile getirdiği, kendi gerçek hayatından aldığı bir kesittir. Altı bölümden oluşur. Öteki yapıtlarına kıyasla uzun bir öyküdür. Akutagava, biyografik öykü türüne yazarlığa başladığı ilk andan itibaren karşı çıkmış olmasına karşın, kendi iç dünyasındaki çatışmaları üçüncü tekil kişi adıyla anlatamayacağını anlayınca üslup olarak bu türü kullanmakta bir sakınca görmemiştir. “Çarklar” biyografik öykü türünde verdiği başarılı bir örnektir. Burada yazar, birkaç ay sonra gerçekleştireceği intiharının adeta provasını yapar gibidir.

Kappa (1927)

Kappa, Japonca sözlüklerdeki tanımına göre bu ülkenin nehirlerinde yaşayan, el ve ayakları perdeli, başlarında oval bir düzlük bulunan hayali, mitolojik varlıklardır.

Birinci Bölüm'de yazar, akıl hastanesinde yatmakta olan bir ruh hastasını tanıtarak öyküye başlar. Yazardan öğrendiğimiz kadarıyla, hasta, önüne gelen herkese kappaların ülkesinde bulunduğunu, onların dilini öğrendiğini, şu anda orada birçok arkadaşları olduğunu söyleyerek saçmalamakta, sonra da herkese kızıp küfretmektedir.

İkinci Bölüm'den itibaren olayları öykünün başkahramanı olan akıl hastası anlatmaya başlar. Kahraman olayları anlatırken gayet aklı başında bir insan, iyi bir gözlemcidir. Öykünün son bölümüne kadar yaşadığı her olayı gayet net ve düzgün bir şekilde anlatır.

Öykünün kahramanı dağa tırmanmak için sisli bir havada yola çıkmıştır. Ormanda tesadüfen bir kappa ile karşılaşır ve onu kovalamaya başlar. Tam yakalayacağı zaman derin bir çukura yuvarlanır ve bayılır. Kendine gelip gözlerini açtığında artık Kappalar Ülkesi'ndedir. Özel bir yasa ile kendisine vatandaşlık hakkı verilir. Kappa dilini öğrenir ve burada yaşamaya başlar.

Buradaki pek çok gelenek insanların dünyasından farklıdır. Burada erkek kadın her mevsim çırılçıplak gezmektedirler. Erkekleri seçip peşleriden koşan kadınlardır. Erkekleri taciz eden de kadınlardır. Doğacak çocuklar dünyaya gelmeden önce babalarının onlarla konuşması, o ailede doğup doğmamak konusundaki fikirlerinin alması gerekmektedir. Çocuklar doğmama hakkına sahiptirler. Kitap fabrikalarında kitap üretmek için makinanın huni şeklindeki ağzından içeri, kâğıt, mürekkep ve kurutulmuş toz eşek beyni koymaları yetmektedir. Ülkede işsizlik Kappa Kıyım Yasası ile önlenmekte, yasaya göre işsiz kappalar toplu halde gaz odalarında imha edilerek sosis yapılmaktadır.

Öykünün kahramanı burada pek çok arkadaş edinir. Ancak bunların arasında en samimi olduğu kappalar, Şair Tokk, Filozof Magg, Müzisyen Krabak ve iş adamı Gerr'dir. Onların yardımıyla bu toplum hakkında pek çok şey öğrenir ve pek çok yere girer çıkar. Şair Tokk kendisini bir üst-kappa olarak saydığı için yaşadığı ortamı sevmemekte, öbür dünyada daha huzurlu olacağını düşünmekte hatta oraya gitmek için can atmaktadır.. Nitekim bir gün şair intihar eder. Tokk'un ölümünden sonra da öykü kahramanı tapınak, fabrika gibi yerleri ziyaret etse de artık Kappalar Ülkesi'nden bıkmış, insanların ülkesi gözünde tütmeye başlamıştır.

Kendi ülkesine giden geçidi aramak üzere şehir dışına çıkar. Ona 100 yaşlarında bir bilgenin bu kapıyı beklediği söylenir. Ancak bilge kappanın evini bulunca çok şaşırır, çünkü karşısında 14-15 yaşlarında genç bir delikanlı vardır. Bu kappanın yaşının, genç görünüşüne rağmen 115'in üstünde olduğu doğrudur. Çünkü o, annesinden doğduğunda 65 yaşındadır. Sadece bu kappa için zamanın akışını tersine dönmüş, her yıl ihtiyarlayacağı yerde bir yaş gençleşmiştir. Bu delikanlı-ihtiyarın yardımıyla öykü kahramanı Kappalar Ülkesi'nden kurtulur ve insanların ülkesine döner. Ancak insanlara bir türlü ayak uyduramaz... Çünkü onların kokularına bile yabancılaşmıştır. Bir gün Kappa Ülkesi'ne dönmek için gizlice trene bindiğinde polisler tarafından yakalanır ve akıl hastanesine kapatılır.

Akutagava burada, idealindeki dünya ile gerçek dünya arasındaki farkı hicvederek anlatır. Değinmediği siyasal, toplumsal ve psikolojik sorun yok gibidir. Yapıtta toplumsal değerlerin göreceli oluşu, savaşın anlamsızlığı, kapitalizmin acımasızlığı, ekonomik sömürü, işçi kıyımları, kadın erkek ilişkilerinin çarpıklığı, sanatçıların kibri, aydınların yalnızlığı, sansürlerin saçmalığı, ailevi ilişkilerdeki duygusal sömürü dile getirilmekte; din, edebiyat, parapsikoloji, basın-yayın hayatı gibi pek çok konu ilginç olaylar silsilesi içinde ele alınmaktadır. *Kappa* yazılalı aradan 75 yıl geçmiştir, fakat günümüzün insanı hâlâ kendisini ve kendi sorunlarını *Kappa*'nın satırları arasında görebilir.

Serap (1927)

Akutagava burada kendi başından geçen bir olayı anlatır.

Kugenuma sahillerinde serap görüldüğünü bilmeyen yoktur. Bir sonbahar günü arkadaşı K., Tokyo'dan Akutagava'yı ziyarete gelir. Serap görmek için birlikte deniz kıyısına yürürler. Yolda arkadaşları O.'yu da yanlarına alırlar. Sahile varır varmaz yüzükoyun uzanarak kumları seyretmeye başlarlar. Derken aniden beliren bir karga önlerinde sallanmakta olan mavi cisme doğru teğet olarak uçar ve o sırada kumdan kalkan sıcaklık dalgalarının üstüne karganın gölgesi yansır. O günkü serap çok güzeldir. Geri dönerken kumların üstünde siyah çerçeveli bir tahta levha bulurlar. Latin harfleriyle yazılı bu levha ölen bir denizcinin künyesidir.

K.’yı Tokyo’ya uğurladıktan sonra yazar, karısı ve arkadaşı O. ile birlikte tekrar yürüyüşe çıkar. Karanlık, kumlar, yosun kokusu, dalgaların sesi ilginçtir. Bir, iki kez kibrit çakıp kumsalı seyrederler... Bu sırada, yazarın içi tuhaf duygularla doludur... Eski rüyalarını, eski anılarını korku ve tedirginlikle hatırlar. Duyduğu bir ses, gördüğü bir mimik, kibritin aydınlığında görünen atılmış bir terlik, kısacası her şey sanki ona bir şey anlatmak istemektedir... Çok geçmeden O. ile vedalaşarak karıkoca evlerine dönerler.

Ölümünden bir yıl önce Akutagava, romancı Tanizaki ile temalı ve temasız roman konusunda edebiyat dünyasında derin yankılar uyandıran bir tartışmaya girmiştir. Tanizaki, temayı sıra dağlara benzeterek iyi bir öykünün ancak tema ve kurgu ile güçlü ve uzun ömürlü olacağını iddia eder. Akutagava ise bunun tersini savunur. Aslında Akutagava bütün öykülerini kılı kırk yararak düşünüp kurgulamış bir yazardır. Ancak ömrünün sonlarına doğru temasız romanı yüceltir. Ona göre edebi bir yapıtın temasının güçlü olması gerekmez, çünkü şair ruhlu bir yazar en basit konuyu bile şaheser haline getirebilir. Bu türün Japon edebiyatındaki en başarılı örneği olarak Şiga Naoya’nın “Ateş Yakmak” adlı öyküsünü gösterir.

“Serap”, Akutagava’nın en son yazdığı ve ölümünden sonra yayımlanan temasız öykü örneklerinden biridir.

Akutagava’nın Yaşam Kronolojisi

1892 Niihara ailesinin en büyük erkek evladı olarak Tokyo’da doğdu. Anne Fuku, bebek henüz sekiz aylıkken çıldırdı. Aile, küçük Ryūnosuke’yi Fuku’nun ağabeyi Akutagava Miçiyaki’ye evlatlık vermek zorunda kaldı. Bebeği Akutagava ailesi büyüttü.

1898 Altı yaşında ilkokula başladı. Dört yıl sonra annesini kaybetti. 12 yaşında dayısının nüfusuna girerek Akutagava soyadını aldı.

1905 Ortaokula girdiğinde 13 yaşındaydı. Japon edebiyatından Sōseki, Ōgay, Doppo; Batı edebiyatından İbsen, France, Mérimée gibi yazarların yapıtları ve “Klasik Japon Aruzu” sayılan Çin şiiriyle tanışması bu zamana rastlar.

1910 18 yaşında liseye girdi.

1913 Liseyi 21 yaşında bitirdi. Tokyo Teikoku Üniversitesi’nin İngiliz Edebiyatı Bölümü’ne girdi. Toyoşima Yoşio, Yamamiya Mitsuru, Kume Masao, Kikuçi Han gibi sonradan Japon edebiyatının önemli simaları olacak okul arkadaşlarıyla birlikte 1914 yılında, bir müddet yayına ara vermiş olan *Sinşiço-Yeni Düşünce* dergisinin üçüncü sayısını çıkardılar.

1915 Sonradan filmlere konu olan “Raşōmon” adlı ilk önemli öyküsü, devam ettiği Teykoku Üniversitesi’nin edebiyat dergisinde yayımlandı.

1916 *Yeni Düşünce* dergisinin dördüncü sayısında yayımlanan “Hana-Burun” adlı öyküsüyle Natsume Sōseki’nin takdirini kazandığında 24 yaşındaydı. *Yeni Öykü* dergisinde yayımladığı “Patates Yahnisi” adlı öyküsüyle de edebiyat çevrelerinin dikkatini çekmeyi başardı. Okulu bitirdikten sonra Yokosuka Askeri Denizcilik Akademisi’nde İngilizce öğretmenliğine başladı; aynı yıl “Mendil” adlı öyküsünü yayımladı. Nişanlanması ve manevi rehberi Natsume Sōseki’nin ölümü de aynı yıla rastlar.

1917 Öykülerini *Raşōmon* adlı kitabında topladı. “Gesaku Zammay”, “Oyşi Kuranosuke” ve “Şehit” adlı öyküleri yayımlandı.

1918 Şubat ayında dünya evine girdiğinde 26 yaşındaydı. “Cehennem Tablosu”, *Osaka Mainiçi* gazetesinde; “Örümcek Ağı”, *Akadori* dergisinde; “Cenaze Kayıtları” da *Mita* edebiyat dergisinde yayımlandı.

1919 Daha rahat yazı yazabilmek için Askeri Denizcilik Akademisi’ndeki İngilizce öğretmenliğinden ayrılarak *Osaka Mainiçi* gazetesinde göreve başladı. “Bir Zamanlar Ben” ve “Mandalinalar” adlı öyküleri yayımlandı.

1920 İlk oğlu doğduğunda 28 yaşındaydı. “Balo”, “Sonbahar”, “Çinli İsa” ve “Toşisun” adlı öykülerini tamamladı.

1921 İncelemeler yapması için *Osaka Mainiçi* gazetesi tarafından özel bir görevle Çin’e gönderildi. Seyahatten döndükten sonra bedensel ve ruhsal sağlığı bozuldu. Bu arada “Akiyama’dan Manzaralar”, “Dağ Çulluğu” ve “Şangay Günlüğü”nü tamamladı.

1922 Temmuz ayında Abiko Gölü’nün yakınında oturmakta olan öykücü Şiga Naoya’yı ziyaret etti. Ekim’de küçük oğlu doğdu. “Çalılıklar Arasında”, “General”, “Tanrıların Tebessümü”, “Rokunomiyano Himegimi”, “Ogin”, “Yuri” ve “Vagon” adlı öyküleri yayımlandı.

1923 Eylül ayında Tokyo’yu vuran Japon tarihinin en korkunç depremi, bu şehir ve çevresinde yüz bine yakın can aldı. O yıl 31 yaşına giren Akutagava şanslıydı, depremden etkilenmedi. Aforizmalardan oluşan “Bir Cüceden Özdeyişler”, “Yavru”, “Yasukiçi’nin Hatıra Defterinden” ve “Saygıyla Eğilmek” gibi öykülerini yayımladı.

1924 Eylül ayında onu evlatlık edinen dayısını kaybetti. Bu kayıp ruhsal durumunun daha da bozulmasına neden oldu. “Bir Avuç Toprak”, “Esrarengiz Ada”, “Bir Aşk Öyküsü” ve “Delikanlı” gibi yapıtlarını tamamladı.

1925 Akutagava 33 yaşındadır. Zamanın ünlü yazarlarından Tanizaki, Satomi, Kubota, Koyama Uçi’yle birlikte *Şair İzumi Kyoka Külliyatı*’nı hazırlamaya başladı. Temmuz ayında üçüncü oğlu doğdu. Eylül’de Kobunşa Yayınevi’nin sipariş ettiği 5 ciltlik *Çağdaş Japon Edebiyatı Antolojisi*’ni tamamladı. Yazarlık hakları konusunda yayınevleriyle arasında çıkan sürtüşme, sağlığını olumsuz yönde etkiledi.

1926 Dinlenmek için ailesiyle birlikte daha sakin bir yer olan Kugenuma'ya taşındı.

1927 Ocak ayında tekrar Tokyo'daki evine döndü. Eniştesinin intiharını öğrendi. Mart ayında "Kappa", Nisan'da "Edebi Hem De Çok Edebi" adlı yazıları *Kaizo* dergisinde yayımlandı. Yazar Tanizaki Cun'içirō'nun 'temalı öykü'yü savunmasına karşı, temasız öyküyü savunarak yayın dünyasında ilgiyle izlenecek bir edebiyat tartışmasını başlatmış oldu. Haziran'da "Bir Budalanın Hayatı" adlı öyküsünü tamamladı. 24 Temmuz sabaha karşı yüksek dozda uyku ilacı alarak intihar etti. "Çarklar" adlı yapıtı Ekim'de yayımlandı.

[1] Bizde Trabzon hurması olarak bilinen meyve.

[2]*Tatami*: Pirinç sapından örülen, 90x180 santimetre ölçüsündeki hasır bloklardan oluşan zemin döşeme malzemesi.

[3]*Geta*: Bir tür Japon sandaleti.